

അഷ്ടപദീകാവ്യം.

പി. കൃഷ്ണൻനമ്പിള്ളിനാൽ എഴുതപ്പെട്ട

കൃഷ്ണ ചീലാ ചിലാസം

എന്ന ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടിയതു.

കൊപ്പി. അ.

കുന്നംകുളം.

അക്ഷരാന്തപ്രകാശിക അച്ചുകൂടം

1091

[വില കൂ

പകർപ്പവകാശം വ്യാഖ്യാതാവിനുള്ളതാകുന്നു.

അഷ്ടപദികാവ്യം.

പി. കൃഷ്ണൻനമ്പിള്ളിനാൽ എഴുതപ്പെട്ട

കൃഷ്ണവീലാഹിയാസം

എന്ന ഭാഷാവ്യാഖ്യാനത്തോടുകൂടിയതു.

കൊപ്പി. ഐ.

കുറുപ്പും.

അക്ഷരരത്നപ്രകാശിക അച്ചുകൂടം

1091

[വില കൂ

പകർപ്പവകാശം വ്യാഖ്യാതാവിനു ജ്ഞാതകുന്നു.

മഖവുര

ജയദേവനെന്ന കവിരാജരാജനാൽ സംഗീതസാഹിതമിശ്രമായി രചിക്കപ്പെട്ട അഷ്ടപദി എന്ന പ്രസ്തുതഗ്രന്ഥത്തിലെ ദുരൂഹമായ കാര്യങ്ങൾ ആശയങ്ങളും മറ്റും സൂക്ഷ്മമായി ഗ്രഹിച്ച് അതിൽനിന്നുണ്ടാവുന്ന ആനന്ദചിന്തയെ ആസ്വദിപ്പാനും

അന്യന്മാരെ ആസ്വദിപ്പിപ്പാനും സംഗീതസാഹിത്യങ്ങളാകുന്ന അംഭോനിധിയെ മനസ്സിലാക്കുവാൻ വിദഗ്ദ്ധന്മാരായ 'വിബുധ'വരന്മാർക്കുപോലും സാധിക്കുന്നതല്ല. ആസ്ഥിതിക്കു ഭരപുരുഷനായ ഞാൻ ആദ്യംതന്നെ ഇത്രയും പ്രൗഢമായ ഈ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥത്തിന്നു ഒരു വ്യാഖ്യാനമെഴുതുവാനാരംഭിച്ചതു മഹാസാഹസമായിരുന്നു ശ്രവണമാത്രത്തിൽതന്നെ വിദഗ്ദ്ധന്മാരുടെ മനസ്സിൽ അർജ്ജുനമായിരിക്കാം. പക്ഷെ താഴെ പ്രസ്താവിക്കുന്ന സംഗതികളാലോ ചിക്ഷമ്പോൾ അവർ തന്നെ അനുകമ്പാപൂർവ്വം എന്നെ അനുഗ്രഹിക്കുമെന്നു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.

ജയദേവരുടെ അറിവു ചനിയമായ മാഹാത്മ്യംകൊണ്ടും മറ്റും ഹിമവത്സേതുപയുക്തം പ്രചാരം വന്നിരിക്കുന്ന ഈ ദിവ്യമായ അഷ്ടപദീഗ്രന്ഥത്തിലെ ഗാനങ്ങളും ശ്ലോകങ്ങളും പാടി മഹാഭക്തന്മാരായ ഗായകന്മാർ പരമാനന്ദഭരിതന്മാരായിട്ടു ദിവസങ്ങൾ നിമിഷകുലങ്ങളാക്കി നയിക്കുക പതിവാണ്. സംഗീതനിപുണന്മാർക്കു സാഹിത്യനൈപുണ്യമില്ലാതെയും സാഹിത്യവിദഗ്ദ്ധന്മാർക്കു സംഗീതത്തിൽ വൈദഗ്ദ്ധ്യമില്ലാതെയുമാണെല്ലോ പ്രായേണ ലോകത്തിൽ കണ്ടുവരുന്നതു. വിശിഷ്ട ഇഹത്തിലും പരത്തിലും പരമപദപ്രാപ്തിക്കു കലികാലത്തു പ്രത്യേകിച്ചും സ്വീകാരയോഗ്യമായ സ്കോത്രോച്ചാരണം അർജ്ജുനം തെറ്റാതെയും "അത്ഥംബുധപാശബ്ധം ചനാ" എന്ന

സ്ത്രയേന പ്രാധാന്യത്തെ അർഹിക്കുന്ന അത്ഭുതത്തെ അറിഞ്ഞും അ. നഷ്ടിച്ചാൽമാത്രമേ സഫലമാകയുള്ളൂ. പ്രത്യേക അക്ഷരവൈകല്യത്തോടും മറ്റും ചെയ്യുന്ന സ്കോത്രപാഠം തീരെ നിഷ്പ്രയോജനമായിത്തീരുന്നതിന്നു പുറമെ, മഹാപാതകത്തിന്നു മേതുവായും ഭവിക്കുന്നതാണെന്ന് സർവ്വസാക്ഷാത്കാർത്ഥം നിരാക്ഷേപമായ സംഗതിയുണ്ടല്ലോ. എന്നിരിക്കെ വളരെക്കാലം മുതൽക്കുതന്നെ 'അഷ്ടപദി' എന്ന ഈ ദിവ്യഗ്രന്ഥത്തിന്നു മലയാളത്തിൽ ചില അച്ചടിപ്പിശാചുക്കളുടെ ആവേശം നിമിത്തം അതിന്റെ പ്രാരംഭത്തിൽതന്നെ "അഷ്ടപതി" എന്നും മറ്റും അസംബന്ധം എഴുതിയിരിക്കുന്നതും അക്ഷരാംഗങ്ങളുടെ മഷിമാംസങ്ങൾ ആ പിശാചുക്കൾ ഭക്ഷിച്ചിരിക്കുന്നതും ചില അക്ഷരങ്ങൾ തലകീഴായി കണ്ടെന്നതും മഹാശോചനീയം തന്നെ. തന്നിപ്പത്തിക്കുവേണ്ടി യഥാമതി ഉദ്യമിച്ചാണുള്ള മോഹവും ഇതു സദാപിഷമായതുകൊണ്ടു ഈശ്വരകടാക്ഷം ഉണ്ടാവുമെന്നുള്ള വിശ്വാസവുമാണ് എന്ന ഈ മഹൽകാൽപ്പത്തിലേക്കു പ്രേരിപ്പിച്ചതു.

ഇനി ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ പ്രതിപാദിക്കുന്ന വിഷയത്തെപ്പറ്റി ചിലക്കുണ്ടാകാവുന്ന സംശയങ്ങൾക്കു യഥാമതി സമാധാനം പറയുവാൻ ശ്രമിക്കാം.

മ. അധർമ്മം നീക്കി ധർമ്മം സ്ഥാപിപ്പാനുവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന മഹാവിഷ്ണുവായ ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെ അധർമ്മകോടികളിൽവെച്ചു പ്രഥമഗണനീയമായ പരദാരപരിഗ്രഹണം ചെയ്തതുചിതമോ?

൨. ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗോപികാസംഗം ചെയ്യുമ്പോൾ അവരുടെ ഭർത്താക്കന്മാർക്കു അദ്ദേഹത്തിന്റെ നേരെ ദേഷ്യം ജനിപ്പിച്ചിട്ടില്ലയോ?

൩. കേവലം ബാലനായിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ സുരതചാതുര്യം കൊണ്ടു ഗോപികമാരെ രഞ്ജിപ്പിച്ചതെങ്ങിനെ?

൪. രാധാമാധവന്മാരുടെ എത്രയോ ഗോപ്യമായ രതിക്രിഡാ ഭക്തവതംസനായ ജയദേവർ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇത്രയും വർണ്ണിച്ചതു ദൈവവിരോധമല്ലേ?

൭. ഈ ഗ്രന്ഥം ഭക്തന്മാർക്കുപകാരപ്രദമാകേണമെങ്കിൽ അ
വരുടെ മനസ്സിനെ ദുഷ്ടിഷയങ്ങളിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചു അധഃപതിപ്പി
ക്കുന്ന ശുംഗാരവിഷയത്തെ വർണ്ണിച്ചതു യുക്തമാണോ?

൧. പരദാരപരിഗ്രഹണമാകുന്ന മഹാദുഷ്ടമ്ം ചെയ്താൽ
നരകപ്രാപ്തിയാണെന്നല്ലെ ഉള്ളു. പക്ഷെ നിമ്ബനായ ശ്രീകൃ
ഷ്ണൻ കർമ്മബാധയില്ലാപ്പോ. പിന്നെ എങ്ങിനെയൊണ് അദ്ദേഹ
ത്തെ കർമ്മം ബാധിക്കുന്നതും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കർമ്മനമ്മൾ വിശ്വ
സിക്കുന്നതും? തന്നിട്ടു കർമ്മഫലത്തിൽ ഇച്ഛയില്ലെന്നുതന്നെ കർമ്മ
ബാധിക്കയില്ലെന്നും ഭഗവാൻ ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെ ഭഗവൽഗീതയി
ൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. “നമാം കർമ്മാണി ലിമ്പന്തി ന മെ കർമ്മഫലേ.
സ്തപ്തമാ” —നാരായണീയത്തിലും ഇതുതന്നെ യാണല്ലോ സ്വച്ഛ
മായി പ്രതിപാദിച്ചിരിക്കുന്നത്. “ധർമ്മം വലു തെ വചനം കർമ്മ
തു നൊ നിമ്ബസ്യ വിശ്വാസ്യം.” സുകൃതം കൂടാതെ കണ്ടു ഭഗ
വൽസേവക്കു ആർക്കും തന്നെ സാധിക്കുന്നതല്ല. രോഗാതുരന്മാരാ
യിട്ടും വിഷയാനുരക്തന്മാരായിട്ടും ആത്മജിജ്ഞാസുക്കളായിട്ടും ജ്ഞാ
നികളായിട്ടും ഇങ്ങിനെ നാലുപ്രകാരത്തിലാകുന്നു ജനങ്ങൾ ഈശ്വ
രനെ സേവിക്കുന്നത്. ആരെല്ലാമാണ് എന്തെതു വിഷയങ്ങളെ
ഉദ്ദേശിച്ചു ഈശ്വരനെ അതാതുവിധം സേവിക്കുന്നത് അവർ അ
താതു കാർയ്യങ്ങളെല്ലാം സാധിച്ചു ഒടുവിൽ മുക്തിലഭിക്കുന്നു. എന്നു
ഭഗവൽഗീതയിൽ ഭഗവാനാൽതന്നെ ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന
ശ്ലോകങ്ങളുടെ സാരാംശത്തെ ശ്രീധരാചാര്യർ സുബോധിനിയിൽ
വാക്യരൂപേണ സംഗ്രഹിച്ചിരിക്കുന്നു. “ഏവം കാമിനോപി സ
ന്തഃ കാമപ്രാപ്തയെ പരമേശ്വരം മാമേവ ഭജന്തി തെ കാമാൻ
പ്രാപ്തവന്തൈർമ്യുച്യന്തേ.” ഇപ്രകാരം, ഭക്താനുഗ്രഹതല്പരനാ
യിരിക്കുന്ന ഭഗവാൻ തന്നിൽ അത്യന്തം അനുരാഗഭാവരേണ ഭഗ
വൽസേവാപരായണകളായിരിക്കുന്ന ഗോപികമാരുടെ അനുരാഗ
ത്തെ സഫലീകരിച്ചു ഒടുവിൽ അവർക്ക് മുക്തികൊടുക്കയും ചെയ്തു.
വിശിഷ്ട, ഗോപ്യഃ കാമാൽ ഭയാൽ കംസോ ദേവഷാച്ചൈദ്യദാദ
യോ നൃപഃ സംബന്ധാദപുഷ്പയഃ സ്തോമാദ്യുയം ഭക്ത്യാ വയം വി

ഭോ., ഏതു വിധമായാലും വേണ്ടില്ല, ഭഗവൽ സ്മൃതികൊണ്ടു മുക്തി എന്നാണ് ഈ അഭിയുക്തവചനംകൊണ്ടു സിദ്ധിക്കുന്നത്. പിന്നെ ആ ഗോപസ്ത്രീകൾ കേവലം വിഷയാനന്ദകരകളല്ലായിരുന്നു എന്നു മാത്രമല്ല ആന്തരത്തിൽ അവർ ഭഗവത്തത്വങ്ങളെല്ലാം സൂക്ഷ്മമായി ഗ്രഹിച്ചവരായിരുന്നു എന്നും ഗോപികാഗീത കൊണ്ടുതന്നെ തെളിയുന്നുണ്ട്. “ന ചലു ഗോപികാനന്ദനോ ഭവാ നഖിലദോമിനാ മന്തരാത്മഭക്.” ഭക്തേഷു ദാനനിരതനായ ഭഗവാൻ ഭക്തന്മാർക്കു അഭീഷ്ടദാനം ചെയ്യാൻ വേണ്ടി മനുഷ്യരൂപേണ അവതരിച്ച് അതിപ്രേമയുക്തകളായ ഗോപസ്ത്രീകളോടു കൂടെ ഇങ്ങിനെ ക്രീഡിച്ചതുആ ഭാഗ്യവതികളിൽ അവിടേക്കുണ്ടായ ആശ്രിതവാത്സല്യത്തിന്റെ അമേയത്വം എന്നുമാത്രമെ നമുക്കുവിചാരിപ്പാനുള്ളു. ത്രേതായുഗത്തിൽ തന്നെ ഭഗവദവതാരമൃത്തിയാ യി ജഗന്മോഹനനായിരുന്ന ശ്രീരാമ ചന്ദ്രനെ അനേകം സ്ത്രീകൾ കണ്ടു മോഹിച്ചു താന്താങ്ങളെ സ്വീകരിക്കേണമെന്നു വീണ്ടും അപേക്ഷിച്ചിട്ടും അവരുടെ സുകൃതവൈകല്യത്താലും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അപ്പോഴത്തെ ഏകപത്നീവ്രതത്താലും മറ്റും ആ അപേക്ഷ അപ്പോൾ അദ്ദേഹം സ്വീകരിച്ചില്ല. തന്നിമിത്തം ആ സ്ത്രീകൾ പുനർജന്മങ്ങളിലും വാസനാബലത്താൽ ഭഗവാനെത്തന്നെ സ്മരിച്ചു ഭക്തിപൂർവ്വം അപേക്ഷിക്കയും ആ അപേക്ഷയെ സഫലീകരിപ്പാൻ വേണ്ടിയാണു പരമദയാലുവായ ഭഗവാൻ ഇപ്രകാരം പ്രവൃത്തിച്ചതു എന്നു വ്യഭാചക്രവും ഉണ്ട്. “അപേക്ഷയുള്ളൊരു ജനത്തിനെല്ലാമപേക്ഷ കൂടാതെ കൊടുക്കുമിശൻ” എന്നാണെല്ലോആ പ്ലവാക്യം. നിഖിലലോകനിയന്താവായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗോപികാസംഗം ചെയ്തതു അത്ഭുതം യുക്തമായി എന്നു ഇനിയും അനേകം പ്രമാണങ്ങളും യുക്തികളും ആലോചിച്ചാൽ നമുക്കു ബുദ്ധിവിഷയമായി തീരുന്നതാണ്.

൨. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഗോപികാക്രീഡനവേളയിൽ അവരുടെ ഭക്താക്കന്മാർക്കു അദ്ദേഹത്തോടു യാതൊരു ദോഷവും ഉണ്ടായിട്ടില്ല. അതു എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ അവർക്കു അവരുടെ ഭാര്യമാർ ആ സമ

യത്തും അവരെ രക്ഷിച്ചുതന്നുണ്ടെന്നു തോന്നിയിരുന്നു. ഇതിനു പ്രമാണമായി ശുകവാക്യവും ഉണ്ടു. “നാസുയൻ വലു കൃഷ്ണായ മോഹിതാ സ്കന്ധ മായയാ മന്യമാനാഃ സ്വപാശപന്ഥാൻ സ്വാൻ സ്വാൻ ദാരാൻ വ്രജേതുകസഃ”

൩. സൂത്രപാനം ചെയ്യുന്ന കാലത്തു തന്നെ പൂതനാമാരണാ ദ്രുനേകാത്തുതകാത്തുങ്ങൾ ചെയ്ത ആ ദിവ്യപുരുഷൻ രതിക്രീഡാ ചാതുര്യം കൊണ്ട് ഗോപികമാരെ രഞ്ജിപ്പിക്കാനാണോ പ്രയാസം? അദ്ദേഹത്തിനുണ്ടോ ബാല്യകാലാദ്യവഹിന്നത്വം. അദ്ദേഹം അചിന്ത്യമഹിമാവല്ലയോ?

൪. ഭഗവൽകരുണാമൃതപ്രവാഹസന്ദോഹപരിപൂർണ്ണമാനസനായ ശ്രീജയദേവർ രാധാമാധവന്മാരുടെ കരോരഃ ക്രീഡകൾ വണ്ണിച്ചുവരുമ്പോൾ പത്തൊമ്പതാമത്തെ അഷ്ടപദിയിൽ “സ്മരഗരഭവണ്ഡനം മമ ശിരസി മണ്ഡനം ധേഹി പദപല്ലവമുദാരം” എന്നുഴതുവാൻ മനസ്സിൽ തോന്നിയാറെ, ജഗദീശപരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ രാധയോടു ഇത്രയും പ്രാകൃതമായി പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടാകുമോ? ഇല്ലെങ്കിൽ ഇങ്ങിനെ എഴുതിയാൽ മഹാ ദോഷമുണ്ടല്ലോ എന്ന് വിചാരിച്ചു വേറെ പദങ്ങളും ആലോചിച്ചുകൊണ്ടു സ്താനത്തിന്ന് പോയി. ആ സമയത്തു സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെ ജയദേവരുടെ വേഷം ധരിച്ചു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്ന് പത്മാവതിയോടു കാലയും എഴുത്താണിയും വാങ്ങി ജയദേവരുടെ മനസ്സിലുദിച്ച “സ്മരഗരഭവണ്ഡനം” ഇത്യാദി പദങ്ങൾ എഴുതിക്കൊടുത്തു പോയി. ജയദേവൻ തനിക്കു ആദ്യം തോന്നിയ പദങ്ങൾ കൂടാതെ സന്ദർശിച്ചുള്ള പദങ്ങൾ തോന്നാത്തതിനാൽ അത്യന്തം വിഷാദത്തോടെ ആശ്രമത്തിൽ മടങ്ങിവന്ന് ആ പദങ്ങൾതന്നെ എഴുതുവാൻ ഗ്രന്ഥമെടുത്ത് നോക്കിയപ്പോൾ തനിൽ ആകസ്മികമായി ഉദിച്ചിരുന്ന പദങ്ങൾതന്നെ അതിൽ എഴുതി കാണുകയാൽ അതിവിസ്മയത്തോടെ ആരാണ് ഇതിൽ എഴുതിയത് എന്നു തന്റെ ധർമ്മപതിയോടു ചോദിച്ച് യഥാർത്ഥമെ

പ്ലം ഗ്രഹിച്ചു, സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെയാണു ഇങ്ങിനെ എഴുതിയതെന്നുതീർച്ചയാക്കി, പരമാനന്ദഭരിതനായിത്തീർന്നതിന്നു ശേഷം അദ്ദേഹം എനിക്കു തോന്നുന്നതെല്ലാം വാസ്തവമാണെന്നും അതുതന്നെ എഴുതുന്നത് ഭഗവാന്റെ അതിപ്രിയമാണെന്നും മനസ്സുകൊണ്ടു സങ്കല്പിച്ചു, ഈവിധം എഴുതിയതാണ്. സത്തുകൾക്കു സന്ദേഹകാഞ്ചുളിൽ അവരുടെ മനസ്സിൽ തോന്നുന്നതു തന്നെയാണു പ്രമാണമായിട്ടുള്ളതു എന്നും യഥാർത്ഥവക്താവായിരിക്കുന്ന കാളിദാസൻ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു. “സതാം ഹി സന്ദേഹപദേഷു വസ്തുഷു പ്രമാണ മന്തഃകരണ പ്രവൃത്തയഃ” സകല മഹാത്മാക്കളാലും സർവാത്മനാ ഉത്തമോത്തമഗ്രന്ഥമെന്നു ഐകകണ്ഠ്യന അനുവദിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ശ്രീഭഗവതത്തിൽതന്നെ ശുകബ്രഹ്മച്ഛിയാലും “കന്യാശ്ചിത് നാദ്യവിഷ്ണിപ്ലക്ഷുഡചതപിഷമണ്ഡിതം ഗണ്ഡം ഗണ്ഡേ നന്ദധത്വാ ആദാന്താംബുലചർച്ചിതം” ഇത്യാദി പദ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു അത്യന്തം വിശദമായിട്ടുതന്നെയാണു ഉപദേശിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതു. സത്തുക്കളെല്ലാം പൂർവ്വികന്മാരുടെ വത്ത്മാവിനെ അനുവർത്തിക്കുന്നതു ലോകരീതിയാണല്ലോ. ഇത്യാദി സംഗതികളെക്കൊണ്ടു ഈ പ്രകൃതഗ്രന്ഥകർത്താവായിരിക്കുന്ന ജയദേവക്കു ഏതാദൃശരീത്യാ വണ്ണിച്ചതുകൊണ്ടു ദൈവവിരോധം തീരെ ഉണ്ടാവില്ലെന്ന് മാത്രമല്ല അഗണ്യമായ ദൈവാനുകൂല്യമുണ്ടാകുമെന്ന് നമുക്കു അനുമാനിക്കാം. ഭഗവതഭക്തോത്തമനായ മേപ്പത്തൂർ നാരായണഭട്ടതിരിപ്പാട് രാസക്രീഡ വായിച്ചതിനാൽ തനിക്കുണ്ടായ ആശ്ചര്യാന്തിരേകത്തെയാണല്ലോ പദ്യരൂപേണ പ്രകടിപ്പിച്ചിരിക്കുന്നതു. “ബ്രഹ്മശങ്കരമുഖാനവീഹപശുപാംഗനാസു ബഹുമാനയൻ. രാഗസ്താവജ്ജായതേ ഹി സ്വഭാവാൽ രോക്ഷോപായോ യത്തതോ വാ ന വാ സ്വാൽ തസാന്വേപകം തപയം ലബ്ധമാസീൽ ഭാഗ്യം ഭാഗ്യം പാഹി മാം മാരുതേശ.”

ഒ. കവി ഒരു കാവ്യം നിർമ്മിക്കയാണെങ്കിൽ രാഗികൾക്കും മുക്തർക്കും ഒരുപോലെ അതിൽ പ്രവൃത്തിയുണ്ടാവണം. അതിന്നു ഈ ഗ്രന്ഥംപോലെ വേറെയൊന്നുണ്ടോ എന്നു സംശയമാണ്.

ശൃംഗാരരസത്തിൽ രചിക്കുന്ന ഭവരോഗികളെയാണല്ലോ ലോകത്തിൽ അധികപക്ഷവും കാണാനുള്ളത്. തന്നിമിത്തം ലോകാനുഗ്രഹതല്പരനായ കവി ഭവരോഗശമനമായ ഭക്തിരസമാകുന്ന ഭക്തരസം ആചാരതഃ മധുരമായ ശൃംഗാരരസത്തിൽ കലക്കി ഈ ഗ്രന്ഥമാകുന്ന പാത്രത്തിൽ എത്ര കാലം പാനം ചെയ്താലും ഒരു ലേശംപോലും കുറയാത്തവണ്ണം നിറച്ചുവെച്ചിരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ ആരുടെ മാനസാംഭാജമാണ് വികസിക്കാതിരിക്കുന്നതു? ഇനിയും ഇതുപോലെ തന്നെ ഓരോരോ യുക്തികളാലോചിച്ച് ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ഏതാഭ്യർത്ഥിതിയിലുള്ള ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണം ബഹുമാനനീയമാണെന്നു ഭ്രമമായി സ്ഥാപിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നതാണു നമുക്കു വലുതായ ശ്രേയസ്സു. വാസ്തവമറിയാതെകണ്ട് ഭൂപ്രാരോപണം ചെയ്യുന്ന ലോകസ്വഭാവത്തെ അംഗീകരിക്കുന്നതു മഹാ കഷ്ടം തന്നെ.

കവിരാജരാജനായിരിക്കുന്ന ജയദേവർക്കു ഇന്നും യശോമുത്തിയായി ജീവിക്കുവാൻ നിദാനഭൂതമായിരിക്കുന്നത് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്നു പ്രാബല്യത്തിൽ ചിലതൊക്കെ എഴുതിത്തീർക്കുവാൻ സാധിച്ചുകാഴ്ചയിൽ, “ഗുണവദപഞ്ച സംസർഗ്ഗാദ്രി സപ്തപിംഗവം” ഇത്യാദി നീതിവാക്യാനുസാരേണ ഈ വിശിഷ്ടഗ്രന്ഥസംസർഗ്ഗത്താലും ഗുണകർമ്മശ്ലോകത്താലും ഈ പ്രാബല്യം സഹൃദയന്മാർ ആദരിക്കുമെന്നും സൂജനങ്ങൾ തങ്ങളുടെ കൃത്യാനുഷ്ഠാനത്തിന്നു ഭംഗം വരാതിരിപ്പാൻ വേണ്ടി മനഃബദ്ധിയായിരിക്കുന്ന എന്റെ അജ്ഞതകൊണ്ടോ മറ്റോ ഇതിൽ ശൈഥില്യങ്ങൾ വന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ അവയെ ചൂണ്ടിക്കാണിച്ചുതരുമെന്നും മാത്രമേ എനിക്കു സമാധാനമുള്ളൂ. അതിനാൽ ഈ പ്രാബല്യം നിർമ്മാണമായ വിവരണങ്ങളുടെ മു

മ്പാകെ സന്ധ്യം സമപ്തിച്ചുകൊണ്ടു ഇതാ ഞാനിതിൽനിന്നു വിരമിക്കുന്നു.

“ഗച്ഛതഃ സഖലനം കപാപി

ഭവത്യേവ പ്രമാദതഃ

നിന്ദന്തി ദുഷ്ജനം സ്കന്ത

സമാദധതി സജ്ജനഃ”

ശ്രീജയദേവൻ

ഭഗവതഭക്തനാകെന്നുവേണ്ട, രസികശിരോമണികളായ സകല വിദ്വാന്മാർക്കും പരമാനന്ദപ്രദമായിരിക്കുന്ന ഈ അഷ്ടപദീശ്രവണം കേവലം കേരളഭാഷയെ മാത്രം അംഗീകരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ജനങ്ങൾക്കുംകൂടി ഉപകരിക്കണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ ഒരു വ്യാഖ്യാനം എഴുതി പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്നതോടുകൂടി പ്രകൃത ഗ്രന്ഥകർത്താവാക്കിരിക്കുന്ന മഹാത്മാവിന്റെ ഒരു ജീവചരിത്രം എഴുതുന്നതായാൽ അതു സഹൃദയന്മാർക്കു ഹൃദയാഹ്ലാദകരമായിതിന്നേക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചു ഞാനതിന്നു ആരംഭിക്കുന്നു.

നമ്മുടെ പുഷ്പീകന്മാരുടെ ഇടയിൽ മഹാത്മാക്കളുടെ ജീവചരിത്രം എഴുതുക എന്നുള്ള സമ്പ്രദായം പ്രായേണ ഇല്ലാതിരുന്നതിനാൽ പ്രകൃതഗ്രന്ഥകാരനായ ജയദേവനെന്ന് മഹാത്മാവിന്റെ ചരിത്രവും പൂർണ്ണമായി ഒരു ഗ്രന്ഥത്തിലും കാണുന്നില്ല. അതുകൊണ്ടു ശ്രീമൽ ചന്ദ്രഭട്ടവീരചിതമായ ഭക്തമാല മുതലായ ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽനിന്നു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ചരിത്രത്തെ ഞാൻ മധുരകവ്യത്തോടും സംഗ്രഹിച്ചു സംക്ഷേപരൂപം എഴുതിക്കൊള്ളുന്നു.

ജഗന്നാഥനഗരത്തിന്നടുത്ത് ഉല്പല എന്നു പേരായ ദേശത്തു ബ്രാഹ്മണവർഗ്ഗക്കാരുടെ കിന്ദപഞ്ചിലപം എന്ന പ്രസിദ്ധമായ ഒരു ഗ്രാമമുണ്ടായിരുന്നു. അവിടെ താമസിച്ചിരുന്ന ശ്രീഭാജദേവനെന്ന് മഹാബ്രാഹ്മണന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധർമ്മപതിയായ രാധാദേവിയുടെയും പുണ്യപുരം മൃത്തിമത്തായി സന്താനരൂപേണ ജനിച്ച മഹാത്മാവ് നെയാണ് ജയദേവനെന്ന് പറയുന്നത്. അദ്ദേഹം ബാല്യത്തിൽതന്നെ മഹാ വിഷ്ണുഭക്തനും വിദ്യാഭ്യാസത്തിൽ അതിതല്പരനും മഹാ ശാന്തശീലനും ആയിരുന്നു. പിന്നീട് ആ മഹാനുഭാവൻ യൌവ്വനാരംഭത്തോടുകൂടി സപ്തശാസ്ത്രപാരംഗതനാ

യി സച്ചിദാനന്ദസ്വരൂപചിന്താചിത്തനായിട്ട് തന്നെ കാരോരോ വിജനസ്ഥലങ്ങളിൽ സുഖമായി വസിച്ചു. ആ കാലത്തു കിന്ദപബി ലപമെന്ന ഗ്രാമത്തിൽതന്നെ വസിച്ചിരുന്ന ദൈവശർമ്മാചെന്ന മ ഹാബ്രാഹ്മണൻ സന്താനരാഹിത്യത്താൽ അത്യന്തസന്താപത്തോ ടുകൂടി ആ ഗ്രാമത്തിന്നടുത്തുള്ള ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചെന്ന് കൃഷ്ണസ്വാമിയുടെ മുമ്പാകെ ഭണ്ഡനമസ്കാരവും ചെയ്ത് “അല്ല യൊ സ്വാമിൻ, ഭവദ്പ്രസാദത്താൽ എനിക്കു സന്താന ങ്ങളുണ്ടായാൽ പ്രഥമസന്താനത്തെ ഭവദഗ്രന്ഥികൽ സമർപ്പണം ചെയ്തേക്കാം” എന്നിങ്ങിനെ പ്രതിജ്ഞയും ചെയ്തു മനസ്സിൽ നല്ല വണ്ണം പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു സ്വമന്ദിരത്തെ പ്രാവിച്ചതിന്നു ശേഷം, കരകാലം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ അദ്ദേഹത്തിന്നു തന്റെ ധർമ്മപത്നി യിൽ ആദ്യംതന്നെ അഗണ്യഗുണസ്വരൂപിണിയായി ഒരു കന്യക യും പിന്നെ അതിമനോഹരന്മാരും സുശീലന്മാരുമായ പുത്രന്മാരും ജനിച്ചു. ആ സന്താനങ്ങളുടെ മുഖചന്ദ്രാവലോകനംകൊണ്ടു സ വ്ദാ വികസിച്ചിരുന്ന മനഃകുമാരന്മാർക്കുകൂടിയ ആ ദൈവശർമ്മാച്ഛ വിന്നീടൊരു ദിവസം പൂർവ്വപ്രതിജ്ഞാനുസാരേണ കന്യകയൊടു കൂടി ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ചൊയി സ്വാമിയെ നമസ്കരിച്ച്, “അല്ലയൊ സ്വാമിൻ, ഭവാനെന്നിൽ നല്ലവണ്ണം കടാക്ഷിച്ചിരി ക്കയാൽ എനിക്കു ആദ്യം ഉണ്ടായ പുത്രി യെഞാൻ പൂർവ്വനിശ്ചയപ്ര കാരം നിന്തിരുവടിക്കായിക്കൊണ്ടിതാ അർപ്പിക്കുന്നു. സ്വാമിൻ ഇ വളെ സ്വീകരിക്കണം!” എന്നു ഭക്തിപൂർവ്വം അപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു പുത്രിയുടെ കൈപിടിച്ചു നടയ്ക്കുന്നേരെ നിർത്തിട്ട് അദ്ദേഹം ക്ഷേത്ര തിന്നു പുറത്തുപോയി താമസിക്കുകയും ചെയ്തു. “അല്ലയൊ ദൈ വശർമ്മൻ! എനിക്കു വളരെ സന്തോഷമായി; ഞാൻ നിന്റെ പുത്രി യെ സ്വീകരിച്ചു, എങ്കിലും നീ ഈ കന്യകയെ കൊണ്ടുപോയി എ ണ്റെ മഹാപ്രിയനായിരിക്കുന്ന ജയദൈവനുകൊടുക്കു. ഞാനും അദ്ദേ ഹവും തമ്മിൽ യാതൊരു ഭേദവും ഇല്ല. ഈ കാര്യത്തിൽ നീ ഒട്ടും തന്നെ സംശയിക്കേണ്ട” — എന്നു സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണസ്വാമി ദേ വശർമ്മാവിനൊടു അന്നുതന്നെ സ്വപ്നത്തിൽ ഉപദേശിച്ചു. അദ്ദേ ഹം ആ സ്വപ്നം കണ്ടിട്ട് അത്യന്തം ധിസ്മയത്തോടുകൂടിയിരിക്ക

മ്പോൾ, ആ ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിലെ ശാന്തിക്കാരൻ ഇതേപ്രകാരം സ്വപ്നംകാണുകയാൽ വേഗത്തിൽ ആ ദേവശർമ്മാവിന്റെ അടുക്കെ വന്ന് സ്വപ്നവർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം അറിയിച്ചു. ദേവശർമ്മാവ് അതുകേട്ടിട്ട് വളരെ വിശ്വാസത്തോടുകൂടി ഉടനെത്തന്നെ ക്ഷേത്രത്തിൽ പോയി സ്വാമിയെ സാക്ഷാൽ നമസ്കരിച്ച് തന്റെ പുത്രിയേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ട് ഗ്രാമത്തിന്ന് പുറത്തുപോയി ജയദേവരെ അന്വേഷിച്ചു അചഞ്ചനാടകമ്പോൾ ഒരു പണ്ണശാലയുടെ അന്തർഗതം ജയദേവൻ സദാ ഈശ്വരസ്മരണയാൽ മനസ്സു ലയിപ്പിച്ചും കാരോരോ ശാസ്ത്രങ്ങൾ നോക്കിയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതുകണ്ടു. ദേവശർമ്മാവ് ദർശനമാത്രത്തിൽതന്നെ അദ്ദേഹത്തിനെ നമസ്കരിച്ച് “അല്ലയോ ജയദേവൻ, സാക്ഷാൽ ജഗന്നാഥ സ്വാമിയുടെ ആജ്ഞാനുസാരേണ ഏന്റെ പ്രഥമപുത്രിയായ ഈ പത്മാവതിയെ ഭവാനായ്ക്കൊണ്ടു അപ്പിക്കുന്നു” എന്നു പറഞ്ഞു. ജയദേവൻ അതു കേട്ടിട്ടു ദേവശർമ്മാവിനോടു “ഞാൻ മഹാ ഭിന്നനാണെ! എനിക്കിരിക്കാൻ പോലും ഒരു ഗൃഹം തന്നെയില്ല. പിന്നെ എന്തിനെ ഞാൻ വിവാഹംചെയ്യേണ്ടു? വിശേഷിച്ചു എനിക്കു ഈവക കാര്യങ്ങളിൽ അശേഷം ശ്രദ്ധയും ഇല്ല. പിന്നെ സ്വാമിയുടെ ആജ്ഞയാണെന്നും മറ്റും പറയുന്നതു ശുദ്ധമെ വ്യാജംതന്നെ” എന്നു മറുപടിപറഞ്ഞു. ആ ദേവശർമ്മാവു ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിലെ ശാന്തിക്കാരനും താനുംകൂടിതന്റെ പുത്രിയെ സ്വീകരിക്കണമെന്നു വീണ്ടും അപേക്ഷിച്ചിട്ടും അദ്ദേഹത്തിന്നു ഒരു കല്പക്കുവുമില്ലെന്നു കണ്ടപ്പോൾ പത്മാവതിയെ ആ മഹാനുഭാവന്റെ മുമ്പുകെ നിർത്തി, “അല്ലയോ പുത്രി, നിന്റെ ഭർത്താവു ഇദ്ദേഹമാകുന്നു. നീ ഇദ്ദേഹത്തിനെ വേണ്ടതുപോലെ ശുശ്രൂഷിക്കണം. അങ്ങിനെ ശുശ്രൂഷിച്ചാൽ നിനക്കു പരമാനന്ദമനുഭവിപ്പാൻ കഴിയും” എന്നുപദേശിച്ചു തന്റെ ആശ്രമത്തിങ്കലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകയും ചെയ്തു. പത്മാവതി അവിടെ വളരെ നേരം ഏറ്റവും വിനയത്തോടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു കണ്ടപ്പോൾ പരമകാരണികനായ ശ്രീജയദേവർ, “നിന്റെ മന്ദോപിതാക്കന്മാർ നിന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോയല്ലോ. പിന്നെ എന്താണു നീ ഈ കാനനമദ്ധ്യത്തിൽ ഏകാകിനി

യായി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതെ"ന്നു ചൊരിച്ചുവെ, "അല്ലയോ ഭഗവൻ! എന്താണിങ്ങനെ പറയുന്നതു? അച്ഛൻ എന്നെ അങ്ങയ്ക്കായിക്കൊണ്ടു തന്നെല്ലോ. അതിനാൽ ഭവാനധീനയായി നിരപരാധിയായിരിക്കുന്ന എന്നെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നു എങ്കിൽ ഒരു സ്രീയായ ഞാൻ ഈ വർഷാട്ടിൽ എന്തു ചെയ്യും?" — എന്നിങ്ങിനെ ആ ദേവി മഹാ സങ്കടത്തോടുകൂടി മറുപടി പറഞ്ഞു. ഇവൾ പറയുന്നതു വാസ്തവമാണെന്നും ഇവളെ ഉപേക്ഷിക്കുന്നതായാൽ മഹാ പാതകം സംഭവിക്കുമെന്നും അതിനാൽ ഇവളുടെ പിതൃഗൃഹത്തിൽതന്നെ പോയി ഇവളെ യഥാവിധി വിവാഹം ചെയ്യുന്നതാണു ഉചിതമെന്നും ജയദേവൻ നിശ്ചയിച്ചു. അവളെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആശ്രമത്തിൽ ചൊയി, അവിടെവെച്ചു പാണിഗ്രഹണവും ചെയ്തു. പിന്നീടു ഒരു ശ്രമം തീർപ്പിച്ചു തന്റെ ധർമ്മപത്നിയായ പത്മാവതിയോടുകൂടി അദ്ദേഹം സുഖമായി വസിച്ചു. ആ ദമ്പതിമാർ ദിവസേന പരമഭക്തിയോടുകൂടി ശ്രീകൃഷ്ണസ്വാമിയെ പൂജിക്കയും ആ പൂജാവസാനത്തിങ്കൽ ദൈവികമായ കരോരോ ഗാനങ്ങൾ പാടി നൃത്തംവെച്ചു പരമാനന്ദമഗ്നന്മാരായി വസിക്കുകയും പതിവായിരുന്നു. അങ്ങിനെ ഒരുദിവസം ഗാനം ചെയ്യുമ്പോൾ ജയദേവൻ ആത്മനാനിർമ്മിതമായിരിക്കുന്ന ഗാനങ്ങളെക്കൊണ്ടുതന്നെ ജഗദീശപരനെ സന്തോഷിപ്പിക്കണമെന്നൊരാഗ്രഹമുണ്ടായി. തന്നിമിത്തം അദ്ദേഹം രാധാമാധവന്മാരുടെ രഹഃക്രീഡാവണ്ണനമായ അഷ്ടപദി എന്ന ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ രചിപ്പാനാരംഭിച്ചു. ഗ്രന്ഥരചനാകാലത്തു ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ രാധാനന്ദനവാക്യമായ പത്തൊമ്പതാമത്തെ ഗാനത്തിൽ "മമശിരസിമണ്ഡനംധേഹിപദപല്ലവം" എന്ന സന്ദർഭാചിതമായ പദങ്ങൾ എഴുതുവാൻ മനസ്സിലുദിച്ചപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സാക്ഷാൽ ജഗദീശപരനായിരിക്കുന്നസ്ഥിതിക്കു രാധയുടെ പാദം അദ്ദേഹം ശിരസ്സിൽ വെക്കുവാനായി ആ ജ്ഞാപിക്കുമോ എന്നും അങ്ങനെ എഴുതിയാൽ അതൊരു അപരാധമായി തീരുന്നേക്കുമോ എന്നും ജയദേവൻ ശങ്കിച്ചു വെറെ പ്രകൃതൊചിതങ്ങളായ പദങ്ങളാലോചിച്ചുകൊണ്ടു കുളിക്കാൻപോയി. ആ സമയത്തു ശ്രീകൃഷ്ണൻ ജയദേവരുടെ വേഷം ധരിച്ചു അദ്ദേഹം

ത്തിന്റെ ആശ്രമത്തിൽ വന്നു പത്മാവതിയോടു ആ പുസ്തകം എടുത്തുകൊണ്ടുവരുവാൻ പറഞ്ഞപ്പോൾ ആ ദേവി പുസ്തകം കൊണ്ടുകൊടുക്കയും അദ്ദേഹം അതു വാങ്ങി അതിൽ ജയദേവരുടെ സംശയത്തിന്നു വിഷയിഭൂതങ്ങളായ “മമശിരസി” ഇത്യാദി പദങ്ങൾ തന്നെ എഴുതിക്കൊടുത്തു കളിക്കാനുള്ള ബദ്ധപ്പാടും നടിച്ചു അദ്ദേഹം അവിടെനിന്നു എഴുന്നീറ്റുപോകയും ചെയ്തു. കുറെ കഴിഞ്ഞപ്പോൾ സാക്ഷാൽ ജയദേവൻ കളി കഴിഞ്ഞു മടങ്ങി വന്നു നിത്യകൃത്യാനുഷ്ഠാനങ്ങളെല്ലാം ചെയ്തു വെറെ പ്രകൃതോചിതങ്ങളായ പദങ്ങളൊന്നും തോന്നാത്തതുപോലെ മുന്പു തൊന്നിയ പദങ്ങൾ തന്നെ എഴുതുവാൻ ആരംഭിച്ചപ്പോൾ ആ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ആ പദങ്ങൾ തന്നെ എഴുതി കണ്ടതിനാൽ വിസ്മയാതിരേകത്തോടുകൂടി തന്റെ ധർമ്മപതിയെ വിളിച്ചു, “ആരാണ് ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ എഴുതിയിരിക്കുന്നത്?” എന്ന് ചൊദിച്ചു. “അല്ലയോ നാഥ, എന്താണിങ്ങിനെയുള്ള ഭ്രമമുണ്ടാകുന്നത്? ഭവാൻ തന്നെയല്ലെ കളിക്കാൻപോയതിന്നു ശേഷം വേഗത്തിൽ ഇങ്ങോട്ടുതന്നെ മടങ്ങിവന്നു എന്റെ കയ്യിൽനിന്നു ഗ്രന്ഥവുംവാങ്ങി എഴുതി തിരികെ മടങ്ങിപ്പോയതു?” — എന്നിങ്ങനെയുള്ള പ്രിയപ്രതിചാക്രത്തെ കെട്ടിട്ടു ജയദേവർ പരമാനന്ദത്തോടുകൂടി അന്നുരാത്രി കിടന്നുറങ്ങുമ്പോൾ തുതീയയാമത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണ സ്വാമി അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കേവന്നു ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണം നിമിത്തവും ഞാൻ അങ്ങയെ വളരെ പ്രസാദിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു. ഇത്യാദി സംഗതിയാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻതന്നെയാണു നമ്മുടെ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഇങ്ങിനെ എഴുതിയതു എന്നു നിശ്ചയിച്ചും എന്റെ ധർമ്മപതിയായ പത്മാവതിക്കു പുരുഷോത്തമനെ ദർശിപ്പാൻ സാധിച്ചുവെല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ചും ആ മഹാമനസ്സനായ ജയദേവൻ തന്റെ ധർമ്മപതിയോടുകൂടി ദിവസേന പൂജാവസാനത്തിൽ നിജനിർമ്മിതമായ അഷ്ടപദി അതീവഭക്തിയോടുകൂടി ഗാനംചെയ്തു നടനംചെയ്തും ഈ ഗ്രന്ഥം പൂർണ്ണമായി രചിച്ചതിന്നു ശേഷം സ്വാമിയുടെ പാദാരവിന്ദത്തിൽ അർപ്പിക്കയും തന്നിമിത്തം കൃതകൃത്യനായി വസിക്കയും ചെയ്തു. അക്കാലത്തു ഒരു ദിവസം ജയദേവരുടെ ജന്മഭൂമിയായ ജഗന്നാഥപുരത്തിലെ രാജാവ് ജയദേവനിർമ്മിതമായ അ

ഷൂപരി' കണ്ടിട്ട് വളരെ സന്തോഷിച്ച് ആ കാവ്യം തന്റെ മുമ്പിൽ വെച്ചുകൊണ്ട് അതിന്നു അനുരൂപമായി വേറെ ഒരു അഷ്ടപദി നിർമ്മിക്കുകയും പിന്നീട് അതു വിദ്വാന്മാരുടെ കൈവശം കൊടുത്തു, "ഇന്നുമുതൽ നമ്മളാൽ കല്പിച്ചുണ്ടാക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഈ അഷ്ടപദി'തന്നെ സർവ്വരാലും അഭിനന്ദിക്കപ്പെടേണമെന്നു മാത്രമല്ല ജയദേവനിർമ്മിതമായ അഷ്ടപദി ആരും ദർശിച്ചുപൊകരുതെന്നും ഈ ആജ്ഞയെ അതിക്രമിക്കുന്നവൻ നമ്മുടെ ദണ്ഡനത്തിന്നു പാത്രീഭവിക്കും" മെന്നും ആജ്ഞാപിച്ചു. ഈ ആജ്ഞാപ്രാബല്യത്താൽ ജയദേവകൃതമായ 'അഷ്ടപദി' ആരുംതന്നെ ദർശിക്കാതെയായി. അതിന്നുശേഷം ആ രാജാവ് സ്വാമിയെ ദർശിപ്പാനായി ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിൽ പോയാറെ അവിടെവെച്ച് ജയദേവൻ നിമിത്തമായ അഷ്ടപദി തന്നെ ഗാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു നൃത്തംവെക്കുന്നതു കണ്ടിട്ട് അദ്ദേഹത്തിനോടു, "എന്നാൽ വിരചിതമായ അഷ്ടപദി അങ്ങയാൽ അംഗീകരിക്കപ്പെടാതിരിപ്പാൻ കാരണമെന്തെന്നു ഉടൻ പറഞ്ഞുകൊള്ളൂ" മെന്നും ആജ്ഞാപിച്ചു. ജയദേവൻ അതുകേട്ടിട്ട് അത്യന്ത ഭീതിയോടുകൂടി, "അല്ലയോ രാജൻ, ഞാൻ ഭവതകൃതമായ അഷ്ടപദി തന്നെയാണേ സ്വീകരിച്ചിരിക്കുന്നത്. പക്ഷെ ശ്രീകൃഷ്ണസ്വാമിക്ക് എന്റെ കൃതിയിലാണു അധികം സന്തോഷം. അതുകൊണ്ടാണെ ഞാൻ ഈ ഗീതംതന്നെ ഗാനം ചെയ്യുന്നതു. അതിന്നു സന്ദേഹമുണ്ടെങ്കിൽ ഇവിടെവെച്ചു തന്നെ പരീക്ഷിക്കാം" — എന്നു ഉത്തരം പറഞ്ഞു. അപ്പോൾ രാജാവ് രണ്ടു ഗ്രന്ഥവും എടുത്തു ജഗന്നാഥസ്വാമിയുടെ നടയ്ക്കിൽ വെച്ച്, "അല്ലയോ സ്വാമിൻ, ഈ രണ്ടു ഗ്രന്ഥങ്ങളിൽ ഏതാണ് ഭവാനു അധികം ഇഷ്ടമെങ്കിൽ അതു ഉപരിഭോഗത്തും മറെറതു അധോഭോഗത്തും കിടക്കുന്നതു കാണുമാറാകട്ടെ —" എന്നു പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടു എല്ലാവരുംകൂടി ഗോപുരത്തിൽ പോയിനിന്നു. അപ്പോൾ കഴിഞ്ഞിട്ടു എല്ലാവരുംകൂടി അകത്തു വന്നുനോക്കിയപ്പോൾ ജയദേവനിർമ്മിതമായ അഷ്ടപദി ഉപരിഭോഗത്തും രാജനിർമ്മിതമായ ഗ്രന്ഥം അധോഭോഗത്തും കിടക്കുന്നതു കണ്ടു. രാജാവ് ആ പരമാത്മഭക്തനാണെന്നും, "എന്റെ ഗ്രന്ഥമല്ല

ല്ലോ സ്വാമിജ. പ്രിയമായിട്ടുള്ളത്!'' എന്നു വിചാരിച്ചു് ആ സീമമായ ശോകത്തോടുകൂടി ആ ക്ഷേത്രത്തിൽതന്നെ ഉപവാസമായി താമസിച്ചു. അന്നരാത്രി അദ്ദേഹം ക്ഷീണാതിരേകത്താൽ അവിടെയിരുന്നു മയങ്ങി ഉറങ്ങുമ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നെ അടുക്കെ വന്നു്, ''നീ എന്നിന്നു പൂഥാ ദുഃഖിക്കുന്നു? ജയദേവനിമിത്തമായ കാവ്യംതന്നെയാണു എന്നിങ്ക അതി പ്രിയമായിട്ടുള്ളത്; എങ്കിലും നീ ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന കാവ്യവും എന്നിങ്ങനെയും തന്നെയാണു്. അങ്ങു് എന്റെ ഭക്തനാണു്. അതിനൊന്നിന്നും സന്ദേഹമില്ല. എന്നാലും, ജയദേവകൃതമായ അഷ്ടപദി തന്നെ അങ്ങു് സ്തീകരിക്കു. മാറ്റുള്ള പ്രജകളെ അതു അംഗീകരിപ്പാൻ അനുവദിക്കുകയും ചെയ്യൂ. എന്നാലെന്നിങ്ക അധികം സന്തോഷം തന്നെ'' -- എന്നു പറഞ്ഞതായി തോന്നി. ഇങ്ങിനെ സ്വപ്നംകണ്ടു് പരമാനന്ദത്തോടുകൂടി ഉണർന്നിട്ട ആ രാജാവു്, ''എന്റെ അപരാധങ്ങളെല്ലാം ക്ഷമിക്കണെ'' എന്നു അപേക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു നടക്കിൽ ചെന്നു സ്വാമിയെ നമസ്കരിച്ചു എന്നുമാത്രമല്ല ആ നിമിഷം മുതൽക്കു തന്നെ ജയദേവരിൽ മഹാഭക്തനായി അഷ്ടപദീപാഠത്തിൽ അതിതല്പരനായിത്തീരുകയും തന്നിമിത്തം ആ ഗ്രന്ഥത്തെ സൂത്ര പ്രസിദ്ധീകരിപ്പാൻ പ്രജകളെ അനുവദിക്കുകയും ചെയ്തു. കാളിദാസാദി മഹാകവികൾക്കുംകൂടി അനേകഗ്രന്ഥനിർമ്മാണത്തിന്നു ശേഷമേ കവിരാജരാജികളാകുന്ന മുക്താഹാരങ്ങളുടെ നായകമണികളായി സ്ഥിതിചെയ്യാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ളു. ''നാടകാന്തം കവിതപം'' എന്നും സുപ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. അങ്ങിനെ ഇരിക്കെ ഈ അഷ്ടപദീ എന്ന ഏക ഗ്രന്ഥനിർമ്മാണംകൊണ്ടുതന്നെ നമ്മുടെ ചരിത്രനായകനായ മഹാത്മാവു് യശസ്വരീരത്തെ അവലംബിച്ചു് സാഹിത്യനഭോമണ്ഡലത്തിൽ കവിരാജരാജനായി ഇന്നും വിളങ്ങുന്നതു് വിചാരിച്ചാൽ ആകാണു വിസ്മയം തോന്നാത്തതു്.

ജയദേവർ പിന്നെയും ജഗന്നാഥക്ഷേത്രത്തിന്നടുത്തു തന്റെ ആശ്രമത്തിൽ സൂചമായി ഈശ്വരനെ സേവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ കരുദിവസം അദ്ദേഹത്തിനെ തന്റെ ശിഷ്യന്മാർ അവരു

ടെ ഗ്രാമത്തിലേക്കു ക്ഷണിച്ചു കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അവിടെവെച്ച് അവർ വേണ്ട സജ്ജാരവുമായി അദ്ദേഹം മടങ്ങിപ്പോകുമ്പോൾ ധാരാളത്തിലധികം ദ്രവ്യങ്ങളും രത്നങ്ങളും കൊടുത്തയച്ചു. ജയദേവൻ ആ ദ്രവ്യമെല്ലാം എടുത്തും ഭഗവൽപാദാരവിന്ദത്തെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു ഒരു വൻകാട്ടിൽക്കൂടെ തന്റെ ആശ്രമത്തിലേക്കു മടങ്ങിപ്പോകുന്ന സമയത്തു അതിഭയങ്കരമായും വധഗുഹ്യമായ നാലു കള്ളന്മാർ നെരിട്ടുവരുന്നതുകണ്ടു. “അയ്യോ! ഇവർ ദ്രവ്യംമോഹിച്ച് നമ്മുടെ പ്രാണഹാനിയുംകൂടി വരുത്തുമല്ലോ. അതുകൊണ്ടു അവരെപ്പോലെയുള്ളവരെ ഇങ്ങിനെ ചൊടിക്കരുതെന്നു” എന്നു തീർച്ചയാക്കി അദ്ദേഹം “അല്ലയോ കുട്ടികളേ, നിങ്ങൾ എവിടെക്കു പോകുന്നു?” എന്നു വളരെ സ്നേഹത്തോടുകൂടി ചോദിച്ചു. “ഞങ്ങൾ ജഗന്നാഥപുരത്തെക്കു പോകുന്നു” എന്നു ആ കള്ളന്മാർ മറുപടി പറഞ്ഞു. “എന്നാൽ ഞാനും കരുമിച്ചുപോരാം. പക്ഷെ എനിക്ക് ഈ ധനമൊക്കെ എടുത്തു നടപ്പാൻ ശക്തിയില്ലാത്തതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ ഇതെല്ലാം എടുത്തുകൊള്ളണം!” എന്നു എത്രയൊ സൗമ്യമായി പറഞ്ഞുകൊണ്ടു അദ്ദേഹം ആ ധനമൊക്കെ അവരുടെ കൈവശം കൊടുത്തു. കള്ളന്മാർ അതു മെടിച്ചു മുമ്പിൽ കടന്നുപോയി. അപ്പോൾ ജയദേവൻ “അവു! സുഖമായല്ലോ. ഇതു ഞാൻ കൊടുത്തില്ലെങ്കിൽ അവർ എന്നെ കൊല്ലുമായിരുന്നു” എന്നു വിചാരിച്ച് പതുക്കെ നടന്നുതുടങ്ങി. ആ കള്ളന്മാർ കുറെ ദൂരത്തു എത്തിയാറെ “ഇവൻ മഹാ ചതിയനാണ്. ഇപ്പോൾ ഈ ധനമൊക്കെ നമുക്ക് തന്നു എന്നു മാത്രമേയുള്ളൂ. ഇവന്റെ നാട്ടിൽ ചെന്നാൽ നമ്മെ ഇവൻ കഠിനമായി ശിക്ഷിപ്പിക്കും. അതുകൊണ്ടിപ്പോൾ തന്നെ ഇവന്റെ കഥ കഴിച്ചുപോകുന്നതാണ് നമുക്കു നല്ലതെ”ന്നു തീർച്ചയാക്കി. “നീ വെഗം നടക്കുന്നില്ല; ഞങ്ങൾക്കു വളരെ ദൂരംപോകണം. നിന്റെ ധനമൊക്കെ നീതന്നെ എടുത്തോ” എന്നു പിന്നോക്കം തിരിഞ്ഞുനോക്കി അത്ഭുതത്തിൽ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. ജയദേവനു കേട്ടിട്ട് ഇവർ എന്തെല്ലാമാണോ എന്നു ചെല്ലാൻപോകുന്നതു എന്നു വിചാരിച്ച് വളരെ ഭ

യത്തോടുകൂടി അവരുടെ അടുക്കേ എത്തുമ്പോഴേ അവരിലൊരു നന്ദൻ “ഇവനെ കൊല്ലേണ്ട കൈകാൽ മോദിച്ചു കൊടുക്കാട്ടിൽ വലിച്ചെറിഞ്ഞാൽ മതി” എന്നു പറഞ്ഞു. അതുപ്രകാരം അവരെല്ലാവരുംകൂടി ആ വിശിഷ്ടനായ ജയദേവരുടെ കൈകാൽ മോദിച്ചു കൊടുക്കാനുള്ളിലെക്കു വലിച്ചെറിഞ്ഞു. അയ്യോ! കഷ്ടം! ജയദേവൻ മഹാകുറിയായ വേദനയോടും വിശപ്പോടും “നാഭകുതം ക്ഷീയതേകമ്” എന്നുള്ള സമാധാനത്തോടുംകൂടി ഈശ്വരനെ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടു അവിടെ കിടക്കുമ്പോൾ മൃഗയാടിക്കൊണ്ടുവരുന്ന ജഗന്നാഥപുരത്തിങ്കലെ രാജാവ് അദ്ദേഹത്തെ ഇത്രയും കഷ്ടസ്ഥിതിയിലായി കണ്ടിട്ട് വെഗത്തിൽ പല്ലക്കിൽ കയറ്റി ഇരുത്തി സ്വദേശത്തുകൊണ്ടുപോയി തന്റെ രാജധാനിക്കു സമീപംതന്നെ പ്രത്യേകം ഒരു സ്ഥലം ഏല്പിടുത്തി അതിൽ താമസിപ്പിച്ചു, ജയദേവരുടെ ധർമ്മപത്നിയായ പത്മാവതിയേയും വരുത്തി പോരാഞ്ഞിട്ടു തന്റെ പരിചാരകന്മാരോടു യഥേഷ്ടം ശുശ്രൂഷിക്കാൻ ഏല്പിക്കയും ദിവസേന അദ്ദേഹംതന്നെ ജയദേവരെ ചെന്നു കാണുകയും ചെയ്തിരുന്നു. ഇങ്ങിനെ കുറെകാലം കഴിഞ്ഞിട്ടൊരിക്കൽ പണ്ടത്തെ ചോരന്മാർ ജയദേവരുടെ പരോപകാരതല്പാതയെ പരീക്ഷിപ്പാൻവേണ്ടി മഹാവിദ്വാന്മാരുടെ വേഷവും ധരിച്ച് അദ്ദേഹം താമസിക്കുന്ന ഗൃഹത്തിൽ യാതൊരു സംശയവുമുണ്ടാതെ ചെന്നുകയറി. അവർ വരുന്നതു കണ്ടിട്ട് ജയദേവൻ വേഗം പത്മാവതിയെ വിളിച്ച് അവരെ വേണ്ടുവണ്ണം സൽക്കരിപ്പിച്ചു ഭക്ഷണം കഴിപ്പിക്കയും പിന്നീട് രാജാവിനെ ആളെ അയച്ചു വരുത്തിട്ട് അവർക്കു ധാരാളമായി ഭൂവൃന്ദങ്ങളും രത്നങ്ങളും കൊടുപ്പിക്കയും ചെയ്തു. ആ ധനരക്ഷകവേണ്ടി ഭടന്മാരെ അയപ്പിച്ചുകൊടുക്കയും ചെയ്തു. ഹാ! ഹാ! ജയദേവരുടെ പരോപകാരതല്പാതയെ കാക്കുവിൻ! ആ വേഷമിന്നന്മാരായ ചോരന്മാരും ഭൂതന്മാരുംകൂടി പോകുമ്പോൾ ആ ഭൂതന്മാർ ഈ കവിരാജൻ ആ രാജാവിനോടു ചോന്നാരെകുറിച്ചു ഇത്രയും പറവാനുള്ള കാരണമെന്താണോയെ എന്നു ആ ചോരന്മാരോടു സവിനയം ചോദിച്ചാറെ “കാ! ഹൊ! അതുപറയാം. പണ്ടൊരിക്കൽ കണ്ണാടകരാജധാനിയിൽ ഞങ്ങൾ ഭിക്ഷാശികളായി താമസിച്ചിരുന്ന

പൊലും ഇദ്ദേഹം ധനലോഭത്താൽ രാജസേവനമായി ആ നാട്ടിൽ വന്ന് ഒരു ധനികന്റെ വീട്ടിൽ കളവ് കഴിക്ക നിമിത്തം ആ ധനികന്റെ ഭൃത്യന്മാർ ഇദ്ദേഹത്തിനെ പിടിച്ചുകെട്ടി ആ കണ്ണാടകരാജാവിന്റെ മുമ്പാകെ കൊണ്ടുവന്ന് വിവരങ്ങളെല്ലാം ബോധിപ്പിച്ചു. അതുകേട്ടിട്ട് രാജാവ് കുലയാളികളെ വിളിച്ച് ഇവനെ നമ്മുടെ നഗരത്തിൽ നിന്നു പുറത്തു കൊണ്ടുപോയി തലവെട്ടി ചൊരയും കൊണ്ടു മടങ്ങിവരുവിൻ, എന്നാജ്ഞാപിച്ച് ഇദ്ദേഹത്തിനെ അവരുടെ കൈവശം ഏല്പിച്ചുകൊടുത്തു. പിന്നെ ആ കുലയാളികൾ ഇദ്ദേഹത്തിനെ വെട്ടാൻ കൊണ്ടുപോകുന്നതു കണ്ടിട്ട് ഞങ്ങൾക്കു വളരെ ഭയം തോന്നുകയാൽ ഞങ്ങൾ ആ കുലയാളികളെ വളരെ പണവും മറ്റും കൊടുത്തു സ്വാധീനപ്പെടുത്തി, ഈ കവിയെ കേവലം കൊല്ലാതെ കണ്ടുകഴിച്ചു. ആ ഉപകാരസ്ഥാനാപരിണാമമാണു ഇദ്ദേഹം ഞങ്ങളിൽ ഇത്രയും ഭയദായ്കം കാണിച്ചത്. എന്നു ആ കപടവേഷണമായ കള്ളന്മാർ രാജഭൃത്യന്മാരോടു പറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്ക് അതിഭയങ്കരമായ ഇടിവെട്ടിൻ ശബ്ദം എന്നൊരു വ്യാജേന ധർരാജാവു വിളിക്കുന്ന ശബ്ദം കെട്ടിട്ടു പെട്ടെന്നു ആ ധർരാജപുരത്തേക്കു തിരിച്ചു. രാജഭൃത്യന്മാർ ഈ അത്യാശ്ചര്യമായ സംഭവം കണ്ടിട്ട് കുറെ നേരം തീരെ അസ്ഥനായി നിന്നുപോയി. പിന്നീട് അവർ മരിച്ചു എന്നു തീർച്ചയായപ്പോൾ ആ ഭടന്മാർ ദ്രുവങ്ങളൊക്കെ എടുത്തു രാജാവിനെ അന്വേഷിച്ചു കൊണ്ടു ജയദേവരുടെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നുകയറി; രാജാവിനെ നമസ്കരിച്ച് ദ്രവ്യമെല്ലാം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുമ്പാകെ വെച്ച് ആ വഴിയിൽ വെച്ചു സംഭവിച്ച വൃത്താന്തങ്ങളെല്ലാം വഴിപാലെ ബോധിപ്പിച്ചു. ഈ ചരിത്രത്തിന്നു വിഷയീഭൂതനായിരിക്കുന്ന ജയദേവർ ആ രാജഭടന്മാരുടെ വാക്കു കേട്ട മാത്രത്തിൽ കാലും കയ്യും തല്പി അയ്യയ്യാ എന്നൊക്കെ ഗിലവിളിച്ചപ്പോഴേക്കു മുമ്പു ആ ഭടന്മാർ തന്നെ ഖണ്ഡിച്ചു അദ്ദേഹത്തിന്റെ കയ്യും കാലും പൂർണ്ണമായി കാണാറായി. അപ്പോൾ സമീപത്തു തന്നെ നിന്നിരുന്ന രാജാവ് “അല്ലയോസ്വാമിൻ, ഇതിന്റെ വാസ്തവമെല്ലാം എന്നൊടു സവിസ്തരം പറഞ്ഞു തരണെ” എന്നു ജയദേവരാടു വളരെ വിനയത്തോടുകൂടി അപേ-

ക്ഷിപ്തം. ജയദേവർ, “ഇവിടെ വന്നു വിദഗ്ദ്ധന്മാരെന്നും മറ്റും പറഞ്ഞ് സമ്മാനം മേടിച്ചു ഇവരൊരുമിച്ചു പോയവർ മഹാ കള്ളന്മാരാകുന്നു. അവരാണ് മുഖ്യം എന്നു കയ്യും കാലും മെട്രിച്ച് കാട്ടിൽ വലിച്ചെറിഞ്ഞത്” എന്നും മറ്റും സകല പൂത്താത്തവും പറഞ്ഞു. രാജാവു അതു കെട്ടിട്ടു അമേയവിസ്മയത്തോടുകൂടി ജയദേവരെ വളരെ പ്രശംസിച്ചു ഭട്ടവിൽ തന്റെ രാജധാനിയിലെക്കു മടങ്ങിപ്പോയി. അവിടെ ചെന്നു ഈ അതുഭുതമായ സംഭവത്തെ ഭാര്യയോടും കുട്ടികളോടും മന്ത്രികളോടും മറ്റും പറഞ്ഞു. വിശിഷ്ട ജയദേവർ ജരാഗ്രസ്ഥനായിട്ട് നടക്കാൻ വയ്യാതെയായിട്ടും തന്റെ നിത്യകൃത്യാനുഷ്ഠാനത്തിനൊന്നും ഭംഗം വരുത്തിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം നിത്യമായി അനുഷ്ഠിച്ചുവന്നിരുന്ന ഗംഗാസ്നാനം ചെയ്യാനായി ഒരിക്കൽ ഗംഗാതീരത്തേക്കു പോകുമ്പോൾ വഴിക്കു വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ടു ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു ഇരുന്നും നടന്നും ഗംഗാതീരത്തെത്തി സ്നാനവും പാനവും കഴിച്ച് തിരികെ മടങ്ങിപ്പോകുന്ന സമയത്ത് വളരെ ക്ഷീണിച്ചു മോഹാത്മ്യപ്പെട്ടു വീണു. അതു കണ്ടിട്ട് വഴിയിൽക്കൂടി വരുന്ന പാണ്ഡനാമരല്ലാം മുണ്ടുകൊണ്ടു കുറെ വീശി അദ്ദേഹത്തിന്നു ബോധമുണ്ടാക്കിത്തീർത്തു. അവിടെ ജയദേവർ ആ വഴിയിൽ കിടക്കുമ്പോൾ ആ ദേശത്തെ രാജാവ് ഗംഗാസ്നാനം ചെയ്തു മടങ്ങി വരുകയായിരുന്നു. അദ്ദേഹം ഇങ്ങിനെ കഷ്ടപ്പെട്ടുകിടക്കുന്നതു രാജാവ് കണ്ടിട്ടു വെഗം പല്ലക്കിൽ നിന്നിറങ്ങി അദ്ദേഹത്തിനെ അതിൽ കയറ്റി ആശ്രമത്തിലെക്കു കൊണ്ടുപോകുവാൻ ഭൃഗുനാമരെ എല്ലിച്ച്, താൻ കാൽനടയായിത്തന്നെ ജയദേവരുടെ ആശ്രമത്തിൽ ചെന്നു, “അല്ലയോ മഹാത്മൻ അങ്ങയ്ക്കു വയസ്സായതുകൊണ്ടു ദേഹം വളരെ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്നു. അതിനാൽ ദിവസേന എന്റെ പല്ലക്കിൽതന്നെ കയറി സ്നാനത്തിന്നു പൊയ്ക്കൊള്ളൂ” എന്നു പറഞ്ഞു. “നടന്നു പോയി ഗംഗാസ്നാനം ചെയ്യുന്നതെന്നും വാഹനത്തിൽ കേറി പോകുന്നതു തീരെ ഉചിതമല്ലെന്നുമാണ് എന്റെ ഒരു നിശ്ചയം. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ സാധധാനത്തിൽ ചെന്നു സ്നാനം ചെയ്തു കൊള്ളാം. ഭവൻ അതിന്നു അനുവദിക്കണെ” എന്നുള്ള ജയദേവരുടെ പ്രതിവാക്യം കെട്ടിട്ട് രാജാവ് അതു അംഗീകരിച്ചതെന്നു എന്നു അനു

വെച്ചു തന്റെ രാജധാനിയിൽപോയി രാജ്യകാര്യങ്ങളുന്പേപിടിച്ചു കൊണ്ടു സ്ഥിതി ചെയ്തു.

അന്നുരാത്രിയിൽ തന്നെ രാജാവിനെന്ന് മാത്രമല്ല അവിടെയുള്ള സഭ ലബ്രാമനേക്കും ജയദേവക്കും അതുതന്നെയും ഒരു സപ്തമുണ്ടായി. അതെന്നെന്നാൽ: മകരചാരണത്തിന്റെ മുകളിൽ കയറി ശുക്ലം ബരധരയായി പത്മഹസ്തയായ ഒരു ദേവി അവരുടെ മുമ്പാകെ വന്നു, “ഞാൻ ഭാഗീരഥി ദേവിയായതുകൊണ്ട്; നാളെ പ്രഭാതം മുതൽ ഞാൻ ജയദേവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു; നിങ്ങൾക്ക് വിശ്വാസത്തിന്നു വെണ്ടി നാളെ പ്രഭാതത്തിൽ ആ കൂട്ടത്തിൽ ഒരു താമരപ്പൂവു പൊന്തിവരും; അതു കണ്ടുകൊള്ളുവിൻ; ജയദേവർ എന്തൊക്കെ ഭക്തനാകുന്നു; അദ്ദേഹത്തിന്റെ വ്രതത്തിന്നു ഭംഗം വരാൻ പാടില്ല; അദ്ദേഹത്തിന്നു വയസ്സും ആയുര്യം: അതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹം ദിനംപ്രതി ആ കൂട്ടത്തിൽ തന്നെ കൂടിച്ചാൽ മതി. വിശേഷിച്ചു മഹാരോഗത്താൽ കൈകാൽ വണ്ഡം വണ്ഡമായി മുറിഞ്ഞുവീഴുന്നവരായിരുന്നാലും അവൻ മഹാ ഭക്തനായ ജയദേവനൊരുമിച്ച് ആ കൂട്ടത്തിൽ ഏഴുദിവസം സ്നാനം ചെയ്താൽ അരോഗദൃഢഗോത്രനായി ഭവിക്കും” എന്നു പറഞ്ഞതിന്നു ശേഷം അവർ വെട്ടെണ്ണന്നു. അവരിൽ വെച്ച് രാജാവ് വേഗം മന്ത്രികളെയും ഗ്രാമപ്രധാനരേയും ജയദേവരുടെ ആശ്രമത്തിലെക്കു വരുത്തിട്ട് അവിടെ വെച്ച് തനിക്കുണ്ടായ സപ്തവർത്തമാനങ്ങളെല്ലാം വിസ്മയാദിവികാരങ്ങളോടുകൂടെ ജയദേവരെ അറിയിച്ചു. ജയദേവൻ തിരിഞ്ഞിട്ട് തന്റെ സപ്തമുണ്ടായും സ്മരിച്ച് നിങ്ങൾ ജഹ്നുദീദേവിയെ സപ്തകലത്തെങ്കിലും കണ്ടുവെല്ലാം നിങ്ങൾ മഹാ ധന്യന്മാർ തന്നെ. വിശേഷിച്ചു ആ ദേവിയെ നമുക്കു പ്രഭാതത്തിൽ കാണാനും സംഗതിവരും. അതുകൊണ്ട് ആ വാപിതിരത്തെക്കു നമുക്കിപ്പോൾ തന്നെ പോവുക, എന്നു പറഞ്ഞു. താനും തന്റെ ധർമ്മപത്നിയോടും രാജാവിനോടും തത്പത്നിമാരോടും മറ്റുള്ള പുരവാസികളോടും കൂടി വാപിതിരത്തെക്കു പുറപ്പെട്ടുപോയി. ആ തീരത്തിൽ എല്ലാവരും കൂടി ഗംഗാദേവിയുടെ വരവും കാത്തിരുന്നിരുന്നു. അപ്പോഴു

കുറേ ആ ദേവി ആ വാപിയിൽ വന്നിറങ്ങി. അതിലെ വെള്ളമെല്ലാം ഭംഗംപോലെ അതി ധവളമായിത്തീരുകയും ഗംഗാനദിയിൽ കാണുന്നതുപോലെ കാരോരൊ മണത്തിടുകയും ചെയ്തു. കുറച്ചുനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആ വാപിയിൽ അതിമനോഹരമായ ഒരു താമരപൂച്ച പൊന്തിവരുന്നതും കാണാറായി. ആവക ആശ്ചര്യങ്ങൾ കണ്ടിട്ട് ജയദേവനെന്തൊരുമല്ല സകല മഹാജനങ്ങളും ആ ദേവിയെ സ്തുതിച്ചുതുടങ്ങി. പിന്നെ ജയദേവർ ഹർഷാശ്രുവരിപുണ്യനേത്രനായിട്ട് മഹാ ഭക്തിയോടുകൂടി പൂജിച്ച് അതിൽ സ്നാനവും ചെയ്തു. അങ്ങിനെ ഏഴദിവസം കഴിഞ്ഞപ്പോഴേക്കു അദ്ദേഹം മഹാ ദിവ്യദൈവിയായിത്തീർന്നു. ഇനി ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ ജീവിതകാലത്തെപ്പറ്റി കറഞ്ഞുറപ്പു പറയാം.

ഈ ചരിത്രനായകനായ ജയദേവനെന്ന് കവിസാർവ്വഭൗമൻ വല്ലാലസൈനസുന്ദരനായിരുന്ന ലക്ഷ്മണസൈനൻ എന്ന വംശദേശരാജാവിന്റെ സദസ്സിൽ അദ്ധ്യക്ഷനായിരുന്നു, എന്നു ആ രാജാവിന്റെ സഭാശ്രമദപാരത്തിന്നു ഉപരിഭാഗത്തു എഴുതികാണുന്ന “ഗോവർധനശ്വശരണോ ജയദേവ ഉമാപതിഃ കവിരാജാശ്ചരതാരിസമിത്തൗലക്ഷ്മണസ്ത്രപ” എന്ന ശ്ലോകംകൊണ്ടു തെളിയുന്നു. ലക്ഷ്മണസൈനൻ ക്രിസ്തുപാണ്ടു പതിനൊന്നാം നൂറ്റാണ്ടിന്റെ അവസാനംകരെ ജീവിച്ചിരുന്നു എന്നു ചില ചരിത്രകാരന്മാർ പറയുന്നു. അതിനാൽ ജയദേവന്റെ ആയുഷ്കാലവും അതിന്നടുത്തായിരിക്കാമെന്നു നമുക്കു ഊഹിക്കാം. ജയദേവരാൽ അഷ്ടപദി ഒഴിച്ചു വേറെ യാതൊരു ഗ്രന്ഥവും രചിക്കപ്പെട്ടതായി കെട്ടിട്ടില്ല. പ്രസന്നരാഘവത്തിന്റെ കർത്താവായിരിക്കുന്ന ജയദേവൻ ഈ ചരിത്രനാമനായ ജയദേവനല്ല. ആ നാടകകർത്താവായ ജയദേവൻ കോഡിന്ദ്രഗോത്രോത്ഭവനും മഹാദേവനെന്ന് ബ്രഹ്മണന്റെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ധർമ്മപതിയായ സുമിത്രയുടെയും പുത്രനും ആകുന്നു. ഈ വിവരം പ്രസന്നരാഘവനാടകപ്രസ്താവനയിലെ “വിലാസോദപാ” ഇത്യാദി ശ്ലോകങ്ങളെക്കൊണ്ടു നമുക്കു സ്పഷ്ടമായി അറിയാം.

ക്രിസ്തുപാണ്ടു പതിനാലാം നൂറ്റാണ്ടിൽ ജനിച്ചിരുന്ന വംശ

ദേശീയനായ ശ്രീവിശ്വനാഥകവിരാജനാൽ സംഹിതൃദപ്തം എന്ന അലങ്കാരഗ്രന്ഥത്തിന്റെ പത്താം പരിഭാഷത്തിൽ അഷ്ടപദിയിലുള്ള “ഉന്മീലനധുഗന്ധപൂജ” ഇത്യാദി പദ്യങ്ങൾ വൃത്താനുപ്രാസത്തിന്നും മറ്റും ഉദാഹരിക്കപ്പെട്ടതായി കാണുന്നു. അതുകൊണ്ടു തൽക്കാലീനന്മാരായ വിദഗ്ദ്ധശിക്ഷാമണികളും അഷ്ടപദിഗ്രന്ഥത്തെ സൽകാവ്യതേപന പരിഗണിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നും തെളിയുന്നു.

പ്രമാദാദ് മാതൃഭാഷാ

ഗന്തുണാംസ്ഖലനൈരതി

ഹസന്ത്യസാധവൊലൊകെ

സാന്തപയന്ത്യേവസാധവഃ

ശുദ്ധിപത്രം

ഭാഗം	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
ഉ	ഉല്കഷേണ	ഉൽകഷേണ
ഈ	ഔഘ്യോ	ഔഘ്യോ
ഈ	ജഗദിശ	ജഗദിശ
ഉ.ഉ	മദ്ദിച്ഛം	മദ്ദിച്ഛം
ഉ.ഉ	ഇരക്ക	ഇരക്ക
ഉ.ൻ	വരചി	നവരചി
ന.ഉ	കാച്ചിട്ട	കാച്ചിട്ട
ര.ഈ	സുരസുരവര	സുരസുര
ഈൻ	സേപദർഭ	സേപദർഭ
ഈൻ	സേപദർഭ	സേപദർഭ
ന.ഐ	സ്തബകനകാ	സ്തബകനവകാ
ന.ന	സ്തലിതതാ	സ്തലിതതാ
ന.ന	മിത്രം	മിത്രം
ന.ര	ഇത്.	ഇത്
ഈ	വിസ്തരി	വസ്തരി
വ.മ	സേപകർമ്മമായി	സേപകർമ്മമായി
ന.മ	ക്ഷീണക്ക	ക്ഷീണിക്ക
ന.മ	കാണതെ	കാണതെ
മ.ഐ	കോണ്ട	കോണ്ട
മ.ഐ	പിതെ	പിതെ
മ.ഐ	വര	വര
മ.ഐ	പയ്യകല:	പയ്യകല:
മ.ഐ	മേമുശ്ശ	മേമുശ്ശ
മ.മ	ഭൂമ	ഭൂമ
മ.മ	മുതലാവ	മുതലായ

ഭാഗം	അബദ്ധം	സുബദ്ധം
ഫരൗ	സാജാത	സജാത
ഫരൗ	ഹനേനഃ	ഹനേന
ഫനഫ	മുകാം	മുകാം
ഫനഫ	സ്മ	സ്മ
ഫനര	പശ്രമ	ശ്രമ
ഫനര	ധധിച്ച	ധരിച്ചു
ഫനന	ബഹുചിത	ബഹുവിധ
ഫനര	വികസഭ	വികസഭ
ഫനര	വ്യഥാ	വ്യഥാം
ഫനന	യമനഃ	യമനാ
ഫരഫ	കചിതം	ചകിതം
ഫനന	സ്കണ്ഡ	സ്കണ്ഡ
ഫനന	സ്കണ്ഡ	സ്കണ്ഡ
ഫനന	പ്രാപ്ത	പ്രാപ്ത
ഫനര	പ്രിയ	പ്രിയഃ
രഫര	സ്ഥിത	സ്ഥിത
രനര	തപം	തപം

ഈ പുസ്തകം ആവശ്യമങ്കിൽ താഴെ കാണുന്ന മേൽവിലാസത്തിൽ എഴുതിച്ചാടിക്കുക.

പി. കൃഷ്ണൻനമ്പീറ്റൻ,
ഗുരുവായൂർ,
[(തപാൽ) ചാവക്കാട്].

ശ്രീഗണേശായനമഃ

അഷ്ടപദികാവ്യം

സാമോദദാമോദരോനാമ

പ്രഥമഃ സർഗ്ഗഃ.

രാധാമാധവാഭ്യാം നമോ നമഃ

പ്രണതഭാണദീക്ഷുദക്ഷവിധപംസദക്ഷം
സുജനസുഖദവീക്ഷുസോമമിത്രാനലാക്ഷം
വിഹിതചിന്മുധരക്ഷുഗാത്രസംലിപ്തരക്ഷം
വിഷമശരവിപക്ഷുതംഭജദീനപക്ഷം

രാധാമനഃകമലഭാസ്കരമാശ്രിതാനാ
മാധാരമാശുഗപുരേശഭജേഭവന്തം
ബാധാവിനൈതദഖിലംലിഖിതംഭജാത
ലാധാനമാശുതനു,തമമശീഷ്മഭ്യേ.

ഭാഗവതോത്തമനായ ശ്രീജയദേവ മഹാകവി സ്വപ്രബന്ധ
ത്തിന്റെ നിർവ്വിഹ്ലപരിസമാപ്തിക്കായ്കൊണ്ടു മംഗളത്തെ മനനം
ചെയ്ത് ശിഷ്യശിക്ഷാർത്ഥം ഗ്രന്ഥാദിയിൽ ചെക്കുന്നു.

മൂലം.

മേഘൈർമേഘമംബരംവനഭൂപശ്ശ്യാമാസ്കമാലദൃമൈ
ന്നക്തംഭിരയന്തപഃചതദിമംരാധേഗൃഹംപ്രാപയ
ഇത്ഥംനന്ദനിദേശതശ്ചലിതയോഃപ്രത്യുദ്ധപക്ഷജദൃമം
രാധാമാധവയോജ്ജ്വന്തിയമുനാക്ഷലേരഹഃകേളയഃ.

ഹേ രാധേ

അല്പയോ രാധ!

അംബരം

ആകാശം

മേഘഃ

മഴക്കാറുകൊണ്ടു

മേഘം

നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു

വനഭവഃ	കാട്ടുപ്രദേശങ്ങൾ
തമാലദൃമൈഃ	പച്ചിലമരങ്ങളെക്കൊണ്ടു
ശ്യാമാഃ	കറുത്തിരിക്കുന്നു (ഇരുണ്ടിരിക്കുന്നു.)
അയം	ഇവൻ (ശ്രീകൃഷ്ണൻ)
നകതം	രാത്രിയിൽ
ഭീരുഃ	പേടിയുള്ളവനാകുന്നു
തൽ	അതുകൊണ്ടു
തപം - ഏവ	നീ തന്നെ
ഇമം	ഇവനെ
ഗൃഹം - പ്രാപയ	ഗൃഹത്തിൽ കൊണ്ടാക്കിയൊലും
ഇത്ഥം - നന്ദനിദേശതഃ	ഇപ്രകാരം നന്ദഗോപരുടെ കല്പന മേ
	തുവായിട്ടു.
ചലിതയോഃ	ചോയിരിക്കുന്ന
രാധാമാധവയോഃ	രാധാമാധവന്മാർ തമ്മിൽ
യമുനാകുലേ	കാളിന്ദീതീരത്തു
പ്രത്യുദ്ധപക്ഷജദൃമം	വഴിയിലുള്ള ലതാമണ്ഡപത്താൽ ചുറ്റ പ്പെട്ടവൃക്ഷങ്ങൾതോറും (ഉണ്ടായ)
രഥഃ കേളയഃ	രതിക്രീഡകൾ
ജയന്തി	ഉല്ല്ക്കഷ്ണവത്തിക്കുന്നു (പ്രകാശിക്കുന്നു)

സാരം.- “അല്ലയോ രാധേ! ആകാശത്തിൽ മഴക്കാറു വന്നു നിറഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കാടുകളിൽ പച്ചിലമരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഇരുട്ടാകുന്നു. വിശേഷിച്ചു ഇവ (കൃഷ്ണ)ൻ രാത്രിയിൽ വളരെ ഭയമുണ്ടു. അതുകൊണ്ടു നീതന്നെ ഇവ(കൃഷ്ണ)നെ മഴയും രാത്രിയും ആവുന്നതിന്നു മുമ്പു ഗൃഹത്തിൽ കൊണ്ടാക്കു.” എന്നിങ്ങിനെ കാത്തുറയ നീ സേവക്കു കാളിന്ദീതീരത്തു ചെന്നിരിക്കുന്ന നന്ദഗോപരുടെ വാക്കു കേട്ടു പോയ രാധാമാധവന്മാർ തമ്മിൽ കാളിന്ദീതീരത്തു വഴിയിലുള്ള വള്ളിക്കുടിലുകളിൽ വെച്ചുണ്ടായ രതിക്രീഡകൾ ഉൽകഷ്ണ

ണ വർത്തിക്കുന്നു, - ഇതരക്രിഡകളെ അപേക്ഷിച്ചു കൗതുകപൂർവ്വത്തോടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു. മറ്റൊരു പക്ഷം “ജയന്തി” എന്ന ക്രിയ പദത്തിന്നു അധികരണവിവക്ഷയെ അപേക്ഷിച്ച് ഉൽകണ്ഠയെ പ്രകാശിക്കുന്നു എന്നുമാത്രം സ്വീകരിക്കാം. അപ്പോൾ രഘുവേദകേളികൾ കവിഹൃദയത്തിൽ അടങ്ങിയിട്ടുള്ള ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ അഥവാ കവിഹൃദയത്തിലും ഈ ഗ്രന്ഥത്തിലും ഉൽകണ്ഠയെ പ്രകാശിക്കുന്നു എന്നുമാത്രം. അതിനാൽ കവി തന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഭഗവദ്ഗീതകളേ അനുസന്ധാനം ചെയ്ത അതുകൾക്കു തന്നെ സ്വപ്രബന്ധത്തിലും നിബന്ധനയെ ചെയ്ത പഞ്ചതന്ത്രിനിമിത്തം “ആശീർവാദം” ക്രിയപദത്തിന്റെ ശോഭാപിതമുഖം എന്ന ആകാശികമന്ദാനന്ദരണ ഇഷ്ടദേവതാനന്ദരണം, വസ്തുനിർദ്ദേശം, ഇങ്ങിനെ ദേവതാത്മകമായ മംഗളവും സിദ്ധമായി. എന്നുമാത്രമല്ല, അല്ലയോ ജനങ്ങളേ! ഭഗവദ്ഗീതകൾ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഉൽകണ്ഠയെ വർത്തിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു നിങ്ങൾ ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ പഠിക്കവിൻ! സ്മരിക്കവിൻ!! തദപരേണ നിങ്ങൾ പരമഭക്തന്മാരായിത്തീരട്ടെ. എന്നിങ്ങിനെ ആശീരൂപമായ മംഗളവും കവിയാൽ സൂചിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. “രഘുവേദകേളയഃ ജയന്തി” - രഘുവേദകേളികൾ ഉൽകണ്ഠയോടെ വർത്തിക്കുന്നു. എന്നാൽ അതുകൾ ഉൽകൃഷ്ടകളാകുന്നു എന്ന് താല്പര്യം “പ്രതിപാദ്യമഹിതാചപ്രബന്ധോഹിമഹത്തരഃ” എന്ന വചനത്താൽ തത്പ്രതിപാദകമായ ഈ ഗ്രന്ഥവും ഉൽകൃഷ്ടതയെന്നു. എന്നാണ് കൗതുകപൂർവ്വം എന്ന് നോക്കുന്നതായാൽ, ഒന്നാമത് കരു ഗ്രന്ഥം നിർമ്മിക്കയാണെന്നിൽ രാഗികൾക്കും മുമ്പു്കൾക്കും ഒരുപേരിലെ അതിൽ പ്രവൃത്തിയുണ്ടാകുന്നു. അതിന്നു ഈ ഗ്രന്ഥത്തോളം നന്നല്ല മറ്റൊന്നും. മാതാപിതാക്കന്മാർ രോഗികളായ കുട്ടികൾക്കു അപ്പർ ശ്വേദപ്രതിരോധം വേണ്ടി കൗഷധം മധുരദ്രവ്യത്തിൽ പൊതിഞ്ഞുകൊടുത്തു് രോഗത്തെ ഉന്മൂലനം ചെയ്യുന്നതുപോലെ സംസാരരോഗത്താൽ സർപ്പദാ ശൃംഗാരരസത്തിൽ മുക്കപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന നമ്മളെ ഉദ്ധരിക്കേണമെന്ന് കവിക്ക് ഒരാൾ തോന്നുകയാൽ സർപ്പരോഗമനത്തിന്നുവേണ്ടി ഭഗവതഭക്തിരസമാകുന്ന ദിവ്യകൗഷധം ശൃംഗാരരസത്താൽ മാച്ചു നമുക്കു സ്വദി

കുറോസുഗ്ഗം ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ തെളുപ്പാക്കിവെച്ചിരിക്കുന്നതും വിശേഷിച്ചു പാമരന്മാർക്കുപോലും പരമാനന്ദപ്രദമായ സംഗീതമിശ്രിതവും, അലങ്കാരമധുര്യം ഉത്തമഗ്രന്ഥങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു വലുതായ ഒരു വൈശിഷ്ട്യം തന്നെ. “തമലേദുമൈ” എന്ന പദം “മൈലൈ” എന്ന പദത്തിന്റെ വിശേഷണമായും ഭവിക്കും. ആ പക്ഷത്തിൽ തമലേദുവിന്റെ മേലോല (ശോഭപോലെ) ഇരിക്കുന്ന മയോടുകൂടിയ — പച്ചിലമരംപോലെ കറുത്തിരിക്കുന്ന എന്നാണ് അർത്ഥം. അപ്പോൾ മേലങ്ങൾക്കു വർഷകത്വവും കോട്ടിപകത്വവും ധ്വനിതമായി. “പ്രത്യുലപകുണ്ടുദമം” — ഈ പദത്തിന്നു വഴിച്ചിലുള്ള വള്ളിക്കുടിലുകളിലും മരങ്ങളിലും എന്നു പ്രസ്താവിച്ചിരിക്കുന്നതിനേക്കാൾ വള്ളിക്കുടിലുകളിൽ ചുറ്റപ്പെട്ട മരങ്ങളിൽ (തരുമൂലങ്ങളിൽ) എന്നു പറയുന്നതിന്നാണ് അധികം സംശയം. എന്നാലെ തരുമൂലങ്ങൾക്ക് രഹഃകേളി സൗകര്യം മതിയാവുകയുള്ളൂ.

കവി ഇനി താൻ ചെയ്യാൻ പോകുന്നത് ഇന്നതെന്ന് പ്രതിജ്ഞചെയ്യുന്നു.

മൂലം.

വാശേവതാ ചരിത ചിത്രിത ചിത്തസത്മാ
പത്മാവതീ ചരണ ചാരണ ചക്രവർത്തി
ശ്രീവാസുദേവരതികേളികഥാസമേത-
മോഹനനേന്തിജയദേവകവിഃപ്രബന്ധം.

൨.

വാശേവതാ ചരിത ചി
ത്രിത ചിത്തസത്മാ

സരസ്വതീദേവിയുടെ വാസംകൊണ്ട് (സരസ്വതിയെ മനനം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ട്) വിശേഷമായ മനസ്സാകുന്ന മാളികയോടുകൂടിയും അഥവാ, സരസ്വതിക്കു സദാസൈപരവാസത്തിന്ന് ചിത്രാദികളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട മേടമാളികപോലെ ഇരിക്കുന്ന വിശേഷമായ മനസ്സോടുകൂടിയും.

പത്മാവതീ ചരണ ചരണ ശ്രീഭഗവതിയുടെ പാദാരവിന്ദസേവക
 ണചക്രവർത്തി നാരിൽ അഗ്രേസരനായ് ഇരിക്കുന്ന
 ജയദേവകവി: ശ്രീജയദേവനെന്ന് പേരായ കവി
 ശ്രീപാസുദേവരതികേളി ശ്രീഭഗവതിയാകുന്ന രാധയും ശ്രീകൃഷ്ണ
 കഥാസന്ദേശം നും തമ്മിലുണ്ടായ രതിക്രിഡകളെ അ
 നവർണ്ണിക്കുന്ന

ഏതം പ്രബന്ധം തന്നെതി=ഈ കാവ്യത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

സാരം- സദാ സരസ്വതീവാസംകൊണ്ടുണ്ടായപ്രതിഭാവിഭാ
 സാദികളാൽ പരിപൂർണ്ണമനസ്സനായും ശ്രീഭഗവതിയുടെ പാദോ
 പാസകന്മാരിൽ അഗ്രഗണ്യനായ് ഇരിക്കുന്ന ശ്രീജയദേവർ രാധാ
 മാധവന്മാരുടെ രതിക്രിഡാനവർണ്ണനമായ ഈ കാവ്യത്തെ ഉണ്ടാക്കു
 ന്നു. “പത്മാവതീ ചരണ ചരണ ചക്രവർത്തി” എന്ന പദത്തി
 നു മറ്റൊരുർത്ഥം- പത്മാവതി എന്ന് പേരായ തന്റെ ധർമ്മപത്നി
 യുടെ നൃത്തസമൃദ്ധത്തിൽ പ്രവൃത്തിക്കുന്നു. (നിത്യവും ശ്രീകൃഷ്ണപൂജാ
 വസാനത്തിൽ തന്റെ ധർമ്മപത്നിയായ പത്മാവതിയെക്കൊണ്ടു നൃ
 ത്തം ചെയ്യുന്നു). പ്രഥമഃശ്ലോകാൽ പറയപ്പെട്ട രണ്ടു വിശേഷണ
 ങ്ങളെക്കൊണ്ട് കവിക്ക് കാവ്യബന്ധനാദികൾക്ക് വേണ്ടപ്പെട്ട സ
 രസ്വതീവിഭാസം ലക്ഷ്മീകടാക്ഷം, മുതലായ സമഗ്രസാമഗ്രികളും
 ധ്വനിതമായി.

കവി സ്വപ്രബന്ധാധികാരികളെ സ്പഷ്ടമായി നിദ്ദേശിക്കുന്നു.
 മൂലം.

യദിഹരിസ്മരണൈസരസംമനോ
 യദിവിഭാസകലാസുകുതുഹലം
 മധുരകോമളകാന്തപദാവലിം
 ശൃണുതദജയദേവസരസ്വതീം

(മൊജന!- തവ) മനഃ അല്ലയോ ജനങ്ങളെ നിങ്ങളുടെ മനസ്സ്
 ഹരിസ്മരണൈ വിഷ്ണുസ്മരണത്തിൽ (വിഷ്ണുഭക്തിയിൽ)

ന

ഒന്നാം സർഗ്ഗം

സരസം യദി

രസമുള്ളതാണെങ്കിലും

വിലാസകലാസ്യ

ശൃംഗാരചേഷ്ടകളിലും കാമശാസ്ത്രങ്ങളിലും

കുതൂഹലം യദി

ആഗ്രഹമുള്ളതാണെങ്കിലും

തദാ

രണ്ടാലും

മധുരകോമളകന്തപദാ
വലിം.

മധുര്യം, കോമളതപം, കാന്തതപം, ഇത്രയും ഗുണങ്ങളുള്ള പദങ്ങളോടു കൂടിയ

ജയദേവസരസ്വതീം

ജയദേവരുടെ രാകിനെ (ഈ പ്രസ്തുത ഗ്രന്ഥത്തെ)

ശൃണു

കേട്ടാലും

സാരം- അല്ലയോ ജനങ്ങളേ! നിങ്ങൾക്കു വിഷ്ണുഭക്തിയിലോ ശൃംഗാരവിഷയത്തിലോ മനസ്സുണ്ടെങ്കിൽ മധുര്യം, കോമളതപം, കാന്തതപം, ഇത്രയും ഗുണങ്ങളാൽ പരിപൂർണ്ണമായ പദങ്ങളടങ്ങിയ ശ്രീജയദേവരുടെ പ്രബന്ധത്തെ കേട്ടാലും. കവി, ജനങ്ങളെ എല്ലാം രാഗികളെന്നും മമക്കുക്കളെന്നും രണ്ടിനമാക്കിത്തരിച്ചു സ്വപ്രബന്ധത്തിന്റെ ശ്രവണപാനാദികൾക്ക് രണ്ടുകൂടും അധികാരികളാണെന്നും “യദിഹരിസ്മരണേ” എന്ന് പ്രഥമരഃപ്രയോഗിക്കുകൊണ്ടു ഈ പ്രബന്ധത്തിന്റെ പ്രധാനപ്രയോജനം വിഷ്ണുഭക്തിയും ശൃംഗാരരസാദ്യനുഭവം അവാന്തരഫലവും അർജ്ജുനനും പ്രഥമമലംകൊണ്ടു സൂചിപ്പിക്കുന്നു. മധുര്യം, കോമളതപം, കാന്തതപം (മനോഹരതപം) ഈ കാര്യം ഗുണവും ശബ്ദത്തെ ആശ്രയിച്ചും അർത്ഥത്തെ ആശ്രയിച്ചും രണ്ടുവിധമാകുന്നു. “പദാവലി” എന്ന പദപ്രയോഗത്താൽ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ഏതാനും പദങ്ങൾ ഏതാദേശഗുണങ്ങളോടുകൂടിയതാണെന്നല്ല, ആപാദമൃഗം മധുര്യാദിയുക്തങ്ങളായ പദങ്ങളാണെന്നാണ് പറയുന്നതു. ഭഗവദ്ചരിത്രങ്ങൾ ശ്രവിക്കുക, ഉച്ചരിക്കുക, വിചാരിക്കുക, ഇവ മേല്ക്കുമേൽ മഹത്തരങ്ങളാകുന്നു. ഉച്ചാരണവിചാരങ്ങളെ അപേക്ഷിച്ചു ശ്രവണമാർഗ്ഗം തന്നസ്ഥിതിയാണെങ്കിലും ഇതിൽ ഗാനരൂപേണ നിബന്ധിച്ചുരിക്കുന്ന ഭഗവദ്ചരിത്രങ്ങൾ ശ്രവ

ണമത്രത്തിൽതന്നെ പാമരന്മാർക്കുപോലും പരമാനന്ദത്തെ നല്കും എന്നാണ്. “ശൃണു” എന്ന പദപ്രയോഗത്താൽ കവിയുടെ ആശയം. പൂർവ്വാലത്തിന് മഹാരത്നം- ഹരിസ്മരണെ അസരസം എന്നു പദമേദം. വിലാസകലാസുകതൂഹലം എന്നു ഏകപദം. ഹരിസ്മരണെ- ഇശ്വരവിചാരത്തിൽ മന=മനസ്സ്. അസരസം യദി-രസമില്ലാത്തതാണെങ്കിൽ തന്നിപ്പുത്തീക്കുവേണ്ടിയും വിലാസകലാസുകതൂഹലം യദി- ശൃംഗാരവിഷയങ്ങളിൽ അതിതാല്പര്യമുണ്ടെങ്കിൽ അതിന്നും അതിൽനിന്നു നിവൃത്തിപ്പാർവേണ്ടിയും ശ്രീജയദേവ സരസ്വതിയെ കേൾക്കുവിൻ.

കവി സമാനകാലീനനായ ഉമാപതിധരാദികളുടെയും തന്റെയും പരസമ്മതമായഗുണത്തെ പറയുന്നു.

മൂലം.

വാചഃപല്ലവയത്വമാപതിധരഃസന്ദർശുധിംഗിരാം
ജാനീതേജയദേവഃഏവശരണഃശ്യാഃപ്രാദിത്രാമദൃതേഃ
ശൃംഗാരോത്തരസൽപ്രമേയരചനൈരചാഞ്ചുഗോവർദ്ധന
സ്സദ്ധീകോചാനവിശ്രുതഃശ്രുതിധരോഽധായികവിക്ഷ്യാപതിഃപ

ഉമാപതിധരഃ	ഉമാപതിധരനെന്ന കവി.
വാചഃ പല്ലവയതി	വാക്കുകളെ വിസ്തരിക്കുന്നു.
ശരണഃ	ശരണനെന്ന കവി
ദിത്രാമദൃതേഃ	സുധാത്മന്തോടെ ഗ്രന്ഥം രചിക്കുന്നതിലുള്ള വേഗം കൊണ്ടു.
ശ്യാഃപ്രഃ	ശ്യാഘിക്കുറുപ്പുവാൻ യോഗ്യനാകുന്നു.
ശൃംഗാരോത്തരസൽപ്രമേയരചനൈഃ	ശൃംഗാരരസപ്രധാനമായ ഉത്തമഗ്രന്ഥാർമ്മാനം കൊണ്ടു.
അചാഞ്ചുഗോവർദ്ധനസ്സദ്ധീകോചി	ഗോവർദ്ധനാ പാഞ്ചനോട് തുല്യനായിട്ടു കൊവി
നവിശ്രുതഃ	ആരും പ്രസിദ്ധനായിട്ടില്ല.

ധോയികവികൃഷ്ണാപതി:	ധോയി എന്ന കവിരാജാവു.
ശ്രുതിധര:	കേട്ടമാത്രയിൽ ഗ്രന്ഥത്തെ ധരിക്കുന്നു.
ജയദേവഘോഷ	ജയദേവർത്ഥനെ
ഗിരാംസന്ദർശുലിം	സമയോചിതമായ വാക്കുകളെ
ജാനീതേ	അറിയുന്നു.

സാരം.- ഉമാപതിധരനെന്ന കവി വാക്കുകളെ വിസ്തരിക്കുന്നു. എന്നാൽ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതക്കു അത്ഥമാധ്യുതം മുതലായ ഗുണങ്ങളൊന്നുംതന്നെ ഇല്ല. ശരണനെന്ന കവിക്ക് ഗുഡാത്ഥത്തോടെ കവിതകൾവേഗത്തിൽ രചിപ്പാൻ കഴിയും. പക്ഷെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവിതക്കു ഗുഡാത്ഥപദോഷവും പ്രസാദാദി ഗുണമില്ലായ്മയും പ്രസിദ്ധമാണ്. ശൃംഗാരസമ്പ്രദാനമായി കവിതകൾ രചിക്കുന്നതിൽ ഗോവൽനാചായ്ക്കുരോടു കിടചിടിപ്പാൻ ആരംഭം തന്നെയില്ല. ഇതുകൊണ്ടു അദ്ദേഹത്തിന്ന് അന്യരസമ്പ്രദാനമായി കവിതകൾ രചിപ്പാൻ സാമത്ര്യാമില്ലെന്ന് സിദ്ധമായി. ധോയി എന്ന കവിരാജാവിന്നു ശ്രവണമാത്രയിൽതന്നെ ഗ്രന്ഥത്തെ ഗ്രഹിക്കാൻ ശക്തിയുണ്ടെന്നല്ലാതെ സൽകവിതാരചനയിൽ സാമത്ര്യാമില്ല. സമയോചിതങ്ങളായ വാക്കുകളുപയോഗിച്ചു ഗുണാലങ്കാരാദിയുക്തമായി കവിതകൾ കൃതിപ്പാൻ ജയദേവർത്ഥ മാത്രമേ അറിഞ്ഞുകൂട്ടൂ. ഇതിനാൽ ജയദേവർത്ഥ കവിതാശ്രവണത്താലുണ്ടാവുന്ന സന്തോഷംപോലെ അന്യന്മാരുടെ കവിതാശ്രവണത്തിൽ സന്തോഷമുണ്ടാകുന്നില്ലെന്ന് സിദ്ധമായി. ഇത് ലക്ഷ്മണസേനമഹാരാജാവിന്റെ, ജയദേവകവിയെക്കുറിച്ചുകരു സമ്മതശ്ലോകമാണെന്നു ചില വിചാരശീലന്മാർ അഭിപ്രായപ്പെടുന്നുണ്ടു.

ഭഗവാന്റെ ഏതചതാരവും ഭക്തജനങ്ങളുടെ മനോരഥപൂർത്തിയാക്കുന്നതെന്നു. അതിനാൽ ആ അവതാരവർണ്ണനും ഭഗവൽകേളിയെ വർണ്ണിക്കേണമെന്നുള്ള തന്റെ ആഗ്രഹത്തെ സഫലീകരിക്കുമെന്ന് വിചാരിച്ചു കവി ദശാവതാരങ്ങളെയും വർണ്ണിക്കുന്നു.

മൂലം.

അഷ്ടപദീ

(൧)

മാതൃവിരാഗം. അടതാളം.

പ്രളയപാശാധിജലധൗതവാനസിഖേദം

വിഹാതവചിത്രചരിത്രാഖേദം.

കേശവധൃതമാനശരീരജയജഗദീശഹരേ(ധ്രുവം)--(൧)

ക്ഷിതിരതിവിപുലതരേതവതിഷ്ഠതിപ്പുഷ്പ

ധരണിധരണകിണചക്രഗരിഷ്ഠ

കേശവധൃതകല്പപത്രപജയജഗദീശഹരേ

(൨)

വസതിദശനശിഖരേധരണീതവലഗ്നാ.

ശശിനികളങ്കകലേവനിമഗ്നാ

കേശവധൃതസുകരപ്രപജയജഗദീശഹരേ

(൩)

തവകരകമലവരേനഖമതുതശൃംഗം

ഭൂതിതഹിരണ്യകശിപുതന്ദ്രംഗം

കേശവധൃതനാരഹരിപ്രപജയജഗദീശഹരേ

(൪)

ഹപയസിവിക്രമണൈബലിമതുതവാമന

പദനഖനീരജനിതജനചാവന

കേശവധൃതചാമനപ്രപജയജഗദീശഹരേ

(൫)

ക്ഷത്രിയരധിരമഞ്ജയജഗദപഗതപാപം

സ്തപയസിപയസിശമിതഭവതാപം

കേശവധൃതഭൃഗുപതിപ്രപജയജഗദീശഹരേ

(൬)

വിതരസിദിക്ഷുരണൈദിക്പതികമനീയം

ദശമുഖമൗളിബലിരമനീയം

കേശവധൃതരഘുപതിപ്രപജയജഗദീശഹരേ

(൭)

വഹസിചപുഷിവിശദേവസനംജലദാഭം

ഘോരമതിഭീതിമിളിതയമുനാഭം.

കേശവധൃതഫലധരരൂപജയജഗദീശഹരേ. (൮)
നിന്ദസിയശ്ശൈവീധേരഹമശ്രുതിജാതം
സദയഹൃദയദശിതപശുചാതം.

കേശവധൃതബുദ്ധശരീരജയജഗദീശഹരേ (൯)
മേഘനിവഹനിധനൈകലയസികരവാളം
ധൂമകേതുമിവകിമപികരഊളം

കേശവധൃതകല്പിശരീരജയജഗദീശഹരേ. (൧൦)
ശ്രീജയദേവകവേരിദമുദിതമുദാരം
ശൃണുതദദംസുഖദംഭവസാരം

കേശവധൃതദശവിധരൂപജയജഗദീശഹരേ. (൧൧)

ഹേധൃതമീനശരീര	അല്പയോ മത്സ്യാവതാരമൂർത്തേ!
(തപം)	അഞ്ച്,
പ്രളയചയോധിജലൈ	പ്രളയകാലത്തു ഒന്നിച്ചുകൂടിയിരിക്കുന്ന
	സമുദ്രത്തിൽ വെച്ചു
വിഹിതവഹിത്രചരിത്രം	സംസാരസാഗരത്തിൽ നിന്നു കരകേ
	റുന്ന സൽക്കർമ്മങ്ങൾ വിധിക്കപ്പെട്ടിരി
	ക്കുന്ന.

വേദം	വേദത്തെ
അവേദം	പ്രയാസംകൂടാതെ
ധൃതവാൻ അസി	വിണ്ടേടത്തവനാകുന്നു.
ഹേകേശവ	അല്പയോ ബ്രഹ്മരൂപമൂർത്തേ!
ഹേജഗദീശ	അല്പയോ ലോകനാഥ!
ഹേഹരേ	അല്പയോ സകലപാപങ്ങളേയും നശി
	പ്പിക്കുന്നോവേ!

(തപം) അഞ്ച്

ജയ	(എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ) സർവ്വോൽകൃഷ്ട ണ പ്രകാശിച്ചാലും.
മേധുതകുലപത്രവ അതിവിപുലതര	അല്ലയോ കൂർമ്മാവതാരമുതേ, ഏറവും വിസ്താരമുള്ളതും ഭൂമിയെ അഥവാ മന്ദരപർവതത്തെ വ ധരണിധരണകിണ ചക്ര
ഗരിഷ്ഠ	ഹിക്കുന്നതുകൊണ്ടുവെച്ചതായ തഴമ്പോടും അത്യന്തം കടുപ്പത്തോടും കൂടിയതും ആ യ.
തവ പുഷ്പ ക്ഷിതിഃ തിഷ്ഠതി	അങ്ങയുടെ പുറത്തു ഭൂമി സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.
മേധുതസുകരത്രവ തവ ദശനശിഖരേ	അല്ലയോ സുകരാവതാരമുതേ, നിന്തിരുവടിയുടെ തോറയുടെതലക്കിൽ
ധരണി	ഭൂമി
ശശിനി നിമഗ്നാ	ചന്ദ്രകിഴ് പറ്റിരിക്കുന്നു
കളങ്കകലാ ഇവ	കളങ്കരേഖാ എന്നപോലെ
ലഗ്നാ നിവസതി	പറ്റിരിക്കുന്നു.
മേധുതനരഹരിത്രവ	അല്ലയോ നരസിംഹാവതാരമുതേ.
തവ കരകമലവരേ	നിന്തിരുവടിയുടെ കയ്യാകുന്നശ്രേഷ്ഠമ യ അമരപ്പുവിൽ.
ദളിതഹിരണ്യകശിപുതന്	ഹിരണ്യകശിപു എന്ന അസുരന്റെ ശ
ഭംഗം	രീരമാകുന്ന വണ്ടിനെ കീറിയ
നഖം	നഖമാകുന്ന
അതുതത്രശൃംഗം	ആത്മയായ അഗ്രഭംഗം.
തിഷ്ഠതി.	സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.
മേധുതധാമനത്രവ	അല്ലയോ ധാമനാവതാരമുതേ,

മുൻ

കന്നടസംഗ്രഹം

മേഘദൂതനാമനിരൂപ
നിരൂപനപാഠന

അല്ലയോ കാലിന്റെ നവത്തിൽനിന്ന്
പുറപ്പെട്ട ജലംകൊണ്ടു ജനങ്ങളേ ശുദ്ധീ
കരിക്കുന്നോവേ,

മേ അതുതപാമന

കാരോരോ ആശ്ചര്യകർമ്മങ്ങളെ ചെയ്യു
ന്നവരെ തന്റെ പ്രതാപംകൊണ്ടു നി
സ്സാരമാരാക്കുന്നോവേ അഥവാ അതുത
മായ വാമനാവതാരമെടുത്ത സ്വാമിൻ!

(തപം)

അങ്ങ

വിക്രമനെ

വിശേഷമായ പാദസ്പർശത്താൽ

ബലിം

മഹാബലി എന്ന അസുരനെ

മലയസി

വഞ്ചിക്കുന്നു

മേഘദൂതനാമനിരൂപ

അല്ലയോ പരശുരാമാവതാരമുതേ

(തപം)

അങ്ങ

ക്ഷത്രിയരുധിരമയെ

ക്ഷത്രിയന്മാരുടെ രക്തസപരൂപമായ

പയസി.

വെള്ളത്തിൽ

ശമിതവേതാപം.

സംസാരസന്താപത്തെ നശിപ്പിച്ചും

കൊണ്ടും

അപഗതപാപം

സകല പാപത്തെ കളഞ്ഞുകൊണ്ടും

ജഗൽ

ലോകത്തെ (ജനങ്ങളെ)

സ്തപയസി

സ്താനംചെയ്യിപ്പിക്കുന്നു.

മേഘദൂതനാമനിരൂപ

അല്ലയോ രാമായതാരമുതേ,

തപം

അങ്ങ

രണ

യുദ്ധത്തിൽ വെച്ചു

രമണീയം

മനോഹരമായ

ദിശമുഖമൗളിബലം

രാവണന്റെ ശിരസ്സുകുളാകന്ന ബലി

യെ

ദിക്കു

പത്തു ദിക്കുകളിലേക്കും.

ദിക്പതികമനീയം

ഇന്ദ്രാദിദിക്പാലനാക് രണ്ടിക്കുഞ്ഞക്കു
വണ്ണം

വിതരസി

ദാനംചെയ്യുന്നു.

മേധുതഫലധരരൂപ

അല്പയോ ബലഭദ്രനായി അവതരിച്ചോ
വേ,

(തപം)

അങ്ങ,

വിശദേ

വെളുത്ത

വപുഷി

ശരീരത്തിൽ,

ഫലഫതിഭിതിമിളി

കരിയാകന്ന് ആയുധംകൊണ്ടുള്ള അടി
യെ ഭയന്നു ശരണംപ്രാവിച്ചിരിക്കുന്നു

തയമുനാഭം

കാളിന്ദീനദിയുടെ കാന്തിക്കുതുല്യമായ
കാന്തിയുള്ളതും.

ജലഭാഭം

കാർമ്മേഘംപോലെ കറുത്തിരിക്കുന്നതും
ആയ

വസനം

വസ്യത്തെ

വഹന്തി

ധരിക്കുന്നു.

മേധുതബലശരീര

അല്പയോ ബലനായി അവതരിച്ചോ
വേ,

മേസദയഘൃദയ

അല്പയോ ദയാശീല,

(തപം)

അങ്ങ

അഫഹ

കഷ്ടം! കഷ്ടം!

ദശിതപശുഘാതം

പശുഹിംസാകാണിക്കപ്പെടുന്നു (അതി
യിക്കപ്പെടുന്നു)

യജ്ഞവിധഃ

യാഗവിധിയുടെ

ശ്രുതിജാതം

വേദസമൃദ്ധത്തെ

നിന്ദസി

നിന്ദിക്കുന്നു.

മരം

നോം സ്കാൻ

ഘോരതകുലിശരീര
(തപം)

മോഹനിപഹനിധനെ

ധൂമകേതുഃതുവ

കിമപി

കരാളം

കരവാളം

കലയസി

ഘോരതകുലിശരീര
(തപം)

ഉദാരം

ശുഭം

സുഖം

ഭവസാരം

ശ്രീജയദേവകവേ

ഉദിതം

ഇദം

ശുഭം

അല്ലയോ കല്പവതാരമുതേ,

അങ്ങ്

ഭൃഷ്ടന്മാരുടെ കൂട്ടത്തെ നിഗ്രഹിക്കുന്ന
കാര്യത്തിൽ

ധൂമകേതു എന്ന ഗ്രഹത്തെപ്പോലെയും

അഥവാ അഗ്നിയേപ്പോലെയും

ഏറ്റവും

ഭയങ്കരമായും ഇരിക്കുന്നു

ചാലിനെ

ധരിക്കുന്നു (ഏടുന്നു)

അല്ലയോ ദശാവതാരമുതേ,
അങ്ങ്

ഗഹിരവും

മംഗളത്തെ കൊടുക്കുന്നതും

പരമാനന്ദത്തെ നൽകുന്നതും

സംസാരത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതും

ശ്രീജയദേവരിൽ നിന്നു

ഉണ്ടായതും ആയ

ഈ ഗാനത്തെ (ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ).

കേട്ടാലും

സാരം- അല്ലയോ കല്പ! അങ്ങ് സംസാരസാഗരത്തിൽ നിന്നു കരകേറുന്ന സൽക്കർമ്മങ്ങൾ വിധിക്കപ്പെട്ട വേദത്തെ ഹയശ്രീവന്നെ അസുരൻ അവഹരിച്ചു പ്രളയസമുദ്രത്തിൽ മുങ്ങിപ്പോയ സമയം മത്സ്യമായി അവതരിച്ച യാതൊരു പ്രയാസംകൂടാതെ അവനെ അവിടെ വെച്ചു നിഗ്രഹിച്ച് വേദത്തെ വീണ്ടെടുത്തു. അല്ലയോ കേശവ! ജഗദീശ! അങ്ങ് എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നന്നായി പ്രകാശിക്കേണമെ. ഇത്രമാത്രമല്ല, അങ്ങ് ആമയുടെ സ്വരം

പത്തു അമ്പലംബിച്ചു പാലാഴിമന്ദനസമയത്തു മന്ദാപർവ്വതോദ്ധാരണം ചെയ്തയാൽ വട്ടത്തിൽ അതികഠിനമായ തഴമ്പുണ്ടായിട്ടുള്ളതും ഏറാവും വലിയതും ആയ അങ്ങയുടെ പുറത്ത് ഭൂമി സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. പിന്നീട് ഹിരണ്യാക്ഷനെ മഹാസുരൻ ഗർവ്വനിമിത്തം ഭൂമിയെ ജലത്തിൽ മുക്കിത്താഴ്ത്തിയപ്പോൾ അങ്ങ് പനിയായി അവതരിച്ച് തന്റെ തേററകൊണ്ടു ഭൂമിയെ ഉദ്ധരിച്ചു. ആ തേററയിൽ ഭൂമി ചന്ദ്രകിഴി കളങ്കരേഖപോലെ പാറിയിരുന്നു. അപ്പോഴൊ ഹരേ! അങ്ങ് നരസിംഹമൂർത്തിയായി അവതരിച്ച് അങ്ങയുടെ കയ്യോക്കുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ നഖങ്ങളോക്കുന്ന അഗ്രശാഖങ്ങൾ ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ ശരീരമാകുന്ന വണ്ടിനെ കീറി. ആയതിനാൽ ആ നഖാഗ്രങ്ങൾ ആശ്ചര്യകാരികളാകുന്നു — ആശ്ചര്യകാരിത്വം എന്തെന്നാൽ സാധാരണ വണ്ടിനു താമരപ്പൂവിന്റെ അഗ്രങ്ങൾ കീറാനാണു ശക്തിയുള്ളതു അല്ലാതെ താമരപ്പൂവിന്റെ അഗ്രങ്ങൾക്കു വണ്ടിനെ കീറുവാൻ ശക്തിയില്ല. നേരെമറിച്ചു ഇവിടെ കയ്യോക്കുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ നഖങ്ങളോക്കുന്ന അഗ്രങ്ങൾ ഹിരണ്യകശിപുവിന്റെ ശരീരമാകുന്ന വണ്ടിനെ കീറി. ഇതു തന്നെ ആശ്ചര്യകാരിത്വം. അങ്ങു വാമനമൂർത്തിയായി മഹാബലിയോടു മൂന്നടി സ്ഥലംചോദിച്ചതിന്ന് ശേഷം തന്റെ മഹാത്മ്യം കൊണ്ടു ലോകമെല്ലാം രണ്ടടിയായി അടുന്ന് ബാക്കി ദത്തമായ ഭരദിസ്ഥലവും കൂടി അവന്ന് തരുവാൻ നിവൃത്തിയില്ലാതാക്കി അവനെ ഭൂമിയിൽനിന്ന് പാതാളത്തിലേക്കയച്ചു. ആ സമയത്ത് അടി അളക്കുവാൻ വേണ്ടി കാലുപൊന്തിച്ചപ്പോൾ അത് ബ്രഹ്മാണധത്തിൽ കൊണ്ടു പൊട്ടി, അതിങ്കൽനിന്ന് കാരണജലം പുറപ്പെട്ടു അങ്ങയുടെ പാദനഖത്തിൽക്കൂടെ ഒഴുകി, പിന്നെ അന്തേകകാരണത്താൽ ഭൂമിയിൽ വന്ന് ഇപ്പോഴും ആ ഗംഗാ ജനങ്ങളെ ശുദ്ധീകരിക്കുന്നു. ഇത്രയും വൈഭവമുള്ളോവെ! അങ്ങ് എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ തന്നെയി പ്രകാശിക്കണം. പിന്നെ പരശുരാമനായി അവതരിച്ചു ക്ഷത്രിയന്മാരെ കൊന്നു അവരുടെ രക്തമാകുന്ന ജലംകൊണ്ടു കർഷ്ണകുത്തിലെ രാമഗുദം എന്ന തീർത്ഥത്തിൽ പിതൃതപ്തം ചെയ്തനിമിത്തം ഇന്നും ആ തീർത്ഥത്തിൽ സ്നാനംചെയ്താൽ

അവരുടെ സർവ്വപാപവും നശിക്കുന്നു. എന്നുമാത്രമല്ല, സകല സംസാരദുഃഖവും നശിക്കുന്നു. അല്ലയോ രാമാവതാരമുതേ! അങ്ങ പോക്കുതതിൽ വെച്ചു മനോഹരമായ രാവണന്റെ ശിരസ്സുകളാകുന്ന പൂജാദ്രവ്യത്തെ ഇന്ദ്രാദികളായ ദിക്പതികൾക്കു എത്രയോ സന്തോഷമാകുംവണ്ണം പത്തുദിക്കിലേക്കും ദാനംചെയ്തു. അതിന്നു് ശേഷം അങ്ങ ബലഭദ്രനായി അവതരിച്ചു വെളുത്ത ശരീരത്തിൽ കാളിന്ദീനദിയേക്കാളും മേഘത്തേക്കാളും അധികം നീലനിറമായ വസനം ഉടുത്തു. അല്ലയോ പരമദയാലോ! അങ്ങ ബുദ്ധനായി അവതരിച്ചു. മഹാകഷ്ടമായ പശ്ചാദിഹിംസയെ വിധിക്കുന്ന വേദസമൃദ്ധത്തെ മാത്രം നിന്ദിച്ചു അല്ലയോ. ജഗദീശ! അങ്ങ കല്പിയായി അവതരിച്ചു അഗ്നിപോലെ അതിഭയങ്കരമായ ഒരു വാളെടുത്തു എല്ലാ ദുഷ്ടന്മാരേയും നിഗ്രഹിക്കും. അല്ലയോ ദശവിധമുതേ, ഗംഭീരവും ശബ്ദാത്മമാലങ്കാരാദികളാൽ പുഷ്പിയുള്ളതും) മംഗളത്തെ നല്കുന്നതും പരമാനന്ദത്തെ കൊടുക്കുന്നതും സംസാരത്തെ ശമിപ്പിക്കുന്നതും ശ്രീജയദേവരിൽനിന്നുണ്ടായതും ആയ ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ അങ്ങു് കേൾക്കണെ

ഈ ഗാനത്തിലെ “അതുഭൂതശൃംഗം” എന്ന പദം “നഖം” എന്ന പദത്തിന്നു് വിശേഷണമാകുമ്പോൾ “കരകമലവരെ” എന്നോടത്തു പരിണാമാലങ്കാരമംഗീകരിക്കണം. എന്നാലെ സാംഗത്യമുള്ളു.

ഭഗവാന്റെ മത്സ്യാഭാവതാരങ്ങളിനിയും അതാത് കാലത്തു സംഭവിക്കും എന്നാശയത്തലാണ് കവി “ഘസർ മലയസി” ഇത്യാദി വർത്തമാനനിദ്ദേശം ചെയ്തതു. മത്സ്യാഭാവതാരങ്ങൾക്കും കാരണമായ പരമാത്മാവു തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നഭിപ്രായമാണു് കവി ഈ ദശാവതാരവർണ്ണനത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണനെ പരിഗണിപ്പാതിരിപ്പാൻ കാരണം. “ശ്രീജയ ദേവകവേദമുദിതം” ഈ ഉദിതം (തന്നത്താരങ്ങായത്) എന്ന പദപ്രയോഗത്താൽ ഈ കവിതാ കവിക്ക് നിഷ്പ്രയാസമുണ്ടായതാണെന്നും തന്നെ മിത്തം ഇതിന്നെന്നത്രയോ സാരസ്യമുണ്ടെന്നും ധ്വനിക്കുന്നു. “തൽകരുഷപമദപ്തം” എന്ന ഭഗവദ്വചനത്തെ അനുസരിച്ചു കവി ഈ ഗാനത്തിന്റെ ഭട്ടവിലു

അഷ്ടപദികാവ്യം സാർവ്വാത്മ്യം

തെ ചരണകൊണ്ടു തന്റെ പ്രബന്ധം ഭഗവതുകൾ അർപ്പിക്കുന്നു.
വിശിഷ്ട, ഈ കാവ്യത്തിലെ ഗാനങ്ങൾ ഇന്നന്ന രാഗത്തിൽ
പാടുന്നതു ഇന്ന സമയത്താണ് വേണ്ടതെന്ന് അറിയേ
ണ്ടതിലേക്കു താഴെ എഴുതുന്ന ശ്ലോകങ്ങൾ ഗായക
ന്മാരെ സഹായിക്കുമെന്നു കരുതുന്നു.

സംഗീതവിദ്യാദിപ്തം

അഥവക്ഷ്യമിഹേതാത

കാലരാഗമനക്രമാൽ

ദേശാക്ഷീദേവഗാന്ധാരി

ഭാഷധിഗന്ധാസിമാഭവാ

ദേവക്രിയചമനാളി

ഗൌരീഭൂപാളഘോഷ

സപസപരൈശ്വപ്രചത്തന്ത

പ്രാതഃകാലദിനദിന

കുരുന്തീനാളാളീലാണാ

രാവരാമക്രിയാതമാ

ബിലഹരിലഹരി

മുഖാധിമുനാതമാ

രൈശ്വരൈർവൈശ്വ

വത്തന്തസംഗമദിന

മോഹമഞ്ജിചസാരംഗ

ഭൃംഗീമധ്യമാവതി

ദേശീനീലാംബരിശൈവ

തഥാമംഗളദേശിക

ശ്രീരാഗശതമധ്യമൈ

വത്തന്തസുദിനദിന

മോഹനാഭൈ ചവകല്യാണീ
 കാപീഗുജ്ജരികാതഥാ
 ശങ്കരാഭാണാപൂർവ്വീ
 വസന്തശ്ചപരദിനെ.
 നാരായണീ ചഹിന്ദോജീ
 സൗരാഷ്ട്രഭാരതാദിരാമളീ
 ഗൗരീവരാളികാപത്തു
 ഉസേനി മാളവസ്ഥാ
 സാമകാലപ്രവർത്തന്തെ
 ലളിതാചതമൈവച
 വെളുവലീ ചകാഞ്ചേജീ
 സാവേരീവേകാതഥാ
 പൂർവ്വരാത്രോപ്രവർത്തന്തെ
 പുനാഗൊന്നാടകാദയഃ
 ഗുണ്യക്രിയാമനോഹാരി
 തഥാമംഗളകൗശികാ
 കേദരാമൈര്യസാവേര്യഃ
 ബംഗാളോബൈജികാതഥാ
 ഏതെരാഗഃപ്രവർത്തന്തെ
 മദ്ധ്യരാത്രോദിനെദിനെ
 ഭോഗിനീ ചിത്രവേളാച
 കണ്ഠാസുരഭാതഥാ
 മഞ്ജരീ ചപ്രവർത്തന്തെ
 പരരാത്രോദിനെദിനെ

കവി ദശാവതാരങ്ങളെയും സ്മരിച്ചു ദശാവതാരങ്ങൾക്കും ആദിപുരുഷനായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഇപ്പോൾ സ്മരിക്കുന്നു.

മൂലം.

വേദാനുലാരതേജഗന്തിവഹതേഭൂഗോളമുദപിഭൂതേ
ദൈത്യന്ദാരയതേബലിംഹരചയതേക്ഷിത്രക്ഷയംകുപ്തതേ
പൌലസ്ത്യജയതേഫലംകലയതേകാരണ്യമാതനപതേ
മേഘാനുഹരയതേദശാകൃതികൃതേകൃഷ്ണായതുഭ്യംനമഃ.

വേദാൻ

ഉലാരതേ

ജഗന്തി

വഹതേ

ഭൂഗോളം

ഉദപിഭൂതേ

ദൈത്യം

ദാരയതേ

ബലിം

ഹരചയതേ

ക്ഷിത്രക്ഷയം

കുപ്തതേ

പൌലസ്ത്യം

ജയതേ

ഫലം

കലയതേ

കാരണ്യം

ആതനപതേ

മേഘാൻ

മുഹരയതേ

വേദങ്ങളെ

വീണ്ടെടുക്കുന്നവനായും

ലോകങ്ങളെ

ചൂരക്കുന്നവനായും

ഭൂമിയെ

ഉദ്ധരിക്കുന്നവനായും

ഹിരണ്യകശിപു എന്ന അസുരനെ

കൊല്ലുന്നവനായും

മഹാബലി എന്ന അസുരനെ

ചരിക്കുന്നവനായും

രാജാക്കന്മാരുടെ നാശത്തെ

ചെയ്യുന്നവനായും

രാവണനെ

ജയിക്കുന്നവനായും

കുരിയെ

ധരിക്കുന്നവനായും

ദയയെ

ചെയ്യുന്നവനായും

ദൃഷ്ടന്മാരെ

കൊല്ലുന്നവനായും

ദശാകൃതികൃതേ

ഇപ്രകാരം പത്തവതാരസ്വരൂപത്തെ

ഏകദശനവനായം ഇരിക്കുന്ന

കൃഷ്ണായ

കൃഷ്ണനാകുന്ന

തുഭ്യം

അങ്ങക്കായ്ക്കൊണ്ടു

നമഃ

നമസ്കാരം.

സാരം— അല്ലയോ ഭഗവൻ! മത്സ്യാവതാരമെടുത്തു ഹയ
ഗ്രീവനെ നിഗ്രഹിച്ചു വേദങ്ങളെ ഉദ്ധരിച്ചും ആദിക്ഷമമായി അവ
തരിച്ച് ഹിരണ്യാക്ഷനാൽ സമുദ്രത്തിൽ പതിപ്പിക്കപ്പെട്ട ഭൂമിയെ
പൃച്ഛസ്ഥിതിയെ പ്രാപിപ്പിച്ചും നരസിംഹമായി അവതരിച്ച് ഹി
രണ്യകശിപുവിനെ നഖാഗ്രംകൊണ്ടു നിഗ്രഹിച്ചും വാമനമുത്തി
യായി അവതരിച്ച് മഹാബലിയെ പൃച്ഛസ്ഥാനത്തിൽനിന്നു അധഃ
പരിപ്പിച്ചും പരശുരാമമുത്തിയായി അവതരിച്ച് ക്ഷത്രിയന്മാരെ ന
ശിപ്പിച്ചും ശ്രീരാമനായി അവതരിച്ച് രാവണനെ നിഗ്രഹിച്ചും ബ
ലരാമനായി അവതരിച്ചു പ്രചംബാദ്ര്യസുരന്മാരെ ഹനിച്ചും ബുദ്ധ
നായി അവതരിച്ചു പരമകാരുണ്യത്താൽ വേദവിഹിതമായ ഹിം
സയുംകൂടി വിരജമാണെന്നു സ്ഥാപിച്ചും പിന്നെ കല്പിയായി അ
വതരിച്ച് ദിഷ്ടന്മാരെ ഹിംസിച്ച് ഇങ്ങിനെ യഥാസമയത്തു കരോ
രെ അവതാരങ്ങളെടുത്തു ദിഷ്ടന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ചു ശിഷ്ടന്മാരെ പ
രിപാലിച്ചും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണനായ നിന്തിരു
വടിക്കായ്ക്കൊണ്ടു നമസ്കാരം.

“സംഭവോമിയഗേയഗേ” ഇത്യാദി ഭഗവദ്പാത്ര്യത്തെ അനു
സരിച്ച് ഭഗവാനിനീയും അതാതു കാലത്തു അവതരിക്കും എന്ന മ
നോഭാവനയുമാണു കവി “വേദാനുദ്ധാരതെ” ഇത്യാദി വർത്ത
മാനനിദ്ദേശം ചെയ്തതു. അതിനാലിതിന്നു ത്രികാലബോധകത്വ
മുണ്ടു. കൃഷ്ണൻ എന്ന പദത്തിന്ന് പരബ്രഹ്മമെന്നർത്ഥം.

“കൃഷ്ണിരുത്കൃഷ്ണവചനേനശ്ചനിർവൃതിവാചകഃ
തത്ത്വേനൈകത്വംപരബ്രഹ്മകൃഷ്ണഇത്യാദിധീയതെ”.

മൂലം.

അഷ്ടപദീ

(൨).

ഗുർജരീരാഗം അടതാളം.

ശ്രീതകമലാക ചമണ്ഡലധൂതകണ്ഡല

കലിതലളിതവനമലേജയജയദേവഹരേ

(൧)

ദിനമണിമണ്ഡലമണ്ഡനഭവവണ്ഡന

മുനിജനമാനസഹംസജയജയദേവഹരേ

(൨)

കാളിയവിഷധരഞ്ജനജനരഞ്ജന

യദികലനളിനദിനേശജയജയദേവഹരേ

(൩)

മധുമരനരകവിനാശനഗന്ധധാരന

സുരകലകേളിനിദാനജയജയദേവഹരേ

(൪)

അമലകമലദളലോചനഭവമോചന

ത്രിഭുവനഭവനനിധാനജയജയദേവഹരേ

(൫)

ജനകസുതാകൃതദ്രുഷണജിതദ്രുഷണ

സമരശമിതദശകണ്ഠജയജയദേവഹരേ

(൬)

അഭിനവജലധരസുന്ദരധൂതമന്ദര

ശ്രീമുഖ ചന്ദ്ര ചകോരജയജയദേവഹരേ

(൭)

ശ്രീജയദേവകവേരിദംകരുതൈമദം

മംഗളമുജപലഗീതംജയജയദേവഹരേ

(൮)

ഹേ ശ്രീതകമലാക ച

മണ്ഡല

അല്ലയോ ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ സ്കന്ത

ത്തെ ആശ്രയിച്ചിരിക്കുന്നോവേ,

ഹേ ധൂതകണ്ഡല

കണ്ണാലങ്കാരങ്ങളേയും

ഹേ കലിതലളിതവനമല

മനോഹരമായ വനമാല്യത്തേയും ധരി

ച്ചിരിക്കുന്നോവേ

ഹേ ദേവ ഹേ ഹരേ

അല്ലയോ പ്രപഞ്ചത്താൽ കീഡിച്ച

മേവുന്ന വിഷ്ണോ!

൨൨

ഒന്നാം സർഗ്ഗം

(തപം)ജയജയ

അങ്ങ ഉൽകഷേണ വർത്തിച്ചാലും വർത്തിച്ചാലും.

ഹേദിനമണിമണ്ഡല
മണ്ഡന

അല്ലയോ സൂര്യമണ്ഡലംപോലെ ശോഭിക്കുന്ന ആഭരണങ്ങളോടു കൂടിയും

ഹേഭവഖണ്ഡന

സംസാരനാശനനായും

ഹേമുനിജനമാനസഹംസ

മുനിജനങ്ങളുടെ മനസ്സാകുന്ന മാനസമെന്ന താമരപ്പൊയ്ക്കയിലെ അരയന്നമായും (മുനിഹൃദയവാസിനായും)

ഹേകാളിയവിഷധരഭഞ്ജന കാളിയനെന്ന സപ്തത്തെ മറ്റിച്ചും

ഹേജനരഞ്ജന

ജനങ്ങളെ രഞ്ജിപ്പിച്ചും

ഹേയദികുലനളിനദിനേശ

യാദവംശമാകുന്ന താമരപ്പച്ചിന് സൂര്യനായും

ഹേമധുമുരനരകവിനാശന

മധു മുരൻ നരകൻ ഈ അസുരന്മാരുടെ അന്തകനായും

ഹേഗരുധാസന

ഗരുഡവാഹനനായും

ഹേസുരകലകേളിനിദാന

ദേവന്മാരുടെ ക്രീഡകൾ ആദികാരണനായും (അസുരന്മാരെ നിഗ്രഹിച്ച ദേവന്മാരെ സന്തോഷിപ്പിച്ചും)

ഹേഅമലകമലദള

നിമ്ലമായ (മനോഹരമായ) താമരപ്പച്ചിന്റെ ഇതൾപോലെയിരിക്കുന്നകണ്ണുകളോടുകൂടിയും

ലോചന

ഹേഭവമോചന

ജന്മനാശനനായും

ഹേത്രിഭുവനഭവനനിധാന

ത്രൈലോക്യം! ഇരിപ്പിടമായും (സർവ്വഭൂതാന്തർജാമിയായും)

ഹേജനകസുതാകൃതഭൂഷണ

സീതക്കു വേണ്ടി(ബ്രഹ്മാവിനാൽ) ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട ആഭരണമായും

മേജിതദൃഷ്ട

(തന്റെ ധർമ്മപത്നിയെ ഉപേക്ഷിച്ചിട്ടും)

ജനാപവാദത്തെ കളഞ്ഞും,

മേസമരശമിതദശകണ്ഠ

യുദ്ധത്തിൽ വെച്ചു രാവണനെ നിഗ്രഹി

ച്ചും

മേഅഭിനവജലധരസുന്ദരപുതിയ മഴക്കാറുപോലെ മനോഹരനാ

യും

മേധ്യതമനഃ

മന്ദരപർവ്വതത്തെ മേല്പോട്ടു പൊന്തിച്ചു

മേശ്രീമുഖചന്ദ്രചകോര

ശ്രീഭഗവതിയുടെ മുഖചന്ദ്രനു ചകോര

മെന്ന പക്ഷിയായും (ശ്രീഭഗവതിയുടെ

മുഖാസ്വാദനത്തിൽ തല്പരനായും) സ്ഥി

തിചെയ്യുന്നോവെ,

(തപം) ജയ ജയ

അങ്ങ ഉൽകഷേപ്ത വർത്തിച്ചാലും വ

ർത്തിച്ചാലും

ശ്രീജയദേവകവേ:

ശ്രീജയദേവകവിയുടെ

മംഗളം

മംഗളത്തെ നൽകുന്ന

ഇദം

ഈ

ഉജ്ജ്വലഗീതം

അലങ്കാരാദി ഗുണങ്ങളാൽ പരിശോഭി

കുന്ന പാട്ടു

മുദം കരുതെ

സന്തോഷത്തെ ചെയ്യുന്നു

സാരം— അല്ലയോ ശ്രീഭഗവതിയുടെ സ്കന്തത്തെ ആശ്രയിച്ചും കണ്ഡലങ്ങളേയും പരിമളകോമളമായ ചവനമാല്യത്തേയും ധരിച്ചും സംസാരചക്രമാകുന്ന ചുതുപലകയിൽ ചരാചരങ്ങളാകുന്ന ചുതുകൾ വെച്ച് കളിച്ചും ഭക്തന്മാരുടെ സകല പാപങ്ങളേ ഹരിച്ചും സൂര്യകാന്തിസദൃശങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളാലലങ്കരിച്ചും സംസാരസംഹാരമുന്തിയായും മുനിജനങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തിൽ സ്വൈരമാംവണ്ണം വസിച്ചും കാളിയമർദ്ദനനായും ഭക്തജനങ്ങളെ സന്തോഷിപ്പിച്ചും യദവവംശത്തെ പോഷിപ്പിച്ചും മധു മുതലായ അസുര

നമ്മുടെ നിഗ്രഹിച്ചും ഗർഭധവാഹനനായും ഇന്ദ്രാദിദേവന്മാർക്കു് ആ
സുരന്മാരുടെ ഉപദ്രവംകൂടാതെ ക്രിധിജ്ഞാതാക്കിയും മനോഹരമാ
യ താമരപ്പൂവിന്റെ ഇതരപോലെയിരിക്കുന്ന നേത്രങ്ങളോടുകൂടി
യും ഭക്തന്മാരുടെ ജനനമരണാദി സംസാരദുഃഖത്തെ ഉന്മൂലനം
ചെയ്തും സർവ്വതാനന്തോമിയായും സീതക്കുവേണ്ടി ബ്രഹ്മാവിനാൽ
ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട ഒരു ഭൂഷണമായും ഗർഭിണിയായിരിക്കുന്ന തന്റെ
ധർമ്മപത്നിയായ സീതയെ ഉപേക്ഷിച്ചു ജനാപവാദത്തെ കളഞ്ഞും
പോരിൽവെച്ചു രാചണനെ ഹനിച്ചും കാർമേഘംപോലെ മനോഹ
രനായും പാലശിമമനസമായതു് ആണുപായ മന്ദരവർച്ചത്തെ
ഉദ്ധരിച്ചും ശ്രീഭഗവതിയുടെ മൃഗാസപാദനത്തിൽ സദാ സ്കന്തനാ
യും സ്ഥിതിചെയ്യുന്നോവേ, അങ്ങ ഏന്റെ ഹൃദയത്തിൽ ഉൽകഷേ
ണ പ്രകാശിക്കേണമേ. ശ്രീജയദേവരാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും നന്മ
യെ ചെയ്യുന്നതും അലങ്കാരാദി കാവ്യഗുണങ്ങളാൽ, അല്ലെങ്കിൽ
ഭഗവന്മാർമാനുവർണ്ണനത്താൽ പരിശോഭിതമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ
ഗാനം സന്തോഷത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

* വനമാലാലക്ഷണം ആജാനലംബി വീരലാസവ്തു്കസുഃമാജപ
ലാമദ്ധ്യേ സ്വപകദംബസ്ത്രംവനമാലേതികീർത്തിതം.

“ദിനമണിമണ്ഡലമണ്ഡന” എന്നതിന് മറെറാരത്നം. സൂ
ര്യമണ്ഡലത്തിന് അലങ്കാരം— സൂര്യമണ്ഡലമദ്ധ്യേ വർത്തിക്കുന്ന
വൻ. ഇതിന്നുപ്രമാണവചനം— ധ്യേയസ്സദാസവിതുമണ്ഡലമ
ദ്ധ്യവർത്തി നാരായണസ്സരസിജംസനസന്നിവിഷ്ടഃ ഹാരിഹരഞ്ചയ
വ്വപുർവ്യുതശംഖചക്രഃ കേയുരവൻ മകര കണ്ഡലവൻ കിരീടി.
“മുനിജനമാനസഹംസ” ഈ പദത്തിന് മുനിജനങ്ങളുടെ ഹൃദ
യാകാശത്തിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന സൂര്യൻ. എന്നൊരത്നവും കൂടിസ്തീ
കരിക്കാം— “മധുമുരനരകവിനശനഗർഭധാസന” എന്നേകപ
ദമായിട്ടുമാവാമെന്നൊരു പക്ഷം. വിനാശനം= നിഗ്രഹം. മധു
നിഗ്രഹത്തിങ്കലും മുരനിഗ്രഹത്തിങ്കലും നരകനിഗ്രഹത്തിങ്കലും ഗ
ർഭധാസനം ആസനമായി സ്തീകരിച്ചവൻ എന്നും ആസനത്തിന്നു
ആയുധം, സേന, വാഹനം, എന്നും അർത്ഥമാവാം. ആസ്യതേ—

അയക്കപ്പെടുന്നു. വൈരിഷ്ട്യം — വൈരികളിൽ. യത് — യതാനം
 തത് — അതു. അസനം — അയുധം. അസതേ — സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു.
 അസ്യം — സേനയിൽ. സപാമിനഃ — രജാക്കന്മാർ. ഇ
 തുകൊണ്ടു സേനാ എന്നും. അസ്യതേ — ഇരക്കപ്പെടുന്നു. അസ്മി
 ന് — ഇതിങ്കൽ. ഇതുകൊണ്ടുവാഹനം എന്നും അത്ഥം സിദ്ധമാ
 യി. “ഭവമോചന” ഭവനെ പരമേശ്വരനെ. മോചിപ്പിച്ചവ
 ന് — വരം പരീക്ഷിപ്പാൻ വേണ്ടി കാടി വന്ന പുകാസുരനാലുണ്ടാ
 യ ഉപദ്രവത്തിൽ നിന്നു ചെർപ്പെടുത്തിയവൻ. “അമലകമലദള
 ലോചനഭവമോചന” എന്ന് സമസ്യപദമാക്കിയാൽ കടാക്ഷമാ
 ത്രംകൊണ്ടു ഭക്തന്മാരുടെ സംസാരദിഃഖത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നവൻ എ
 ന്നൊരർത്ഥമുണ്ടു. “ജിതദൂഷണ” ദൂഷണനെ നരാക്ഷസനെ ജയിച്ച
 വൻ അല്ലെങ്കിൽ ദൂഷണങ്ങളെ രോഗദോഷാദികളെ, ജയിച്ചവൻ.
 മൂലം. കവി, സ്വപ്രബന്ധാഭിലാഷികൾക്കു നന്മയെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്നു.

പത്മാപയോധരതടിപരിരംഭലഗ്ന

കാശീരമുദ്രിതമരോമധുസൂദനസ്യ

വ്യക്താനുരാഗമിവവേലദനംഗവേദ

സേവദാംബുപുരമനുപുരയതുപ്രിയംവഃ

പത്മാപയോധരതടിപ ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ സ്മനതടാലിംഗനസ്ഥ
 റിരംഭലഗ്നകാശീരമുദ്രിതം യത് പഠിപ്പ കർമ്മത്താൽ അടയാ
 ഉപ്പെട്ടതും

വ്യക്താനുരാഗംഇവ

അനുരാഗം അതിങ്കൽ സ്പഷ്ടമായി കാ
 ണുന്നവോ എന്നു തോന്നുന്നതും

വേലദനംഗവേദ

കാമക്രിഡാർദ്ധപാനത്താലുണ്ടായ വല്ലാ

സേവദാംബുപുരം

ത്ത വിയപ്പോടുകൂടിയതും അയ

മധുസൂദനസ്യ ഉരഃ

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മാർപ്പിടം

വഃ

നിങ്ങൾക്കു

പ്രിയം

ഇഷ്ടത്തെ

അനുപുരയതു

പൂർത്തിയാക്കട്ടെ.

സരം ലക്ഷ്മീദേവിയുടെ കചാലിംഗനസമയത്തു പാറിയ ക
ങ്കമത്താൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതും അതുനിമിത്തം ആനന്ദമായ അനു
രാഗം പ്രത്യക്ഷമായി അതിൽ പ്രകാശിച്ചിരിക്കുന്നുവോ എന്നു
തോന്നുന്നതും കാമക്രീഡാലാപനത്താൽ വളരെ വിശപ്പോടു കൂടിയ
തും ആയ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മാർപ്പിടം നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടത്തെ പൂർത്തിയാ
ക്കട്ടെ.

ശ്ലോം — കവി, വിപ്രലംഭശൃംഗാരത്തെ വർണ്ണിപ്പാനായ് വിരഹോല്ക്ക
ണ്ണിതയായ രാധയുടെ സ്ഥിതി വർണ്ണിപ്പാനാരംഭിക്കുന്നു.

വസന്ത വാസന്തികസുമസുകുമാരെ രവയവൈ

ഭ്രമന്തിം കാന്താരേ ബഹുവിധിതകൃഷ്ണാനുസരണാം

അമന്ദം കന്ദപ്പജപരജനിതചിന്താകലതയാ

വലദ്ബാധാം രാധാം സരസ മിദമൂഢേ സമചരി —

സമചരി

സഖീ

വസന്തേ

വസന്തകാലത്തു

വാസന്തികസുമസു

മല്ലപ്പുപോലെ അതികോമളമായ

കുമാരെ:

അവയവൈ: (ഉപല

അവയവങ്ങളോടു കൂടിയും

ക്ഷിതാം)

കാന്താരേ

മഹാകാട്ടിൽ

ബഹുവിധകൃഷ്ണാനു

അനേകപ്രാവശ്യം കൃഷ്ണനെ അന്വേഷി

സരണാം

ച്ചു

ഭ്രമന്തിം

ചാറിനടന്നും

കന്ദപ്പജപരജനിതചി

കാമസന്താപത്താലുണ്ടായ ചിന്താപാ

ന്താകലതയാ

രവശ്യം നിമിത്തം

അമന്ദം

ഏറാവും

വലദ്ബാധാം

പലിക്കുന്ന വിരഹവേദനയോടു കൂടി
യും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന

രാധാ

രാധയോടു

ഇദം

ഇതിനെ

സരസം

രസത്തോടു കൂടി

ഉപേച

പറഞ്ഞു.

സാരം തന്റെ അവയവങ്ങൾ മുല്ലപ്പൂപോലെ അതികോമളങ്ങളാണെന്നിലും വസന്തകാലത്തു അതിദർഘമായ കാട്ടിൽ അനേകപ്രാവശ്യം കൃഷ്ണനെ അന്വേഷിച്ചു ചുറ്റിനടന്നും കാമസന്താപത്താലുണ്ടായ മനോരാജ്യത്താൽ പരവശപ്പെട്ടും അതു നിമിത്തം ഏറ്റവും വലിച്ചു വിരഹവേദനയോടു കൂടിയും ഇരിക്കുന്ന രാധയോടു സഖീ ഇനി പറയുവാൻ ഭാഗിക്കുന്ന കാര്യം രസമായി പറഞ്ഞു.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ സ്ത്രീകളോടു കൂടെ ക്രീഡിക്കുന്നു എന്ന് സഖി രാധയോടു പറയുന്നു.

മൂലം.

അഷ്ടപദി

(൩)

വസന്തരാഗം അടത്തളം

ലളിതലവംഗലതാപരിശീലനകോമളമലയസമീരേ

മധു കരണികരകരംബിതകോകിലകുജിതകുഞ്ജകുടീരേ

(൧)

വിഹരതി ഹരി രിമ സരസവസന്തേ നൃത്യതി

യുവതിജനേന സമം സഖി വിരഹിജനസ്യ ഭരണേ

(൨)

ഉന്മദമദനമനോരഥപഥികവധുജനജനിതവിചാപൈ

അളികലസങ്കുചകസുമസമൃഹനിരകലബകളകലാപേ

(൩)

വിഹരതി

മൃഗമദസൗരഭരഭസവശംവദനവദളമാലതമാലേ

യുവജനഹൃദയവിദാരണമനസിജനവര ചികിംശു കജാലേ

(൪)

വിഹരതി

മദനമഹീപതികനകദണ്ഡചികേസരകസുമവികാസേ

മിളിതശിലീമുഖചാടലപടലകൃതസ്മരതൂണവിലാസേ

(൫)

വിഹരതി

മേലേ

കന്നം സർഗ്ഗം

വിഗതിതലജ്ജിതജഗദവലോകനതരണകരണകൃതഹാസേ
 വിരഹിണിക്രന്തനകന്തമുഖാകൃതികേതകിടത്തുരിതാശേ (ന)
 വിഹരതി

മാധവികാപരിമളലളിതെ നവചലികയാ തിസുഗന്ധേ
 മുനിമനസാ മപി മോഹനകാരിണി തരണാകാരണബന്ധേ (റെ)
 വിഹരതി

സ്ഫുരദതിമുക്തലതാപരിരംഭണമുക്തിതപുഷ്കിതമൃതേ
 പൂന്ദാവനവിവിനേ പരിസരപരിഗതയമുനാജലപൂതേ (വ)
 വിഹരതി

ശ്രീജയദേവഭണിത മിദമദയതി ഹരിചരണസ്മൃതിസാരം
 സരസവസന്തസമയഛവണ്ണന മനുഗതമദനവികാരം (ൻ)
 വിഹരതി

ഹേ സഖി വസന്തേ അല്ലയോ സഖി, വസന്തസമയത്ത്
 ലളിതലവംഗലതാപരി ഇലമംഗങ്ങളുടെ മനോഹരകളായ
 ശിലനകോമളമലയസഖി കൊമ്പുകളിൽ സഞ്ചരിക്കുകൊണ്ടു മുഴു
 വായ മലയമാരുത(ചന്ദനവർഷത്തിൽ
 ലെ കാറ്റി)നോടു കൂടിയും

മധുരമനികരകരംബിത വണ്ടിൻ കൂട്ടങ്ങളോടു കൂടിയ കയിലുകൾ
 കോകിലകൂജിതകഞ്ജകുടീ ശബ്ദിക്കുന്ന വള്ളിക്കുടിലുകളോടു കൂടിയും

വിരഹിജനസ്യ ഭായ്യയോടോ ഭർത്താവിനോടോ വേർപ്പെട്ടവർക്കു

ദുരന്തേ ഒടുവിൽ ദുഃഖത്തേ ഉണ്ടാക്കിയും
 ഉന്മദമദനമനോരഥച വലുപ്പ കാരവിചാരത്തോടു കൂടിയ വ
 മികവധൂജനജനിതവി ശിപോക്കന്ദ്രികളുടെ അവലാതിയോടു
 ലാപേ കൂടിയും

അർച്ചികലസങ്കല വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങൾ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന പൂ

കസ്യമസമൃദ്ധനിരാകല
ബകളകലാപേ
മൃഗമദസൗരഭരഭസവ
ശാവദനവദളമാലതമാ
ലേ
കലകളാൽ നിറയപ്പെട്ട എരിഞ്ഞികി
ൾ അലങ്കാരമായും
കസ്തൂരിസൗരഭ്യം വേഗത്തിൽ അടി
മപ്പെടുന്ന (കസ്തൂരിസൗരഭ്യമുള്ള)
ധാരാളം പുതിയ ഇലകളുള്ള പച്ചില
മരങ്ങളോടു കൂടിയും

യുവജനഹൃദയവിദാരണമ
നസിജഖരചികിംശുക
ജാലേ
മദനമഹീപതികനക
ഭണ്ഡരചികേസരക
സുമവികാസേ
മിളിതശിലീമുഖപാടലപട
ലകൃതസ്മരണുണവിലാസേ
യുവാക്കന്മാരുടെ ഹൃദയത്തെ വിളക്കു
ന്ന മന്മഥന്റെ നഖങ്ങൾ പോലെ ശോ
ഭിക്കുന്ന പ്ലാശിൻപൂക്കളോടു കൂടിയും
കാമരാജാവിന്റെ, സപ്തർക്കമുള്ള
വെങ്കറാക്കട പോലെ ശോഭിക്കുന്ന പൂ
ന്നപ്പൂക്കളാൽ പരിശോഭിതമായും
കാമദേവന്റെ (അന്യകൾ നിറഞ്ഞി
രിക്കുന്ന) ആവനാഴികകൾ പോലെ
വിലസുന്ന, വണ്ടകൾ കൂടിയ പാതിരി
പ്പൂക്കുലകളുള്ളതായും

വിഗളിതലജ്ജിതജഗദ
വലോകനതരുണകര
ണകൃതമാസേ
വിരഹിനിക്രന്തനകന്തമ
ഖാകൃതികേതകിടന്തുരി
താശേ
നാണമില്ലാത്തവരായി. ജനങ്ങളെ നോ
ക്കുന്ന യുവാക്കന്മാരെക്കണ്ടുകസ്യമകൊ
ണ്ട് പരിഹസിപ്പും
ഭായ്യയോടൊ ഭർത്താവിനോടൊ വേർ
പെട്ടവരെ മോദിപ്പാൻ കന്തങ്ങളുടെ
ഗ്രഭാഗങ്ങൾ പോലെ ആകൃതിയോടു കൂ
ടിയ കൈതപ്പൂക്കളാൽ വ്യംപിക്കപ്പെട്ട
ഭിക്കുകളോടു കൂടിയും

മാധവികാചരിതമുഖ
മിതേ
മുല്ലയുടെ വാസനകൊണ്ടു മനോഹരമായും

൩൦

കന്നാം സദ്യം

നവമാലികയം

അതിസുഗന്ധം

മുനിമനസാം അപി

മോഹനകാരിണി

തരുണാകാരണബ

ന്ധം

പുതിയ പനിനിപ്പിച്ചുകുടൽ
ഏറവും സുഗന്ധത്തോടു കൂടിയും

മുനികളുടെ മനസ്സിനേയും
മോഹിപ്പിക്കുന്നതായും

യുവാക്കന്മാർ പ്രകൃത്യാബന്ധു (പ്രണയ
കലഹംകൊണ്ടു വേർപിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന
നായികനായകന്മാരെ യോജിപ്പിക്കാൻ
സാമത്വമുള്ള ബന്ധു) വായും

സ്തോദതിമുക്തലതാപരി
രംഭണമുകുളിതപുഷ്പകി
തമൃതേ

ശോഭിക്കുന്ന മുല്ലവള്ളികളുടെ അതിയാ
യ ആലിംഗനംകൊണ്ടു പുഷ്പിച്ചും (അ
തുനിമിത്തം) രോമാഞ്ചങ്ങളോടു കൂടിയും
ഇരിക്കുന്ന മാവുകളോടു കൂടിയും

പരിസരപരിഗതയമു
നാജലപൃതേ

അടുത്ത നാലുഭാഗവും ഒഴുകുന്ന യമുനാ
നദിയിലെ ജലത്താൽ പരിശുദ്ധമായും
സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന

ഇഹ പൂന്ദാവനവിപിനേ
സഃ ഛരിഃ

ഈ പൂന്ദാവനമെന്ന വനത്തിൽ
ആ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

യുവതിജനേന സമം

യൗവനയുക്തകളായ സ്ത്രീകളോടു കൂട്ടേ
ക്രിഡിക്കുന്നു

വിഹരതി

നൃത്തംവെക്കുന്നു

നൃത്യവി

നീ പോയാലും

(തപം) സര

ശ്രീജയദേവഭണിതം

ശ്രീജയദേവരാൽ പറയപ്പെട്ടതായും

സരസവസന്തസമയ

ശൃംഗാരസത്തോടു കൂടിയ വസന്തസ

വനവണ്ണനം

മയത്തിങ്കലെവനവണ്ണനസപരൂപമായും

ഹരിചരണസ്മൃതി

ഭഗവല്പാദാരവിനസ്മരണം തന്നെ

സാരം

പ്രധാനമായും

അനുഗതമദനവികാരം കഥവികാരവണ്ണനമവാന്തരമായും ഇരിക്കുന്നു

ഇദം ഉദയതി ഈ ഗാനം പ്രകാശിക്കുന്നു

സാരം— അല്പയോ സഖി, ഇലമംഗങ്ങളുടെ മനോഹരകളായ ശാഖകളിൽ തട്ടി തട്ടി സഞ്ചരിക്കുകൊണ്ടു അതിമുഴുവായും ചന്ദനപവ്തത്തിങ്കലെ വാസം കൊണ്ടു സൗരഭത്തോടു കൂടിയും ഇരിക്കുന്ന കാരദ സപ്തത്ര വിശിക്കൊണ്ടും വള്ളിക്കുടിലുകളിൽ വണ്ടുകളും കുയിലുകളും ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടും ഭർത്താവിനോടു വേർപെട്ടു അതിയായ കഥവിചാരത്തോടെ പോകുന്ന യുവരികൾ നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടും വണ്ടുകൾ സുഖമാംവണ്ണം മധുപാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന പുഷ്പങ്ങളാൽ പരിപൂർണ്ണങ്ങളായ എരിഞ്ഞികളാൽ അലങ്കരിച്ചും കസ്തൂരിസൗരഭ്യമുള്ള പുതിയ ദളങ്ങളാൽ പരിപൂർണ്ണങ്ങളായ പച്ചിലമരങ്ങളോടു കൂടിയും യൗവനയുക്തന്മാരായ ജനങ്ങളുടെ ഹൃദയത്തെ ഭേദിക്കുന്ന കഥഭേവന്റെ നവങ്ങൾ പോലെ ശോഭിക്കുന്ന പ്ലാശിൻകുസുമങ്ങളോടു കൂടിയും കഥരാജാവിന്റെ, സ്വർണ്ണകാലുള്ള വെങ്കടാക്ഷ പോലെ പരിശോഭിക്കുന്ന കേസര കുസുമങ്ങൾ പ്രകാശിച്ചും വണ്ടുകൾ മധുപാനം ചെയ്തുകൊണ്ടിരിക്കയാൽ കഥഭേവന്റെ ബാണങ്ങൾ ഇട്ടു വെച്ചിരിക്കുന്ന ആവനാഴികയോ എന്നു തോന്നുമാറിരിക്കുന്ന പാതിരിപ്പുകളാൽ പരിശോഭിതമായും നാണമില്ലാതെ ക്രിഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന നമ്മളെ വല്ലവരും കണ്ടു പരിഹസിക്കുന്നുണ്ടോ എന്നു ശങ്കിച്ചു നോക്കുന്ന യുവാക്കന്മാരെ കുറിച്ചു കരുണകുസുമവ്യാജന പരിഹസിച്ചു ചിരിച്ചും വിരഹിജനങ്ങളെ ഹേദിപ്പാൻ കുന്നത്തിന്റെ അഗ്രംപോലെ ഇരിക്കുന്ന കൈതപ്പുകളാൽ വ്യാപ്തമായും മുല്ലപ്പുഗന്ധംകൊണ്ടു മനോഹരമായും പുതിയ പനിനീപ്പിച്ചുകളുങ്ങാൽ അതിസുഗന്ധിയായും ജിതേന്ദ്രിയന്മാരായ മനികളേയും മോഹാസ്വകാരത്തിൽപ്പെടുത്തുന്നതായും പ്രണയകലരം ഹേതുവായിട്ട് വേർപെട്ടു നായികാനായകന്മാരെ യോജിപ്പിക്കാൻ തക്ക ബന്ധുവായും, പരിശോഭിക്കുന്ന മുല്ലവള്ളികളുടെ ആലിംഗനത്താൽ രോമഞ്ചമുണ്ടായിരിക്കുകയോ എന്നു തോന്നുമാറു മുക്കു

അതോടുകൂടിയ മറവുകളാൽ അലംകൃതമായും അടുത്ത നാലു ഭാഗവും ഒഴുകുന്ന യമുനാനദിയിലെ ജലത്താൽ പരിശുദ്ധമായും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഈ പുനഃവനമെന്ന വനത്തിൽ വെച്ചു നീ ആ ഗ്രഹിക്കുന്ന ആ ശ്രീകൃഷ്ണൻ യൌവനയുക്തകളായ സുന്ദരിമാരോടുകൂടെ ക്രീഡിക്കയും നൃത്തം വെക്കയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടു നീ വിരഹികൾക്ക് ഇത്രയും ദീപ്തമായ ഈ പുനഃവനത്തിൽ പൂമാ മാനം നടിച്ചിരിക്കാതെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കൽ പോയി യഥേഷ്ടം ക്രീഡിച്ചുകൊള്ള. ശ്രീജയദേവരുടെ മുഖത്തിൽനിന്ന് പുറപ്പെട്ടതായും പ്രണയകലഹത്താൽ വേർപിരിഞ്ഞിരിക്കുന്ന നായികാനായകന്മാരെ ഒന്നിച്ചു യോജിപ്പിച്ചു രസിപ്പിക്കുന്ന വസന്തസമയത്തിങ്കലെ വനവർണ്ണനസ്വരൂപമായും മഹാവിഷ്ണുവിന്റെ പാദാരവിന്ദഭക്തി തന്നെ പ്രധാനമായും കാമവികാരവർണ്ണനമവന്തരമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ ഗാനം പ്രകാശിക്കുന്നു.

ലളിതലവംഗലതാദിപദം മുതൽ സ്മരദതിമുക്തലതാദിപദം വരെ പുനഃവനവിവിനവിശേഷണങ്ങളായ പദങ്ങളെല്ലാം “വസന്ത” എന്ന പദത്തിന്നും വിശേഷണങ്ങളാകാം.

മൂലം. ഈ വസന്തകാലത്ത് വായുവും വിരഹികളെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു എന്ന് സവിചാര്യം.

ദരവിദളിതമല്ലീവല്ലി ചഞ്ചല്പരാഗ
പ്രകടിതപടവാസൈ പ്ലാസയൻ കാനനാനി
ഇഹ ഹി ദഹതി ചേതഃ കേതകീഗന്ധബന്ധഃ
പ്രസരദസമഞ്ചാണപ്രാണവദ്ഗന്ധവഹഃ

ഇഹ

ഈ പുനഃവനത്തിൽ

ദരവിദളിതമല്ലീവല്ലി
ചഞ്ചല്പരാഗപ്രകടിത
പടവാസൈ

അല്പം വിടൻ മല്ലികാകസുമങ്ങളിൽനിന്നു പുറപ്പെടുന്ന പൊടികളായ, പ്രകാശിക്കുന്നവസനാമൃതവർണ്ണങ്ങളെക്കൊണ്ടു

കാനനാനി	കാടുകളെ
വാസയൻ	വാസനിപ്പിച്ചും
കേതകീഗന്ധബന്ധുഃ	കൈതപ്പൂക്കളുടെ ഗന്ധമാകുന്ന ബന്ധു
	വിനോദ കൂടിയും
പ്രസരദസമബാണ	സപ്പുടിക്കിലും കാടിനടക്കുന്ന കാമദേവ
പ്രാണവൽ	ന്ന് പ്രാണസദർനായും ഇരിക്കുന്ന
ഗന്ധവാഹഃ	വായു (കാറ്റ്)
ചേതഃ ദഹതി	മനസ്സിനെ ദഹിപ്പിക്കുന്നു

സാരം- പുതിയ മല്ലികർപ്പുകളിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന പൊടികളായ വാസനാമൃഗ്ഗങ്ങളേക്കൊണ്ടു വനങ്ങളെ വാസനിപ്പിച്ചും കൈതപ്പൂക്കളുടെ സൗരഭ്യമായ സഹായത്തോടു കൂടിയും പ്രസരിച്ചു കാടിനടക്കുന്നകാമദേവന് പ്രാണതുല്യനായും ഇരിക്കുന്ന കാറ്റ് ഈ കാട്ടിൽ വിരഹികളുടെ മനസ്സിനെ പൊടിസ്കന്ദമാക്കുന്നു.

ഈ വസന്തദിവസങ്ങൾ വിരഹികൾക്ക് മഹാദുസ്സഹമാണെന്ന് സഖി രാധയോടു പറയുന്നു.

മൂലം

ഉന്മീലനധുഗന്ധലുബ്ധധുപവ്യധുതമൃതാങ്കുര
 ക്രിഡൽകോകിലകാകളികളുരവൈ യൽഗീർണ്ണകണ്ണജപരഃ
 ദീയന്തേ പഥിനൈഃ കഥം കഥ മപി ധ്യാനാവധാനക്ഷണ
 പ്രാപ്തപ്രാണസമാസമാഗമരസോല്ലാസൈ രമി വാസരഃ.

പഥിനൈഃ	വിരഹികളാൽ,
ധ്യാനാവധാനക്ഷണപ്രാ	ത്തങ്ങളുടെ ഭാഗ്യയെത്തുന്ന ദൃഢമായി
പ്തപ്രാണസമാസ	വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ക്ഷണ
മാഗമരസോല്ലാ	നേരം മനസ്സിൽ ഉണ്ടാവുന്ന പ്രിയാസ
സൈഃ	മാഗമരസംകൊണ്ടു സത്തുഷ്ടനായിട്ടും

ഉത്ഥിചന്ദ്രഗന്ധലുബ്ധ
മധുപപ്രാധുതമു
താങ്കരക്രിഡൽ
കൊകിലകാകളീക
ഉരവൈ:

ഉൽഗീർണ്ണകർണ്ണജപരഃ
അമി വാസരഃ
കഥം കഥ മവി
നിയന്തേ

പ്രകാശിക്കുന്ന പുന്തേൻ, ഗന്ധം ഇവക
ളിൽ ആഗ്രഹമുള്ള വണ്ടുകളാൽ ഇള
ക്കപ്പെട്ട മാവിൻമൊട്ടുകളിൽ കേളിയൊ
ടിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന കുയിലുകളുടെ മധുര
മായ കോലാഹലശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു
കാതിന് സന്താപത്തെ യുണ്ടാക്കുന്ന
ഈ വസന്തദിവസങ്ങൾ
എങ്ങിനെയോ പണിപ്പെട്ടു
കഴിക്കപ്പെടുന്നു.

സാരം വിരഹികൾ, അവരവരുടെ ഭാര്യമാരെത്തന്നെ സ്വർ
ഭാ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ തങ്ങളുടെ മനസ്സിൽ ക്ഷണനേ
രം തോന്നുന്ന പ്രിയചിംഗനചുംബനാദിരസത്താൽ നന്തു ചൂന്മാരാ
യിട്ടു കുയിലുകൾ മാവിൻമൊട്ടുകളിൽ കേളിയൊടിക്കൊണ്ടിരിക്കും സ
മയത്തു പുന്തേൻ, ഗന്ധം ഇവകളിൽ ആത്യാഗ്രഹത്തോടു കൂടി വ
ണ്ടുകൾ പറന്നു വന്നിരിക്കയാൽ അതുകളിലകമ്പോളുണ്ടാവുന്ന ആ
കുയിലുകളുടെ അപ്രകൃതമധുരമായ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു അതിദിസ്സു
ലമായ ഈ വസന്തദിവസങ്ങൾ എങ്ങിനെയോ പണിപ്പെട്ടു കഴിച്ചു
കൂടുന്നു.

മൂലം

അനേകനാരി പരിരംഭസംഭ്രമ
സംഭ്രമസംഭ്രമനോഹാരിവിലാസലാലസം
മുരാരിമാരാദി പദശയന്ത്യാസയ
സഖീസമക്ഷംപുനരാഹരാധികാം

അസൌ സഖീ
അനേകനാരി പരിരംഭ
സംഭ്രമസംഭ്രമ
നോഹാരിവി
ലാസലാലസം

ഈ സഖി
അനേകനാരികളുടെ ആലിംഗനത്തിന്നു
ള്ള ബലുപ്പാടുകൊണ്ടു പ്രകാശിക്കുന്ന
മനോഹോമനങ്ങളായ കടാക്ഷാദി ശൃം
ഗാര ചേഷ്ടകളിൽ അതിതല്പരനായ

മുരാരിം
(6)
ആരാൽ

സമക്ഷം

ഉപദേശത്തി

രാധികാം

പുനഃ ആഹ

ശ്രീകൃഷ്ണനെ

ഭൂത്തിൽ

കണ്ണിന് നേരിട്ട്

കാണിച്ചുകൊടുത്തു

രാധയോടു

വിനേയും പറയുന്നു.

സാരം. ആലിംഗനത്തിനുള്ള ബലപ്പാടുകൊണ്ടു പ്രകാശി
ക്കുന്ന മനോമോഹനങ്ങളായ അനേകഗോപസ്രികളുടേകരോരോ ക
ടാക്ഷാദി ശൃംഗാരചേഷ്ടകളിൽ അതിതല്പരനായി ക്രീഡിക്കുന്ന
ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഭൂത്ത് പ്രത്യക്ഷമായി രാധയെ കാണിച്ചുകൊടുത്തു സ
ഖി വിനേയും പറയുന്നു.

മൂലം. അഷ്ടപദി (൪)

രാമക്രിയാരാഗം. ഏകതാളം

ചന്ദനചർച്ചിതനിലകളേബര ചീതവസനവനമാലി

കേളിചലന്തി കണ്ഡചമണ്ഡിതഗണ്ഡയുഗംസ്തിതശാലി (൧)

ഹരിരിഹമുശ്ലവധൂനികരേവിലാസിനി വിലസതികേളിപരേ

വീനചയോധരഭാരഭരണഹരിംപരിരദ്യസരാഗം

ഗോപവധൂരനഗായതികാച്ചിദഭഞ്ചിതപഞ്ചമരാഗം (൨)

(ഹരിരിഹ)

കാപിവിലാസവിലേലേവിലോ ചന്ദവേലനജനിതമനോജം

ധ്രായതിമുശ്ലവധൂരധികമധുസുദനവദനസരോജം (൩)

(ഹരിരിഹ)

കാചികപോലതലേമിളിതാലപിതുംകിമചിശ്രുതിമുലേ

ചാരച്ചുചുംബനിതംബവതീദയിതംപൂർവ്വകൈരന്തലേ (൪)

(ഹരിരിഹ)

കേളികലാകതുകേന ചകാചിദമുന്യമുനാവനകുലേ

മു.ന

• ഒന്നാം സർഗ്ഗം

മന്ത്രീഭവഞ്ചിതകുഞ്ജഗതംവിചകഷ്കരേണദൃക്തലേ

(9)

(ഫരിദിഫ)

കാതലതാമൃതമൃതവലയാവലികലിതകൃത്യസ്വപനചംശേ

രസരസേസഫനൃത്തപരാമരിണായുവതിഃപ്രശശംസേ (ന)

(ഫരിദിഫ)

ശ്രീഷ്വതികാമവിചുംബതികാമവികാമവിരമയതിരാമാം

പശ്ചതിസന്ധിതചാരുതരാമപരാമനഗച്ഛതിവാമാം. (6)

(ഫരിദിഫ)

ശ്രീജയദേവഭണിതമിദമതുതകേശവകേളിരഹസ്വം

പുനാവനവിചിന്തേ ചരിതംവിതനോതുശുഭാനിയശസ്വം (വ)

(ഫരിദിഫ)

മേ വിലാസിനി

അല്ലയോ സുന്ദരി

ചന്ദനചർച്ചിതനീലക

ചന്ദനം പൂശിയ കറുത്ത ശരീരത്തിൽ മ

ളെബരപിതവ

ഞ്ഞവസ്രവും വനമാലയും ധരിച്ചും

സനവനമാലി

കേളിചലന്മണികണ്ഡ

ശ്രീഗാനിചിത്തം ഇളകുന്ന രത്നമയമായ

ലമണ്ഡിതഗണ്ഡ

കണ്ഡലങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട കവു

യുഗം

റത്തടങ്ങളോടു കൂടിയും

സ്മിതശാലി

മന്ദമാസത്താൽ മനോഹരനായാ ഇരി
ക്കുന്ന.

ഫരി:

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

കേളിപരേ

കളിയിൽ താല്പര്യമുള്ള

ഇഹ മുഖാവധൂനികരേ

ഈ യൌവനയുക്തകളായ സുന്ദരിമാരു

ടെ കൂട്ടത്തിൽ

വിലസതി

ശ്രീ.ധിക്കുന്ദ

കാചാൽ ഗോപവധു:

ഒരു ഗോപസ്മി

പിനപയോധരഭാരമേ

തടിച്ച സുനഭാരത്തോടു കൂടെ

രേണ

ഹരിം

ശ്രീകൃഷ്ണനെ

സമാഗം

അനുരാഗത്തോടുകൂടി

പരിമള

ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു

ഉദഞ്ചിതപഞ്ചമരാഗം

ഉച്ചമായ പഞ്ചമസ്വരത്തിൽ

അനുഗായതി

(ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ) കൂടെ പാടുന്നു (ശങ്കിട്ടു പാടുന്നു.)

കാപി മുശോവധുഃ

ഒരു സുന്ദരി

വിലാസചിലോലവി

ആംഗാരചഷ്ടകളാൽ ഇളകുന്ന നേത്ര

ലോചനവൈല

ങ്ങളുടെ കളികളാൽ കാമവികാരത്തെ

നജനിതമനോജം

ഉണ്ടാക്കുന്ന

മധുസൂദനവദനസ

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുഖാമവിന്ദത്തെ

രോജം

അധികം ധ്യായതി

ഏറ്റവും ധ്യാനിക്കുന്നു.

കാപി നിതംബവതീ

ഒരു സുന്ദരി

കിമപിആലപിതും

എന്തോ ഒന്നു പറയാനായി

ശ്രുതി മൂലേ

(ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ) ചെവിടിന്റെ കടക്കൽ

മിളിതാ

പററിനിന്നിട്ടു

പുളകൈഃ

രോമാഞ്ചങ്ങളെക്കൊണ്ടു.

അനുകൂലേ

അധീനനാണെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്നു

കുപോലതലേ

കുവൃത്താത്തടത്തിൽ

ദയിതം

പ്രിയനെ (ശ്രീകൃഷ്ണനെ).

ചാരു ചുചുംബ

സരസമായി ചുംബിച്ചു.

കാചിൽ

വെറേയൊരുത്തി

കേളികലാകതുകേന

ശ്രീധിപ്പാനുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ

നവ

ഒന്നാം സർഗ്ഗം

യമനാവനകൂല

യമനാനദിയുടെ വനപ്രദേശമായ തീര
ത്തിങ്കലേക്കു

മഞ്ജുളവഞ്ചുളകുളംഗതം

മനോഹരമായ വേതസീചതാഗ്രാമത്തി
ൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന

അമൃതം

ഈ ശ്രീകൃഷ്ണനെ

കരേണ

കൈകൊണ്ടു

മുതല

പിതാംബരത്തിൽ

വിചകുഷ്ഠ ച

പിടിച്ചുവലിക്കയും ചെയ്തു

കരതലത്താളതരള വല

കൈകൾകൊണ്ടു താളംപിടിക്കുന്നതി

യാവലികലിതക

നാൽ ഇളക്കുന്ന വളകളുടെ കൂട്ടത്തോടും

ഉസപനവംശേ

(ശബ്ദത്തോടും) അവ്യക്തമധുരമായ

വേണനാദത്തോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന

രാസരസേ (സതി)

രസക്രിഡാരസം ഉണ്ടായിരിക്കുമ്പോൾ

ഹരിണഃ

ശ്രീകൃഷ്ണനാൽ

സഹസ്രത്തപരാ

ഒന്നിച്ചു നൃത്തംചെയ്യാൻ താല്പര്യമുള്ള

യുവതിഃ

യൗവനവ്യക്തയായ ഒരു നാരി

പ്രശംശംസേ

പ്രശംസിക്കപ്പെടുന്നു

സഃ

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

കാമപി ശ്ലിഷ്ടതി

ഒരുത്തിയെ ആലിംഗനംചെയ്തയും

കാമപി ചുംബതി

മററൊരുത്തിയെ ചുംബിക്കയും

കാമപി രാമാം

വെറേയൊരു സുന്ദരിയെ

രമയതി

രമിപ്പിക്കയും

സ്തിതചാരതരാം

പുഞ്ചിരികൊണ്ടു ഏറ്റവും കൌതുകമു

ള്ള

അപരാം പശ്യതി

മററൊരു സ്ത്രീയെ നോക്കുകയും

വാമാം അനുഗച്ഛതി	കോപത്തോടുകൂടിയ മഹാരാജത്തിയെ (സമാധാനിപ്പിക്കാൻ) അനുഗമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.
പുനഃവനവിപിനേ കേശവകേളിരഹസ്യം	പുനഃവനമെന്ന കാട്ടിൽവെച്ചുണ്ടായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ രഹഃ ക്രീഡയോടുകൂടിയ തും
ശ്രീജയദേവഭരണിതം	ശ്രീജയദേവരാൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടതുമായ
ഇദം യശസ്വം ചരിതം ശുഭാവി വിതനോതു	ഈ ശ്ലാഘ്യ ചരിത്രം നന്മകളെ വിസ്തരിക്ക (ധാരാളംചെയ്യ) ട്ടേ.

സാരം. അല്പയോ സുന്ദരി, നീലനിറമായ ദേഹത്തിൽ ധാരാളം ചന്ദനം പൂശിയും പീതാംബരം ഉടുത്തും വനമാലധരിച്ചും ക്രീഡാ സമയത്ത് ആടുന്ന രത്നകണ്ഡലങ്ങളുടെ പ്രതിബിംബങ്ങളാൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട കവുൾത്തടങ്ങളോടും അതികൗതുകമായ പൂഞ്ചിരയോടുംകൂടിയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നോടുകൂടി ക്രീഡിപ്പാൻ അത്യന്തം മേഘത്തോടുകൂടിയ ഈ കാണുന്ന ഗോപ സ്രീകളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇതാ ക്രിഡിക്കുന്നു. അതിൽ ഒരു ഗോപ സ്രീ പിനസ്സുനഭാരത്തോടെ ശ്രീകൃഷ്ണനെ അനുരാഗത്തോടുകൂടി ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു അദ്ദേഹം പാടുന്നതിന് പിന്നാലേ അത്യുച്ചമായ പഞ്ചമസ്വരത്തിൽ പാടുന്നു. വേറെയൊരു സ്രീ കടാക്ഷങ്ങളേകെണ്ടു കാമവികാരത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുഖാരവിന്ദത്തെ വിചാരിച്ചുലയിക്കുന്നു. മഹാരാജത്തി, ഏന്തോ ഒരു സ്വകാര്യം പറവാനായി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചെങ്കിട്ടിന്മേലേപറ്റി നിന്നിട്ടു അതു തനിക്കിഷ്ടമെന്നെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്ന രോമാഞ്ചങ്ങളോടുകൂടിയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കപോലതലത്ത് അതിസരസമായി ചാണ്ടിക്കുന്നു. ഇതാ വെറൊരു സുന്ദരി കൃഷ്ണനോടുകൂടി ക്രീഡിപ്പാനുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ മനോഹരമായ ആറുവഞ്ഞിലതാ

ഗൃഹത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ വിജയപ്രദേശമായ കാളിന്ദീതീരത്തിങ്കലേക്കു കൊണ്ടുപോകുവാൻ അദ്ദേഹം ഉടുത്തിരിക്കുന്ന പീതാംബരം പിടിച്ചുവലിക്കുന്നു. കൈകൊണ്ടു താളംപിടിക്കുമ്പോൾ ഇളകുന്ന വളകളുടെ ശബ്ദത്തോടും അവ്യക്തമധുരമായ കാടകുഴലിന്റെ ശബ്ദത്തോടും കൂടിയ രാസക്രീഡാരസം അനുഭവിക്കുമ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്നോടൊന്നിച്ചു താല്പര്യത്തോടെ നൃത്തം ചെയ്യുന്ന ഒരു സുന്ദരിയെ പ്രശംസിക്കുന്നു. ഇതാ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഒരു യുവതിയെ ആലിംഗനം ചെയ്യുന്നു. മറ്റൊരു യുവതിയെ ചുംബിക്കുന്നു. വേറേയൊരു സുന്ദരിയെ രമിപ്പിക്കുന്നു. മന്ദഹാസത്താൽ അതിമോഹിനിയായ ഒരു യുവതിയുടെ നേരെ കടാക്ഷിക്കുന്നു. പ്രണയകലഹത്താൽ കോപിച്ചുപോയിരിക്കുന്ന ഒരു നായികയെ സമാധാനിപ്പിക്കാൻവേണ്ടി ഇതാ അദ്ദേഹം അവളുടെ പിന്നാലെപ്പോകുന്നു. ഇപ്രകാരം സഖി രാധയോടുപറഞ്ഞു. വൃന്ദാവനത്തിൽവെച്ചു ശ്രീകൃഷ്ണനാൽ ചെയ്യപ്പെട്ട അതുഭുതമായ ക്രീഡാരഹസ്യമായും ശ്രീജയദേവരാൽ വർണ്ണിതമായും ശ്ലാഘ്യമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ ചരിത്രം പ്രേക്ഷിതാദികൾക്കു മംഗളങ്ങൾ ധാരാളമായി ചെയ്യട്ടെ. ഇനിസഖി ശ്ലോകംകൊണ്ടു ഭഗവല്പീലയെ വർണ്ണിക്കുന്നു.

മൂലം.

വിശേഷാൽമനുരഞ്ജനേന ജനയന്നാനന്ദമിന്ദിവര	
ശ്രേണീശ്യാമളകോമളൈരുപനയന്നംഗൈരനംഗോത്സവം	
സ്വപ്നാദം പ്രജസുന്ദരിഭിരഭിതഃപ്രത്യംഗമാംലിംഗിതഃ	
ശൃംഗാരസ്സഖി മൃത്തിമാനിവ മധ്യേ മുഖോ ഹരിഃ ക്രീഡതി	
ഹേസഖി	അല്പയോസഖി,
മുഖഃ ഹരിഃ	സുന്ദരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
മധ്യേ	വസന്തസമയത്ത്
വിശേഷാൽ	സകലർക്കും
അനുരഞ്ജനേന	അനുരാഗം ജനിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട്
ആനന്ദം ജനയൻ	സന്തോഷത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവനായി

ഇന്ദീവരശ്രേണീശ്രാമ	നീലത്താമരപ്പൂവുകളുടെ കൂട്ടംപോലെ ക
ഓരോകോമമൊഴി	റുത്തും മനോഹരങ്ങളായും ഇരിക്കുന്ന
അംഗം	മുഖം മുതലായ അവയവങ്ങളേക്കൊണ്ടു
അനംഗോത്സവം	കാമദേവൻ സന്തോഷത്തെ അഥവാ
	കാമസുഖത്തെ
ഉപനയൻ	ഉണ്ടാക്കുന്നവനായി
പ്രജസുന്ദരീഭിഃ	ഗോപികമാരാൽ
അഭിതഃ	നാലു ഭാഗവും
പ്രസ്തംഗം	അംഗങ്ങൾ തോറും
സപ്താദം ആലിംഗി	യഥേഷ്ടം ആലിംഗനം ചെയ്യപ്പെട്ടവ
തഃ	നായി
മുത്തിമാൻ	ശരീരത്തോടുകൂടിയ
ശൃംഗാരഃ ഇവ	ശൃംഗാരസമോ എന്നു തോന്നുമാറ്
ക്രിഡതി	ക്രിഡിക്കുന്നു.

സാരം— അല്പയോ സഖി, ഈ വസന്തസമയത്തു സുന്ദരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്റെ കാരോരോ കടാക്ഷാഭിശൃംഗാരചേഷ്ടകളെക്കൊണ്ടു സകലർക്കും തന്നിൽ അനുരാഗത്തെ ഉണ്ടാക്കിയും തന്നിമിത്തം അവരെ സന്തോഷിപ്പിച്ചും നീലത്താമരപ്പൂവോലെ നീലനിറമായും മനോഹരമായും ഇരിക്കുന്ന മുഖാഭ്യവയവങ്ങളെക്കൊണ്ടു കാമദേവൻ സന്തോഷത്തെ (കാമിനിമാരെ ജയിപ്പാൻ ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ അംഗങ്ങൾ തന്നെ മതി. ഇതു എന്റെ ഭാഗ്യം തന്നെ ഈ വിധം സന്തോഷത്തെ) ഉണ്ടാക്കിയും ഒരോരോ ഗോപികമാരാൽ നാലുഭാഗത്തു നിന്നും കാരോരോ അംഗങ്ങളിൽ യഥേഷ്ടം ചെയ്യപ്പെടുന്ന ആലിംഗനത്തെ അനുഭവിച്ചും ശൃംഗാരരസം മുത്തിമത്തായി വന്നു ക്രീഡിക്കയാണോ എന്നു തോന്നുമാറ് കാമിനികളോടുകൂടെ ക്രീഡിക്കുന്നു— ശൃംഗാരരസം കറുത്തിട്ടാണെന്നു കവിപ്രസിദ്ധി— “ശ്യാമോ ഭവതിശൃംഗാരഃ”— ഇപ്പോൾ ഔപമ്യം സ്പഷ്ടമായി.

മൂലം.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സമീപത്തേക്കു പോകുവാൻ സഖി രാധയെ
തിടുക്കപ്പെടുത്തുന്നു.

അദ്വൈതസംഗവസതുജംഗകബളക്ലേശാദിവേശാചലം
പ്രാലേയപ്ലവനേച്ഛയാ നസരതി ശ്രീവണ്ഡശൈലാനിലഃ,
കിഞ്ച സ്തിശ്ചാരസാമുച്ചിമുകുളാന്ത്രം ലോക്യ ഹഷോദയം.
ദുനീലന്തി കുന്ദഃ കുന്ദരിതി കളോത്തരഃ വികാനാം ഗിരഃ

അദ്വൈതസംഗവസതുജംഗ കബളക്ലേശാൽ	ഇപ്പോൾ മലയപർവ്വതത്തിങ്കലേ വരയ്ക്കു
പ്രാലേയപ്ലവനേച്ഛയാ	അടുത്തുവസിക്കുന്ന സപ്തർഷ്ടരുടെ ഭക്ഷണത്താലുണ്ടാവുന്ന ക്ലേശം മേതുവായിട്ടു മഞ്ഞിൽവെള്ളത്തിൽ കുളിപ്പാനുള്ള ഇച്ഛകൊണ്ടു
ഇവ	ഹിമവൽപർവ്വതത്തെ കുറിച്ചുപോകുന്നുവോ എന്നു തോന്നുന്നു.
കിഞ്ച	അത്രയുമല്ല
സ്തിശ്ചാരസാമുച്ചിമുകുളാന്തി	പുതിയ മാവിൻമുകളിലുള്ളമൊട്ടുകളെ
അലോക്യ	കണ്ടിട്ട്
ഹഷോദയാൽ	സന്തോഷം ഉണ്ടായതിനാൽ
കുന്ദഃ കുന്ദഃ ഇതി	കുന്ദ കുന്ദ എന്നിങ്ങനെ
കളോത്തരഃ	അവ്യക്തമധുരങ്ങളായും അത്യുച്ചങ്ങളായും ഇരിക്കുന്ന
വികാനാംഗിരഃ	കയിലുകളുടെ ശബ്ദങ്ങൾ
ദുനീലന്തി	പ്രകാശിക്കുന്നു (നാലുഭാഗവും ധാരാളമായികേൾക്കുന്നു).

സാരം. ഇപ്പോൾ മലയാളത്തിൽ (തെക്കുകാറ്റ്) തന്റെ വാസസ്ഥലത്തുള്ള ചന്ദനമരങ്ങളുടെ മൂലഭാഗങ്ങളിലും മറ്റും വസിക്കുന്ന പവനാശനന്മാർ (സ്പ്പങ്ങൾ) ഭക്ഷിക്കുന്നതിനാലുണ്ടാകുന്ന വിഷദുഃഖത്തെ ശമിപ്പിപ്പാൻ വേണ്ടി വിഷശാന്തികരമാണെന്നു ആയുർവ്വേദത്താൽ സിദ്ധാന്തപ്പെട്ട ഹിമജലസ്നാനം ചെയ്യാനായി കൊണ്ടു ഹിമവൽ പർവ്വത്തിലേക്കു പുറപ്പെട്ടു എന്ന് തോന്നാവുന്നതും ഇതാ ചോദിക്കുന്നു. (വീശ്വന) അത്രയും മല തേന്മാവുകളുടെ ശാഖാശൃംഗങ്ങളിൽ പുതിയതായ മൊട്ടുകൾ കണ്ടിട്ടു നമുക്ക് തിന്നുവാൻ നല്ലതരമായി എന്നുള്ള സന്തോഷത്താലുണ്ടാവുന്ന കുയിലുകളുടെ അപ്രകൃതമായാലോലമായി ഗംഭീരമായിരിക്കുന്ന കളു, കളു, എന്നു ശബ്ദങ്ങൾ ഇതാ കേൾക്കുന്നു. ഇത്രയും ദൃഷ്ട്യഹമായ ഈ സമയത്ത് നീ കൃഷ്ണനോടു ഇങ്ങിനെ പരിഭവിച്ചിരിക്കുന്നത് ഒട്ടും നന്നല്ല. എന്ന് സഖി രാധയോടു പറഞ്ഞു. മലയാളത്തിന് സ്വതഃ വിരഹികളെ വിമോഹിപ്പിക്കാൻ ശീലമായിരിക്കേ 'ഉത്സംഗാദിപദം' കൊണ്ടു വിഷസംബന്ധം പറഞ്ഞതിനാൽ അതിവ ദൃഷ്ട്യഹതപം സിദ്ധമായി.

കവി, സർഗ്ഗത്തെ മംഗളം ചെയ്യുന്നു

മൂലം.

രാസോല്പാസഭരണവിഭ്രമഭൂതാമാഭിരവാമഭൂവാ
മദ്യർണ്ണപരിരക്തനിർമ്മുരഃപ്രേമാന്ധയാരാധയാ
സാധുതപദപദനംസുധാമയമിതിവ്യാഹൃത്യഗീതസ്തുതി
വ്യാജാചിംഗിതചുംബിതസ്തിതമനോഹാരിഹരിഃപാതുവഃ

രാസോല്പാസഭരണ

രാസക്രിയാ രസത്താലുണ്ടായ സന്തോഷാധിക്യം കൊണ്ട്

വിഭ്രമഭൂതം

എന്താണിനി ചെയ്യേണ്ടതെന്നു നിശ്ചയമില്ലാതെ പരിഭ്രമിക്കുന്ന

ആഭിരവാമഭൂവാ

ഗോപികമാരുടെ

അഭ്യർണ്ണ

അടുക്കെ വെച്ചു

പ്രേമാന്ധയാ രാധയാ

പ്രേമംകൊണ്ടു എന്താണു ചെയ്യേണ്ട

രൂപ

ഒന്നാം സർഗ്ഗം

ഉരഃനിർഭരം പരിരഭ്യ

സുധാമയം തപദപദനം
സാധു ഇതി പ്രാഹൃത്യ
ശീതസ്മൃതിചുഷ്ണാലിംഗി
തചുംബിതഃ

സ്തിതമനോഹരീ

ഹരിഃ

വഃ പാത്ര

തെന്നു അറിഞ്ഞുകൂടാത്ത രാധാദേവി
യായ്,

മാറിനെ(മാറിൽ)ഗാഢമായി ആലിംഗ
നം ചെയ്തു

അമൃതമയമായ അങ്ങയുടെ മുഖം
ഒന്നാന്തരം എന്ന് പറഞ്ഞിട്ടു
(അദ്ദേഹത്തിന്റെ)ഗാനം കേട്ടു അഭിന
നിക്കു യാണെന്നുള്ള പ്രാജ്ഞ (കേവലം
പ്രേമത്താൽതന്നെ) ആലിംഗനവും
ചുംബനവും ചെയ്യപ്പെട്ടവനായും

മനഃമാസംകൊണ്ടു മനസ്സിനെ അപഹ
രിക്കുന്നവനായും

നിജഭക്തന്മാരുടെ സർവ്വപരപത്തേയും
നശിപ്പിക്കുന്നവനായും ഇരിക്കുന്ന ശ്രീ
കൃഷ്ണൻ

നിങ്ങളേ രക്ഷിക്കട്ടെ

സാരം. രാസക്രിഡാരസത്തെ അധികമായി അനുഭവിക്ക
ുന്നതുകൊണ്ടു എന്താണിതി ചെയ്യേണ്ടതെന്നു വിവരമില്ലാതെ പരി
ഭ്രമിക്കുന്ന ഗോപികമാരുടെ മുമ്പാകെവെച്ചു പ്രേമാധിക്യത്താൽ മ
തിമറന്നുപോയ രാധാദേവി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അടുക്കെചെന്നു അദ്ദേ
ഹത്തിന്റെ ഉരസ്സിൽ ഇഷ്ടംപോലെ ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടു 'അല്ല
യോ കൃഷ്ണ! അമൃതമയമായ (വാക്ക് ഗാനം വേണന്നദം ഇങ്ങിനെ) മൃ
ന്നവിധമായ അമൃതം പൊഴിയുന്ന) നിന്തിരുവടിയുടെ മുഖം മഹാ
കൗതുകം തന്നെ' എന്ന് പറഞ്ഞു അദ്ദേഹത്തിന്റെ പാട്ടുകേട്ടു
അഭിനന്ദിക്കയാണെന്നുനടിച്ചു ചുംബനാലിംഗനങ്ങൾ ചെയ്തു
അപ്പോൾ രാധയുടെ മുഖംനോക്കി പതുക്കേ ചിരിച്ചു ആ ദേവിയുടെ

മനം മയക്കുന്ന ആ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈ കൃതി ഉപയോഗിക്കുന്ന നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃതെ അഷ്ടപദീകാവ്യേ

പ്രഥംഃസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ.

അക്ലേശകേശവേനാമ

ദ്വിതീയഃസർഗ്ഗഃ

മൂലം.

രാധാ തന്റെ അവസ്ഥയെ പറ്റി സഖിയോടു പറയുവാനാ
രംഭിക്കുന്നു.

വിഹരതിവനേരാധാസാധാരണപ്രണയേഹരൌ
വിഗളിതനിജോൽകഷ്ഠദീപ്താവശേനഗതാന്യതഃ
കുപചിദചിലതാകഞ്ജേഗുഞ്ജന്മധുവ്രതമണ്ഡലീ
മുഖശിഖരേലീനാദിനാപ്യവാചരഹസ്സഖീം

അസാധാരണപ്രണയേ തന്നെക്കാരാ മറ്റുള്ള ഗോപികമാരിൽ
അധികം അനുരാഗത്തോടു കൂടിയവനാ
യിട്ടു

ഹരൌ

വനേ വിഹരതി

വിഗളിതനിജോൽക

ഷ്ഠാൽ

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

കുട്ടിൽ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ

തന്റെ ഉൽകഷ്ഠം (ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പ്രാ
ണപ്രിയം ഞാൻ തന്നെയാണെന്നും മ

റ്റും ഉള്ള അഭിമാനം.) പേയേതിനാലു
ണ്ടായ

ശ്ലോകം

രണ്ടാം സർഗ്ഗം

ഇഷ്ടാവശേന

പ്രണയകോപാധീനതകൊണ്ടു

അന്യതഃ ഗതാ

മരോരോടത്തു പോയി

ഗുണനയപ്രതമണ്ഡലീ

ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന വണ്ടിൻകൂട്ടങ്ങ

മുഖരശിഖരേ

ഉള്ളൊണ്ടു ശബ്ദിക്കുന്ന മുകൾഭാഗ

ത്തോടുകൂടിയ

ലതാകുഞ്ജേ

വളിക്കുടിയിൽ

കുപചിത അപി

കരോത്തു

ലീനാ ദീനാ അപി

കളിച്ചിരുന്നു അതിദുഃഖിതയാണെങ്കിലും

രാധാ

രാധാദേവി

രഥഃ

വേറെയാരുമില്ലാത്തോടത്തുവെച്ചു

സഖീം ഉവാച

സഖിയോടു പറഞ്ഞു

സാരം— തന്നെക്കാൾ അധികം പ്രേമത്തോടെ മാറുള്ള ഗോപികമാരെങ്കിലും ശ്രീകൃഷ്ണൻ പൂന്ദാവനത്തിൽ ക്രിഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ രാധാദേവി എന്നെത്തന്നെയാണു അദ്ദേഹത്തിന്നു അധികം പ്രേമം ഞാൻ തന്നെയാണ് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പ്രാണപ്രിയൻ എന്നുമാറ്റം ഉണ്ടായിരുന്ന തന്റെ വിചാരം തീരെപ്പൊയതിനാൽ വല്ലാതെ കൊപിച്ചു അവിടെനിന്നു പോയി വണ്ടുകളുടെ താകാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു മുകൾഭാഗം ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന, ലതാഗൃഹത്തിൽ കരോത്തു, ദുസ്സഹമായ അവമാനം സംഭവിക്കയാൽ കളിച്ചിരുന്നു അതിദുഃഖിതയാണെങ്കിലും ആരും അറിയാതെ സഖിയോടു പറഞ്ഞു.

അഷ്ടപദീ (3)

ഗുണരിരാഗം രൂപകതാളം

സഞ്ചരദധരസുധാമധുരധപനിമുഖരിതമോഹനവംശം

ചലിതഭഗഞ്ചലചഞ്ചലമൗളികപോലവിലോലവതംസം (4)

രാസേഹരിമിഹവിഹിതവിലാസം

സ്മരതിമനോമമകൃതപരിഹാസം (൨)

ചന്ദ്രകചാരമയുരശിവണ്ഡകമണ്ഡലവലയിതകേശം
പ്രചുരപുരന്ദരധനരനുരഞ്ജിതമേദമുദിരസുവേശം (൩)
(രാസേ)

ഗോപകദംബനിതംബവതീമുഖചുംബനലംഭിതലോഭം
ബന്ധുജീവമധുരാധരപല്ലവകലിതദരസ്മിതശോഭം (൪)
(രാസേ)

വിപുലപുളകഭൃജപല്ലവവലയിതവല്ലവയുവതിസഹസ്രം
കരചരണോരസിമണിഗണഭൃഷണകിരണവിഭിന്നതമിസ്രം (൫)
(രാസേ)

ജലദപടലചലദിന്ദുവിനിന്ദകചന്ദനതിലകലലാടം
പീനപയോധരപരിസരമർദ്ദനനിർദ്യഘദയകവാടം (൬)
(രാസേ)

മണിമയമകരമനോഹരകണ്ഡലമണ്ഡിതഗണ്ഡമുദാരം
പീതവസനമനുഗതമുനിമനുജസുരാസുരവരപരിവാരം (൭)
(രാസേ)

വികചകദംബതലേമിളിതംകലികല്യാണഭയംശമയന്തം
മൗമവികിമപിതരംഗദനംഗഭൃശാവപുഷാരമയന്തം (൮)
(രാസേ)

ശ്രീജയദേവഭനിതമതിസുന്ദരമോഹനമധുരിപുത്രപം
ഹരിചരണസ്മരണംപ്രതിസമ്പ്രതിപുണ്യവതാമനുരൂപം (൯)
(രാസേ)

മമ മനഃ	എന്റെ മനസ്സ്
സഞ്ചരദധരസുധാമധുര	ഇളക്കുന്ന അധരത്തെക്കൊണ്ടു, അമൃതി
ധപനിമുഖരിതമോ	നെക്കാൾ മധുരമായ ശബ്ദത്തെക്കൊണ്ടു
ഹനവംശം	മോഹിപ്പിക്കുന്നതായ ഓടക്കുഴലുള്ളിപ്പം.

പദ്യം

രണ്ടാം സർഗ്ഗം

ചലിതദൃഗഞ്ചലചഞ്ചല
മൗളികപോലവി
ലോലവതംസം

ചന്ദ്രകചാരമയൂരശിവ
ണ്ഡകമണ്ഡലവ
ലയിതകേശം

പ്രചുരപുരന്ദരധനരനര
ഞ്ജിതമേദരമുദിര
സുവേശം

ഗോപകദംബനിതംബ
വതീമുഖചുംബന
ലംഭിതലോഭം

ബന്ധുജീവമധുരധരവ
ല്ലവകലിതദരസ്തി
തശോഭം

വിപുലപുഷ്പകുളജപല്ലവ
വലയിതവല്ലവയ
വതിസമ്മസ്രം

കരചരണാരസി

മണിഗണഭ്രഷണകിര
ണവിഭിന്നതമിസ്രം

ജലദവടലചലദിനുവിനി
നകചന്ദനതിലക
ലലാടം

വാല്കണ്ഠകൾ ഇളകിയും തലകുലുങ്ങുന്ന
തുകൊണ്ടു കവുൾത്തടങ്ങളിൽ ആടുന്ന
കണ്ണാഭരണങ്ങളോടുകൂടിയും

പീലികണ്ഠകളാൽ മനോഹരമായ
മൈൽപീലികളുടെ കൂട്ടത്താൽ ചുറ്റ
പ്പെട്ട കുടമയോടു കൂടിയും

വളരെ ഇന്ദ്രചാപത്താൽ അലങ്കരിക്ക
പ്പെട്ട ഇടതുമ്മയുള്ള മെഘത്തെപ്പോലെ
മനോഹരമായ രൂപത്തോടു കൂടിയും

ഗോപസ്രീകളുടെ മുഖചുംബനത്തിൽ
ഉണ്ടായ ആഗ്രഹത്തോടു കൂടിയും

പതിരടിപ്പൂപ്പോലെ മനോഹരമായ
അധരപല്ലവത്തിൽ കൂടെ പ്രസരിക്കു
ന്ന മന്ദമാസത്തിന്റെ ശോഭയോടു കൂ
ടിയും

വലിച്ചിരിക്കുന്ന രോമാഞ്ചത്തോടു കൂടി
യകൈത്തളിരുകളാൽ ചുറ്റപ്പെട്ട അ
നേകം ഗോപസ്രീകളോടു കൂടിയും

കൈകൾ കാലുകൾ, മാറു, ഇതുകളിലെ
രത്നമയങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളുടെ കിര
ണങ്ങളാൽ ഇരുട്ടിനെ നശിപ്പിച്ചും

കാമേഘങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇളകുന്ന
(വിളങ്ങുന്ന) ചന്ദ്രനെ നിന്ദിക്കുന്ന ച
ന്ദനപ്പെട്ടുള്ള നെറ്റിത്തടത്തോടു കൂടി
യുമാ

പീനപയോധരപരി സരമദ്നനിർമ്മ ഘടയകവാടം മണിയമകരമനോ ഹരകണ്ഡലമ ണ്ഡിതഗണ്ഡം	തടിച്ച സ്തന നടങ്ങളുടെ മൃഗ്ഗനന്തികൽ ദയയില്ലാത്തതും വാതിൽ പോലയിരി ക്കുന്നതും ആയ മാരോടു കൂടിയും രത്നമയമായ (രത്നംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ) മകരമന്ത്രം കൊണ്ടു മനോഹരങ്ങളാ യ കണ്ഡലങ്ങളാൽ ബലങ്കരിക്കപ്പെട്ട കവുരത്തടങ്ങളോടു കൂടിയും
ഉദാരം പീതവസനം അനുഗതമുനിമനുജ സുരാസുരപരിവാരം	കൗടാര്യയുക്തനായും മഞ്ഞപ്പട്ടത്തും പിന്നാലെ നടക്കുന്ന നാരദദിമുനി ശ്രേ ഷ്ഠന്മാർ, ഭീഷ്മാദിമാനുഷോത്തമന്മാർ, ബ്ര ഹ്മാദിദേവമുഖ്യന്മാർ, പ്രഹ്ലാദാദി അസു രപരന്മാർ, ഇവക പരിചനങ്ങളോടു കൂ ടിയും
വികചകദംബതലൈ മിളിതം കലികലുഷഭയം ശമയന്തം കിമപി തരംഗദ നംഗദൃശാ	പൂത്തിരിക്കുന്ന കടമ്പവൃക്ഷത്തിന്റെ ചു റ്റിൽ ഗോപികമാരോടു കൂടിച്ചു ചെന്ന് പ്രണയകലഹത്താൽ ഇളകിത്തീർന്ന ഭ യത്തെ ശമിപ്പിച്ചും ധാരാളമായി പുറപ്പെടുന്ന കരമനോടു (കാമവികാരത്തോടു) കൂടിയകണ്ണുകൊ ണ്ടും
വപുഷാ മാം അപി രമയന്തം	ഭേദംകൊണ്ടും (ഇത്രയും ദൂരത്തിരിക്കുന്ന) എന്നേയും മിപ്പിച്ചും

൭൦

രണ്ടാം സർഗ്ഗം

ഇഹ രാസെ
വിഹിതവിലാസം
കൃതപരിഹാസം

ഹരിം സ്മരതി
ശ്രീജയദേവഭാനിതം
അതിശയമോഹന
മധുരിപുത്രപം

ഇദം
സമ്പ്രതി
പുണ്യവതാം
ഹരിചരണസ്മര
ണം പ്രതി
അനുരൂപം

ഇഹരാസക്രിഡയിൽ
കാരോശ്രംശാരചേഷ്ടകൾ ചെയ്തും
(എന്നെക്കുറിച്ചു) പരിഹസിച്ചു ചിരിച്ചും
സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന

ശ്രീകൃഷ്ണനെ സ്മരിക്കുന്നു
ശ്രീജയദേവരാൽ രചിക്കപ്പെട്ട
ഏറ്റവും മനോഹരമായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ
രൂപത്തോടു കൂടിയ

ഇഗാനം
ഇപ്പോൾ
പുണ്യപാമ്പാക്ക്
ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചരണാരവിന്ദസ്മരണ
ത്തിന്നു
അനുകൂലമാകുന്നു.

സാരം. അല്ലയോസഖി, ഇളകുന്ന അധരംകൊണ്ടു അമൃതിനെക്കാൾ മധുരമായ ശബ്ദത്തോടുകൂടി സർവ്വരേയും മോഹിപ്പിക്കുന്ന കാടകുഴലുളിച്ചും മനസ്സിനെ ആകർഷിക്കുന്ന കടാക്ഷങ്ങൾ നേത്രങ്ങളിതനിന്ന് പ്രസരിച്ചും അതാത് സ്വരതാളാഭിനയങ്ങളെ അനുസരിച്ചു തലകുലുകിയും തന്നിമിത്തം കപോലങ്ങളിൽ കിടന്നാടുന്ന കണ്ണാഭരണങ്ങളോടു കൂടിയും മേചകങ്ങളാൽ (വീലിക്കുണ്ടുകളാൽ) മനോഹരങ്ങളായ മൈല്പീലികൾ കടുമയിൽ മുടിയും താൻ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന നാനാരത്നമായങ്ങളായ കാരോരോ ആഭരണങ്ങളെക്കണ്ടു, ഇന്ദ്രചാപത്താൽ അലങ്കരിക്കപ്പെട്ട കാമേഘത്തെ പോലെ മനോഹരമായ ശരീരത്തോടു കൂടിയും ഗോപികാവദനവും ബനതലൂരനായും പതിറ്റടിപ്പൂപ്പോലെ ചൊകന്ന് മനോഹരമായും തളിരുപോലെ മാദ്യവാദിഗുണങ്ങളോടു കൂടിയും ഇരിക്കുന്ന അധരത്തിൽകൂടെ പ്രസരിക്കുന്ന മന്ദഹാസത്താൽ ശോഭിച്ചും ആന്തരമായ അനുരാഗത്തെ പ്രകാശിപ്പിക്കുന്ന രോമാഞ്ചത്തോടു കൂടിയ

കൈത്തളികളാൽ അനേക ഗോപസ്രീകളെ ആലിംഗനം ചെയ്തും
തന്റെ കരചരണാദികളിൽ അണ്ണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന രത്നമയങ്ങളായ
കാരോരോ ആഭരണങ്ങളുടെ കാന്തിയാൽ ഇരുട്ടാസകലും നശിപ്പി
ച്ചും കാമേച്ഛങ്ങൾപോകുമ്പോൾ അരിനിടയിൽ ഇളകുന്നുണ്ടെ
ന്ന് തോന്നുന്ന പ്രതേകം അതികൗതുകമായ ചന്ദനപ്പൊട്ട്
നീലനിറമായ തന്റെ നെറ്റിയിൽ വിളങ്ങിക്കൊണ്ടും കവാടംപോ
ലെയിരിക്കുന്ന വക്ഷസ്സുകൊണ്ടു ഗോപികമാരുടെ സ്കന്തങ്ങളെ
ലേശംപോലും ദയകൂടാതെ മദ്ദനം ചെയ്തും മത്സ്യാകൃതിയിൽ പതി
ക്കപ്പെട്ട രത്നങ്ങൾകൊണ്ടു മനോഹരങ്ങളായ കണ്ഡലങ്ങളുടെ പ്ര
തിബിംബങ്ങൾ കർപ്പരങ്ങളിൽ പ്രകാശിച്ചും കൗടൂഭ്യയുക്ത
നായും പീതാംബരധാരിയായും അനുഗൃഹീതമായ നാരദാദിപരിജ
നങ്ങളോടു കൂടിയും പൂത്തിരിക്കുന്നകടമ്പമാന്തിന്റെ ചോട്ടിൽ
ഗോപികമാരോടൊന്നിച്ചുകൂടി അച്ഛൻ പ്രണയകലഹത്താലിളകി
യിരിക്കുന്ന ഭയത്തെ കരോരോ രസമായ വാക്കുകളുകൊണ്ടും മറ്റും
തീരെകളഞ്ഞും, അതിമനോഹരമായ ദേഹംകൊണ്ടും ഏറ്റവും കാ
മോദ്ദീപകമായ നെത്രംകൊണ്ടും എന്നേയും രമിപ്പിച്ചും ഈ രാസ
ക്രിഡയിൽ ശൃംഗാരചേഷ്ടകളേ പ്രകടിപ്പിച്ചും എന്നെ ഉദ്ദേശിച്ചു പ
രിഹസിച്ചുചിരിച്ചും ഇങ്ങിനെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ആ ശ്രീകൃഷ്ണനെ
എന്റെമനസ്സ് സ്മരിക്കുന്നു.(സ്നേഹിക്കുന്നു) മഹാകഷ്ടം ഇത്രയും അ
നാദരവ് കാണിക്കുന്ന ഇദ്ദേഹത്തിൽ നിന്ന് എന്റെമനസ്സ് വെർ
വെട്ടുന്നില്ലല്ലോ എന്നിങ്ങിനെ രാധതന്റെ സഖിയോടു പറഞ്ഞു.
ശ്രീജയദേവരാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഏറ്റവും മനോ
ഹരമായ സ്വരൂപത്തെയും മറ്റും പ്രതിപാദിക്കുന്നതും ആയ ഈ
ഗാനം പുണ്യവാനാകു ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ സ്മരണത്തിന്നു വളരെ
നല്ലതാകുന്നു.

കലികല്പശ്ലഭം എന്നതിന്ന് മറ്റൊരർത്ഥം. കലികാലത്താലു
ണ്ടാവുന്ന പാപത്തിൽ നിന്നുള്ള ഭയത്തെ. അതിശയമോഹനമധു
രിപുരൂപം ഈ പദത്തിലുള്ള 'രൂപ'ശബ്ദത്തിന്ന് 'വൃത്താന്തം' എ
ന്നൊരർത്ഥവും സ്വീകരിക്കാം. ഹരിചരണസ്മരണം ഇതിലുള്ള 'ച
രണ'ശബ്ദത്തിന്ന് 'പ്രവൃത്തി' എന്ന അർത്ഥവും ആവശ്യം.

മൂലം

രാധാ പിന്നെയും ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ രമിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന തന്റെ മനസ്സിനെ നിന്ദിച്ചു സഖിയോടു പറയുന്നു.

ഗണയതിഗുണഗ്രാമംഭ്രാമംഭ്രാമദപിനേഹതേ
വഹതി ചപരിതോഷംദോഷംവിമുഞ്ചതിദൂരതഃ
യുവതിഷുവലത്തുഷ്ണകൃഷ്ണവിഹാരിണിമാംവിനാ
പുനരപിമനോവാമംകാമംകരോതികരോമിനി

കൃഷ്ണ യുവതിഷു	ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഗോപികാംഗനമാരിൽ
വലത്തുഷ്ണ	ആശാബദ്ധനായി
മാം വിനാ	എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു
വിഹാരിണി	ശ്രീധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ
വാമം മനഃ	എനിക്കു വിപരീതമായി പ്രവൃത്തിക്കുന്ന
	(എന്റെ) മനസ്സ്
ഗുണഗ്രാമം ഗണയതി	(അദ്ദേഹത്തിന്റെ) വളരെ ഗുണങ്ങളേ
	ഗണിക്കുന്നു
ഭ്രാമൽ അപി	പ്രമാദത്തിൽ നിന്നും
ഭ്രാമം ന ഊഹതേ	ഇക്കുഞ്ഞെ ഇച്ഛിക്കുന്നില്ല.
ചരിതോഷം ച വഹതി	സന്തോഷത്തെ ഭരിക്ക (അനുഭവിക്ക)
	യും
ദോഷം ദൂരതഃ വിമുഞ്ച	ദോഷത്തെ ദൂരത്തുതള്ളുകയും
തി	
പുനഃ അപി കാമം കരോ	പിന്നെയും കാമിക്കയും ചെയ്യുന്നു
തി	
അഹം കിം കരോമി	ഞാനെന്തു ചെയ്യുന്നു.

സാരം. അല്ലയോ സഖി! ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നെയുപേക്ഷിച്ചു ഏറാവും അനുരാഗത്തോടെ അന്യസ്ത്രീകളോരമിച്ചു ശ്രീധിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴും താഴെ പറയുംപ്രകാരം എനിക്കു വിപരീതമായി

പ്രവൃത്തിക്കുന്ന ഏന്റെ മനസ്സു അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗുണഗണങ്ങളെ ഗണിക്കുകയും ഇത്രയും അപരാധിയായ അദ്ദേഹത്തിനെ കുറിച്ചു വ്യഥാവില്പുള്ള വിചാരത്തെ ഉപേക്ഷിച്ചു വേറെയൊരു കാര്യത്തിൽ പ്രവേശിച്ചാനുംകൂടി ഇച്ഛിക്കുന്നില്ലെന്നു മാത്രമല്ല അദ്ദേഹത്തിന്റെ നാമശ്രവണ നാലും ഭക്തന്മാരും വേണനാദത്താലും മറ്റും ഏറ്റവും സന്തോഷിക്കുകയും പരവനിതാഗ്രഹണാദി ദോഷങ്ങളെ ലേശംപോലും പരിഗണിക്കാതെ പിന്നെയും അദ്ദേഹത്തിനെ കാമിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇനി ഞാനെന്തു ചെയ്യേണ്ടു. ഇത്രയുംവിപരീതമായി പ്രവൃത്തിക്കുന്ന ഏന്റെ മനസ്സിനെ സമാധാനിപ്പിച്ചാൻ നീ തന്നെ വല്ല ഉപായവും ആലോചിക്ക.

ഇപ്പോൾ രാധാസഖിയോടു തന്റെ മനോരഥങ്ങളെ പറയുന്നു.

അഷ്ടപദി. (൩)

നിഭൃതനികഞ്ജഗൃഹംഗതയാനിശിരഃഫസിനിലീയവസന്തം
ചകിതവിലോകിതസകലദിശാരതിരഭസരസേനാമസന്തം (൧)

സഖിഹേകേശിരഥനമുദാരംരമയമയാസഥ
മദനമനോരഥഭാവിതയാസവികാരം (൨)

പ്രഥമസമാഗമലജ്ജിതയാപടുചാടുശ്ചൈതരനുകൂലം
മുദമധുരസ്മിതഭാഷിതയാശിഥിലീകൃതജ്വലനദുഷ്ടലം (൩)
(സഖിഹേ)

കിസലയശയനനിവേശിതയാചിരമുരസിമമൈവശയനം
കൃതപരിരംഭണചാബനയാപരിരഭൃതതാഡരപാനം (൪)
(സഖിഹേ)

അലസനിമീലിതലോചനയാപുളകാവലിലളിതകപോലം
ശ്രമജലസകലകളേബരയാവരമദനമദാദതിലോലം (൫)
(സഖിഹേ)

കോകിലകളുവരവകൂജിതയാജിതമനസിജതന്ത്രവിചാരം
ശ്രാമകസുമാകലകന്തളയാനഖലിവിതഘനസ്കന്ദാരം (ന)

(സഖിഹേ)

ചരണരണിതമണിനൂപുരയാപരിപൂരിതസുരതവിതാനം
മുഖരവിശ്രംഖലമേഖലയാസകചഗ്രഹചുംബനദാനം (ഒ)

(സഖിഹേ)

രതിസുഖസമയരസാലസയാദരമുകളിതനയനസരോജം
നിസ്സഹനിപരിതതനലതയമേധുസുദനമുദിതമനോജം (വ)

(സഖിഹേ)

ശ്രീജയദേവഭണിതമിദമതിശയമധുരിപുനിധുവനശീലം
സുഖമുൽകണ്ഠിതരാധികയാകഥിതംവിതനോതുസലീലം (ഈ)

(സഖിഹേ)

ഹേ സഖി	അല്ലയോ സഖി!
നിദ്രതനികഞ്ജഗൃഹം ഗതയാ	യാതോരിളക്കമില്ലാത്ത ലതാഗൃഹത്തെ പ്രാപ്തയായി
ചകിതവിലോകാതസകലദിശാ	ഭയന്ന് എല്ലാ ദിക്കുകളിലേക്കും നോക്കിയും

മുത്തമനോരഥഭാവിതയാ	കാരോ കാരവിചാരങ്ങൾ വിചാരിച്ചും
പ്രഥമസമാഗമലജ്ജിതയാ	ആദ്യമായ സമാഗമത്തിൽ ലജ്ജിച്ചും

മുദുമധുരസ്മിതഭാഷിതയാ	മാർദ്ദവത്തോടും മധുര്യത്തോടും കൂടി ചിരിച്ചും സംസാരിച്ചും
----------------------	---

കിസലയശയനനിവേശിതയാ	തളിർക്കിടക്കയിൽ (ശ്രീകൃഷ്ണനാൽ) ശയിപ്പിക്കപ്പെട്ടും
-------------------	--

കൃതപരിരംഭണചുംബനയഃ	ആലിംഗനചുംബനങ്ങൾ ചെയ്തും
-------------------	-------------------------

അലസനിമീലിതലോചനയാ	ആലസ്യംകൊണ്ടു അടഞ്ഞിരിക്കുന്ന കണ്ണുകളോടു കൂടിയും
ശ്രമജലസകലകളേബരയാ	ദേഹത്തിലാസകലംവിരപ്പോടുകൂടിയും
കോകിലകളുരവ്കുജിതയാ	കയിലിന്റെയും മാടപ്രാവിന്റെയും ശബ്ദത്തെപ്പോലെ ശബ്ദിച്ചും
ഋഥകസുമാകലകന്തളയാ	അഴിഞ്ഞതും പൂക്കൾ വൃംചിച്ചും (അവിടവിടെനായും) ഇരിക്കുന്ന തലമുടിയോടുകൂടിയും
ചരണരണിതമണിന്ദ്രപരയാ	കാലുകളിൽ ശബ്ദിക്കുന്ന രത്നമയങ്ങളായ കാച്ചിലമ്പുകളോടു കൂടിയും
മുഖരവിശ്രംഖലമേഖലയാ	ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുക നിമിത്തം അദ്ദേഹം അരഞ്ഞാൾ അഴിച്ചുവെച്ചും
രതിസുഖസമയരസാലസയാ	രതിക്രീഡയുടെ സുഖസമയത്തെ (അവസാനത്തെ) പരമാനന്ദത്താൽ തളന്നും
നിസ്സഹനിപതിതനരലതയാ	സഹിക്കാൻ വയ്യാതയായി പതിച്ചിരിക്കുന്ന ശരീരത്തോടുകൂടിയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന
മയാസഹ	എന്നോടുകൂടെ
ഉദാരം മധുസൂദനം	ഔദാര്യയുക്തനായും മധുനാശനനായും
നിശി രഹസി	രാത്രിയിൽ ആരുമില്ലാത്തേടത്തു
നിലീയ വസന്തം	കളിച്ചിരുന്നും
രതിരഭസരസേന	രതിക്രീഡക്കുള്ള ഉത്സാഹരസംകൊണ്ടു
ഹസന്തം	ചിരിച്ചും
സവികാരം	കാമവികാരങ്ങളോടു കൂടിയും

ഒന്നു

രണ്ടാം സർഗ്ഗം

പട്ടചാട്ടശതൈ:

(നാഴികമാരുടെ മനസ്സിനെ ആകർഷിപ്പാൻ) സാമത്വമുള്ള അനേകം പ്രിയ വചനങ്ങളെക്കൊണ്ടു

അനുകൂലം

അനുകൂലനായും (സന്തോഷിപ്പിച്ചും)

ശിഥിലീകൃതജഘന

ജഘനദികൂലത്തെ (പുരോഭാഗത്തെ പട്ട)

ദികൂലം

അഴിച്ചും

മമ ഉരസി ഏവ

എന്റെ മാറിൽ തന്നെ

ചിരം ശയാനം

വളരെ നേരം ശയിച്ചും

പരിരൂപ കൃതാധരപാനം

ആലിംഗിച്ചു അധരപാനം ചെയ്തും

പുഷ്പാവലിലളിത

രോമാഞ്ചങ്ങളുടെ കൂട്ടങ്ങളാൽ മനോ

കുപോലം

ഹരങ്ങളായ കവുൾത്തടങ്ങളോടു കൂടിയും

വരമദനമദാൽ

വലുതായ കാമസന്തോഷത്താൽ

അതിലോലം

ഏറവും പരവശനായും

ജിതമനസിജതന്ത്രവിചാരം

കാമശാസ്ത്രത്തിന്റെ സൂക്ഷ്മതയെ ജയിച്ച (അതിക്രമിച്ചു) വന്നായും

നഖലിഖിതഘനസ്കന്ദാരം

നഖങ്ങളെക്കൊണ്ടു പരിപൂർണ്ണമായ സ്കന്ദതടങ്ങളിൽ രേഖപ്പെടുത്തിയും

പരിപൂരിതസുരതവിതാനം

രതിക്രീഡയുടെ വിസ്താരത്തെ (സകല ഭേദങ്ങളേയും) പൂർത്തിയായി ചെയ്തും

സകചഗ്രഹചുംബനദാനം

(എന്റെ) തലമുടി പിടിച്ച ചുംബനത്തെ തന്നും

ദമകുളീതനയനസരോജം

കുറഞ്ഞൊന്നടഞ്ഞിരിക്കുന്ന കണ്ണുകളോടു കൂടിയും

ഉദിതമനോജം

(പിന്നെയും) ഉണ്ടായ കാമനോടു (രതിക്രീഡയിലുള്ള ആഗ്രഹത്തോടു) കൂടിയും (ഈവണ്ണം) സ്ഥിതിചെയ്യുന്നവനായി

കേശിമന്ദനം	ശ്രീ കൃഷ്ണനെ
രമയ	ശ്രീ ധിക്കുമാറാക്കിയായും
അതിശയമധുവിപുനി ധുവനശീലം	അതിശയമായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സുരത സ്വഭാവവർണ്ണനമാരും
ഉൽകണ്ഠിതരാധികയാ	സംഭോഗേച്ഛയോടുകൂടിയ രാധാദേവി യാൽ
സലീലം കഥിതം	ലീലയോടുകൂടി പറയപ്പെട്ടതും
ശ്രീജയദേവഭണിതം	ശ്രീജയദേവരാൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടതും ആയ
ഇദം	ഈ ഗാനം
സുഖം വിതനോതു	പരമാനന്ദത്തെ ചെയ്യട്ടെ.

സാരം. അല്ലയോ സഖി, രതിക്രീഡാദികൾക്കു അത്യന്തം സൗകര്യമുള്ള ലതാഗൃഹത്തിൽ ചെന്നിരുന്ന ഈ സ്ഥിതി സഖികളോ മറ്റുവല്ലവരോ കാണുമൊ എന്നുള്ള ഭയത്താലും ഭ്രമത്താലും നാലുദിക്കിലേക്കും നോക്കിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഞാൻ, ആശ്രിതനാക്കു എന്തും ചെയ്യാനൊരുക്കമുള്ള മധുഹന്താവായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ രാത്രിയിൽ വെറെ ആരുമില്ലാത്ത ആലതാഗൃഹത്തിൽ വന്നൊളിച്ചിരുന്ന് രതിക്രീഡക്കുള്ള ഉത്സാഹംകൊണ്ട് ചിരിച്ചും കരോരം കാമവികാരങ്ങളുദിച്ചും സ്ഥിതിചെയ്യുമ്പോൾ കാമവിചാരങ്ങളോടുകൂടി അദ്ദേഹത്തിനെ ആദ്യമായി ആലിംഗനം ചെയ്യാനാരംഭിക്കും സമയത്ത്, എന്നിക്കണ്ടാവുന്ന ലജ്ജയെ അദ്ദേഹം കാരോ രസതരങ്ങളായ വാക്കുകളാൽ ഭൂരികരിച്ച് എന്നെ സന്തോഷിപ്പിച്ചും അതിനുശേഷം ഉണ്ടാവുന്ന എന്റെ മുഴുമധുരങ്ങളായ മന്ദഹാസസംഭാഷണങ്ങളേകൊണ്ട് ലജ്ജ തീരെ പൊയി എന്ന അറിഞ്ഞിട്ട് അദ്ദേഹം എന്റെ ജഘനാംബരത്തെ ശിഥിലീകരിച്ചു തളിക്കുകയിൽ എന്നെ ശയിപ്പിച്ചു എന്റെ ഉരസ്സിൽ വളരെ നേരം ശയിച്ചും അപ്പോൾ ഞാൻ അദ്ദേഹത്തിനെ ആലിംഗനം ചെയ്ത് ചുംബിച്ചും അദ്ദേഹം ഇങ്ങോട്ടും ആലിംഗനാധരപാനങ്ങളെ ചെയ്ത് ആ രതിസുഖാലസ്യം കൊണ്ടു എന്റെ കണ്ണുകളടഞ്ഞും അദ്ദേഹത്തിന്റെ കവുൾത്തടങ്ങ

പോരോമാഞ്ചങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനോഹരങ്ങളായും ആ സമയത്തു എന്റെ ദേഹമെല്ലാം വിയർത്തും അദ്ദേഹം അതിയായ കാമസന്തോഷത്താൽ തളന്നും എന്റെശബ്ദം കയിലിന്റെയും മാടപ്രാവിന്റെയും ശബ്ദംപോലെയായും അദ്ദേഹം വാത്സ്യായനാദി കാമശാസ്ത്രരീതിയെ അതിക്രമിച്ചു പ്രവൃത്തിച്ചും എന്റെ തലമുടിയഴിഞ്ഞ് പുഷ്പങ്ങൾ അവിടവിടെയായും പിന്നെ നഖങ്ങളെക്കൊണ്ടു എന്റെ സ്തനതടങ്ങളിൽ വൃണപ്പെടുത്തിയും (സ്തനതടങ്ങളെ വല്ലാതെ മദ്ദിച്ചും) എന്റെ മണിമയങ്ങളായ കാച്ചിലമ്പുകൾശബ്ദിച്ചും അദ്ദേഹം അനേകപ്രകാരമുള്ള രതിക്രിഡകളെല്ലാം പൂർത്തീകരിച്ചും അപ്പോൾ എന്റെ അരഞ്ഞാൾ ശബ്ദിക്കുവാൻ അദ്ദേഹം അതു അഴിച്ചുവെച്ചും പിന്നെ എന്റെ തലമുടി പിടിച്ച് ചുംബിച്ചും ഞാൻരതിക്രിഡാവസാനത്തിലുള്ള സുഖംകൊണ്ടുതളന്നും ആസുഖംകൊണ്ടുതന്നെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ കണ്ണുകൾ താനെ അടഞ്ഞും അപ്പോൾ സഹിക്കാൻ വയ്യാതയായി എന്റെ ശരീരം തളന്നു ശയ്യയിൽ വീഴുകയും പിന്നെയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിൽകാമവിചാരങ്ങളുദിക്കുകയും ഈവണ്ണമെല്ലാം എനിക്കു അദ്ദേഹത്തിനോടു കൂടെ ക്രിഡിക്കുമാറാക്കേണമെ.

ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ ആശ്ചര്യതരമായ രതിക്രിഡാസ്വഭാവത്തെ പ്രശംസിക്കുന്നതും സംഭോഗാഭിലാഷത്തോടുകൂടിയ രാധദേവിയായ് സഖിയോടു സല്ലീലം പറയപ്പെട്ടതും ജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ടതും ആയ ഈ ഗാനം പാടുന്നവർക്കും കേൾക്കുന്നവർക്കും മറ്റും പരമാനന്ദത്തെ പ്രദാനംചെയ്യട്ടെ.

“പ്രഥമസമാഗമലജ്ജിതയാ” ഇതു മുതലുള്ള രാധാവിശേഷങ്ങളായ പദങ്ങൾക്കും “അനുകൂലം” ഇതു തൊട്ടുള്ള ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിശേഷങ്ങളായ പദങ്ങൾക്കും ഈ ഗാനത്തിൽ ക്രമം സ്വീകരിക്കേണ്ടതാകുന്നു.

ഇനിയും രാധാതന്റെ കരോരോ മനോരാജ്യങ്ങളെ നവിയെടു പറയുന്നു.

ഹസ്തസ്രസ്തവിലാസവംശമനുജ്ജ്വലമപലവി
 പൂന്ദാത്സാരിദഗന്തവിക്ഷിതമതിസേപദർഭഗണ്ഡസ്ഥലം
 മാമുദപിഷ്ടവിലജ്ജിതംസ്തിതസുധാമുശ്ലാനനംകാനനേ
 ഗോവിന്ദംവ്രജസുന്ദരീഗണപുതംപശ്ചാമിഹൃഷ്യാമിച

കാനനേ	വൃന്ദാവനത്തിൽ
വ്രജസുന്ദരീഗണപുതം	അനേകം ഗോപികമാരാൽ ചുറ്റപ്പെട്ട്
സ്തിതസുധാമുശ്ലാനനം	മനഹാസമാകുന്ന അമൃതിനാൽ മനോ ഹരമായമുഖത്തോടു കൂടിയും
മാം ഉദപിഷ്ട	എന്നെകണ്ടിട്ട്
ഹസ്തസ്രസ്തവിലാസവംശം	കയ്യിൽനിന്ന് കളിക്കാനുള്ള കാടക്ഷേപ് വീണുപോയിയും
വിലജ്ജിതം	ലജ്ജയോടുകൂടിയും
അതിസേപദർഭഗണ്ഡസ്ഥലം	വല്ലാത്തവിയപ്പിനാൽ നന്നാക്കുകവുൾ ത്തടങ്ങേണ്ടതോടുകൂടിയും
അനുജ്ജ്വലമപലവി	വളഞ്ഞ പൂരികക്കൊടികളോടു കൂടിയ
പൂന്ദാത്സാരിദഗന്തവിക്ഷിതം	ഗോപികമാരുടെ സമൃദ്ധത്തെ ഭൂതത്താ ക്കുന്ന കടാക്ഷത്തോടുകൂടിയും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന
ഗോവിന്ദം	ശ്രീകൃഷ്ണനെ
(അഹം കദാ) പശ്ചാമി	ഞാനെപ്പോൾ കാണുകയും
ഹൃഷ്യാമിച	സന്തോഷിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു

സാരം. അല്ലയോസഖി, അനേകം ഗോപികമാരുടെ നടു
 വിൽനിന്ന് അമൃതതുപോലെ അതിമനോഹരമായ പുഞ്ചിരി തൂകി
 കൊണ്ടും അപ്പോൾ ഞാനവിടെ കടന്നു ചെല്ലുകയും എന്നെക്ക
 ണ്ട് ഭയപ്പെട്ട് കാടക്ഷേപ് കയ്യിൽനിന്ന് താഴത്ത് വീഴുകയും വല്ലാ
 തെ ലജ്ജിച്ചും കവിൾത്തടങ്ങളിൽ അതിയായി വിയഞ്ഞാലിച്ചും

എന്നെ അവിടെ കണ്ടതിനാലുണ്ടാവുന്ന കേവലനിമിത്തം വളർത്തിരിക്കുന്ന പൂരികക്കൊടികളോടുകൂടിയ ഗോപികമാരെ കടാക്ഷം കൊണ്ട് ഭ്രാന്തകുറിയും ഈ വിധം സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ എനിക്ക് എന്ന് കാണ്മാൻ കഴിയും? അതിനാലുണ്ടാവുന്ന പരമാനന്ദത്തെ എന്നനുഭവിക്കാൻ കഴിയും? ഇതെനിക്ക് വേഗത്തിൽ സാധിക്കത്തക്ക ചണ്ഡം വീ യന്തിക്കേണമെ.

മൂലം.

ബലപ്പെടാൻിരിക്ക എന്നു പറയുന്നതാണെങ്കിൽ എന്റെ സ്ഥിതി ഇപ്പോൾ തന്നെ പടങ്ങലായി എന്നു രാധ സഖിയെ അറിയിക്കുന്നു.

ദിരാലോകസ്തോകസ്തബകന കാശോകലരികം-
വികാസഃകാസാരോപവനപവനോപിവൃഥയതി
അചിഭ്രാമൃതഭൃംഗീരണിതരമനീയനമുകുള
പ്രസൂതിശ്ച താനാംസഖിശിഖരിണീയംസുഖയതി

മേ സഖി

ദിരാലോകസ്തോകസ്തബ
കനവകാശോകല
തികാവികാസഃ
കാസാരോപവനഃ അ
വി

വൃഥയതി

മൃതാനാം

ഭ്രാമൃതഭൃംഗീരണിതര
ണീയാ

ഇയം മുകുളപ്രസൂതിഃ
ശിഖരിണീ അപി
ന സുഖയതി

അല്ലയോ സഖി,

കാണുമ്പോൾ ദിവത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന,
അല്പം പൂക്കലകളോട് കൂടിയ അശോക
ത്തിന്റെ കൊമ്പുകളുടെ പ്രകാശവും
താമരപ്പൊയ്ക്കകടുത്തുള്ള ഉദ്യാനത്തിൽ
ലേ കററും

ദിവ്യപ്പെടുന്നു

മരവുകളുടെ

ചുറ്റിത്തിരിയുന്ന വണ്ടുകളുടെ ശബ്ദം
കൊണ്ടു മനോഹരമായ,

ഈ മൊട്ടുകളുടെ മുളയും
മല്ലികയും

സുഖപ്പെടുന്നില്ല.

സാരം. അപ്തയോ സഖി, എനിക്കു ദർശനമാത്രത്തിൽ തന്നെ ദിവ്യത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതും പുതിയതും ആയ അശോകപുഷ്പങ്ങളുടെ വികാസവും താമരപ്പൊയ്ക്കയിലും ഉദ്യാനത്തിലുള്ള പൂക്കളിലും ചെടികളിലും തട്ടിവരുന്നതുകൊണ്ടു ശീതളമായും മന്ദമായും സുരഭിയായും ഇരിക്കുന്ന കേവലം സന്തോഷകരമായ കാര്യം എന്നു ദിവിപ്പിക്കുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല ചാറിത്തിരിയുന്ന വണ്ടുകളുടെ ശബ്ദത്താൽ മനോഹരമായ മാവിൻമൊട്ടുകളുടെ ഈ മുളയും മല്ലികയും എനിക്കൊട്ടും സൈപരം തരുന്നില്ല. എത്രയും ഹൃദയം ഹൃദയം കരങ്ങുളയ ഈ വസ്തുക്കൾ തന്നെ എന്നെന്നിപ്രകാരം ദിവ്യപ്പെിക്കുന്നതിനാൽ എനിക്കു വിരഹദിവം ധാരാളത്തിലധികം വലിച്ചിരിക്കുന്നു എന്നു നി കാക്കും ഈ ദിവ്യനിവൃത്തിക്കുവേണ്ടി വേഗം ഉത്സാഹിക്കുകയും വെന്നും.

‘ശിഖരിണീ’ എന്ന പദത്തിന്നു നല്ല അഗ്രഭാഗത്തോടു കൂടിയതെന്നൊരർത്ഥം സ്വീകരിച്ചു ‘മുകുളപ്രസൂതി’ക്കു വിശേഷണമാക്കാം. അതല്ലാതെ മല്ലിക എന്നർത്ഥത്തെ സ്വീകരിക്കുന്ന പക്ഷേ ഭ്രാമ്യത്വം ഗ്രാഭിയായ പദം അതിന്നും വിശേഷണമായി ഭവിക്കും.

സർഗ്ഗാവസാനത്തിൽ കവി ആശിസ്സ് ചെയ്യുന്നു.
സാകുതസ്മിതമാകലാകലഗളഭാമ്മിപ്ലമുപ്ലാപിത
ഭൂവല്ലികമജീകദശിതളജാമുലാലുപുഷ്പസ്തനം
ഗോപീനാംനിഭൃതംനിരീക്ഷ്യഗമിതാകാംക്ഷാശിരംചിന്തയ
നന്തമുശ്ലമനോഹരോഹരതുവഃകൃശംനവഃകേശവഃ

ഗോപീനാം	ഗോപികമാരുടെ	
സാകുതസ്മിതം	അഭിപ്രായത്തോടുകൂടിയ	മന്ദഹാസത്തെയും
അകലാകലഗളഭാമ്മിപ്ലം	ഏറ്റവും പാദവശ്യത്തോടെ അഴിഞ്ഞുവീഴുന്ന തലമുടിയെയും	
ഉപ്ലാസിതഭൂവല്ലികം	വെട്ടിക്കുന്ന പുരികക്കൊടിയെയും	

നവ

രണ്ടാം സർഗ്ഗം

അളികദശിതഭജാമൂലാ

ലം പുഷ്പസ്തനം

നിദ്രതം നിമിഷ്യ

ഗമിതാകാംക്ഷഃ

അന്തഃ ചിരം ചിന്തയ

ൻ

മുശ്ലമനോഹരഃ

നവഃ കേശവഃ

വഃ ക്ലേശം

ഹരതു

വ്യാജേന കാണിക്കപ്പെട്ട കക്ഷങ്ങളുടെ

പകുതിയും പിൻഭാഗവും സ്തനങ്ങളും

ഏറ്റവും നോക്കിക്കണ്ടിട്ട്

മോഹത്തെ സംധിപ്പിച്ചുകൊടുത്തവനും

മനസ്സിൽ വളരേനേരം ചിന്തിക്കുന്നവ

നും

ഏറ്റവും മനോഹരനും

യൗവനയുക്തനായിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃ

ഷ്ണൻ

നിങ്ങളുടെ ക്ലേശത്തെ

ഹരിക്കട്ടെ

സാരം — തങ്ങൾക്കു ശ്രീകൃഷ്ണനോടുകൂടെ കൂിഡിപ്പാനതിയായ മോഹമുണ്ടെന്നുള്ള അഭിപ്രായത്തോടെ ഗോപസ്ത്രീകൾ മന്ദഹാസത്തെ ചെയ്യുന്നതും നല്ലവണ്ണം വേറിടത്തു ചിന്തിമിനുക്കി കെട്ടിവെച്ചിരുന്ന അവരുടെ തലമുടി കാമധാരാവശ്യത്താൽ അഴിഞ്ഞുവീഴുന്നതും പിന്നെ അവർ ചൊരിയുക, പിന്നാക്കംതിരിഞ്ഞുപോവുക, വിയപ്പു തുടക്കുക, ഈവിധം കാരോന്നു ചെയ്തയാണെന്നു നടിച്ച് കക്ഷങ്ങളുടെ അലുംവും പിൻഭാഗവും സ്തനങ്ങളും കാണിക്കുന്നതും ധാരാളം കണ്ടിട്ട് ആ ഗോപികമാരുടെ മോഹത്തെ അതിസുഖമായി സംധിപ്പിച്ചുകൊടുത്തു. “പിന്നെഎന്നോടൊരുമിച്ചു പൊന്നിരിക്കുന്ന, എന്നിൽ അത്വന്തം അനുരക്തയായ ആ ഭാധാ ഇപ്പോളെവിടെ? ഇനി അവളെ കണ്ടുകിട്ടുമെന്നെന്നൊരുപായം?” എന്ന് വളരേനേരം വിചാരിച്ചുകൊണ്ടും അതിയായ സൗന്ദര്യം യൗവനം ഇവയോടുകൂടിയുമിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഈ ഗ്രന്ഥം ഉപയോഗിക്കുന്ന നിങ്ങളുടെ ജനിമരണാദി സമസ്തസംസാര ദുഃഖങ്ങളേയും നശിപ്പിക്കട്ടെ.

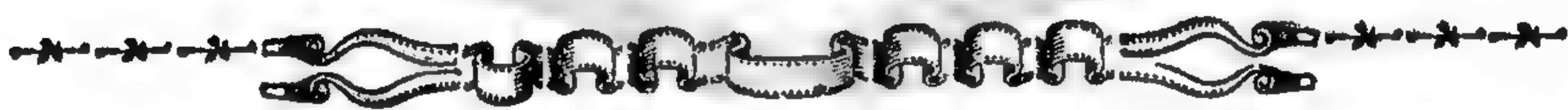
‘മുശ്ലമനോഹരഃ’ എന്ന പദത്തിന്നു മറെറൊരുതരം മുശ്ലമാരു

ടെ— ഭൂധകളായ മറ്റു ഗോപികമാരുടെ. മനസ്സിനെ അധീനമാക്കുന്നവർ ഞാനിവിടെ അധീനമായിരിക്കെ മറ്റു വികൃതികളായ ഗോപികമാരോടുകൂടെ എന്തിന് ശ്രീകൃഷ്ണൻ ക്രീഡിപ്പാൻ പൊക്കുന്നു എന്ന് രാധയുടെ മനോഗതം. ഇതിനാൽ രാധക്ക് ശ്രീകൃഷ്ണൻ അന്യനാരിമാരോടുകൂടെ ക്രീഡിക്കുന്നതിൽ അസൂയയുണ്ടെന്ന് ധ്വനിതമായി. അനുരക്തകളായ നായികമാർ തങ്ങളുടെ സ്കന്തദാരിദ്ര്യലാഭം നായകന്മാർക്ക് മറ്റൊരു വ്യാജേന കാണിച്ചുകൊടുക്കുന്നതുംമറ്റും അനുരാഗസൂചകമാണെന്നാണ് രസികസർവ്വസ്വത്തിൽ പറയുന്നത്.

“നാഭിമൂലകചോദരപ്രകടനം വ്യജേനയദ്യോഷിതാം
സാകാംക്ഷം മുഹൂർത്തേണ സ്തലിതതാനീവിനിബന്ധസ്യച
കേശഭംഗന സംയമൗചകമിതു മിത്രാദിസന്ദർഭൈഃ
സൗഭാഗ്യാദിഗുണ പ്രശസ്തികഥനൈസ്തസാനുരോഗംഗീതം.”

ശ്രീജയദേവകൃത അഷ്ടപദികാവ്യേ

ദ്വിതീയഃസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ.

മദ്ധ്യമധ്യസ്തമനോനാമ

തൃതീയഃസ്കന്ദഃ

കംസാരി രവി സംസാര
വാസനാ ബദ്ധ ശൃംഖലാം
രാധാ മാധവ ഹൃദയേ
തത്ത്വജ പ്രജസുന്ദരിഃ

നവ

രണ്ടാം സർഗ്ഗം

കംസാരി: അചി.

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

സംസാരവാസനാബദ്ധ

സംസാരവാസനകളെകൊണ്ടു ഉണ്ടാ

ശൃംഖലാം

ക്കപ്പെട്ട ചങ്ങലയോടു കൂടിയ

രാധാം

രാധാദേവിയെ

പൂട്ടിയ ആധായ

മനസ്സിൽ വെച്ചിട്ടു

വ്രജസുന്ദരി: തത്വജ്ഞ

ഗോപസുന്ദരികളെ ഉപേക്ഷിച്ചു

സാരം. വിഷയവിചാരങ്ങൾക്കു അടിമപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന (തന്നിൽകാമപാരവശ്യത്തോടു കൂടിയ) ആ രാധാദേവിയെ മനസ്സിൽ വിചാരിച്ച ശ്രീകൃഷ്ണൻ മറ്റു സുന്ദരിമരരായ ഗോപികമാരെ ഉപേക്ഷിച്ചു— രാധയെത്തന്നെ വിചാരിച്ചു തുടങ്ങി. സംസാരവാസനാബദ്ധശൃംഖലാം എന്നും പാറം കാണുന്നുണ്ടു. ആ പക്ഷെ അന്യന്മാരുടെ വിഷയവാസനാ ബന്ധനവിഷയത്തിൽ ഒരു ചങ്ങല— ഭഗ്നമാത്രത്തിൽ തന്നെ അന്യന്മാരെ സംസാരബന്ധനത്തിൽ അകപ്പെടുത്തുന്നവർ— അത്രക്കു മോഹിനിയാണു രാധാ എന്നു താല്പര്യം. ഈ വിധം അത്ഭുതം സ്വീകരിക്കാം. ഈ പദം തന്നെ ലിംഗപരിണാമം ചെയ്താൽ 'കംസാരി:' എന്ന പദത്തിന്നും വിശേഷണമാകാം.

മൂലം.

ഇപ്പോൾ കവി, ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിരഹാപസ്മയെ വർണ്ണിപ്പനോരംഭിക്കുന്നു.

ഇത് സ്മൃത സ്മര മനുസ്മൃത രാധികാ

മനംഗബാണവ്രണവിന്നമാനസഃ

കൃതാനന്തരവഃ സ കളിനനന്ദിനീ

തടാന്തകുഞ്ജേ നിഷസാദ മധവഃ

സഃ മധവഃ

ആ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

അനംഗബാണവ്രണവി

കാമദേവന്റെ ബാണവ്രണങ്ങളെക്കൊ

ന്നമാനസഃ

ണ്ടു മനോഭൂഷണത്തോടു കൂടിയവനായി

കൃതാനന്തരവഃ

പശ്ചാത്താപത്തെ ചെയ്തവനായിട്ടു.

താം രാധികാം	ആ രാധയെ
തതഃ ഇതഃ	അങ്ങുമിങ്ങും
അനുസൃത്യ	അനുസരിച്ചു
കുളിനനന്ദിനീ	കാളിന്ദി നദിയുടെ തീരത്തിനടുത്തുള്ള
തടാന്തകുഞ്ജേ	വളർക്കുടിലിൽ
നിഷസാദ	ഇരുന്നു.

സാരം. ശ്രീകൃഷ്ണൻ രാധയെക്കുറിച്ചുണ്ടാവുന്ന കാമവിചാരത്താൽ അത്യന്തം ദുഃഖിതനായി, സ്വതേത്തന്നെ എന്നിൽ അതിയായ അനുരാഗത്തോടു കൂടിയ ആരാധാ എന്നോടുകൂടിപ്പോയിട്ടു പിന്നെ ഇവിടെ എങ്ങാനും മറഞ്ഞിരിക്കുന്നുണ്ടാകുമോ എന്നു ലോചിക്കാനും കൂടി ഇതേവരെ എനിക്ക് സമയമായില്ലല്ലോ മഹാകഷ്ടം എന്നിങ്ങിനെ പശ്ചാത്താപത്തോടെ അങ്ങുമിങ്ങും ആരാധയെ അന്വേഷിച്ചു നടന്ന് ഒരോടത്തും കാണാഞ്ഞിട്ടൊടുവിൽ വളരേക്കുറിച്ചു കാളിന്ദിനദിയുടെ തീരത്ത് ഒരുലതാഗൃഹത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്തു.

മൂലം.

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പശ്ചാത്താപത്തെത്തന്നെ കവി, വർണ്ണിക്കുന്നു.

അഷ്ടപദി

(ഒ)

ഗുണരീരാഗം

രൂപകതാളം

മാ മിയ ബലിതാ വിലോക്യ പൃതം വധൂനിചയേന
സാ പരാധതയാ മയാ ചി നവാരിതാ തിഭയേന
ഹരി ഹരി ഹതാദരതയാ സാഗതാ കുചിതേവ (എ)
കിം കരിഷ്യതി കിം പദിച്ഛതി സാചിരം വിരഹേണ
കിം ധനേന ജനേന കിം മമ ജീവിതേന ഗൃഹേണ. (൨)
(ഹരിഹരി)

ചിന്തയാമി തദാനന്ദം കുടിലഭ്യു കോപഭരേണ

ശോണപത്മ മിചോപരി ഭൂമതാ കലം ഭൂമരേണ (൩)
(ഫരിഫരി)

താ മഹം ഹൃദി സംഗതാ മനിശം ഭൂശം രമയാമി
കിംവനേ നസരാമി താ മിഹ കിം വൃഥാ വിലപാമി (൪)
(ഫരിഫരി)

തന്നിവിന്ന മസൃയയാ ഹൃദയം തവാ കലയാമി
തന്നവേദ്യമി കുതോ ഗതാസി ന തേന തേനനയാമി (൫)
(ഫരിഫരി)

ഭൂശ്രൂസ പുരതോ ഗതാഗത മേവ മേ വിദധാസി
കിം പുരേവ സംസംഭ്രമം പരിരംഭണം നദദാസി (൬)
(ഫരിഫരി)

ക്ഷമ്യതാ മപരം കദാപി തവേഭൂശം ന കരോമി
ദേഹി സുന്ദരിദർശനം മമ മന്മഥേന ദുനോമി (൭)
(ഫരിഫരി)

വണ്ണിതം ജയദേവകേന ഹരേരിദം പ്രവണേന
കിന്ദുബിലപസമുദ്രസംഭവരോഹിണീരമണേന (൮)
(ഫരിഫരി).

ഇയം

വധൂനിചയേന

വൃതം മാം വിലോക്യ

ചലിതം

സംപരാധതയാ

അതിഭയേന

മയാ അവി

നവാരിതം

ഈ രാധാ

ഗോപസ്ത്രീകളുടെ കൂട്ടത്താൽ

ചാർപ്പെട്ടവനായി എന്നെ കണ്ടിട്ട്

ഗതയായി

അപരാധത്തോടു കൂടിയ വനാകയാലു
ണ്ടായ

വലുതായ പേടികൊണ്ടു

എന്നാലും

വിരോധിക്കു പ്പെട്ടില്ല

ഹൃതാദരതയാ
കുപിതാശ്ച
സാഗതാ
ഹരിഹരി
സാചിരം
വിരഹേണ
കിംകരിഷ്യതി
കിംവദിഷ്യതി
മമധനേനകിം
ജനേനജീവിതേന

ഗൃഹേണകിം
കോപഭരേണ
കുടിലഭൂ
തദാനനം
ഉപരിഭൂതാ
ഭ്രമരേണആകുലം
ശോണപത്മംഇവ
(അഹം)ചിന്തയാമി
ഹൃദിസംഗതാം
താംഅനിശം
അഹംഭൂശംരമയാമി
വനേകിംതാംഅനു
സരാമി
ഇഹകിംവൃഥാ
വിലപാമി
ഹേതനപി

ആദരവുണ്ടാകാത്തതിനാൽ
കോപിച്ചിട്ടോ എന്നു തോന്നും വണ്ണം
അവരപോയി
കഷ്ടംകഷ്ടം
അവര വളരേനേരം
വെർപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതിനാൽ
എന്തു ചെയ്യും
എന്തു പറയും
എനിക്ക് ധനംകൊണ്ടെന്ത്
ജനങ്ങളെക്കൊണ്ടു, ജീവിച്ചിരിക്കുന്നത്
കൊണ്ടു,
ഭവനം കൊണ്ടു എന്തു?
അരിയായ ക്രോധംകൊണ്ടു
വളഞ്ഞ പുരികങ്ങളോടു കൂടിയ
ആരാധയുടെ മുഖത്തെ
മുകൾഭാഗത്ത് ചുറ്റിത്തിരിയുന്ന
വണ്ടിനോടു കൂടിയ
ചെന്താമരപ്പൂവെന്ന പോലെ
ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു
മനസ്സിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന
ആരാധയെ എല്ലാജ്യോഷം
ഞാൻ ഏറ്റവും രമിപ്പിക്കുന്നു
കാട്ടിൽ എന്തിന്നു അവളെ അന്വേഷി
ക്കുന്നു
ഇവിടെ എന്തിന്നു വൃഥാവിൽ
ആവലാതിയിടുന്നു
അല്ലയോസുന്ദരി!

നവ്യ

രണ്ടാം സ്കൂൾ

(തപം) കുതഃ ഗതാ അസി
തൽ(അഹം) ന വേദിമി
തവ ഹൃദയം അസൃയയാ
വിന്നം ആകലയാമി
തേന തേ ന അനന്ത
യാമി

(തപം) ഭൃഗുസേ

(തപം) മേ പുരതഃ ഏവ

ഗതാഗതം

വിദധാസി

പുരം ഇവ

സസംഭ്രമം

പരിരംഭണം

കിം ന ദദാസി

ക്ഷമ്യതാം

കദാപി

(അഹം) തവ

ഇഹൃദശം അപരം

നകരോമി

മോസുന്ദരി

(തവ) ദർശനം

മമ ദേഹി

(അഹം) മന്മഥേന

ദിനോമി

ഹരഃ പ്രവണേന

കിന്ദുബിലപസമുദ്രസംഭവ-

നീ ഏതുകൊണ്ടു പോയിരിക്കുന്നു

അതു ഞാൻ അറിയുന്നില്ല

നിന്റെമനസ്സ് അസൃയ നിമിത്തം

വേദിച്ചതായി (ഞാൻ) അറിയുന്നു

അതുകൊണ്ടുനിന്നെ (ഞാൻ) സമാധാ

നിപ്പിക്കുന്നില്ല

നീ കാണപ്പെടുന്നു

നീ എന്റെ മുൻഭാഗത്തുതന്നെ

പോക്കുവാൻ

ചെയ്യുന്നു

മുമ്പേത്തപ്പോലെ

സംഭ്രമത്തോടെ

ആലിംഗനത്തെ

ഏതുകൊണ്ടു തരുന്നില്ല

(നിന്നാൽ) ക്ഷമിക്കപ്പെടണ

ഇൻ.കരിക്കലും

ഞാൻ നിന്നെ

ഇപ്രകാരം മറൊരപരംധത്തെ

ചെയ്യില്ല

അല്ലയോ സുന്ദരി!

നിന്റെദർശനത്തെ

എനിക്കുതന്നെയും

ഞാൻ കാമനെക്കൊണ്ടു

ഭുവിക്കുന്നു

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ഭക്തനായ

കിന്ദുബിലപസമുദ്രസംഭവ- കിന്ദുബിലപസമുദ്രത്തിൽനിന്നു

രോഹിണീരാണേന	ണ്ടായ ചന്ദ്രനാകുന്ന
ജയദേവകേന	ജയദേവരാൽ
ഇദം	ഈഗാനം
വർണ്ണിതം	വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടു

സാരം- രാധാ എന്റെ നാലു ഭാഗവും ഗോപസ്ത്രീകളെ കാണുകയാൽ എന്നെ വെടിഞ്ഞുപായല്ലോ കഷ്ടം എന്ന്മാത്രമല്ല പരസ്ത്രീസഹവാസമാകുന്ന എന്റെ അപരാധത്തെ വിചാരിച്ചു ഭയപ്പെട്ടു ഞാനും അവൾ പോകുമ്പോൾ പോകരുതെന്നും മറ്റും പറയുവാനും പോയില്ല. അതു അതിലേറെ കഷ്ടമായി, ബഹുമാനിക്കാതെ ഞാൻ ഇത്രയും അനുചിതമായി പ്രവൃത്തിക്കുന്നതു കണ്ടിട്ടു അവൾ എന്നോടു കോപിച്ചു പോയിരിക്കുകയുണ്ടോ? അതാവീല്ല. അവൾ മുന്പെത്തന്നെ എന്നിൽ അത്യന്തം അനുരാഗമുള്ളവളല്ലെ പിന്നെ അവൾ കോപിക്കുമോ? എന്നോടു വേർപിരിഞ്ഞിരിക്കുകയല്ലല്ല ദുഃഖം അവൾ ഇങ്ങിനെ വളരെ നേരം അനുഭവിച്ചു സഹിക്കാൻ വെയ്യാതെയായിട്ടു പിന്നെ എന്താണ് ചെയ്യുന്നതാവേ? വിഷപാനാദികൾകൊണ്ടു ആത്മനാശത്തെത്തന്നെ ചെയ്യുമോ? “അനുരക്തയായ എന്നെ വെടിഞ്ഞു ആ നിർദ്ദയനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ എവിടെ പോയിരിക്കുന്നു” എന്നു അവൾ എന്നെ ശകാരിക്കുകയോ, അതോ സ്തുതിക്കുകയോ ചെയ്യുന്നതു? ഏതു വിധമെങ്കിലും അവളെ കണ്ടു കിട്ടാതിരുന്നാൽ പിന്നെ എനിക്കു ധനം കൊണ്ടെന്താണു പ്രയോജനം? അഥവാ ബന്ധു ജനങ്ങളേക്കൊണ്ടെന്താണു പ്രയോജനം? എന്നുവേണ്ട ഞാൻ ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതു തന്നെ എന്തിനാണ്? പിന്നെ ഗൃഹമെന്തിനാണെന്നിരിക്കു? കഷ്ടം കഷ്ടം വണ്ടുകൾ മുകൾഭാഗത്തു ചാറിത്തിരിയുന്ന ചേന്താമരപ്പൂവുന്ന് പോലെ, കോപാധിക്യം കൊണ്ടു വളഞ്ഞ പുരികക്കൊടികളോടും ചൊക്ല വണ്ണത്തോടുംകൂടിയതായ രാധയുടെ മുഖം ഇതാ എന്റെ മനസ്സിൽ കാണുന്നു. എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന രാധയെ ഞാനെപ്പോഴും ഏറ്റവും സ്നേഹിച്ചിരിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ. പിന്നെ ഞാനെന്തിനായിട്ടാണ് അവളെ ഈ കാട്ടിൽ അന്വേഷിക്കുന്നതു? എ

ന്റെ ഈ അനേചഷണം മടിയിൽ താക്കോലുവെച്ചു ചേപ്പിടിയിന്നേൽ തിരയുന്നതുപോലെ പരിഹാസാസ്വദം തന്നെ. ഈ കാട്ടിൽ വെച്ചു ഞാൻ പൂഥാ ആവലാതിയിടുന്നുവെല്ലോ. മഹാകഷ്ടം ബാഹ്യ സംഭോഗത്തെക്കാൾ ആന്തരസംഭോഗമാണെല്ലോ ശ്ലാഘ്യമായിട്ടുള്ളതു. അല്ലയോ സുന്ദരി! നീ എന്തുകൊണ്ടാണു എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചുപോയതെന്നു ഞാനറിയുന്നില്ല. നിന്റെ മനസ്സ് അസൂയകൊണ്ടാണ് ദുഃഖിക്കുന്നതു. അല്ലാതെ ഞാൻ യാതൊരപരാധവും ചെയ്തിട്ടില്ല. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ നിന്നെ സമാധാനിപ്പിക്കുന്നില്ല ഇതാ ഞാൻ നിന്നെ കാണുന്നു. എന്റെ മുമ്പിൽ ഇതാ നീ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും ഗതാഗതം ചെയ്യുന്നു. മുമ്പിലത്തെപ്പോലെ എന്താണ് നീ സംഭ്രമത്തോടെ എന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യാത്തതു? കഷ്ടം കഷ്ടം അല്ലയോ സുന്ദരി! ഇപ്പോൾ ഞാൻ ചെയ്തിട്ടുള്ള അപരാധങ്ങളെല്ലാം നീ ക്ഷമിക്കണം. ഇനിമേൽ ഞാൻ യാതൊരപരാധവും ചെയ്യില്ല. ഇപ്പോൾ കാമൻ എന്നെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു നിന്നെ എനിക്ക് കാണാറാകേണമേ എന്നിങ്ങിനെ വിരഹിയായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ രാധയെ കുറിച്ചുള്ള പ്രലാപസ്വപത്രപമായ ഈ ഗാനം കിന്ദുബിലപം എന്ന ഗ്രാമത്തിൽ അവതരിപ്പിച്ചിരിക്കുന്ന സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭക്തനായ ശ്രീജയദേവരാൽ വഴ്ത്തിക്കൊടുത്തു.

ഇപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കാമദേവനോടു കാരോ അവലാതി പറയുവാനാരംഭിക്കുന്നു.

മൂലം

കുവലയദളശ്രേണീ കണ്ഠേനസാഗരമുദ്യതിഃ
ഘടിബിസലതാഹാരോനായം ഭൂജംഗമനായകഃ
മലയജരജോനേദം ഭസ്മപ്രിയാരഹിതേമയി
പ്രഹരനഹരഭ്രാന്ത്യാനംഗക്രൂധാകിമധാവസി

ഹേ അനംഗ

അല്ലയോ — കാമദേവ!

മമ ഘടി

എന്റെ ഘടയ പ്രദേശത്തിൽ

അയം ന ഭൂജംഗമനായകഃ ഇത് സപ്തശ്രേഷ്ഠനല്ല

ബിസലതാഹാരഃ	താമരവളയംകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മാലയാകുന്നു
കണ്ഠ	കഴുത്തിൽ
ന സാ ഗരളദ്യുതിഃ കവലയദളശ്രോണി!	ആകാളകൂടത്തിന്റെ കാന്തിയല്ല നീലത്താമരപ്പൂവിന്റെ ഇതളുകളുടെ കൂട്ടമാകുന്നു
ഇദം ന ഭസ്മ മലയജരജഃ	ഇതു ഭസ്മമല്ല ചന്ദനത്തിന്റെ പൊടിയാണ്
പ്രിയരാഗിതേ മയി (തപം) ഹരഭാഷ്യാ	പ്രിയയോടു കൂടാതിരിക്കുന്ന എന്നിൽ നീ പരമേശ്വരനാണെന്ന് ഭ്രമിച്ചു
ന പ്രഹര (തപം) ക്രൂധാ	പ്രഹരിക്കേണ്ട നീ കോപത്തോടെ
കിമു ധാവസി	എന്തിന് കാടിവരുന്നു

സാരം— അല്ലയോ അനംഗൻ! ഞാൻ നീന്റെ ശരീരനാശകത്തായ ഹരനല്ല നീ എന്നെ പൂഥാപ്രഹരിക്കേണ്ട എന്തിനാണ് നീ എന്റെ നേരെ ഹരനാണെന്ന് വിചാരിച്ചു വളരെ കോപത്തോടെ കാടിവരുന്നത്? എന്റെ മാറിൽ കാണുന്നതു സപ്തമല്ല. കേവലം വിരഹസന്താപ ശാന്തിക്കുവേണ്ടി ധരിച്ചിരിക്കുന്ന താമരവളയം കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മാലയാണ്. ഈ കഴുത്തിൽ കാണുന്നതു വിഷത്തിന്റെ നിറമല്ല. ഞാൻ താപശാന്തിക്കു ധരിച്ചിരിക്കുന്ന നീലത്താമരപ്പൂക്കളുടെ ഇതളുകളാണ്. എന്റെ ദേഹത്തിൽ കാണുന്നത് ഭസ്മമല്ല. വിയോഗതാപം ശമിപ്പാൻവേണ്ടി ഏറാവും തണുത്ത ചന്ദനച്ചാൽ തേച്ച അതുഷ്ണാധിക്യത്താൽ മൊരിഞ്ഞു പൊടിയായതാണ്. പ്രിയതമാവിയോഗത്താൽ ഏറാവും വലഞ്ഞിരിക്കുന്ന എന്നെ ഇങ്ങിനെ പ്രഹരിക്കരുതെ. പ്രഹരിക്കരുതെ.

മൂലം

ചർമ്മമോകരു ചൂതസന്ധ്യകുമ്മം മാലാപമാരോപയ

ശ്രീ.ധാനിജ്ജിതവിശ്വമൂർച്ഛിത ജനാപാതനകിംചയുരൂഷം
തസ്യ ഏവമുഗീദശോമനസിജപ്രേങ്ഖൽകടാക്ഷാശുഗ
ശ്രേണീജജ്ജരിതംമനാഗപി മനോനാദ്രാപിസന്ധുഷ്ണതേ.

ഹേശ്രീധാനിജ്ജിതവി	കളികൊണ്ടുതന്നെ ലോകത്തെ ജയി
ശ്വപ.	ച്ചോവേ!
മൈമനസിജ	അല്ലയോ കാമദേവൻ!
(തപം) അമൃതം മൃതസായ	അങ്ങ ഈ മാവിൻപുവ്വാകുന്ന ശരത്തെ
കം	
പാണൈ മം ക്ഷ	കയ്യിൽ എടുക്കരുതെ
ചാപം മം ആരോപയ	വില്ലു കുലക്കുരുതെ
മൂർച്ഛിതജനാപാതന	മോഹാലസ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ആളെ അ
	ടിക്കുന്നതുകൊണ്ടു
കിം ചൈരൂഷം	എന്തുസാമത്വം?
തസ്യഃ മൃഗീദശഃ ഏവ	ആ സുന്ദരിയിൽ നിന്ന് തന്നെ
പ്രേങ്ഖൽകടാക്ഷാശുഗ	പുറപ്പെടുന്ന കടാക്ഷങ്ങളാകുന്ന ശരങ്ങ
ശ്രേണീ ജജ്ജരിതം	ഉടെ കൂട്ടത്താൽ നറുക്കപ്പെട്ട
മനഃ	മനസ്സ്
അദ്യ അപി	ഇപ്പോഴും
മനാക് അപി	അല്പമെങ്കിലും
ന സന്ധുഷ്ണതേ	സമാധാനിക്കുന്നില്ല

സാരം.- അല്ലയോ കാമരാജൻ! അങ്ങ് യാതൊരു പ്രയാസം
കൂടാതെ അതിമുദിക്കുകയായ പുഷ്പബാണങ്ങളെക്കൊണ്ടു കേവലം ക
ളിപ്രായമായി ലോകമെല്ലാം ജയിച്ചുവെന്നല്ലേ? ഇനിയിപ്പോൾ ഇ
ത്രയും പരവശനായ എന്റെ നേരെ അങ്ങു വില്ലു കുലക്കുരുതെ
ബാണം എടുക്കരുതേ തൊടുകരുതേ. ഏറ്റവും ക്ഷീണിച്ചു തളർന്നി
രിക്കുന്ന എന്നെ പ്രഹരിച്ചിട്ടു എത്രയോ പരാക്രമശാലിയായ അ
ങ്ങക്കു യാതൊരു കീർത്തിയും കിട്ടാനില്ലെന്നു മാത്രമല്ല പൂവ്വാജ്ജിത

യായ കീർത്തിക്കു ഹാനി സംഭവിക്കയും ചെയ്യും. എനിക്കിത്രയും ക്ഷീണത്തിനുള്ള കാരണം, ത്രൈലോക്യമോഹിനിയായ ആ രാധയുടെ അപാഘത്തിൽ നിന്നിടവിടാതെ പുറപ്പെടുന്ന കടാക്ഷങ്ങളാകുന്ന ബാണങ്ങൾ തറക്കുന്നതുകൊണ്ടു എന്റെ മനസ്സ് നരുന്നെ നറുങ്ങിരിക്കുന്നു. ഇപ്പോഴും അതിനൊട്ടും ഭേദമില്ല— “മനശ്ശരീര യോസ്മാപഃ പരസ്സരമനുബ്രജേത്. ആധാരാധേയഭാ വേനതപ്താ ജ്വലടയോരിവ” എന്നീ പ്രമാണമനുസരിച്ചു മനസ്സും ശരീരവും ഒരു തപോലെ വല്ലാതെ തളന്നിരിക്കുന്നു.

ധ്യാനിച്ച് ധ്യാനിച്ച് മനസ്സിൽ പ്രകാശിക്കുന്ന രാധയുടെ കരോരോ അംഗങ്ങൾ തന്നെ ദുഃഖിപ്പിക്കയാൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ആ രാധയെ വിളിച്ചു പറയുന്നു.

മൂലം.

ഭൂചാപെനിഹിതഃകടാക്ഷവിശിഖൊനിർമ്മാതുമർവ്വഗ്ധം	
ശ്യാമാത്മാകുടിലഃകരോതുകബരീഭാരോപിമാരോദ്യമം	
മോഹംതാവദയഞ്ചതനപിതനതാംബിംബാധരോ രാഗവാൻ	
സദൃശഃസ്തനമണ്ഡലസുവകുലംപ്രാണൈർമ്മമക്രീഡതി	
ഘോരതനപി	അല്ലയോസുന്ദരി!
തവ ഭൂചാപേ	നിന്റെപുരികക്കൊടിയാകുന്ന വില്ലിൽ
നിഹിതഃ	വെക്കപ്പെട്ട
കടാക്ഷവിശിഖഃ	കടാക്ഷമാകുന്ന ബാണം
മർവ്വഗ്ധം	മർവ്വവേദനയെ
നിർമ്മാത	ഉണ്ടാക്കട്ടെ
ശ്യാമാത്മാ	കുരുത്തസ്വരൂപത്തോടുകൂടിയും
കുടിലഃ	ചുരുണ്ടും ഇരിക്കുന്ന
കബരീഭാരഃ അപി	തലമുടിയും
മരോദ്യമം	കാമോത്സാഹത്തെ
കരോത	ചെയ്തോട്ടെ
അയം രാഗവാൻ	ഈ ചുരുപ്പുള്ളിയും

റെ

മുന്നം സർ

ബിംബാധരഃ ച

തൊണ്ടിപ്പഴം പോലെയിരിക്കുന്നതും ആ
യ അധരവും

മോഹം താവൽ

മോഹാലസ്യത്തെ വിസ്കാരിച്ചോട്ടെ (വ
ലിപ്പിച്ചോട്ടെ)

തന്മതം

സദൃശഃ സ്തനമണ്ഡലഃ

നല്ലതായും പൂത്താകാരമായും ഇരിക്ക
ുന്ന കുചമണ്ഡലം

മമ പ്രാണൈഃ

എന്റെ പ്രാണങ്ങളെക്കൊണ്ടു

കഥം ക്രീഡതി

എങ്ങിനെ ക്രീഡിക്കുന്നു.

സാരം. അല്ലയോ സുന്ദരി! നിന്റെ പുരികക്കൊട്ടിയോടുകൂടി
വില്ലിൽ തൊടുത്തിരിക്കുന്ന കടാക്ഷമാകുന്ന ബാണം എന്നു വേദ
നിപ്പിക്കുന്നു. അതുചെയ്തോട്ടെ അതു അതിന്റെ ധർമ്മല്ലെ? സാധാ
രണയായി വില്ലിൽ തൊടുത്തിരിക്കുന്ന ബാണം പരമാർക്കു പരമ
വേദനയുണ്ടാക്കുന്നതാണല്ലോ. അതിന്നു പുറമെ കരുത്ത് 'കുടി
ല'മായിരിക്കുന്ന കബരീ ഭാരവും എന്നു കൊല്ലുവാനായി ശ്രമി
ക്കുന്നു. അതു അങ്ങിനെ ചെയ്തോട്ടെ, അതും യുക്തംതന്നെ അന്യ
ന്മാരെ മാരണം ചെയ്യാൻ ശ്രമിക്കുന്നത് മനസ്സിലിയില്പാത്ത ദൃഷ്ടന്മാ
രുടെ പ്രവൃത്തിയാണല്ലോ. വിശിഷ്ട നിന്റെ രക്തവണ്ണമായ ഈ
ബിംബാധരവും എന്നു മോഹിപ്പിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടും എനിക്കു
ബേദമില്ല. മറ്റുള്ളവരെ മോഹിപ്പിക്കുക 'അനരാഗ'മുള്ളവസ്തുവി
ന്റെ സ്വഭാവമാണല്ലോ. ഇതെല്ലാം ഇരിക്കട്ടെ. ഇനിയത്തെ സം
ഗതിയാണേ മഹാ കഷ്ടം. നല്ലതും പൂത്താകാരമായും ഇരിക്കുന്ന
നിന്റെ സ്തനമണ്ഡലവും എന്റെ പ്രാണങ്ങളെ ഇടുക്കുതയോടുകൂടി—
ഏറ്റവും വ്യസനിപ്പിക്കുന്നു. ഇതെന്താണിങ്ങിനെ സജ്ജനങ്ങളു
ടെ പൂത്തിയോടു കൂടിയവർ അന്യന്മാരെ ദുഃഖിപ്പിക്കാറുണ്ടോ? ഇങ്ങി
നെ ചെയ്യുന്നത് മഹാ അന്യായംതന്നെ.

ശ്രോമാത്മഃ എന്ന പദത്തിന് മനസ്സിൽ മാലിന്യമുള്ളവൻ.
കുടിലഃ കപടതയുള്ളവൻ. മോഃരാദ്യമം കൊല്ലുവാനായ്ക്കൊണ്ടുള്ള
ശ്രമത്തെ. രാഗവാൻ അനരാഗത്തോടു കൂടിയവൻ സദൃശഃ സ

ജനങ്ങളുടെ ചരിത്രംപോലെയിരിക്കുന്ന ചരിത്രത്തോടുകൂടിയവൻ.
ഈ അത്മങ്ങളാണ് മേൽപറഞ്ഞ സാരത്തിന്നാസ്പദം.

മൂലം.

തന്നാസ്സൽ സുഖാനിതേ ചതരളഃ സ്തിശ്ലാഃ ദശോപ്തിഭ്രമോ
സ്തദക്രതാം ബുജസൗരഭം സ ചസ്യധഃസ്വന്ദീഗിരാം വക്രിമം
സാബിംബാധര മാധുരീതിവിഷയാസംഗേപിചേന്മാനസം
തസ്പ്രാലഗ്നസമാധി ഹന്തവിരഹവ്യാധിഃ കഥംവത്തതൈ.

സ്സൽസുഖാനി തന്നി	സ്സൽ താലുണ്ടാകുന്ന സുഖങ്ങളും മുമ്പെ അനുഭവിച്ചവ
തരളഃ സ്തിശ്ലാഃ	ഇളകുന്നതും പ്രേമത്തോടുകൂടിയതും ആയ
ദശഃ വിഭ്രമഃ ച	കണ്ണുകളുടെ ശൃംഗാര ചേഷ്ടകളും (കടാക്ഷാദികളും)
തേ	മുമ്പെഅനുഭവിച്ചവ
വക്രതാംബുജസൗരഭം	മുഖത്തെ താമരപ്പൂ ഗന്ധവും
തൽ	മുമ്പെ അനുഭവിച്ചത്
ഗിരാം സ്യധഃസ്വന്ദീ	വാക്കുകളുടെ അമൃതാഴ്ചകുന്ന
വക്രിമം ച	വളവും (സാമത്വവിശേഷവും)
സഃ	മുമ്പെ അനുഭവിച്ചത്
ബിംബാധരമാധുരീ	തൊണ്ടിപ്പഴംപോലെയിരിക്കുന്നത് അധ രത്തിന്റെ മാധുര്യവും
സാ	മുമ്പെ അനുഭവിച്ചത്.
ഇതി വിഷയാസംഗേ	ഇപ്രകാരം രൂപശബ്ദാദികളുടെ സംബ ന്ധം (അനുഭവം) ഉണ്ടായിരിക്കുമ്പോഴും
അപി	മനസ്സ് അവളിൽ (രഥയിൽ)
മാനസം തസ്പ്രാല	എകാഗ്രമാകുന്നു
ഗ്നസമാധി	എങ്കിൽകഷ്ടം
ചേൽ ഹന്ത	

നെ

മൂന്നാം സർഗ്ഗം

വിരഹവ്യാധിഃ

വിരഹമാകുന്നരോഗം

കഥം വർത്തതേ

എങ്ങിനെ ഭവിക്കുന്നു

സാരം. രാധയുടെ കാരോരോ അംഗങ്ങളുടെ സ്पर्ശനത്താലുണ്ടാവുന്ന സുഖങ്ങളും ഇളകിക്കൊണ്ടു അനുരാഗത്തോടെ പുറപ്പെടുന്ന കടാക്ഷങ്ങളും സ്രീകളിൽവെച്ചുത്തമായ പത്മിനീജാതിയംകയാൽ മുഖത്തിൽനിന്നുണ്ടാവുന്ന താമരപ്പഗന്ധവും അമൃതപോലെ മനോഹരമായ വാക് ചാതുര്യവും അധരമാധുര്യവും മുഖെ ഞാൻ ആ ദേവിയോടൊരുമിച്ചിരുന്നനുഭവിച്ചതുപോലെത്തന്നെ ഇപ്പോൾ വെർവെട്ടിരുന്നിട്ടും (സങ്കല്പശക്തിയാൽ) അതുകളൊക്കെ അങ്ങിനെത്തന്നെ അനുഭവിക്കുന്നുണ്ട്. ഇപ്രകാരം ചക്ഷുരാദിബാഹ്യേന്ദ്രിയ ദ്വാരേണ ദർശനാദി സുഖങ്ങൾ അനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ എന്റെ മനസ്സ് ആ രാധാവിഷയമായി സമാധിചെയ്യുന്നു— രാധയെത്തന്നെ സർവ്വദാ വിചാരിക്കുന്നു. ചക്ഷുരാദി ബാഹ്യേന്ദ്രിയങ്ങൾ രൂപാദിവിഷയങ്ങളിൽ പ്രവൃത്തിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ മനസ്സിന് സമാധി (ഏകാഗ്രത) കിട്ടുകയില്ലെന്നാണെല്ലോ പ്രസിദ്ധി. കഷ്ടം എന്റെ മനസ്സ് സമാധിയിലിരിക്കുമ്പോൾ പിന്നെങ്ങിനെ എനിക്കീ വിരഹഭവത്തിന് അവകാശം. മനസ്സ് സമാധിസ്ഥമായാൽ ഏവനും സൌഖ്യമാണെന്നല്ലോ കേൾവി. എല്ലായിന്ദ്രിയങ്ങളും മനസ്സും രാധാപരമായിത്തന്നെ പ്രവൃത്തിച്ചു സുഖമനുഭവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കെ ആ രാധാവിഷയമായ വിരഹഭവത്തിന് എന്താണു അവകാശം എന്ന് ഫലിതാത്മം.

മൂലം.

ഭൂവല്ലഭിഃ ധനുരപാംഗതരംഗിതാനി

ബാണാഗ്നൗഃ ശ്രവണപാളിരിതിസ്മരേണ

അസ്ത്യാമനംഗജയജംഗമദേവതായാ

മസ്ത്യാണിനിജ്ജിതജഗന്തികിമപ്സിതാനി

സ്മരേണ

കാമരാജാവിനാൽ

ഭൂവല്ലഭിഃ ധനുഃ

പുരികക്കൊടിയാകുന്ന വില്ല്വ്

അപാംഗതരംഗിതാനി	കടാക്ഷങ്ങളാകുന്ന
ബാണാഃ	അമ്പുകൾ
ശ്രവണപാളിഃ	കാതാകുന്ന
ഗുണഃ	ഞാൻ
ഇതി നിജ്ജിതജഗന്തി	ഇപ്രകാരമുള്ള, ലോകങ്ങൾ ജയിച്ചിരിക്കുന്ന
അസ്രാണി	ആയുധങ്ങൾ
അനംഗജയജംഗമ	കാമദേവനാ ജയത്തിനുള്ള ജംഗമദേ
ദേവതായാം	വതയാകുന്ന
അസ്രാം	ഇവളിൽ
അപ്പിതാനി കിം	അപ്പിക്കപ്പെട്ടവയാണോ?

സാരം— രാൾ തന്റെ പരദേവതയെ സെവിച്ചു തത്പ്രസാദത്താൽ കിട്ടിയ ആയുധങ്ങളെക്കൊണ്ടു ലോകമെല്ലാം ജയിച്ചതിന്നു ശേഷം ആ ആയുധങ്ങളെല്ലാം ആ പരദേവതയിൽ അർപ്പിക്കുന്നതുപോലെ കമദേവനാൽ, ലോകമെല്ലാം ജയിച്ചതിന്നു ശേഷം ചിപ്പീലതയാകുന്ന വില്പ്, കടാക്ഷങ്ങളാകുന്ന ബാണങ്ങൾ, കാതാകുന്ന ഞാണു, ഈ വക ആ ജയത്തിന്നുപയോഗിച്ചിരുന്ന അസ്രങ്ങൾ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ലോകജയത്തിനുള്ള ജംഗമദേവതയാകുന്ന ഈ രാധാദേവിയിൽ അർപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നും. മേൽപറഞ്ഞ അംഗങ്ങൾ അത്രക്കു കൗതുകമുള്ളവയാകുന്നു.

കവി സത്സാന്തത്തിൽ പ്രേക്ഷിതാക്ഷന്മാർക്കു ആശിസ്സ് ചെയ്യുന്നു.

മൂലം.

തിയ്യക്കണ്ണവിലോലമൗളിതരളോത്തംസസ്യവംശോച്ചര
ൽഗീതിസ്ഥാനകൃതാവധാനലലനാലക്കണ്ണൻ സംലക്ഷിതഃ
സമുശ്ശേമധുസൂദനസ്യമധുരേരാധാമുഖേനുമുദി
സ്സന്ദംകനളിതാശ്ചിരംദദതുവഃക്ഷേമംകടാക്ഷോമ്മയഃ

തിയ്യക്കണ്ണവിലോല- കഴുത്തു തിരിച്ചും ശിരസ്സും അതിലുള്ള

വെ

മൂന്നാം സർഗ്ഗം

മൗളിതരളോ	(പീലി മുതലായ) അലങ്കാരങ്ങളും ഇള
ത്തംസസ്യ	കിങ്കൊണ്ടും ഇരിക്കുന്ന
മധുസൂദനസ്യ	ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ
സമ്മുശ്ശേ	ഏറ്റവും മനോഹരമായും
മധുരേ രാധാമുഖേനൗ	പ്രിയമായും ഇരിക്കുന്ന രാധാദേവിയുടെ
	മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രകിലേക്കു
മുദുസ്സനം	മാദ്യത്തോടും ഇളക്കത്തോടും
കുന്ദളിതഃ	പുറപ്പെട്ടതും
വംശോച്ചരത്ഗീതിസ്ഥാ	കാടക്കുഴലിൽ നിന്നു പുറപ്പെടുന്ന ഗാന
നകൃതാവധാനല	ത്തിന്റെ സ്ഥാനങ്ങളിൽ തന്നെ മന
ലനാലക്ഷൈഃ	സ്തൂരിച്ചിരിക്കുന്ന അനവധി ഗോ
	പികമാരോൽ
ന സംലക്ഷിതഃ	കാണപ്പെടാത്തതും ആയ
കടാക്ഷോമ്മയഃ	കടാക്ഷങ്ങളാകുന്ന തിരമാലകൾ
വഃ ക്ഷേമം	നിങ്ങൾക്കു ക്ഷേമത്തെ
ചിരം ദദതു	വളരെക്കാലം തരട്ടെ.

സാരം. കാടക്കുഴലുതുവാൻ ചേണ്ടി കഴുത്തു തിരിച്ചും അതിലുള്ള രസംകൊണ്ടു തലകുലുക്കിയും അപ്പോൾ ശിരസ്സിലേ അലങ്കാരങ്ങൾ ഇളകിയും ഇരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കണ്ണിൽനിന്നു മാദ്യത്തോടും ഇളക്കത്തോടും കൂടി പുറപ്പെട്ടു, അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഗാനങ്ങളിൽ തന്നെ മനസ്സ് ലയിച്ചിരിക്കുന്നിനിമിത്തം മറ്റു ഗോപികമാരറിയാതെ, പ്രിയമായും അതിമനോഹരമായും ഇരിക്കുന്ന രാധാദേവിയുടെ മുഖത്തേക്കു തിരമാലകൾ ചോലെ അലയലയായി പോകുന്ന കടാക്ഷങ്ങൾ നിങ്ങൾക്കു വളരെക്കാലം മംഗളത്തെ തരട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃതെ അഷ്ടപദികാവ്യേ

തൃതീയസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

സ്തിശ്ലമധുസൂദനഃ

ചതുർത്ഥസർഗ്ഗഃ

മൂലം.

യമുനാതീരവാനീരനികുഞ്ജമന്ദമാസ്ഥിതം
പ്രാഹപ്രേമഭരോൽഭ്രാന്തംരാധവംരാധികാസഖീ

രാധികാസഖീ	രാധാദേവിയുടെ സഖി
പ്രേമഭരോൽഭ്രാന്തം	സ്നേഹാധികൃത്താൽ വല്ലാതെ ഭ്രമിച്ച്
യമുനാതീരവാനീരനികു ഞ്ജ	യമുനാനദിയുടെ വക്കത്തുള്ള വഞ്ചുള വ ള്ളിക്കുടിലിൽ
മന്ദം ആസ്ഥിതം	യാതൊരുസാഹചര്യമില്ലാതെ ഇരിക്കുന്ന
രാധവം പ്രാഹ്	ശ്രീകൃഷ്ണനോട് പറയുന്നു

സാരം— രാധാദേവിയോടുള്ള പ്രേമാധികൃത്താൽ എന്താ
ണിനി ചെയ്യേണ്ടതെന്ന് നിശ്ചയമില്ലാതെ ദുഃഖിച്ചു കാളിന്ദീനദി
യുടെ തീരത്തുള്ള വള്ളിക്കുടിലിൽ യാതൊരുസാഹചര്യമില്ലാതെയി
രിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനോട് രാധയുടെ സഖി പറയുന്നു.

രാധാദേവിയുടെ വിരഹാവസ്ഥയെ സഖി ശ്രീകൃഷ്ണനോടു പറയുന്നു.

അഷ്ടപദീ (൮)

മൂലം.

കുണ്ഡാടകരാഗം. ഏകതാളം

നീന്ദതി ചന്ദനമിന്ദുകിരണമനുവിന്ദതിവേദമധീരം	
പ്രാളുനിലയമിളനേനഗരളമിവകലയതിമലയസമീരം	(എ)
മാധവമനസിജവിശിഖഭയാദിവഭാവനയാതപയിലീനാ	
സാവിരഹോതവദീനാ	(ഇ)

അവിരളനിപതിതമദനശരാദിവഭവദവനായവിശാലം
 സ്വപ്നദയമമ്മ്ണിവമ്കരോതിസജലനളിനീദളജാലം (൩)
 (സാവിരമേ)

കസുമവിശിഖശരതല്ലമനല്ലവിലാസകലകമനീയം
 പ്രതമിവതവപരിരംഭസുഖായകരോതികസുമശയനീയം (൪)
 (സാവിരമേ)

വഹതി ചവിഗളിതലോചനജലഭരമാനനകമലമുദാരം
 വിധുമിവവികടവിധുന്തുദദന്തദളനഗളിതാമൃതധാരം (൫)
 (സാവിരമേ)

വിലിഖതിരഹസികരംഗമദേനഭവന്തമസമശരഭൂതം
 പ്രണമതിമകരമധാവിനിധായകരേ ചശരന്നവചൂതം (൬)
 (സാവിരമേ)

പ്രതിപദമിദമപിനിഗദതിമാധവതവ ചരണേപതിതാഹം
 തപയിവിമുഖേമയിസപദിസുധാനിധിരപിതനതേതനദാഹം (൭)
 (സാവിരമേ)

ധ്യാനലയേനപുരഃപരികല്പഭവന്തമതീവദുരാപം
 വിലപതിഹസതിവിഷിദതിരോദിതി ചഞ്ചതിമുഞ്ചതിതാപം (൮)
 (സാവിരമേ)

ശ്രീജയദേവഭണിതമിദമധികംയദിമനസാനടനീയം
 ഹരിവിരഹാക്ഷലവല്ലവയുവതിസഖീവചനംപാനീയം (൯)
 (സാവിരമേ)

മേ മാധവ	അല്ലയോ മാധവ!
തവ വിരമേ	അങ്ങയുടെ വിരമംഗത്തിൽ (അങ്ങയോടു വേർപിരിഞ്ഞിരിക്കയാൽ)
ഭീനാ സാ	ഭീഷ്മകൊണ്ടിരിക്കുന്ന രാധാ

മനസിജവിശഖഭയാൽ	കാമദേവന്റെ അമ്പുകളിൽ നിന്നുള്ള
ഇവ	ഭയം മേതുവായിട്ടൊ എന്നു തോന്നുവ
ഭാവനയാ	ണ്ണു
തപയി ലിനാ	ധ്യാനംകൊണ്ട്
ചന്ദനം നിന്ദതി	അങ്ങയിൽ ലയിച്ചു
അധീരം	ചന്ദനത്തെ നിന്ദിക്കുകയും
ഇന്ദുകിരണം അനു	അധികം (കാമബാണങ്ങളെ) പ്രേരി
ഖേദം വിന്ദതി	പ്പിക്കുന്ന
മലയസമീരം	ചന്ദ്രന്റെ കിരണം നിമിത്തം
വ്യാഘ്രനിലയമിളനേന	ദിവ്യത്തെ അനുഭവിക്കുകയും
ഗരഭം ഇവ കലയതി	മലയപർവ്വതത്തിങ്കലേ കാറ്റിനെ
അവിരളനിപതി	സ്പർശങ്ങളുടെ ഇപിപ്പടമായ ചന്ദനമര
തമഭനശരാൽ	ങ്ങളിൽ തട്ടുന്നതുകൊണ്ടു
ഭവദവനായ ഇവ	വിഷത്തെപ്പൊലെ വിചാരിക്കുകയും
സ്വപ്നദൃശ്യമർമ്മി	ഇടവിടാതെ വന്നു തറക്കുന്ന കാമബാ
സജലനളിനദളജാലം	ണത്തിൽ നിന്നു
വിശാലം വർമ്മ	(എല്ലാശ്ലോഷം ഹൃദയത്തിൽസ്ഥിതിചെയ്യുന്ന)ഭവാനെ രക്ഷിപ്പാനൊ എന്നുതോ
കരോതി	ന്നുവണ്ണു
അനല്പചിലാസകലാ	തന്റെ ഹൃദയമാകുന്ന മർമ്മസ്ഥലത്തിൽ
കമനീയം	വെള്ളത്തോടു കൂടിയ താമര ഇലകളെ
	ക്കൊണ്ട്
	വിസ്ഫോരത്തോടുകൂടിയിരിക്കുന്ന ചട്ടയെ
	ഉണ്ടാക്കി ധരിക്കുകയും
	അനേകവിധമുള്ള ശൃംഗാരക്രിഡകൾ
	ക്ക് ആഗ്രഹിക്കപ്പെട്ടവാൻ യോഗ്യമായ
	(സെപ്തകയ്യുമായി),

പുറ

നാലാം സർഗ്ഗം

കുസൃതശയനീയം

പുനമത്തയെ

തവ പരിരഭസുഖായ

അങ്ങയുടെ ആലിംഗനസുഖത്തിനാ
യ്ക്കൊണ്ടുള്ള

വ്രതം ഇവ

വ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിക്കുകയും എന്നു തൊ
ന്നുവണ്ണം

കുസുമവിശിഖശരതല്പം

കാമദേവന്റെ അമ്പുകളെക്കൊണ്ടുണ്ടാ
ക്കിയ കിടക്കയാക്കി

കരോതി

ചെയ്യുകയും

വിഗളിതലോചനജലഭരം

കണ്ണുകളിൽനിന്നു കണ്ണുനീരൊഴുകിയും

വികടവിധുത്തുദദന്ത

(തന്നിമിത്തം,) ക്രൂരനായ രാഹുവി

ദളനഗളിതാമൃ

ന്റെ പല്ലുകൊണ്ടു കടിക്കുന്നതിനാലൊ

തധാരം

ഴുകുന്ന അമൃതധാരയോടു കൂടിയ

വിധും ഇവ

ചന്ദ്രനെപ്പോലെ

ഉദാരം ആനനകമലം

മനോഹരമായും ഇരിക്കുന്ന മുഖകമല
ത്തെ

വഹതി ച

വഹിക്കുകയും

രഹസി

ആത്മമില്ലാത്തോടത്തു വെച്ച്

കുരംഗമദേന

കുസൃതകൊണ്ട്,

അസമശരഭ്രതം

കാമദേവനായി ഭവിച്ചിരിക്കുന്ന (കാമസു
ന്ദനനായ)

ഭവന്തം

ഭവാനെ

വിജിഖതി

എഴുതുകയും

അധഃ മകരം

താഴെത്തു മത്സ്യത്തേയും

കരേ നവചൂതം ശരം

കയ്യിൽ പുതിയ മാവിൻപൂവുകുന്ന ബാ
ണത്തേയും

വിനിധായ

വെച്ചിട്ടു (എഴുതിട്ടു)

പ്രണമതി	നമസ്കരിക്കുകയും
ഛൈ മാധവ	അല്ലയോ മാധവ!
അഹം തവ ചരണേ	ഞാൻ അങ്ങയുടെ കാക്കിൽ
പതിതാ	വീണിരിക്കുന്നു
തപയി മയി വിമുഖൈ	അങ്ങ എന്നിൽ വിരഹനായിരിക്കുമ്പോൾ
സചടി സുധാനിധിഃ	ചെട്ടുന്നനവെ അമൃതമയനായ ചന്ദ്രൻ
അപി	
തനുദാഹം തനുതേ	ശരീരസന്താപത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നു.
ഇദം അപി പ്രതിപദം	ഇതിനെ എല്ലാശ്ലോകം
നിഗദതി	പറയുകയും
അതിവദിതാപം	പ്രാപിക്കാൻ ഏറ്റവും പ്രയാസമായ
ഭവന്തം	ഭവാനെ
ധ്യാനലയേന	ദൃഢതരമായ സങ്കല്പംകൊണ്ട്
പുരഃ പരികല്പ്യ	മുൻഭാഗത്തുണ്ടെന്നായിട്ട്
വിലപതി	ആചലാരിയിടുകയും
ഹസ്തി	ചിരിക്കുകയും
വിഷീദതി	ഭിംബിക്കുകയും
രോദിതി	കരയുകയും
ചഞ്ചതി	തിരഞ്ഞു നടക്കുകയും
താപം മുഞ്ചതി	സന്താപത്തെ കളയുകയും ചെയ്യുന്നു.
ശ്രീജയദേവഭണിതം	ശ്രീജയദേവരുടെ വാക്ക് (കവിതാ)
മനസാ അധികം	മനസ്സുകൊണ്ടു ഏറ്റവും
യദി നടനീയം	നടിക്കേണ്ടതാണെങ്കിൽ (രസിക്കേണ്ടതാണെങ്കിൽ)
ഹരിവിരഹാക്ഷലവല്ലഭയ-	ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിരഹാഗത്താൽ പരവ

പൂർ

നാലാം സർഗ്ഗം

വതിസഖീവചനം

ശയായ ഗോപസുരീയുടെ (രാധയുടെ)
സഖിയുടെ വാക്ക് സ്വരൂപമായ

ഇദം പാഠീയം

ഈ പാട്ട് പഠിക്കേണ്ടതാണ്.

സാരം. അല്ലയോ രാധവ, അങ്ങയുടെ വിരഹത്താൽ ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന രാധാ അങ്ങയുടെ സ്വരൂപത്തെത്തന്നെ ധ്യാനിച്ചു അതിൽത്തന്നെ ലയിച്ചു സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതു കണ്ടാൽ അവൾ അങ്ങയെത്തന്നെ വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ചു അങ്ങയുടെ സ്വരൂപമായിത്തീർന്നാൽ പിന്നെ അവൾക്കു കാമബാധങ്ങളിൽനിന്നു ഭയപ്പെടാതിരിക്കാമെന്ന് വിചാരിച്ചിട്ടുണ്ടോ എന്നു തോന്നും. പിന്നെ ഞാൻ അവളുടെ ദേഹത്തിൽ; വിരഹതാപം പോകാൻ വേണ്ടി ചന്ദനച്ചാറ് തെക്കുമ്പാൾ വെച്ചാൽ ചൂടുന്നു എന്നു പറഞ്ഞു അവൾ അതിനെ നിന്ദിക്കുകയും എത്രയൊ ആഹ്ലാദകരമായ ചന്ദ്രശ്ശി ദേഹത്തിൽ തട്ടുമ്പോൾ കാമോപദ്രവം വർദ്ധിച്ചു വെച്ചാൽ ദുഃഖിക്കുകയും മലയപർവ്വതത്തിൽനിന്ന് കാറ്റു സ്പന്ദങ്ങളുടെ ഇരിപ്പിടമായ ചന്ദന തരങ്ങളിൽ തട്ടി വരുന്നതുകൊണ്ടു അവളുടെ ദേഹത്തിൽ തട്ടുമ്പോൾ വിഷം തട്ടുമ്പോലെ നടിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇതിന്നും പുറമെ വെള്ളത്തോടുകൂടി താമരഇലകളെടുത്തു അതികലശലായ ഉണ്ണും ശമിപ്പാൻ വേണ്ടി തന്റെ മാറത്ത് വിസ്താരത്തിൽ അട്ടിയട്ടിയായി വെക്കുന്നതു കണ്ടാൽ ഇടവിടാതെ വന്നുതരക്കുന്ന കാമബാധങ്ങളിൽനിന്ന് അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ സ്പർഭാ സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ഭവാനെരക്ഷിപ്പാൻവേണ്ടി കവചം ധരിക്കയാണോ എന്നു തോന്നും. പിന്നെ അനേകവിധമായ കാമക്രീഡകൾക്കുപയോഗിക്കാൻ തക്കതായ പൂമെത്തയിൽ അവൾ കിടക്കുന്നതുകണ്ടാൽ ഭവാനെൻറെ ആലിംഗനസുഖം കിട്ടാൻവേണ്ടി അതിദുസ്സഹമായ ശരശയനമെന്ന വ്രതത്തെ അനുഷ്ഠിക്കയാണോ എന്നുതോന്നും. എല്ലാത്തോഴും കരഞ്ഞു കണ്ണുനീര് ഒഴുകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്നു എങ്കിലും ആ രാധയുടെ മുഖം, രാഹുവിനെറ പല്ലുകൊണ്ടു പിളർന്നു അമൃതൊഴുകുന്ന ചന്ദ്രബിംബംപോലെ മനോഹരമായിരിക്കുന്നു. അവൾ ആരുമില്ലാത്തേടത്തു പോയി കാമസുന്ദരനായ ഭവാനെൻറെ ചിത്രം കയ്യടിക്കുക

ണ്ടെഴുതി, ആ ചിത്രത്തിന്റെ താഴെ മത്സ്യത്തേയും കയ്യിൽ പുതിയതായ ഒരു ചുരുട്ടിത്തുണത്തേയും എഴുതി നമസ്കരിച്ചു, 'അല്ലയോ രാധാ, ഞാൻ അങ്ങയുടെ കാക്കിൽ വീണിരിക്കുന്നു. അങ്ങക്ക് എന്നോട് രസമില്ലാത്തതുകൊണ്ട് അമൃതമായ നായ ചന്ദ്രനും കൂടി ക്ഷണത്തിൽ എന്റെ ശരീരത്തെ തവിട്ടാക്കുന്നു.' എന്നിങ്ങനെ എല്ലാജ്ഞാപനം പറയുന്നു. അതിന്നു ശേഷമവൾ ഭവാനെ ഇന്നി പ്രത്യക്ഷമായി ലഭിക്കില്ലെന്നു തീർച്ചയാക്കി, മുൻഭാഗത്ത് മനസ്സുകൊണ്ടു ഭവാനെ സങ്കല്പിച്ചു ആവലാതിയിടുകയും അപ്പോഴേക്ക് ഭവന്റെ മുഖം പ്രസന്നമായ് കണ്ടിട്ട് സന്തോഷിച്ചു ചിരിക്കുകയും പിന്നെ 'ഇദ്ദേഹം എന്റെ മുമ്പിൽത്തന്നെ നിന്നിട്ടും എന്നെ ആലിംഗനാദികളെക്കൊണ്ട് സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നില്ലല്ലോ' എന്നു വിചാരിച്ചു ദുഃഖിക്കുകയും അപ്പോഴേക്ക് അങ്ങയെ കാണാതെകണ്ടായിട്ട് കരയുകയും അന്വേഷിച്ചു അങ്ങമിങ്ങും നടക്കുകയും പിന്നെ പെട്ടെന്നു ഭവാനെ കണ്ടിട്ടുകണ്ടതന്നെ പുണ്യമായിപ്പോയ് കരുതി താഴെത്തെ കിഴയുകയും ചെയ്യുന്നു. അല്ലയോ ജനങ്ങളേ, ജയദേവരുടെ കവിതയെ നിങ്ങൾക്കു നോക്കി രസിക്കേണ്ടതാണെന്നതിൽ രാധയുടെ സഖീ വചനവർണ്ണനമായ ഈ ഗാനം പഠിക്കവിൻ.

രാധയുടെ വിരഹാവസ്ഥയെത്തന്നെ സഖി ശ്രീകൃഷ്ണനോടു പറയുന്നു.

മൂലം

ആവാസോവിപിനായതേപ്രിയസഖീമാലാപിജാലായതേ
താപോനിശ്ചിതേനദാവദഹനജ്വാലാകലാപായതേ
സാവിത്ഥിരമേണമന്തമരിണീരൂപായതേഹാകഥം
കുന്ദപ്ലാപിയ മായതേവിര ചയഞ്ചരാദ്ഭൂലവിക്രിഡിതം

തപദിരമേണ

അങ്ങയുടെ വിഷയാഗ്നികൊണ്ട്

ആവാസം വിവിനാ

താമസിക്കുന്ന സ്ഥലം കാട്ടാപാലെ ആ

യതേ

ചരിക്കുന്നു.

പുന

നാലാം സ്കം

പ്രിയസഖീമാലാ അവി
ജാലായതേ

താപഃ

നിശ്ചസിതേന

ദാവദാനജപാലാകലാ
പായതേ

ഹന്ത സഃ അവി

ഹരിണീരൂപായതേ

ഹാ കഥം കന്ദപ്പഃ അ
വി

ശാദ്യലവിക്രീഡിതം

വീരചയൻ

യമായതേ

പ്രിയസഖികളുടെ കൂട്ടവും
വലപ്പോലെ ആചരിക്കുന്നു.

വീരഹസന്താപം

നിശ്ചസിച്ച് വായുകൊണ്ടു

കാട്ടുതീയുടെ ജാലക്കൂട്ടംപോലെ ആ
ചരിക്കുന്നു.

കഷ്ടം അവളും

മാൻപേടയുടെ രൂപംപോലെ ആചരി
ക്കുന്നു.

കഷ്ടം എങ്ങിനെ കാമദേവനും

പുലിയുടെ കളിയെ

ചെയ്യുന്നവനായി

അന്തകനെപ്പോലെ ആചരിക്കുന്നു.

സാരം അല്ലയോ മാധവ, കാട്ടിൽ വലകളെങ്ങിനെ മൃഗങ്ങ
ൾക്കു ഉപദ്രവമായിത്തീരുന്നുവോ അതുപോലെ ആ രാധക്കു അവ
ളുടെ പ്രിയസഖികളും അങ്ങയുടെ വീരഹത്താൽ ഉപദ്രവകാരിണി
കളായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. കാരാറിനാൽ വലിക്കപ്പെട്ട കാട്ടുതീപോ
ലെ, നിശ്ചസിക്കപ്പെടുന്ന വായുവിനാൽ അവളുടെ വീരഹതാപ
വും ജ്വലിക്കുന്നു. അവളോ അങ്ങയുടെ വീരഹത്താൽ ഒരു മാനി
നെപ്പോലെ സാധുവായിരിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ ഇരിക്കുന്ന അവളെ
വ്യാമൃതത്തെപ്പോലെ ഭയങ്കരനായ കാമദേവനോ ഹിംസിപ്പാനാരം
ഭിക്കുന്നു. ഈ വക സംഗതികളെക്കൊണ്ടു അവളുടെ ഭവനം കാടി
ന്നു തുല്യമാകുന്നു. — പ്രകൃത്യാ സാധുവായ ഒരു മാനിന്റെ നാലു
ഭാഗവും കാട്ടുതീ കത്തി ജ്വലിക്കുകയും അതിന്നും പുറമെ അതിഭയ
ങ്കരനായ ഒരു വ്യാമൃതം അതിനെ ഹിംസിപ്പാനാരംഭിക്കുകയും ഇങ്ങി
നെയുള്ള ആപത്തുകളിൽനിന്നു ഓടിപ്പോയി നിവൃത്തിപ്പാൻ നോ
ക്കുന്ന സമയം മുമ്പിൽ കണികൾ കാണുകയും ചെയ്യുമ്പോൾ ആ

പെണ്മാൻ യാതൊരു പ്രകാരം ടിഃഖിക്കുമോ അതുപ്രകാരം ആരാധ
യും കാമാഗ്നി ജപാലാജപലിക്കുന്നതുകൊണ്ടും അതിക്രൂരനായ കാമ
ദേവന്റെ ഉപദ്രവംകൊണ്ടും സഹിക്കാൻ വെച്ചാതേ കണ്ടായിട്ടു
അവിടെനിന്നു കടന്നു പോകുവാൻ ഭാവിക്ഷമ്പോൾ ഗമനത്തെ തട
സ്സാക്കിയെന്ന സഖികളായ കണ്ണികളെക്കൊണ്ടും അമേയം വൃസ
നിക്കുന്നു.

പിന്നേയും രാധയുടെ വിരഹാവസ്ഥയെ സഖി ശ്രീകൃഷ്ണനെ
അറിയിക്കുന്നു.

അഷ്ടപദി (൯)

ദേശാക്ഷിരാഗം - ഏകതാളം

മൂലം.

സ്തനവിനിഹിതമപിഹാരമുദാരം
സാമനന്തെകൃശതനരതിഭാരം (എ)

രാധികാതവവിരഹേകേശവ
സരസമസ്രണമപിമലയജപകം
പശ്ചതിവിഷമിവവപുഷിസശങ്കം (൨)

(രാധികാ)

ശ്വപതിപവനമനപമപരിണാമം
മദനദഹനമിവചഹതിസദാഹം (൩)

(രാധികാ)

ദീശിദിശികിരതിസജലകണജാലം
നയനനളിനമിവവിഗളിതനാളം (൪)

(രാധികാ)

നയനവിഷയമപികിസലയതല്പം
കലയതിവിഹിതഹൃതശനകല്പം (൫)

(രാധികാ)

വൃദ്ധ

നാലാം സർഗ്ഗം

ത്വജതിനപാണിതലോകപോലം
ബാലശശിനമിവസായമലോലം

(ന)
(രാധികാ)

ഹരിരിതിഹരിരിതിജപതിസകാമം
വിരഹവിഹിതമരണേവനികാമം

(ഒ)
(രാധികാ)

ശ്രീജയദേവഭാണിതമിതിഗീതം
സുഖയതുകേശവപദമുപനീതം

(വ)
(രാധികാ)

ഹേകേശവ

അല്ലയോകേശവ!

തവ വിരഹേ

അങ്ങയുടെ വിരോഗത്തിൽ

കൃശതനഃ സാ രാധികാ

ശരീരം മെലിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആ രാധാ

സ്നാനവിനിഹിതം

സ്നാനങ്ങളിലിട്ടിരിക്കുന്ന

ഉദാരം ഹാരം

ഉൽകൃഷ്ടമായ മുത്തുമാലയെ

അതിഭാരം മനുതേ

വലുതായ ഭാരമായിട്ടു വിചാരിക്കുകയും

സരസമസൃണം അർപി

അയഞ്ഞതും മിനുപ്പുള്ളതും ആയ

മലയജപകം

ചന്ദനച്ചുറ്റിനെ

വപുഷി വിഷം ഇവ

ദേഹത്തിൽ വിഷത്തെപ്പോലെ

സശങ്കം പശ്യതി

ശങ്കയോടെ നോക്കുകയും

അനുപമപരിണാമം

സാദൃശ്യമില്ലാത്ത ദൈർഘ്യത്തോടു കൂടിയും

മദനദഹനം ഇവ

കാമാഗ്നിയെപ്പോലെ

സദാഹം

മൃടോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന

ശപസിതപവനം

ശപാസവായുവിനെ

വഹതി

വഹിക്കുകയും

വിഗളിതനാളം

തണ്ടിപ്പൊത്തതായും

സജലകണജാലം	വെള്ളത്തുള്ളികളുടെ കൂട്ടത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന
നയനനളിനം ഇവ	കണ്ണാകുന്ന താമരപ്പവിനെ. അഥവാ താമരപ്പൂവിലായിരിക്കുന്ന കണ്ണിനെ.
ദിശി ദിശി കിരതി	ദിക്കിൽ ദിക്കിൽ എറിയുകയും (അയക്കുകയും)
നയനവിഷയം	കണ്ണിന്നു നേരേ കണ്ടിട്ടുള്ള
കിസലയതല്പം അവി	തളിർക്കിടക്കയെയും
വിഹിതഹൃതാശനകല്പം	കത്തുന്ന അഗ്നിക്കു തുല്യമായി
കലയതി	വിചരിക്കുകയും
ബാലശശിനം ഇവ	ബാലചന്ദ്രനെപ്പോലേയും
അലോലം	ഇളക്കിപ്പോതേയും ഇരിക്കുന്ന
കപോലം	കവുൾത്തടത്തെ
സായം	സന്ധ്യാസമയത്തു
പാണിതലേന ന തൃജതി	കരതലംകൊണ്ട് വിടാതിരിക്കുകയും
വിരഹവിഹിതമരണാ	(അങ്ങയുടെ) വിരഹത്താൽ മരിക്കാരാ
ഇവ	യവളെപ്പോലെ
നികാമം സകാമം	ഏറ്റവും കാമത്തോടെ
ഹരിഃ ഇതി ഹരിഃ ഇതി	ഹരി ഹരി എന്നിങ്ങിനെ
ജപതി	ജപിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു
ശ്രീജയദേവഭണിതം	ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ടതും (ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും)
കേശവപദം	ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പാദാവിന്ദത്തിൽ
ഉപനീതം	അപ്പിക്കപ്പെട്ടതും ആയ
ഗീതം സുഖയതു	ഗാനം സുഖിപ്പിക്കട്ടെ.

സാരം — അല്ലയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങയെ വേർപിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നതിനാൽ ദോഷം മെലിഞ്ഞിരിക്കുന്ന ആ രാധാ തന്റെ സ്കന്ദ

ങ്ങിൽ അനിഞ്ഞിരിക്കുന്ന അത്യുൽകൃഷ്ടമായ മുത്തുമാലയുടേടി
 വലിയഭാരമായി കരുതുകയും - അപ്പോൾ കടകാട്ടാഭരണങ്ങളു
 ണിഞ്ഞാലത്തെ സ്ഥിതി പറയേണ്ടതില്ലല്ലോ. അതിശീതളമായ
 പനിനീർതുടങ്ങി അനേകം ദ്രവദ്രവ്യങ്ങളിൽ കുഴച്ചു കുഴമ്പാക്കിയിരി
 ക്കുന്ന ചന്ദനച്ചുവറ് ദേഹത്തിൽ തേക്കുമ്പോഴും വിഷമാണെന്നു ശ
 കിച്ചു നോക്കുകയും കാമാഗ്നിപോലെ അത്യുഷ്ണമായ ദീപ്ശപാ
 സം വിടുകയും കണ്ണിൽ വെള്ളവും നിറച്ചു (കണ്ണുനീരോടുകൂടി) ഭ
 വാന്റെ വരവ കാണാനുള്ള ആഗ്രഹത്താൽ നാലു ദിക്കിലേക്കും
 നോക്കുകയും കിടക്ക തളിർകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്നതാണെന്നു അ
 വൾക്കു കണ്ടു നല്ല ബോധ്യം വന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിലും അതു കത്തിജ്വലി
 ക്കുന്ന തിയ്യുന്നു തുല്യമാണെന്നു വിചാരിക്കുകയും വൈകുന്നേരമകു
 സ്ഥോലം പകൽ എങ്ങിനെയോ കയ്യുപ്പെട്ടു കഴിച്ചുകൂട്ടി ഇനി എങ്ങി
 നെ രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടേണ്ട എന്നു വിചാരിച്ചു വിഷാദിച്ചു, വിളത്ത്
 ഇളക്കമില്ലാതിരിക്കുന്ന തന്റെ കവുൾത്തടത്തിൽ കൈവെച്ചു കൊ
 ങ്ടിരിക്കുകയും അങ്ങയുടെ വിരഹത്താൽ മരിക്കാരാവെളുപ്പോ
 ലെ സകല ദുഃഖസംഹാരിയായ മഹാ വിഷ്ണുതന്നെ എന്നെ രക്ഷി
 ക്കുമെന്ന് വിചാരിച്ചു ഹരി ഹരി എന്നിങ്ങിനെ ജപിക്കുകയും
 ചെയ്യുന്നു.

ഇപ്രകാരം ശ്രീജയദേവരാൽ ഉണ്ടാക്കി ഭഗവൽപദാരവിന്ദ
 ത്തിൽ അർപ്പിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന ഈ പാട്ട് പാടുന്നവർക്കും കേൾക്കുന്ന
 വർക്കുംമറ്റും സുഖംകൊടുക്കട്ടെ.

മൂലം.

സാരോമാഞ്ചതിസീൽകരോതിവിലപത്യുൽകമ്പതേതാപ്രതി
 ധ്യായത്യുൽഭൂമതിപ്രമീലതിപതത്യുദ്രാതിമൂർഛത്യപി
 ഘൃതാവത്യുതനുജപരേവതനുജ്ജീവേനകിന്തേരസാ
 സ്വപ്നൈദ്യപ്രതിമപ്രസീദസിയദിത്യുക്താനൃമാന്യത്പരം

സാരോമാഞ്ചതി

ആ രാധാ രോമാഞ്ചത്തോടുകൂടിയിരിക്കുകയും

സീൽകരോതി	സീൽകാരത്തെ ചെയ്യുകയും
വിലപതി	ആവലാതിയിടുകയും
ഉൽകമ്പതേ	വിറക്കുകയും
താമ്രതി ധ്രുവതി	ക്ഷീണക്കുകയും ധ്രുവിക്കുകയും (വിചാരിക്കുകയും)

ഉൽഭ്രമതി പ്രമീലതി	ചുറ്റിനടക്കുകയും കണ്ണ് ചീമ്പുകയും
പതി ഉദ്യാതി	വീഴുകയും എഴുന്നീല്ക്കുകയും
മൂർത്തി അപി	മോഹാലസ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു
ഹേസപച്ചൈവ്യപ്രതിമ	അല്പയോദേവവൈദ്യന്മാരായ അശ്വനീദേവകൾക്കു തുല്യനായിരിക്കണമേ!

എതാവതി അതനുജപരേ	ഇത്രമാത്രമായ കാമജപരത്തിൽ
തപം യദി പ്രസീദസി	അങ്ങ പ്രസാദിക്കുന്നു എങ്കിൽ
തേ രസാൽ	അങ്ങയുടെ ശൃംഗാരരസംകൊണ്ടു (കൗഷധരസംകൊണ്ടു)

വരതനുഃ ന ജീവേൽ കിം	സുന്ദരി ജീവിക്കാതിരിക്കുമോ?
അന്യഥാ	അങ്ങ പ്രസാദിക്കാതിരിക്കയാണെങ്കിൽ
ത്വക്താ (സ്രാൽ)	ഉപേക്ഷിക്കപ്പെട്ടവളാകും.
അന്യത് പരം	പിന്നത്തെ സ്ഥിതി അധികം (കഷ്ടം)

സാരം- ഭവാനെ മനസ്സിൽ സല്പകിച്ചു ആലിംഗന ചുംബനാദികൾ ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടു ആ രാധക്കു രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുകയും പിന്നെയവൾ ആ സുഖമാലോചിച്ചു സീൽകാരത്തെ ചെയ്തതും അതിനുശേഷം ഭവാനെ പെട്ടെന്നു മനസ്സിൽ കാണതെയായപ്പോൾ അനാഥയായ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു അങ്ങ എവിടെ പോകുന്നു എന്നു വിളിച്ചു നിലവിളിക്കുകയും എന്നിട്ടും അങ്ങയെ കാണാത്തതാൽ അവളുടെ അപരാധം കൊണ്ടു കോപിച്ചു പോയിരിക്കയാണെന്നു എന്നു

വിചാരിച്ചുഭയന്നു വിറക്കുകയും പിന്നെ നാണിനിചെയ്യേണ്ടതെന്ന് വിചാരിച്ചും വിരഹസന്താപം കൊണ്ടു വല്ലാതെ ക്ഷീണിക്കുകയും അങ്ങയെ കണ്ടെത്തുവാൻ വഴിയെന്താണെന്നാലോചിച്ചു അങ്ങമിങ്ങും നടക്കുകയും അതിന്നിടക്കു ഭവാനെ കാണാഞ്ഞ ദുഃഖത്താൽ തളിർന്നു കണ്ണടയുകയും ചെയ്തെന്നു വീഴുകയും വേഗം ചെരങ്ങഴിയിലൂടെയും അപ്പാഴ്ക്ക് മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു വീഴുകയും ചെയ്തെന്നു. അല്ലയോ സ്വപ്നാകവൈദ്യനാരായ അശ്വപനീദേവകളോടു തുല്യനായിരിക്കണോവേ! അങ്ങയുടെ അംഗസംഗാദി രസമാകുന്ന കൗഷധരസംകൊണ്ടു കാമസന്തപമായ ഈ മഹാജപരത്തിൽനിന്നു അവർ ജീവിക്കാതിരിക്കുമോ? അങ്ങയുടെ പ്രസാദമുണ്ടെങ്കിൽ അവർ നിശ്ചയമായും ജീവിക്കും. അങ്ങ പ്രസാദിക്കുന്നില്ലെങ്കിൽ ഞങ്ങളും അവളെ കൈവിടും അവളുടെ പിന്നത്തെ അവസ്ഥ മഹാകഷ്ടം. വിരഹത്തിന്റെ ദശമാവസ്ഥയെത്തുന്ന പ്രാപിക്കും.

“അതനുജപരേ,” ഈ പദത്തിന്നു വലുതായ പനി എന്നൊരുതത്വവും ഉണ്ടു. ആ പക്ഷത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അശ്വപനീദേവകളോടുള്ള കൗപമ്യം ചികിത്സാപാണ്ഡിത്യം മുതലായവ കരുതുന്നിപാത ജപരത്തിന്റെ പൂർത്തിയായ ലക്ഷണവും കവിയാൾ ഈ ശ്ലോകത്തിൽ പറയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. കാമസന്താപമെന്ന പ്രകൃതതത്വപക്ഷം സൗന്ദര്യാദി ഗുണങ്ങളാകുന്നു കൗപമ്യം.

മൂലം.

സഖി, കൃഷ്ണനോടു കുറച്ചുശകാരമായി പറയുന്നു.

സ്മരാതുരാം ദൈവതവൈദ്യഹൃദ്യ

തപദംഗസംഗമുതമാത്രസാധ്യം

വിമുക്തബാധാം കുരുഷേ ന രാധാ

മുഖേന്ദ്രപശ്ചാദപി ദാരുണോസി

ദൈവത വൈദ്യ ഹൃദ്യ

അല്ലയോ അശ്വപനീദേവകളേക്കാൾ മനോഹരനായിരിക്കണോവേ

ഹൈ ഉപേന്ദ്ര	അല്ലയോ ഉപേന്ദ്ര
തപം സുരാതരം	അങ്ങ കാമപരവശയായ്
തപദംഗസംഗാമൃത മാത്രസാജ്യാം	അങ്ങയുടെ അംഗസംഗമാകുന്ന അമൃത കൊണ്ടു മാത്രം സാധിക്ക (രക്ഷിക്ക)പ്പെ ടുവാൻ കഴിയുന്നവളായും ഇരിക്കുന്നു.
രാധാം വിമുക്തബാധാം	രാധയെ ഉപദ്രവത്തോടു കൂടാത്തവളാ ക്കി
ന കരുഷേ	ചെയ്യുന്നില്ല
(തപം) വജ്രാൽ അപി	അങ്ങവജ്രായുധത്തേക്കാളും
ദാരുണഃ അസി	ഭയങ്കരനാകുന്നു.

സാരം. അല്ലയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അശപനീദേവകളേക്കാളും അതിസുന്ദരനായുള്ളോവെ! അങ്ങയെക്കുറിച്ചു കാമപരവശയായി മോഹാലസ്യപ്പെട്ടു കിടക്കുന്ന ആ രാധയെ അങ്ങയുടെ അംഗസംഗമാകുന്ന അമൃതകൊണ്ടു തന്നെ ആ മോഹാലസ്യത്തിൽ നിന്നു നിവൃത്തിപ്പെടേണ്ടതായിരിക്കേ അങ്ങ അതിൽനിന്ന് അവളെ രക്ഷിക്കാതിരിക്കുന്നതു മഹാകഷ്ടം തന്നെ അങ്ങയെ യാണെല്ലോ ജനങ്ങൾ ദീനദയാലു ആശ്രിതരക്ഷകൻ എന്നിങ്ങിനെ പറയുന്നത് ഇത്രയും ദീനയായ അവളെ രക്ഷിക്കാത്തതിനാൽ അങ്ങ വജ്രത്തേക്കാൾ മഹാകഠിനൻ.

മൂലം.

രാധ വല്ലാതെ പണിപ്പെട്ടാണ് ജീവിച്ചിരിക്കുന്നതെന്ന് സഖി, ശ്രീകൃഷ്ണനോടു പറയുന്നു.

കന്ദപ്ലവരസജ്ജപാതരതനൈരതൃത്വമസ്പാശ്ചിരം

ചേതശ്ചന്ദനചന്ദ്രമഃകമലിനി ചിന്താസുസന്താമൃതി

കിന്തുക്ലാന്തിവശേനശീതളതനന്തപാമേകമേവപ്രിയം

ധ്യായന്തിരഹസിസ്ഥിതാകഥമവിക്ഷിണാക്ഷണപ്രാണിതി

നർ

നാലാം സർഗ്ഗം

ചന്ദനചന്ദ്രമഃകമലിനി	ചന്ദനമോ ചന്ദ്രനോ താമരയോ എ
ചിന്താസു	ന്നിന്നിനെ വിചാരിക്കുമ്പോൾ
കന്ദർപ്പജപര സജ്ജപര	കാമപ്പനിയുണ്ടായ സന്താപത്താൽ
തുരതനോഃ-	പരവശമായ ശരീരത്തോടു കൂടിയ
അസ്ത്രഃ ചേതഃ	ഈ രാധയുടെ മനസ്സ്
ചിരം അത്യന്തം	വളരേനേരം ഏറ്റവും
സന്താമൃതി	തളരുന്നു
കിന്തു ക്ഷീണം രഹസി	എന്നാൽ ക്ഷീണിച്ചു ആരുമില്ലാത്തതട
സ്ഥിതാ	ത്തു ഇരുന്ന്
(സാ)	അവൾ
ക്ലാന്തിവശേന	ക്ഷീണാധീനതകൊണ്ടു
ശീതളതനൂതപാം	തണുത്ത (സുകലതാപത്തേയും നശിപ്പി
	ക്കുന്ന) ശരീരത്തോടു കൂടിയ അങ്ങയെ
ഏകം എവ പ്രിയം	കരാളത്തന്നെ പ്രിയനായിട്ട്
ധ്യാനതീ	വിചാരിക്കുന്നവളായി
കഥമവി	പ്രയാസപ്പെട്ട്
ക്ഷണം പ്രാണിതി	അല്പനേരം ജീവിക്കുന്നു.

അല്പയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങയെക്കുറിച്ചുണ്ടായ കാമസന്താപത്താൽ പരവശമായ ആ രാധയുടെ താപം ശമിപ്പാൻ ചന്ദനമോ ചന്ദ്രനോ താമരയോ നല്കതന്നു വിചാരിച്ചു കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോഴു ക്കു അവൾ വളരെ നേരം വല്ലാതെ മോഹാലസ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു. എന്നാലിത്രയും കഷ്ടാവസ്ഥയിൽ പെട്ടവളെ രക്ഷിപ്പാൻ ഞാൻ വിചാരിച്ചാലും കഴികയില്ലെല്ലോ എന്നു അങ്ങ വിചാരിക്കേണ്ട. ആ മോഹാലസ്യത്തിൽനിന്നുണർന്ന് ശേഷം അവൾ വല്ലാതെ തളന്ന് വെയ്യാതെയായി ഞങ്ങളെ ചുറ്റുവരേയും വെടിഞ്ഞു ആരുമില്ലാത്തതു പോയിരുന്ന് സുകല സന്താപത്തെയും ശമിപ്പിക്കത്തക്കതായ ശരീരത്തോടു കൂടിയ അങ്ങയെത്തന്നെ തന്റെ

ഭർത്താവായി ധ്യാനിച്ചിരുന്നിട്ടാണെ ഇപ്പോൾ അല്പനേരമെങ്കിലും പ്രയാസപ്പെട്ട ജീവിക്കുന്നത് അതുകൊണ്ട് അങ്ങ അച്ഛന്റെ അടുക്കലേക്കു വേഗത്തിൽ പോകണമെ. അല്ലെങ്കിൽ അവളെ കാണാൻ തന്നെ സംഗതിവരുമൊ എന്നു സംശയമാണ്.

മൂലം

ഇത്ര കാലം ജീവിച്ചില്ലെ അതുപോലെ ഇനിയും അവൾ ജീവിക്കും എന്നു അങ്ങ വിചാരിക്കേണ്ട എന്നിങ്ങിനെ സഖി, ശ്രീകൃഷ്ണനെ അറിയിക്കുന്നു.

ക്ഷണ മഹി വിരഹഃ പുരാ ന സേഹേ
നയനനിമീലനവിനയാ യയാ തേ
ശ്ചസിതു കഥ മസൗ രസാമുശാഖാം
ചിര വിരഹേ വി വിലോക്യ പുഷ്പിതാഗ്രാം

നയന നിമീലന വി കണ്ണടയുന്നതു കൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചിരുന്ന
നയാ

യയാ തേ വിരഹഃ യാതൊരു രാധയാൽ അങ്ങയുടെ വിരഹം (അങ്ങയോടു വേർപെട്ടിരിക്കൽ)

ക്ഷണം അവി അല്പനേരം പോലും

പുരാ ന സേഹേ പണ്ടു സമിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ല

സാ അസൗ ആ ഈ രാധാ

ചിരവിരഹേ അവി വളരേക്കാലമായ വിരഹത്തിങ്കലും

പുഷ്പിതാഗ്രാം അഗ്രങ്ങളിൽ പുഷ്പങ്ങളോടു കൂടിയ

രസാമുശാഖാം മാവിൻ കൊമ്പു

വിലോക്യ കണ്ടിട്ടു

കഥം ശ്ചസിതു എങ്ങിനെ ജീവിക്കും

സാരം— അല്ലയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! കണ്ണ് ചീമ്പുക എന്ന സ്ഥിതി ബ്രഹ്മാവിനാൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ടതിനാൽ നിന്തിരുവടിയുടെ വദനാര

നന്ന

നാലാം സർഗ്ഗം

വിനയത്തെ സർവ്വദാ കണ്ടാനന്ദിപ്പാൻ തരമില്ലല്ലോ എന്ന് വിചാരിച്ചു വ്യസനിക്കുന്ന യാതൊരു രാധാദേവിയായ് അങ്ങയുടെ വിരഹം അല്പനേരം പോലും പണ്ടു സഹിക്കപ്പെട്ടിരുന്നില്ലയോ ആ രാധാ ഇപ്പോൾ കാര്യമോട്ടുപകരമായ മാവ് പൂത്തിരിക്കുന്നതു കണ്ടും വളരേക്കാലമായ അങ്ങയുടെ വിരഹത്തെ സഹിച്ചും എങ്ങിനെ ജീവിച്ചിരിക്കും അതുകൊണ്ടു അങ്ങ് അപകൃഷ്ട അടക്കലേക്കു പോകുവാൻ ഒട്ടും തന്നെ താമസിക്കരുതെ.

മൂലം

വൃഷ്ടിപ്രാകലഗോകലാവനരസാദൃശ്യത്വഗോവർദ്ധനം
ബിഭ്രേപല്ലവവല്ലഭാഭിരധികാനന്ദാചിരം ചുംബിതഃ
ദപ്തേണവതദപ്തിതാധരതടിസിന്ദ്രമുദ്രാങ്കിതോ
ബാഹുർഗോപപതേസ്തന്നോതുഭവതാം ശ്രേയാംസി കംസദപിഷഃ

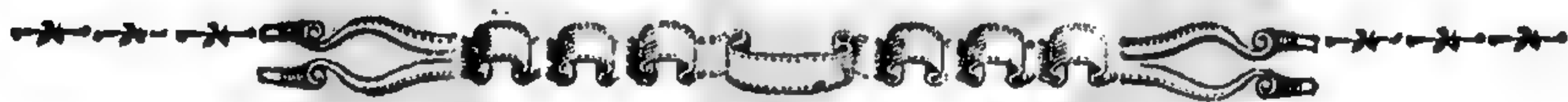
വൃഷ്ടിപ്രാകലഗോകലാവ	മഴകൊണ്ടു പരവശമായ അമ്പാടിയു
നരസാൽ	ടെ രക്ഷയിലുള്ള താല്പര്യംകൊണ്ടു
ഗോവർദ്ധനം ഉദ്ധൃത്യ	ഗോവർദ്ധന പർവ്വതത്തെ പറച്ചു പൊ
	ന്തിച്ചു
ബിഭ്രേ	വിടിച്ചിരിക്കുന്നതും
വല്ലവവല്ലഭാഭിഃ	ഗോപികമാരാൽ
അധികാനന്ദം	ഏറ്റവും സന്തോഷത്തോടെ
ചിരം ചുംബിതഃ	വളരേക്കാലം ചുംബിക്കപ്പെട്ടതും
തദപ്തിതാധരതടിസി	(ആസമയത്ത്) അവരാൽ വെക്കപ്പെട്ട
ന്ദ്രമുദ്രാങ്കിതഃ	അധരതലത്തിങ്കലെ സിന്ദ്രമുത്താൽ
	അടയാളപ്പെട്ടതും
(അതഃ) ദപ്തേണ ഇവ	(ഇത് ഹേതുവായിട്ട്), ഗർവ്വോടു കൂടിയ
	തോന്നുന്നതോന്നാമാറിരിക്കുന്നതും ആയ
ഗോപപതേഃ കംസദപിഷഃ	ഗോപപതിയായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ
ബാഹുഃ ഭവതാം	കൈ ഭവാനാക്ക്

ശ്രേയാംസിതന്നാതു ശ്രേയസ്സുകളെ വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ.

സാരം വർഷത്താൽ ഏറ്റവും ദുഃഖിതനായ ഗോകുലവാസി ജനങ്ങളെ രക്ഷിപ്പാനുള്ള താല്പര്യത്താൽ ഗോവർദ്ധനപർവ്വതം പറച്ചെടുത്ത് കൊടയറക്കി പിടിച്ചു അവരെ രക്ഷിച്ചതും ഗോപികമാരാൽ തന്നിമിത്തവും പരമാനന്ദത്തോടെ വളരേക്കാലം ചുംബിക്കപ്പെട്ടതും ആ ചുംബനസമയത്ത് അവരുടെ അധരങ്ങളിൽനിന്നു പറ്റിയ സിന്ദൂരത്താൽ അടയാളപ്പെട്ടതും അതുനിമിത്തം അന്തർഗതമായ, (താൻഗോവർദ്ധനപർവ്വതത്തെ പറച്ചെടുത്തു പിടിച്ചുവെല്ലാ എന്നും മറ്റുമായ) ഗർവ്വം പൂർത്തേക്കു പ്രകാശിച്ചു ചോകുന്നിരിക്കയാണോ എന്നു തെറ്റാണുമാറിരിക്കുന്നതും ആയ, ആ ഗോപാലപാലകനായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ കൈ ഭവാനാർക്കു ശ്രേയസ്സുകളെ വർദ്ധിപ്പിക്കട്ടെ.

ശ്രീജയദൈവകൃത അഷ്ടപദികാവ്യ

ചതുർത്ഥസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ.

സംകാർഷ്ണ പുണ്യരീകാർഷ്ണാനന്ദ

പഞ്ചമഃ സ്കന്ദഃ

മൂലം.

അഹമിഹനിവസാമിയാഹിരധാ
മനനയമദചനേനചാനയേഥാഃ
ഇതിമധുരിപുണാസഖീനിയുക്താ
സ്വയമിദമേത്യപുനജ്ജഗാദരധാം

അഹം ഇഹ നിവസാമി ഞാനിവടെ തമസിക്കാരം
തപം യാഹി നീ പോയാലും

നവ്യ

അഞ്ചാം സർഗ്ഗം

മ ദ്വീപനേന രാധാം

അനുനയ

ആനന്ദമാഃ

ഇതി മധുരിപുണാ

നിയുക്താ

സഖീ പുനഃ

സ്വയം രാധാം ഏത്യ

ഇദം ജഗാദ

എന്റെ വാക്കുകൊണ്ടു രാധയെ

സമാധാനിപ്പിക്കുകയും

കൊണ്ടു വരികയും ചെയ്താലും

ഇപ്രകാരം ശ്രീകൃഷ്ണനാൽ

കല്പിച്ചയക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന

സഖി പിന്നെ

തന്നെത്താൻ രാധയെ പ്രാപിച്ചിട്ടു

ഇതിനെ പറഞ്ഞു.

സാരം. അല്പയോസഖി! ഞാനിവിടെ ഇരിക്കാം നീയവിടെ പോയി, എനിക്ക് നടക്കാൻ അശേഷം വെയ്ക്കാത്തതുകൊണ്ടു രാധ ഇങ്ങോട്ട് തന്നെ വന്നാൽ നന്നെന്നും ഞാനിനി യാതൊരപരാധവും ചെയ്തില്ലെന്നും മറ്റും ഞാൻ പറഞ്ഞയച്ചിരിക്കുന്നു എന്ന് പറഞ്ഞ് അവളെ സമാധാനിപ്പിച്ച് ഇങ്ങോട്ടു കൂട്ടിക്കൊണ്ടു വരൂ. എന്തിനെന്നു ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞതു കെട്ടു ആ സഖി തന്നെത്താൻ രാധയുടെ അടുക്കൽ പോയി ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

അഷ്ടപദീ

(൧൦)

വരാളിരാഗം

രൂപകതാളം

മൂലം.

വഹ്നി മലയസമീപേ മദനമുപനിധായ

സ്ഫുടതി കസുമനികരേ വിരഹിഹൃദയദളനായ

(൧)

തവ വിരഹേ വനമാലീ സഖി സീദതി രാധേ

ദഹതി ശിശിരമയുഖേ മരണ മനുകരോതി

പതതി മദനവിശിഖേ വിലപതി വികലതരോതി

(൨)

(തവവിരഹേ)

ധ്വജാതി മധുചസമൃദ്ധേ ശ്രവണ മഖി ദധാതി

മനസി കലിതവിരഹേ നിശി നിശി രജ മുചയാതി

(൩)

(തവവിരഹേ)

വസതി വിപിനവിതാനേ തൃജതി ലളിതധാമ
ലുതി ധരണിശയനേ ബഹു വിലപതി തവ നാമ (൪)
(തവവിരഹേ)

ഭണതി കവി ജയദേവേ വിരഹവിലസിതേന
മനസി രഭസവിഭവേ ഹരിരദയതു സുകൃതേന (൫)
(തവവിരഹേ)

ഹംസവി ഹേരായേ അപ്ലയോസവി! രാധേ!
വിരഹിഹൃദയദളനായ വിരഹികളുടെ മനസ്സുകളെ ഭേദിപ്പാൻ
വേണ്ടി

മലയസമീരേ മദനം മലയവായു (തെക്കൻകാറ്റ്) കാമദേവ
നെ

ഉപനിധായ വഹതി അരികത്തിരുത്തി (പുറത്ത് വെച്ചു) എടു
ത്തുകൊണ്ടു പോകുമ്പോഴും (കാമോദ്ദീ
പകരപത്തോടെ വീശുമ്പോഴും)

കസുമനികരേ സ്പൃഹുതി പൂക്കളുടെ കൂട്ടം വിരിയുമ്പോഴും
വനമാലി തവ വിരഹൈ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്റെ വിരഹത്തിൽ
സിദതി തളരുകയും

ശിശിരമയുഃഖ ദഹതി ചന്ദ്രൻ ദഹിപ്പിക്കുമ്പോൾ
മരണം അനുഭവിക്കാതി മരണത്തെ അനുഭവിക്കുകയും (മരിച്ചു
തിന്നൊക്കുകയും)

മദനവിശിഖേ പതതി കാമബാണം തറക്കുമ്പോൾ
അതി വികലതരഃ ഏറ്റവും ദുഃഖിതനായിട്ടു
വിലപതി നിലവിളിക്കുകയും

മധുപസമൃദ്ധേ ധപനതി വണ്ടിൻകൂട്ടം ശബ്ദിക്കുമ്പോൾ
പ്രവണം അവിദധാതി ചെവി പൊത്തുകയും
നിശി നിശി രാത്രിയിൽ രാത്രിയിൽ

മനസി	മനസ്സു
കലിതവിരഹേ	വിരഹദുഃഖത്തോടു കൂടുമ്പോൾ
രജം ഉപയാതി	വേദനയെ പ്രാപിക്കുകയും
ലളിതധാര തൃജതി	മനോഹരമായ ഗ്രാഹത്തെ ഉപേക്ഷിക്കുകയും
വിപിനവിതാനേ വസതി	വിസ്കാരമായകാട്ടിൽ താമസിക്കുകയും
ധരണിശയനേ ലുന്തി	ഭൂമിയൊക്കുന്ന ശയ്യയിൽ (വെറുനിപത്ത്) കിടന്നുറങ്ങുകയും
തവ നാമ	നിന്റെ നാമത്തെ
ബഹു വിലപതി	അന പധിപ്രാവശ്യം വിളിച്ചു നില പിളിക്കുകയും ചെയ്യുന്നു
കവിജയദേവേ	കവിയാകുന്ന ശ്രീജയദേവർ
വിരഹവിലസിതേന	വിരഹവിലാസം കൊണ്ടും (രാധയോടു വെർവിരിഞ്ഞു ദുഃഖിച്ചിരിക്കുമ്പോഴുണ്ടായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചേഷ്ടകളെ)
സുകൃതേന ഭണതി	പുണ്യത്താൽ വണ്ണിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ
മനസി	(ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ) മനസ്സ്
രഭസവിഭവേ	ബലപ്പെടുകൊണ്ടു നിറഞ്ഞിരിക്കും സമയത്ത്
ഹരിഃ- ഉദയതു	ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രത്യക്ഷമാകണേ

സാരം. അല്ലയോരാധേ, കാമരാജാവിന്റെ വാഹനമായ മലയുപായ (തെക്കൻകര) കാമദേവനെ വഹിച്ചുകൊണ്ടു (കാമോദ്ദീപകതപഃത്താടെ) വിരഹികളെ അത്യന്തം ച്യവസനിപ്പിക്കാനായി സഞ്ചരിക്കുമ്പോഴും (വിശുദ്ധ്യോഴും) അദ്ദേഹത്തിന്റെ ബാണങ്ങളൊക്കുന്ന കസുമസമൃദ്ധങ്ങൾ വികസിക്കുമ്പോഴും നിന്റെ വിരഹത്താൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, വല്ലാതെ തളരുന്നു എന്നുമാത്രമല്ല, അതി

ശീതളങ്ങളായ കിരണങ്ങളോടു കൂടിയ ചന്ദ്രൻ ഉദിക്കുമ്പോൾ താ
 പം സഹിയ്ക്കത്തക്ക മരിച്ചതുപോലെ കിടക്കുകയും കാമബാണങ്ങൾ
 വന്നു തറക്കുമ്പോൾ (നിന്നെക്കുറിച്ചു കാമവിചാരം വല്ലാതെ മന
 സ്സിലുദിക്കുമ്പോൾ) അതിയായി ദുഃഖിച്ചു കരയുകയും വണ്ടുകളുടെ
 ശബ്ദം കേൾക്കുമ്പോൾ സഹിക്കാൻ വെയ്ക്കാത്തതിട്ടു ചെകിട്ടു പൊ
 ത്തുകയും രാത്രിതോറും അദ്ദേഹത്തിന്നു മനസ്സിൽ വിരഹദുഃഖം ഇ
 ടക്കിടെ യതിയാലുദിക്കുമ്പോൾ വല്ലാതെ വേദന അനുഭവിക്കുകയും
 അതിമനോഹരമായ തന്റെ ഗുഹത്തിലിരിക്കാതെ വിരഹവ്യഥ
 യെ പോക്കാൻവേണ്ടി അങ്ങമിങ്ങും ചുറ്റിനടക്കാൻ തക്കവിസ്തീർണ്ണ
 മായ കാട്ടിൽ വസിക്കുകയും ആ കാട്ടിൽ വെറുംനിലത്തു തന്നെ കി
 ടന്നുരുണ്ട് പലേ പ്രാവശ്യവും നിന്നെ വിളിച്ചു നിലവിളിക്കുകയും
 ചെയ്യുന്നു. ഇപ്രകാരം ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിരഹാവസ്ഥയെ ജയദേവകു
 വി ജന്മാന്തരസുകൃതത്താൽ വർണ്ണിക്കുന്നത് അറിഞ്ഞിട്ടു ഓ ഇവൻ
 എന്റെ ഗുഡപുത്രന്തന്നെ വർണ്ണിക്കുന്നുവെല്ലോ മഹാഭക്തൻ ത
 ന്നെ അതുകൊണ്ടു ഇവനെ രക്ഷിപ്പാൻ ബഹു തിടുക്കമായി എന്ന്
 മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടു ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ മുമ്പിൽ പ്രത്യക്ഷ
 മായി വരേണമേ. എന്ന് കവി പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

“മനസി” എന്ന പദം അധികരണാത്മ സപ്തമിയായും
 സ്വീകരിക്കാം ആ പക്ഷത്തിൽ ജയദേവരുടെ മനസ്സിൽ എന്നാണ്
 അർത്ഥം. അപ്പോൾ “രഭസചിദവേ” എന്ന പദത്തിലെ രഭസ
 ശബ്ദാത്മത്തിന്റെ ആകാരവും മറ്റും. അതാവതു സാക്ഷാൽ ശ്രീ
 കൃഷ്ണഭഗവാനെ കണ്ടാനന്ദിച്ചിരിപ്പാൻ തിടുക്കമായി എന്നു.

മൂലം

പിന്നെയും സഖി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിരഹചേഷ്ടകളെ രാധ
 യോടു പറയുന്നു.

പൂർവ്വയത്രസമന്തപയാരതി പതേരാസാദിതഃസിദ്ധയ
 സ്തസ്മിന്നേവനികഞ്ജമന്മഥമഹാതീർത്ഥപുനർമ്മാധവഃ
 ധ്വായംസ്തപാമനിശംജപനവിതവൈവംലംപമന്ത്രാവലിം

ഭൂയസ്സ്തപൽകചകുണ്ടനിർവപരീരംഭാമൃതംവാഞ്ചരതി	
പൂർവ്വം യത്ര തപയാ	മുന്യ യാതൊന്നിങ്കൽവെച്ചു നിന്നോടു
സമം	കൂടെ
രതിപതേഃ സിലയഃ	കാമദേവന്റെ സിലികൾ (ആലിംഗന ചുംബനാദികൾ)
ആസാദിതാഃ	അനുഭവിക്കപ്പെട്ടവോ
തസ്മിൻ നികഞ്ജമന്ഥ	ആ വള്ളിക്കുടിലാകുന്ന മന്ഥമഹാ തീ
മഹാതീത്ഥേ ഏ	ത്ഥത്തിങ്കൽ വെച്ചു തന്നെ (കാമദേവൻ
വ	സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന വലുതായ പുണ്യസ്ഥലത്തു)
മാധവഃ തപാം അനിശം	ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്നെ എല്ലായ്പ്പോഴും ധ്യാനി
ധ്യയൻ	ച്ചും
തവ ആലാപമന്ത്രാ	നിന്റെ സ്വകാര്യസംഭാഷണങ്ങളാകു
വലീം ഏവ	ന്ന മന്ത്രങ്ങളുടെ കൂട്ടത്തെത്തന്നെ.
ജപൻ	ജപിച്ചും
പുനഃ അവി ഭൂയഃ	വിനേയും വിനേയും
തപൽകചകുണ്ടനിർവ	നിന്റെ കചകുണ്ടങ്ങളുടെ ഗാഢശാലിം
രിരംഭാമൃതം	ഗനമാകുന്ന മോക്ഷത്തെ
വാഞ്ചരതി	ആഗ്രഹിക്കുന്നു.

സാരം. അല്ലയോ രാധേ, മുന്യ നിന്നോടു കൂടെ ആലിംഗന ചുംബനാദികൾ അനുഭവിച്ചു കൊണ്ടിരുന്ന ആ വള്ളിക്കുടിലാകുന്ന മന്ഥമഹാതീത്ഥത്തിൽ (കാമോദ്ദീപകമായ സ്ഥലത്തു) തന്നെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇരുന്നു നിന്നെത്തന്നെ സർവ്വദാ സ്മരിച്ചും നിന്റെ ആ സൈപരസപ്താപങ്ങളെത്തന്നെ സദാ മന്ത്രിച്ചും ഇനിയും നിന്റെ കചകുണ്ടങ്ങളെ ഗാഢമായി ആലിംഗനം ചെയ്തു അതിൽ നിന്നുണ്ടാകുന്ന പരമാനന്ദാത്മകമായ മോക്ഷത്തെ ലഭിപ്പാനാഗ്രഹിച്ചും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു.

അഷ്ടപദി (൨)

മൂലം

ഗൌഡരാഗം ഏകതാളം

രതിസുഖസാരേ ഗതമഭിസാരേ മദനമനോഹരവേഷം
ന കരുണിതംബിനി ഗമനചിളംബന മനുസര തം ഹൃദയേശം (൧)

ധീരസമീരേ യമുനാതിരെ വസതി വനേ വനമാലീ

ഗോപിപീനചയോധരമദ്യന ചഞ്ചലകരയുഗശാലീ

നാമസമേതം കൃതസങ്കേതം വാദയന്തേ മൃദുവേണം

ബഹു മനുതേ നനുതേ തനുസംഗത പവനചലിത മവിരേണം (൨)
(ധീരസമീരേ)

പതതി പതന്ത്രേ വിചലതി പന്ത്രേ ശങ്കിതഭവദ്വധാനം

രചയതി ശയനം സചകിതനയനം പശ്യതി തവപാദാനം (൩)
(ധീരസമീരേ)

മുഖര മധീരം തൃജ മഞ്ജീരം രിപു മിവ കേളിസുലോലം

ചല സഖി കഞ്ജം സതിമിരപുഞ്ജം ശീലയ നീലനിചോളം (൪)
(ധീരസമീരേ)

ഉരസി മുരാരേ രുപധിതഹാരേ ഘന ഇവ തരളവലാകേ

തട്ടി ഭിവ പീഃത രതിവിപരീതേ രാജസി സുകൃതവിപരകേ (൫)
(ധീരസമീരേ)

വിഗളിതവസനം പരിഹൃതരശനം ഘടയ ജഘന മവിധാനം

കിസലയശയനേ പങ്കജനയനേ നിധിമിവ ഹർഷനിദാനം (൬)
(ധീരസമീരേ)

ഹരി രഭിമാനി രജനി രിദാനി മിയ മുപയാതി വിരാമം

കുരു മമ വചനം സതപരര ചനം പൂരയ മധുരിപുകാമം (൭)
(ധീരസമീരേ)

ശ്രീജയദേവേ കൃതഹരിസേവേ ഭണതി പരമരമണീയം
പ്രമുദിതഹൃദയം ഹരിമതിസദയം നമത സുകൃതിഗമനീയം (൮)
(ധീരസമീരേ)

ഹേ നിതംബിനി	അല്പയോ സുന്ദരി!
ഗോപീപീനപയോധര	ഗോപികമാരുടെ തടിച്ചിരിക്കുന്ന സ്തന
മദ്ഗന്ധഞ്ചലകര	ങ്ങളെ മദ്ഗന്ധം ചെയ്യാനിളകുന്ന കൈക
യുഗശാലി	ളേടേ കൂടിയ
വനമാലി	ശ്രീകൃഷ്ണൻ
ധീരസമീരേ	ഇളങ്കാരവീശുന്ന അഥവാമനസ്സിനേ
	ഇളക്കുന്ന കാരുള്ള
യമുനാതീരെ വനേ	യമുനാനദിയുടെ വക്കത്തുള്ള കാട്ടിൽ
വസതി	താമസിക്കുന്നു
രതിസുഖസാരേ	രതിസുഖത്തിന്ന് പ്രധാനമായ
അഭിസാരേ	സങ്കേതസ്ഥലത്ത്
ഗതം	പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നവനും
മദനമനോഹരവേഷം	കാമദേവനെക്കാൾ മനോഹരനും
ഘൃദയേഷം	(നിന്റെ) ഘൃദയത്തിൽ വർത്തിക്കുന്നവ
	നും ആയ
തം (തപം) അനുസര	അദ്ദേഹത്തിനെ (ശ്രീകൃഷ്ണനെ) നീ അ
	നുസരിച്ചാലും
ഗമനവിളംബനം മാ കരു	യാത്രക്ക് താമസം ചെയ്യരുത്
വനമാലി വേണം	ശ്രീകൃഷ്ണൻ കാടകുഴല
നാമസമേതം	വേരോടുകൂടിയും
കൃതസങ്കേതം	സങ്കേതത്തെ ചെയ്ത് (അറിയിച്ചും)
മുഴി	മനോഹരമായും
വാദയതി	ഉളിക്കുകയും

നന്ദ തേ	അല്ലയൊനിന്റെ
തന്മസംഗതപവനചലി	ശരീരത്തിൽ തട്ടിരിക്കുന്ന കറാറുകൊണ്ടു
തം	ഇളകിപ്പറുപ്പെട്ട
രേണം അപി	പൊടിപ്പൊഴുപ്പോലും
ബഹുമാനതേ	വല്ലാതെ ബഹുമാനിക്കുകയും
പതത്രേ	പക്ഷികളുടെ ചിറക്
പതതി	ഇളകുമ്പോഴും
പത്രേ വിചലതി	ഇല ഇളകുമ്പോഴും
ശങ്കിതഭവദുഃഖധനം	ഭവതി അടുക്കെക്കു വരുന്നുണ്ടോ എ
	ന്നു ശങ്കിച്ചു
ശയനം രചയതി	ശയ്യാളണ്ടാക്കുകയും (വിരിപ്പ് വിരിക്കുകയും).
തവ പന്ഥാനം	നിന്റെ വഴിയെ
സചകിതനയനം പശ്യ	ഭയപ്പെട്ട കണ്ണുകളോടു കൂടെനോക്കുകയും ചെയ്യുന്നു
തി	അല്ലയോസഖി! നീ
മേസഖി, തപം	കറക്കു ശബ്ദിക്കുന്നതും
അധീരം മുഖരം	ക്രിഡയിൽ ഏററവും ഇളകുന്നതും
കേളിസുലോലം	ശത്രുവിനെപ്പോലെ ഇരിക്കുന്നതും ആ
രിപും ഇവ മഞ്ജീരം	യ കാച്ചിലമ്പു
ത്വജ	വേണ്ടെന്നു വെച്ചാലും
നീലനിചോളം ശീലയ	കറുത്ത ഒരു മുട്ടപുടവ ധരിച്ചാലും
സതിമരപുഞ്ജം കഞ്ജം	കൂരിരുട്ടോടുകൂടിയ ലതാഗൃഹത്തെ കുറി
	ച്ചു
ചല	പോയാലും
മേഘിതേ	അല്ലയോ മഞ്ഞനിറത്തോടു കൂടിയവ
	ളെ,

ചുവന്ന

അഞ്ചാം സ്കൂൾ

മേ സുകൃതവിപാകേ

അല്ലയോ സുകൃതത്തെ അനുഭവിക്കുവാൻ പോകുന്നവളെ

തപം രതിവിപരീതേ
മുരാരേഃ

നീ വിപരീതസുരതസമയത്ത് ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ

ഉപഹിതഹാരേ
ഉരസി

മുത്തുമാലകൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന മാറിൽ

തരളവലാകേ
ഘനേ

ഇളകുന്ന വെള്ളിപ്പൂക്കളോടു കൂടിയ മേഘത്തിൽ

തടിച്ച് ഇവ
രാജസി

ഇടിമിന്നൽ പോലെ ശോഭിക്കാൻ പോകുന്നു

മേ പങ്കജനയനേ തപം

അല്ലയോ താമരക്കണ്ണി! നീ

വിഗളിതവസനം

വസ്ത്രം അഴിഞ്ഞുപോയതും

പരിശുതരശനം

അരഞ്ഞാൾ അഴിച്ചിടുത്തതും

അപിധാനം

മാവില്ലാത്തതും

നിധിം ഇവ ഹഷ്ണിദാ
നം

നിധിയെപ്പോലെ സന്തോഷത്തിന് മുഖ്യകാരണമായും ഇരിക്കുന്നു

ജഘനം കിസലയശയനേ

ജഘനത്തെ തളിക്കെടക്കയിൽ

ഘടയ

യൊജിപ്പിച്ചും (വെച്ചും)

ഹരിഃ അഭിമാനീ

ശ്രീകൃഷ്ണൻ അഭിമാനിയായെന്നു

ഇയം രജനീഃ ഇദാനീം

ഇതരാത്രി ഇപ്പോൾ

വിരമം ഉപയാതി

അവസാനത്തെ പ്രാപിക്കാൻ അടുത്തിരിക്കുന്നു

മമ സതപരരചനം

എന്റെ ബദ്ധപ്പാടോടു കൂടിയ

വചനം കരു

വാക്കിനെ ചെയ്താലും

മധുരിപുകാമം പൂരയ

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആഗ്രഹത്തെ സാധിപ്പിച്ചാലും

കൃതഹരിസേവേ	സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണനെ സേവിച്ചിരി ക്കുന്നു
ശ്രീജയദേവേ	ശ്രീജയദേവർ
പരമരമണീയം ഭണതി	അതിമനോഹരമായി വർണ്ണിക്കുമ്പോൾ
പ്രമുദിതഹൃദയം	സന്തോഷമാനസനായും
അതിസദയം	ഏറ്റവും ദയാലുവായും
സുകൃതിഗമനീയം	പുണ്യപാതാരാൽ അറിയപ്പെടുവാൻ യോഗ്യനായും ഇരിക്കുന്ന
ഹരിം (യുയം) നമത	ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ നിങ്ങൾ നമസ്കരി ച്ചാലും

സാരം — അപ്ലയോസുന്ദരി! ഗോപികമാരുടെ പിനങ്ങളായ സ്കന്ദങ്ങളെ മദ്ദനം ചെയ്യാൻ അതിരല്ലാത്ത ശ്രീകൃഷ്ണൻ, ഹേരാഡേ! പ്രാണനാഥേ! ഞാനിവടെത്തന്നെയുണ്ടു നിവേഗം ഇങ്ങോട്ടു വരും എന്നിങ്ങിനെ കണ്ണാനന്ദകരമായി കൊടുക്കുവളിക്കുകയും നിന്റെ ശരീരത്തിൽ തട്ടിവരുന്ന കാറ്റുകൊണ്ടിളകി പൊങ്ങപ്പെടുന്ന പൊടിയേയുംകൂടി കണക്കില്ലാതെ ആദരിക്കുകയും പക്ഷികളുടെ ചിറകിളകുന്ന ശബ്ദം ഇലകളുനങ്ങുന്ന ശബ്ദം ഇതുകൾ കേൾക്കുമ്പോഴും ഓ! ഭവതീ വരുന്നുവോ എന്ന് ശങ്കിച്ചു വേഗം ക്രീഡക്കുചിത്തമായ ശയ്യവിരിച്ചു തെയ്യാറാക്കുകയും നീ ചെയ്യുന്ന വഴിയെ, താൻ ചെയ്ത അപരാധത്താൽ ഭയപ്പെട്ട് കണ്ണുകളിളകിക്കൊണ്ടു നോക്കുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടു മന്ദവായു വീശുന്ന യമുനാനദീതീരത്തുള്ള വനത്തിൽ സുരതസുചാനഭവത്തിന്നു അത്യന്തം സൗകര്യമായ ആ സങ്കേതസ്ഥലത്ത് സ്ഥിതിചെയ്യുന്നു അരിനാൽ കാമദേവനെക്കൊൾവ സുന്ദരനായും എപ്പോഴും നീ സ്മരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നവനും ആയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേക്ക് നിവേഗം പോകണം അതിനൊട്ടും താമസിക്കരുത് എന്നാൽ വഴിക്കു കൊക്കു ശബ്ദിക്കുന്നതും ക്രീഡാസമയത്ത് വല്ലാതെ ഇളകുന്നതും തന്നിമിത്തം ഭവതിയെ ഉപദ്രവിക്കുന്നതും ആയ കാച്ചിലമ്പുകൾ ഒന്നാമതായി അഴിച്ചുവെക്ക.

വഴിക്കാരുമാറിയാതിരിപ്പാൻ ഒരു കറുത്ത വസ്ത്രമെടുത്ത് തലയോടു കൂടിമുട്ട എന്നിട്ട ഗുഡുമായി ക്രീഡിപ്പാൻ തക്ക കൂരിരുട്ടുള്ള ഒരു വള്ളിക്കുടിയിലേക്കു നീ വേഗം ചെല്ല എന്നാൽ സ്വസ്താവസ്ഥയായ നി നിന്റെ സുകൃതചരിവുകത്താൽ കാമുകിൽവണ്ണനായ കൃഷ്ണനോടുകൂടെ പുരുഷായിതസുരതം ചെയ്യുമ്പോൾ വെള്ളിപ്പക്ഷികൾ ചലി പുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന കാമഘൃത്തിൽ ഇടിമിന്നൽ പോലെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ മുത്തുമാലകളണിഞ്ഞിരിക്കുന്ന മാറിൻ കിടന്ന വിളങ്ങും അല്ലയോ സുന്ദരി കൊടികുന്ദപ്പസുന്ദരനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ദർശനമാത്രത്താൽ സ്വയമേവവസ്ത്രം അഴിഞ്ഞുപോയതും ശ്രീകൃഷ്ണനാൽതന്നെ അരഞ്ഞാളഴിച്ചു കളയപ്പെട്ടതും യാതൊരാളാലും അത്തോടു കൂടാത്തതും നിധിപൊലെ പരമാനന്ദത്തെ ജനിപ്പിക്കുന്നതും ആയ നിന്റെ ജഘനം കിസലയശയനത്തിങ്കൽചെച്ചാലും. ഇനി ഞാൻ പറഞ്ഞത് കേൾക്ക (ചെയ്യ) നീ വേഗം പോയി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മോഹത്തെ സാധിപ്പിക്കു പതുക്കെയോചാമെന്നു വിചാരിച്ചാൽ അദ്ദേഹം നിന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു എന്നും വന്നേക്കാം ഇങ്ങോട്ടു വരുമെന്നു നീ ഒട്ടും വിചാരിക്കേണ്ട. അദ്ദേഹം മഹാ അഭിമാനിയായാണ്. വിശേഷിച്ചു ഗുഡുമാത്രക്കും മറ്റും എത്രയോ സൗകര്യമായ ഈ രാത്രിയും ഇപ്പോൾ കഴിവും. അല്ലയോ ജനങ്ങളേ ശ്രീകൃഷ്ണസ്വാമിയെ സദാ സെവിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ശ്രീജയദേവർ ഭഗവൽകഥയെ അതിമനോഹരമായി വർണ്ണിക്കുന്നതറിഞ്ഞിട്ടു സന്തോഷമാനസനായി പരമദയാലുചായി സുകൃതികളാൽ അരിയപ്പെട്ടവനാകുന്നായിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നിങ്ങൾ സദാ ഭജിക്കവിൻ!

ഈ ഗാനം പാടിനെയ്യുമ്പോൾ ഒരു തത്തുചായന്ന് ഭഗവാൻ പ്രത്യക്ഷമായിരിക്കുന്നു. ഇതു ഈ ഗ്രന്ഥത്തിന്നു മഹാമഹിമ തന്നെ.

മൂലം

വികിരതി മഹാ ശ്യാസാനാശം പുരോ മഹാ രീക്ഷതേ
പ്രചിശതി മഹാഃ കഞ്ജം ഗുഞ്ജ നൂഹു ബഹു താമ്രതി
രചയതി മഹാ ശ്യാം പയോകലോ വലതേ മഹാഃ
മദനകദനക്ലാന്തഃ കാനേ പ്രിയ സുഖ വർത്തനേ.

മേ കാന്തേ	അല്ലയോ സുന്ദരി!
തവ പ്രിയഃ	നിന്റെ പ്രിയൻ
മദനകദംബാദിഃ	കാമബാധകാണ്ടു വിന്നനായിട്ടു
വർത്തതേ	ഇരിക്കുന്നു
ശ്വാസാൻ മുഹൂഃ	ശ്വാസങ്ങളെ പിന്നെയും
വികിരതി	വിടുകയും
പുരഃ ആശാം	മുൻഭാഗത്തു ദിക്കിനെ
മുഹൂഃ ഇഷ്ടതേ	പിന്നെയും നോക്കുകയും
മുഹൂഃ കഞ്ജം പ്രവിശതി	പിന്നെയും ലതാഗൃഹത്തെ പ്രവേശിക്കുകയും
ഗുഞ്ജൻ മുഹൂഃ	അക്ഷരം വ്യക്തമാകാതെ ശബ്ദിച്ചു പിന്നെയും
ബഹുതാമ്രതി	വല്ലാതെ തളരുകയും
മുഹൂഃ ശയ്യാം രചയതി	പിന്നെയും ശയ്യയെ ഉണ്ടാക്കുകയും
പയോകലഃ മുഹൂഃ വലതേ	പരവശനായിട്ടു പിന്നെയും ചുറ്റിത്തിരിയുകയും ചെയ്യുന്നു.

സാരം അല്ലയോ സുന്ദരി! ഭവതിയുടെ പ്രാണപ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കാമബാധയാൽ മഹാവിന്നനായി അത്യുഷ്ണങ്ങളായ ദീർഘനിശ്വാസങ്ങൾ കൂടക്കൂടെ വിടുകയും ഭവതി വരുന്നുണ്ടോ എന്ന് വിചാരിച്ചിട്ടിരിക്കിടെ ലതാഗൃഹത്തിൽനിന്നു പുറത്തുവന്നു മുൻഭാഗത്തേക്കു നോക്കുകയും ഭവതിയെ കാണാഞ്ഞിട്ടു ലതാഗൃഹത്തിലേക്കു തന്നെ കടന്നു പോവുകയും അവിടെ ചെന്നു നാവു പേരാതെ കാരോരോ ശബ്ദം പുറപ്പെടുവിച്ചു വല്ലാതെ തളന്നു കിടക്കുകയും പിന്നെ ഭവതി ഇപ്പോൾ വരുമെന്നു കരുതി ശയ്യചിരിച്ചു തെയ്യറാക്കുകയും പിന്നെയും ഭവതിയെ കാണാഞ്ഞിട്ടത്രയും പരവശനായി അങ്ങമിങ്ങും നടക്കുകയും ചെയ്യുന്നു.

മൂലം
തപോമൃഗ സമം സമക്രമധുനാതിശാശ്വരസംഗതോ

ഗോവിന്ദസ്വമനോരഥേന ചസമപ്രാപ്തമഃസംഗ്രതാം
കോകാനാംകരുണസ്വനേന സദശീദീപ്താമമാഭ്യത്ഥനാം
തനുശ്ലേഖിഹലംവിളംബനമസൗരമ്യോഭിസാരക്ഷണം

ഘോരമുഖ അധുനാ
തപോമൃത സമം
തിശാന്തഃ-

സമഗ്രം അസ്തം ഗതഃ

അല്ലയോ മൃഡേ! ഇപ്പോൾ
നിന്റെ കഷ്ടപ്പാടോടു കൂടെ
സൂര്യൻ

സംപൂർണ്ണമായ അസ്തമനത്തെ പ്രാപ്തനാ
യി

ഗോവിന്ദസ്വ

മനോരഥേന സമം

തമഃ സംഗ്രതാം ച

പ്രാപ്തം

കോകാനാം

കരുണസ്വനേന

സദശീ മമ അഭ്യത്ഥനാം

ദീപ്താം

തൽ വിളംബനം വിഹലം

അസൗരമ്യോഭിസാര

ക്ഷണം

രമ്യം

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ

മനോരഥത്തോടു കൂടെ

അന്ധകാരം പരിപൂർത്തിയേയും

പ്രാപ്തമായി

ചക്രവാകപ്പക്ഷികളുടെ

ദീനസ്വനത്തോടു

ഇലയായ ഏന്റെ അപേക്ഷ

വീണ്ടുതാകുന്നു

അതിനാൽ താമസം വെറുതെ

ഈ സങ്കേതസ്ഥലത്തേക്കു പോകുവാനു

ള്ള സമയം

മനോഹരമാകുന്നു (വളരെ സൗകര്യമു

ള്ളതാകുന്നു)

സാരം— അല്ലയോമൃഡേ! സൂര്യൻ അസ്തമിച്ചതോടു കൂടെ നി
ന്റെ കഷ്ടപ്പാടുകളെല്ലാം തീർന്നു നിണക്കിപ്പോൾ പോലെ സഞ്ചരി
ക്കാം ഇരുട്ടു പൂർണ്ണമായപ്പോഴേക്കു നീ ഇപ്പോൾ ചെല്ലമെന്ന് വി
ചാരിച്ച ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്നോടു കൂടി ക്രീഡിപ്പാനുള്ള അഗ്രഹവും വ
ലിച്ചുവശായി ചക്രവാകങ്ങൾ വിരഹത്താൽ നിലവിളിക്കുന്നതു
പോലെ വളരേനേരമായി ഞാൻ നിന്നോടു പോകുവാനപേക്ഷിക്ക
ുന്നു. ഇനിപോകാൻ താമസിച്ചിട്ട് പ്രയോജനമില്ല ഈ ഗുഡയാത്ര
ക്കു വളരെ സൗകര്യമായ സമയം ഇതു തന്നെയാണ്

മൂലം

ആശ്ലേഷാദനം ചുംബനാദനം നഖോല്പ്ലവാദനം സ്വാന്തജപ്രോൽബോധാദനം സംഭ്രമാദനം രതാരംഭാദനം പ്രീതയോഃ
അന്യാത്വം ഗതയോഃ ഭ്രമാതിജിതയോഃ സ്തംഭാഷണൈ ജ്ജാനതൊദ്വന്ദ്വേ രിഹ കോനകോന തമസി വ്രീളാ വിമിശ്രോരസഃ

ഇഹ തമസി

ഈ ഇരുട്ടിൽ

അന്യാത്വം

പരസംസർഗ്ഗത്തിനായി

ഗതയോഃ

ചെന്നവരും

ഭ്രമാൽ മിജിതയോഃ

അങ്ങമിങ്ങും ചുറ്റിനടക്കുക ഹേതുവായിട്ടു കണിച്ചുചെന്നവരും

ആശ്ലേഷാൽ അനം ചുംബനാൽ

ആലിംഗനം ഹേതുവായിട്ടും പിന്നെ ചുംബനം ഹേതുവായിട്ടും

അനം നഖോല്പ്ലവാൽ അനം സ്വാന്തജപ്രോൽബോധാൽ

പിന്നെ നഖോല്പ്ലവാ ഹേതുവായിട്ടും പിന്നെ കാമവികാരം ഉണ്ടാവുന്നതുകൊണ്ടും

അനം സംഭ്രമാൽ

പിന്നെ സംഭോഗത്തിനുള്ള ബലപ്പാടുകൊണ്ടും

അനം രതാരംഭാൽ

പിന്നെ രതിക്രിഡക്കു തുടങ്ങുന്നതുകൊണ്ടും

അനം പ്രീതയോഃ

അനന്തരം സന്തോഷത്തോടു കൂടിയവരും

സ്തംഭാഷണൈഃ

സ്തംഭാപങ്ങളെകൊണ്ടു

ജ്ജാനതോഃ

അന്വോന്വം ആളെ അറിഞ്ഞവരും ആയ

ദ്വന്ദ്വേഃ

ഭാര്യഭർത്താക്കന്മാരുടെ

വ്രീളാമിശ്രഃ

ലജ്ജകലർന്നിരിക്കുന്ന

രസഃ കോന കോന

രസം എന്തൊരു വിശേഷം!! വിശേഷം!

സാരം അല്ലയോരാധേ! രാത്രിയുടത്തു പരസംസഗ്ഗത്തിന്നാ
യി ചെന്നു് അങ്ങമിങ്ങു നടക്കുമ്പോൾ കൂട്ടിമുട്ടി അന്യോന്യം ആലിം
ഗനം ചെയ്തും ചുംബിച്ചും കൈകൊണ്ടു സ്നാനതടാദികളിൽ മദ്യം
തദനന്തരം കാമവികാരങ്ങൾ പൂർണ്ണമായുദിച്ചതിനാൽ അതിതിട
ക്കത്തോടെ രതിക്രീഡക്കു ആരംഭിക്കുകയും തന്നിമിത്തം പരമാനന്ദ
ത്തോടു കൂടിയ ആ ദമ്പതിമാർ തങ്ങളുടെ സല്ലാപസുപരത്താൽ അ
ന്യോന്യം ആളെ അറിഞ്ഞു ലജ്ജയോടുകൂടി അപ്പോഴവർക്കുണ്ടാകുന്ന
രസം എത്ര വിശേഷം!! വിശേഷം!! അതുകൊണ്ടു ഭവതിക്കും ഇപ്പോ
ൾ അവിടെ പോയാൽ വലുതായ രസം അനുഭവിക്കാം. അതിനാൽ
പോകാൻ ഒട്ടും താമസിക്കേണ്ട.

മൂലം

സഭയ ചകിതം വിന്യസ്യന്തിം ഭുശൗതിമിരേപഥി
പ്രതിതരുമുഹുഃ സ്ഥിതപാമന്ദം പദാനിവിതനപന്തിം
കഥമപിരഥഃ പ്രാപ്താമംഗൈരനംഗതരംഗിഭിഃ
സുമുഖിസുഭഗഃ പശ്യൻസതപാമുവൈതുകൃതാത്മതാം

മോസുമുഖി	അല്ലയോസുന്ദരി!
തിമിരേ പഥി	ഇരുട്ടത്തു വഴിയിൽ
സഭയ ചകിതം	പേടിച്ചുരണ്ടു
ഭുശൗ വിന്യസ്യന്തിം	കണ്ണുകളെ വെച്ചുകൊണ്ടും (നോക്കി കൊണ്ടും)
പ്രതിതരു	വൃക്ഷങ്ങൾതോറും
മുഹുഃ സ്ഥിതപാ	കൂടക്കൂടെ ഇരുന്നിട്ടു
മന്ദം പദാനി	പതുക്കെ കാലടികളെ
വിതനപന്തിം	എടുത്ത് വെച്ചുകൊണ്ടും
കഥമപി	വളരെ പ്രയാസപ്പെട്ട്
രഥഃ പ്രാപ്തം	ശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തു എത്തിയിരിക്കുന്ന
അനംഗതരംഗിഭിഃ	കാമനെക്കൊണ്ടു് (കാമബാധകൊണ്ടു്) ഇളകിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന

അംഗൈഃ- (ഉപ
ലക്ഷിതം)

അവയവങ്ങളോടുകൂടിയ

തപഃ പശ്യൻ

നിന്നെ ദർശിക്കുന്നവനായിട്ട് (കണ്ടിട്ട്)

സഭഗഃ സഃ

സുന്ദരനായിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ

കൃതാത്മതാം

കൃതാത്മതയെ (സമധാനത്തെ)

ഉപൈതു

പ്രാപിക്കട്ടെ

സാരം— അല്ലയോ സുന്ദരി! കൂരിരുട്ടത്തു വഴിക്കു പേടിച്ചുവി
റച്ചു നോക്കിക്കൊണ്ടും നടന്നു ക്ഷീണം തീർപ്പാൻവേണ്ടി ഇടക്കിടെ
കരരോരോ മരങ്ങളുടെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നുകൊണ്ടും പതുക്കെ പതുക്കെ
നടന്നുവരുവിധം കഷ്ടപ്പെട്ട് ആ ഗുഹമായ സ്ഥലത്തെത്തി കാമ
ബാധയാൽ കരചരണാദ്യവയവങ്ങളിലൂടെക്കൊണ്ടു സ്ഥിതിചെയ്യു
ന്ന നിന്നെ അതിമനോഹരനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കണ്ടറിഞ്ഞിട്ട ആവു
ഇനി സമധാനമായി എന്നു വിചാരിച്ചു സന്തോഷിക്കട്ടെ.

എന്നിങ്ങിനെ സഖി, രാധയെ പോകുവാനായി പ്രോത്സാ
ഹിപ്പിച്ചു.

കവി, സത്സാന്നത്തിൽ മംഗളം ചെയ്യുന്നു.

മൂലം.

രാധാമുഖമുഖാരവിനമധുപ സൈന്ധവോക്യമൗളീസ്ഥലീ
നേപത്ത്യാചിതനീലരത്ന മവനീഭാരാവതാരാന്തകഃ
സപതൂന്ദ്രംബ്രജസുന്ദരീജനമനസ്സോഷപ്രദോഷ ശ്ചിരം
കംസധപംസനധൂമകേതു രവതു തപഃ ദേവകീനന്ദനഃ

ഘോജന!

അല്ലയോ ജനങ്ങളേ!

രാധാമുഖമുഖാരവിനമ

രാധാദേവിയുടെ മനോഹരമായ മുഖ

ധുപഃ

മാകുന്ന താമരപ്പവിലേ വണ്ടായും (രാ

ധയുടെ മുഖാസ്വാദനത്തിൽ അതിതല്പ

നായും)

കുമാര

അഞ്ചാം സ്കൂൾ

ത്രൈലോക്യമൗളിസ്ഥ
ലിനെ പത്മോ
ചിതനീലരത്നം

മൂന്നുലോകവാസികളുടെയും ശിരോരത്ന
ത്തിന്ന് ഉചിതമായ ഇന്ദ്രനീലക്കല്ലായ്ക്കും
(മൂന്നുലോകവാസികളിലും വെച്ചു ശ്രേ
ഷ്ഠനായും)

അവനിഭാരാവതാരാൻ
കു

ഭൂമിയുടെ ഭാരത്തിനായി ജനിച്ചിരിക്കു
ന്നവരുടെ കാലനായും

വ്രജസുന്ദരീ ജനമനസ്സോ
ഷപ്രദോഷഃ

ഗോപികാജനങ്ങളുടെ മനസ്സുന്തോഷ
ത്തിന്ന് കാരണനായും

കംസധപംസനധൂമകേതുഃ

കംസന്റെ നാശസൂചകനായും ഇരിക്കു
ന്ന

ദേവകീനന്ദനഃ

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

തപാ ചിരം

നിങ്ങളെ വളരേക്കാലം

സ്വപ്നം

ഇഷ്ടംപോലെ

അവതു

രക്ഷിക്കട്ടെ

സാരം- അല്ലയോ ജനങ്ങളേ! രാധയുടെ മുഖാരവിന്ദമാധു
ര്യത്തെ ആസ്വദിപ്പാൻ അതിതല്പരനായും സമസ്തലോകവാസിക
ളായ സകലമഹാത്മാക്കളുടേയും ശിരോലങ്കാരമായ വിശേഷപ്പെട്ട
ഇന്ദ്രനീലരത്നമായും (സകലമഹാത്മാക്കളിലും വെച്ചുശ്രേഷ്ഠനാ
യും) ഭൂമിഭാരത്തിനായി ജനിച്ചിരിക്കുന്ന ശിശുപാലദന്തവക്ത്രാദി
ദൃഷ്ടന്മാരുടെ അന്തകനായും ഗോപികമാരുടെ മനസ്സുന്തോഷത്തി
ന്ന് കാരണനായും ജനനമാത്രംകൊണ്ടു തന്നെ കംസന്റെ വിനാ
ശസൂചകനായും ഇരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ നിങ്ങളുടെ ഇഷ്ടം
പോലെ വളരേക്കാലം നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃത അഷ്ടപദീകാവ്യം

പഞ്ചമസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ.

ധൃഷ്ടവൈകുണ്ഠാനാമ

ഷ ഷ : സ ങ്ഗ :

രാധയുടെ സഖി, ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അടുക്കെ ചെന്ന് രാധയുടെ വിരഹാവസ്ഥയെ പറ്റി പറയുവാൻ ആരംഭിക്കുന്നു.

അഥ താം ഗന്തു മശക്താം
ചിരമനുരക്താം ലതാഗൃഹേദൃഷ്ടാ
തച്ചരിതം ഗോവിന്ദേ
മന സി ജ മന്ദേ സ ഖി പ്രാ ഫം.

അഥ സഖി	(അനന്തരം) സഖി
ചിരം അനുരക്താം	വളരേക്കാലമായി അനുരഗത്തോടു കൂടിയ
താം ലതാഗൃഹേ	ആ രാധയെ ലതാഗൃഹത്തിലേക്ക്
ഗന്തും അശക്താം	നടക്കുവാൻ ശക്തിയില്ലാത്തവളായി
ദൃഷ്ടാ	കണ്ടിട്ട്
മനസിജമന്ദേ	കാമദേവൻ നിമിത്തം ആലസ്യത്തോടു കൂടിയ
ഗോവിന്ദേ	ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഉദ്ദേശിച്ചു
തച്ചരിതം	രാധാദേവിയുടെ വർത്തമാനത്തെ
പ്രാഫം	പറയുന്നു.

സാരം. അതിന്നു ശേഷം രാധാദേവിയുടെ സഖി, വളരേക്കാലമായി ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ അനുരക്തയായതു നിമിത്തം വിരഹദുഃഖത്താൽ വല്ലാതെ ക്ഷീണിച്ചിരിക്കുന്ന രാധയ്ക്കു അദ്ദേഹം വസിക്കുന്ന ലതാഗൃഹത്തിലേക്കു നടപ്പാൻ ലേശം ശക്തിയില്ലെന്നു കണ്ടിട്ട് (ഭ

വതിയിവിടെത്തന്നെയിരിക്കു ഞാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഇങ്ങോട്ടുകൊണ്ടു
വരുവാൻ ശ്രമിക്കട്ടെ എന്നു രാധയോടു പറഞ്ഞപ്പോയി അദ്ദേഹ
ത്തിന്റെ അടുക്കലുചെന്നു) കൗമബാധയാൽ വല്ലാതെ കഴങ്ങിയിരി
യിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനോടു ആ ദേവിയുടെ വർത്തമാനങ്ങൾ പറയുന്നു.

അഷ്ടപദീ (൧൨)

മൂലം.

ശങ്കരാഭരണരംഗം

അടത്താളം

പശ്ചതിദിശി ദിശി രഹസി ഭവന്തം

തപദധര മധുരമധുനി പിബന്തം

(൧)

നാഥ ഹരേ സീദതി രാധാപാസ ഗൃഹേ

തപദിസരണ രഭസേന വലന്തി

പതതി പദാഗ്നി കിയന്തി ചലന്തി

(൨)

(നാഥഹരേ)

വിഹിത വിശദ ബിസ കിസലയ വലയാ

ജീവതി പരമിഹ തവ രതികലയാ

(൩)

(നാഥഹരേ)

മുഹൂ രവലോകിത മണ്ഡന ലീലാ

മധുരിപു രഹ മിതി ഭാവനശീലാ

(൪)

(നാഥഹരേ)

തപരിത മുഖൈതിന കഥ മദിസാരം

ഹരി രിതി വദതി സഖീ മനുവാരം

(൫)

(നാഥഹരേ)

ശ്ലിഷ്ടതി ചുംബതി ജലധര കല്പം

ഹരിരവഗത ഇതി തിമിര മനല്പം

(൬)

(നാഥഹരേ)

ഭവതി വിജ്ഞിനി വിഗളിതലജ്ജാ
വിലപതി രോദിതി വാസകസജ്ജാ

(൭)

(നാഥാമരേ)

ശ്രീജയദേവകവേ റിദമുദിതം
രസികജന നന്ദതാ മതിമുദിതം

(൮)

(നാഥാമരേ)

ഹേനാഥ! ഹരേ!

രാധാ വസന്തഃ

സീദതി

രഹസി

തപദധരമധുരമധുനി

അല്പയോനാഥ! ഹരേ!

രാധാ താമസിക്കുന്ന ഹൃദയത്തിൽ

തളന്നിരിക്കുന്നു

ശുദ്ധമായ സ്ഥലത്തു വെച്ചു

മറു ഗോപികമാരുടെ അധരങ്ങളിലെ

മാധുര്യത്തോടു കൂടിയ മധുക്കളെ

പിബന്തം

ഭവന്താ

ദിശി ദിശി

പശ്യതി

തപദഭിസരണരഭസൈന

പാനം ചെയ്യുന്നവനായി

ഭവാനെ

എല്ലാദിക്കിലും

കാണുകയും

അങ്ങയുടെ നേരിട്ടുവരാനുള്ള ഉത്സാ

ഹം കൊണ്ടു

വലന്തീ

കിയന്തി പദാനി

ചലന്തീ

പതതി

വിഹിതവിശദബിസ

കിസലയവലയാ

ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞ്

രണ്ടു നാലടികളെ

നടക്കുന്നവളായി (നടന്ന്)

വീഴുകയും

ഏറ്റവും അനുകൂലമായും നിമ്ബമാ

യും ഇരിക്കുന്ന താമരവളയം തളിർ ഇ

തുകളേക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ വളകളോടു

കൂടിയവളായി

കഥ

അറാം സദ്യം

ഇഹ പരം
തവ രതികലയാ

ജീവതി

മുഹൂഃ അവലോകി
തമണ്ഡനലീലാ

അഹം മധുരിപുഃ ഇതി
ഭാവനശീലാ

ഹരിഃ കഥം

തപരിതം അഭിസാരം
ന ഉചൈതി ഇതി
സഖീം അനുവാദം
വദതി

ഹരിഃ ഉപഗതഃ
ഇതി (മതപാ)
ജലധരകല്പം
അനല്പം തിമിരം
ശ്ലിഷ്ട്രതി ചുംബതി

ഭവതി വിളംബിനി
വാസകസഞ്ജാ രാധാ

വിഗളിതലഞ്ജാ
വിലപതി രോദിനി

ഇപ്പോൾ കേവലം
അങ്ങയുടെ സുരതവിദ്യകൊണ്ടു (സുരത
ചാതുര്യത്തെ മേലിൽ അനുഭവിക്കാമെ
ന്നു വിചാരിക്കുന്നതു കൊണ്ടു
മരിക്കാതെ ഇരിക്കുകയും

കൂടകൂടെ (താൻ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന) അ
ലങ്കാരങ്ങളുടെ ഭംഗി നോക്കി

ഞാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനാണ് എന്നിങ്ങിനെ
ധ്വാനിക്കുന്നവളായി
ശ്രീകൃഷ്ണൻഎങ്ങിനെയൊണ് (എന്താ
ണ്)

വേഗം സമീപത്തെക്കു
വരാതിരിക്കുന്നത് എന്നിങ്ങിനെ
സഖിയോട് കൂടകൂടെ
പറയുകയും

ശ്രീകൃഷ്ണൻ അടുത്തുവന്നു
എന്ന് വിചാരിച്ചിട്ട്
കാര്യമേന്മയോടടുത്തു തുല്യമായ
കൂരിരുട്ടിനെ

അലിംഗനം ചെയ്യുകയും ചുംബിക്കുക
യും

ഭവാൻ (വരാൻ) താമസിക്കുമ്പോൾ
ഗൃഹത്തിൽ (രതിക്രീഡക്കു) തെയ്യം
യിരിക്കുന്നരാധാ

ലഞ്ജയില്ലാതെയായി

അവലാതിയിടുകയും കരയുകയും ചെ
യ്ക്കുന്നു

ശ്രീജയദേവകവേ:	ശ്രീജയദേവ കവിയിൽ നിന്ന
ഉദിതം ഇദം	ഉണ്ടായ ഈഗാനം
രസികജനം	രസികന്മാരെ
അതിമുദിതം	ഏറ്റവും സന്തോഷത്തോടു കൂടിയവരാകി
തന്നോതു	ചെയ്യട്ടെ

സാരം. അല്ലയോ ലോകനാഥ! ഹരേ! രാധാ ഭവാന്റെ വിരഹഭവത്താൽ തന്നെ വല്ലാതെ തളന്ന് നടക്കാൻ വയ്യാതെ താൻ താമസിക്കുന്ന ഗൃഹത്തിൽ തന്നെ സ്ഥിതിചെയ്തും അപ്പോൾ ഭവാൻ ഗുഡമായ സ്ഥലത്തുവെച്ചു മറുളള ഗോപികമാരുടെ അധരപാനം ചെയ്തുകൊണ്ടു അവിടവിടെ സ്ഥിതിചെയ്യുന്നതായി ആ ദേവി കണ്ടിട്ടു ഭവാന്റെ അടുക്കലേക്കു വരുവാനതു സാഹത്തോടെ ബലപ്പെട്ടു രണ്ടുനാലടി നടക്കുമ്പോൾ പെരണ്ടു വീഴുകയും വിരഹവ്യഥ ശമിപ്പാൻ അനുകൂലമായും നിമ്ബലമായും ഇരിക്കുന്ന താമരവളയം തളിർ ഇതുകളെക്കൊണ്ടു വളയുണ്ടാക്കിയിട്ടു ആ ദേവി ഇപ്പോൾ കേവലം ഭവാന്റെ സുരതചാതുര്യത്തെ മേലിൽ അനുഭവിക്കാമെന്ന് വിചാരിച്ചു ജീവിച്ചിരിക്കുകയും തനിക്കുചിതങ്ങളായ ആഭരണങ്ങളുപേക്ഷിച്ചു പുരുഷവേഷത്തിന്ന് വേണ്ടത്തക്ക ഭൂഷണങ്ങളുണിഞ്ഞ് ഭംഗിയായോ എന്ന് കൂടക്കൂടെ നോക്കി ഞാൻ തന്നെയാണ് ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നു വിചാരിച്ചു വിചാരിച്ചു കുറച്ചൊന്നാശ്വസിക്കുകയും അതിന്ന് ശേഷം സഖിയോടു ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നതാണ് വരാത്തതെന്ന് കൂടക്കൂടെ ചോദിക്കുകയും അപ്പോഴക്കിതാ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വന്നു എന്ന് കരുതി കാമേഘത്തോട് തുല്യമായ കൂരിരുട്ടിനെ (അങ്ങയാണെന്ന് ഭ്രമിച്ചു) ആലിംഗനം ചെയ്യുകയും ചുംബിക്കുകയും ആ ആലിംഗനദികൾക്കാലംബമില്ലാഞ്ഞിട്ടു തളന്ന് വീഴുകയും ഭവാൻ വരാൻ താമസിച്ചു കണ്ടാൽ ആ ഗൃഹത്തിൽ രതിക്രീഡകു തെയ്യാറായിരിക്കുന്ന ആ ദേവി ലജ്ജ പിട്ടവലാതിയിടുകയും കരയുകയും ചെയ്യുന്നു. അതുകൊണ്ടു അങ്ങ് ദയവു ചെയ്തു അങ്ങോട്ടുതന്നെ വരണം.

ശ്രീജയദേവകവിയായ് രചിക്കപ്പെട്ട ഈ ഗാനം സംഗീത സാഹിത്യദിരസികന്മാരെ ഏറ്റവും രസിപ്പിക്കട്ടെ എന്നു കവിപ്രാർത്ഥിക്കുന്നു.

മൂലം.

വിപുലപുഷ്പകവാളിഃ സ്മിതസീലാം മന്ത-
ജ്ജനിതജഡിമകാകവൃക്ഷലം പ്രാഹരന്തി
തവ കിതവ വിധത്തേ മന്ദ കന്ദപ്പ് ചിന്താം
രസജലനിധിമഗ്നാ ധ്യാനലഗ്നാ മൃഗാക്ഷീ
രസജലനിധിമഗ്നാ ശൃംഗാര രസസമുദ്രത്തിൽ മുങ്ങിയും
ധ്യാനലഗ്നാ അങ്ങയുടെ സ്വരൂപധ്യാനത്തിൽ തന്നെ ലയിച്ചും
വിപുലപുഷ്പകവാളിഃ (ദേഹത്തിൽ) സർപ്പംഗം രേഖമാഞ്ചത്തോടു കൂടിയും ഇരിക്കുന്നു
മൃഗാക്ഷീ സുന്ദരി (രാധാ)
സേവദസീലാം വിയപ്പോടും സീലാരത്തോടും
അന്തജ്ജനിതജഡിമ മനസ്സിലുണ്ടായ മന്ദതയോടും അന്യ ട്ഠഃഖം കോപം ഇത്യാദി നിമിത്തമുണ്ടാകുന്ന ശബ്ദത്തോടും കൂടി
ഹേ കിതവ അല്പയോഗ്യർ
ഹേ മന്ദകന്ദപ്പ് അല്പയോഗ്യ കരമവിചാരം ശമിച്ചോവേ
(ഇതി) പ്രാഹരന്തി എന്നിങ്ങനെ പറഞ്ഞുകൊണ്ട്
തവ ചിന്താം വിധത്തേ അങ്ങയുടെ ചിന്തയെ ചെയ്യുന്നു

സാരം. ശൃംഗാരരസസമുദ്രത്തിൽ മുങ്ങിയും സദാ അങ്ങയുടെ സ്വരൂപത്തെ തന്നെ ധ്യാനിച്ചും തന്നിമിത്തം ദേഹമാസകലം രേഖമാഞ്ചത്തോടു കൂടിയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന സുന്ദരിയായ രാധാ ഭവംഗം വിരഹത്താൽ വിയപ്പോടും സീലാരത്തോടും മനസ്സിൽ മന്ദതയോടും അന്യഠഃഖം, ട്ഠഃഖം ഇത്യാദി നിമിത്തമുണ്ടാവുന്ന ശബ്ദവി

ശേഷത്തോടും കൂടി, അല്ലയോ ധൃത്ത, കാമവി ചാരരഹിത! (കാമവി ചാരമുണ്ടെങ്കിൽ അങ്ങയിൽ ഇത്രയും അനുരക്തയായ ഏന്നോടുകൂടി അങ്ങ് രമിക്കാതിരിക്കുമോ) എന്നിങ്ങിനെ ഭവാനെത്തന്നെ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. ഭവാനെത്തന്നെ സദാ സ്മരിച്ചും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്നു. മൂലം

അംഗേ ഷപാഭരണം കരോതി ബഹുശഃ പത്രേ വി സഞ്ചാരിണി
പ്രാപ്തം തപഃ പരിശങ്കതേ വിതനുതേ ശയ്യാം ചിരം ധ്യായതി
ഇത്യാ കല്പവികല്പതല്പരചനാസങ്കല്പലീലാശത
വ്യാസക്താ പി വിനാ തപഃ പരതനു നൈഷാ നിശം നേഷ്യതി

എഷാ പരതനുഃ	ഈ .സുന്ദരി (രാധാ)
അംഗേഷു	കൈകൾ മുതലായ അവയവങ്ങളിൽ
ബഹുശഃ	അനേകപ്രാവശ്യം
അഭരണം കരോതി	അഭരണത്തെ ചെയ്യുന്നു (ധരിക്കുന്നു)
പത്രേ അവി	ഇലയും
സഞ്ചാരിണി	ഇളകമ്പോൾ
തപഃ പ്രാപ്തം	അങ്ങയെ വന്നു എന്നു
പരിശങ്കതേ	ശങ്കിക്കുന്നു
ശയ്യാം വിതനുതേ	ശയ്യയെ വിരിക്കുന്നു
ചിരം ധ്യായതി	വളരേനേരം (അങ്ങയെ) ധ്യാനിക്കുന്നു.
ഇതി അകല്പ വികല്പത ല്പരചനാ സങ്കല്പ ലീലാ ശത വ്യാ സക്താ അവി	ഇപ്രകാരം അഭരണങ്ങളണിയുക, അ ങ്ങ വന്നു എന്നു ശങ്കിക്കുക ശയ്യ വിരിക്ക ക അങ്ങയെത്തന്നെ മനസ്സിൽ വിചാ രിക്കുക ഈവക അനേകലീലകളിൽആ സക്തിയോട് കൂടിയിരിക്കുന്നു എങ്കിലും അങ്ങയോട് കൂടാതെ രാത്രിയെ കഴിച്ചുകൂട്ടില്ല.
തപഃ വിനാ നിശം നേഷ്യതി	

സാരം- അല്ലയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! ഈ സുന്ദരിയായ രാധാ കരചരണാഭ്യവയവങ്ങളിൽ കൂടക്കൂടെ ആഭരണങ്ങളണിയുകയും ഇല ഇളകുമ്പോഴും അങ്ങ വരിക്കയാണെന്നു ശങ്കിച്ചു ശയ്യ വിരിക്കുകയും പിന്നെ വരുന്നതു കാണാഞ്ഞിട്ടു വളരെ നേരം അങ്ങയേത്തന്നെ വിചാരിക്കുകയും ഇപ്രകാരം ആഭരണങ്ങളണിയുക, അങ്ങ വരുന്നുണ്ടെന്നു ശങ്കിക്കുക, ശയ്യ വിരിക്കുക, അങ്ങയെത്തന്നെ വിചാരിക്കുക, ഈവക ലീലകളെക്കൊണ്ടു സമയം പോകുന്നുണ്ടെങ്കിലും അങ്ങയോടു കൂടാതെ ഈ രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടില്ല - അതുകൊണ്ടു അങ്ങ രാധയുടെ അടുക്കലേക്കു വേഗം പോകണേ എന്നു താല്പര്യം.

കവിസർഗ്ഗാന്തത്തിൽ ആശീരൂപമായ മംഗളത്തെ ചെയ്യുന്നു.

മൂലം

കിംവിശ്രാമ്യസി കൃഷ്ണഭോഗിഭവനേ ഭാഗ്യീരഭ്രമീഭൂമി
ഭ്രാതൃംഭൂമിനദൃഷ്ടിഗോചരമിതഃ സാനന്ദനന്ദാസ്സദം
രാധായാവചനം തദധപഗമുഖാനന്ദാന്തികേഗോപതോ
ഗോവിന്ദസ്യജയന്തിസായമതിഥി പ്രാശസ്ത ഗൃഹഭാഗിരഃ

മേഘഭ്രാതഃ

കൃഷ്ണഭോഗിഭവനെ
ഭാഗ്യീരഭ്രമീഭൂമി

(തപം)

കിം വിശ്രാമ്യസി
ഇതഃ സാനന്ദനന്ദാ
സ്സദം

ന ദൃഷ്ടിഗോചരം

(തത്ര) യാമി

(ഇതി) അധപഗമുഖാൽ

അല്ലയോ ഭ്രാതാവേ!

കൃഷ്ണസപ്തങ്ങൾക്കു ഇരിപ്പടമായ
ഭാഗ്യീരമെന്ന വടവൃക്കുത്തിന്റെ ചുവ
ട്ടിൽ

അങ്ങ

എന്തിനു വിശ്രമിക്കുന്നു

ഇവിടേനിന്നു ആനന്ദത്തോടുകൂടിയനന്ദ
ഗോപരുടെ ഭവനം

കാണാൻ കഴിയുന്നതല്ല

അവിടേക്കു പോകാം

എന്നിങ്ങിനെ വഴിപോക്കന്റെ മുഖത്തി
ൽനിന്നു

ഗാളിതം രാധായാഃ	പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന രാധയുടെ
തൽ വചനം	ആ വാക്കിനെ
നന്ദാന്നിനെ	നന്ദഗോപരുടെ അടുക്കൽവെച്ചു
ഗോപതഃ ഗോവിന്ദസ്യ	മറക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ
സായമതിഥിപ്രാശസ്തപ്ത	വൈകുന്നേരം വന്നിരിക്കുന്ന വഴിപോ
ഗഭാഃ	ക്കന്റെ മാമാത്മ്യത്തെ ഗഭീകരിച്ചിരി
	ക്കുന്ന
ഗിരഃ ജയന്തി	വാക്കുകൾ ഉൽകഷേപ്ത വർത്തിക്കുന്നു.

സാരം- അപ്പയോ ഭാതാവേ! കൃഷ്ണസപ്തങ്ങൾക്കു ഇരിപ്പുടമായ ഭാഗ്യധീരമെന്നു വടവുക്കുത്തിന്റെ ചുവട്ടിൽ ഇരുന്നു എന്നിന്നാണ് അങ്ങ് വിശ്രമിക്കുന്നതു സകല ക്ഷീണത്തെയും തീർത്തു പരമാനന്ദത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്ന നന്ദഗോപരുടെ ഗൃഹം ഇതാ ഇവിടെനിന്നു കാണാനുണ്ടല്ലോ അവിടെക്കു പോകാം എന്നിങ്ങിനെ രാധയുടെ വാക്കു കെട്ടു ആ വഴി പോകാൻ നന്ദഗോപരുടെ ഗൃഹത്തിൽ ചെന്നു രാധ പരഞ്ഞു വാക്കുകൾ നന്ദഗോപരുടെ അടുക്കൽ പറയുമ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അതിനെ മറച്ചുവെച്ചു വൈകുന്നേരം വന്നിരിക്കുന്ന അതിഥിയുടെ മാമാത്മ്യത്തെ പ്രതിപാദിക്കുന്ന വാക്കുകൾ സപ്താൽകഷേപ്ത വർത്തിക്കുന്നു.

കൃഷ്ണഭോഗിഭവനേ=എന്ന പദത്തിന്നു മരൊരത്ഥം=ശ്രീകൃഷ്ണനാകുന്ന ഭോഗി(വിഷയാനുഭവി)യുടെ ഇരിപ്പുടമായ

ശ്രീജയദേവകൃതേ അഷ്ടപദികാവ്യെ

ഷഷ്ടസർഗ്ഗഃ സമപ്തഃ

നാഗനാരായണോനാമ

സ പൂമഃ സർഗ്ഗഃ

മൂലം.

കുടി, ആ സമയത്തെ ചന്ദ്രോദയത്തെ വർണ്ണിക്കുന്നു

അത്രാന്തരേ ച കലടാ കലവർത്ത ഘാത.
 സാഞ്ജാത പാതക ഇവ സ്ഫുടലാഞ്ജരനശ്രീഃ
 പൂന്ദാവനാന്തര മദീപയ ദംശുജാലൈ
 ദ്വികസുന്ദരീവദന ചന്ദനബിന്ദു രിന്ദുഃ

അത്ര അന്തരേ	ഈ അവസരത്തിൽ
കലടാകലവർത്തഘാത	വൃദിചാരിണീകൂട്ടത്തിന്ന് വഴിക്കു ത
സാഞ്ജാതപാതകഃ ഇവ	സ്ഥം ചെയ്യുന്നതുകൊണ്ടുണ്ടായ പാ
	പമോ എന്നു തോന്നാവണം
സ്ഫുടലാഞ്ജരനശ്രീഃ	സ്വച്ഛമായ കളങ്കത്തിന്റെ ശോഭയോടു
	കൂടിയും
ദ്വികസുന്ദരീവദന ചന്ദന	(കിഴക്കേ) ദിക്കാകുന്ന സുന്ദരിയുടെ മുഖ
ബിന്ദുഃ ച	ത്തിന്നു ചന്ദനപ്പൊട്ടായും ഇരിക്കുന്നു
ഇന്ദുഃ	ചന്ദ്രൻ
അംശുജാലൈഃ	രശ്മികൂട്ടങ്ങളേക്കൊണ്ട്
പൂന്ദാവനാന്തരം	പൂന്ദാവനത്തിന്റെ അന്തർഭാഗം
അദീപയൽ	പ്രകാശിപ്പിച്ചു

സാരം. നിലാവുകൊണ്ട് വൃദിചാരിണികളായ സ്ത്രീകൾക്കു യഥേഷ്ടം ജാരഗൃഹത്തിലേക്കു പോകുവാൻ വേയാതാക്കുന്നതിനാലുണ്ടായ പാപമോ എന്നുതോന്നുമാറ് പ്രകാശിക്കുന്ന കളങ്കത്തോടു കൂടിയും ദികസുന്ദരിയുടെ നെറ്റിയിലെ ചന്ദനപ്പൊട്ടായും ഇരിക്കുന്ന പൂണ്ണചന്ദ്രൻ ഈ സമയത്ത് തന്റെ കിരണങ്ങളെ കൊണ്ട് പൂന്ദാവനാന്തർഭാഗത്തെ പ്രകാശിപ്പിച്ചു.

രാധ ചന്ദ്രോദയസമയത്ത് വിരഹതാപത്താൽ വല്ലാതെ വ്യസനിക്കുന്നു.

മൂലം.

പ്രസരതി ശശധരബിംബേ
 വിഹിതവിളംബേ ച മാധവേ വിധൂരം

വിരചിത വിവിധവിലാപം
സാ പരിതാപം ചകാരോ ജൈഃ

ശശധരബിംബേ	ചന്ദ്രബിംബം
പ്രസരതി	ഉദിച്ചു പെരുങ്ങുമ്പോഴും
മാധവേ	ശ്രീകൃഷ്ണൻ
വിചിതവിളംബേ ച	(ചെല്ലുവാൻ) താമസിച്ചപ്പോഴും
സാ വിധൂരം	ആ രാധാ ഭൂവിതയായിട്ടു
ഉജ്ജൈഃ	കറക്കെ
വിരചിതവിവിധവിലാപം അനവധി അവലാതി പറഞ്ഞുകൊണ്ട്	
പരിതാപം ചകാര	ഭൂവിച്ചു

സാരം-- (കാമോദീപകമായ) ചന്ദ്രബിംബം ഉദിച്ചുപെരുങ്ങി വരുമ്പോഴും ശ്രീകൃഷ്ണൻ ചെല്ലുവാൻ താമസിച്ചപ്പോഴും രാധാ വല്ലാതെ ഭൂവിച്ചു കറക്കെ അനവധി അവലാതി പറഞ്ഞുകരഞ്ഞു.

രാധാ ഭൂവിയുടെ ആ വിവിധവിലാപത്തെ കവി, ഈ ഗാനം കൊണ്ടു പറയുന്നു.

മൂലം.

അഷ്ടപദി (൧൩)

ആമരിരംഗം ചമ്പതാളം

കഥിതസമയേ പി ഹരി രഹം ന യയൌ വനം
മമ വിഹല മിദ മമല രൂപ മപി യൌവനം (൧)
യാമി ഹേ കമി ഹ ശരണം സഖീജനവചനവഞ്ചിതാ
യദ നഗമനായ നിശി ഗമന മപി ശീലിതം
തേന മമ ഹൃദയ മിദ മസമശരകീലിതം (൨)

(യാമിഹേ)

മമ മരണ മേവ വര മതിവിതഥകൈതനാ
കി മിതി വിഷഹാമി വിരഹാനല മചേതനാ (൩)
(യാമിഹേ)

മരണം

ഏഴാം സ്കൂൾ

അമ്മമ്മ കുലയാമി വലയാദി മണിഭൂഷണം
ഹരി വിരഹദഹനവഹനേന ബഹുഭൂഷണം

(ര)

(യാമിഹേ)

മാ മമ്മമ്മ വിധുരയതി മധുരമധുരാമിനീ
കാചി ഹരി മനുഭവതി കൃതസുകൃതകാമിനീ

(ഭ)

(യാമിഹേ)

കസുമസുകുമാരതന മതനുശരലീലയാ
സ്രഗ പി ഹൃദി ഹന്തി മാ മതിവിഷമശീലയാ

(ന)

(യാമിഹേ)

അമ്മ മിമ്മ നിവസാമി ന ഗണിരവനവേതസാ
സ്മരതി മധുസൂദനോ മാ മപി ന ഭവതസാ

(ഐ)

(യാമിഹേ)

ഹരിചരണശരണജയദേവകവിഭാരതീ
വസതു ഹൃദി യുവതി ഹിവ കോമളകലാവതി

(വ)

(യാമിഹേ)

ഹേ (ഇശ്വര)
സഖീജനവചനവ
ബിതാ

അല്ലയോ ഇശ്വര
സഖീജനത്തിന്റെ വാക്കിനാൽ ചതി
കുപ്പെട്ട

അമ്മം
ഇമ്മ കം ശരണം
യമി

ഞാൻ
ഇവിടെ ആരെ ശരണം
പ്രാപിക്കുന്നു

ഹരി: കഥിതസമയേ
അപി

ശ്രീകൃഷ്ണൻ പറഞ്ഞ സമയത്തെങ്കിലും

വനം നയയയ
അമ്മമ്മ

വനത്തെ പ്രാപിച്ചില്ല
കഷ്ടം കഷ്ടം

മമ അമലരൂപം

എന്റെ അതിശോഭിതമായ സൗന്ദര്യ
ത്തോടു കൂടിയ

ഇദം യൌവനം അപി
വിഹലം
യദനുഗമനായ

ഈ യൌവനവും
നിഷ്ഫലമായി
യാതൊരു ശ്രീകൃഷ്ണനേ അനുസരിക്കുന്നു
യി

നിശി ഗമനം അപി
ശീലിതം
തേന
മമ ഇദം ഹൃദയം
അ.സമശരകീലിതം

രാത്രിയിൽ നടത്തവും
ശീലിക്കപ്പെട്ടുവോ
അദ്ദേഹം നിമിത്തം
എന്നോ ഈ ഹൃദയം
കാമദേവനാൽ ശരം കൊണ്ടു തുളക്ക
പ്പെട്ടു

മമ മരണം ഏവ വരം
അതിവിതഥകേതനാ

എന്നിങ്ങു മരിക്കുക തന്നെ നല്ലതു.
ഏറ്റവും നിഷ്പ്രയോജനമായദേഹത്തോ
ടു കൂടിയവളും

അചേതനാ അഹം
ഇതി വിരഹാനലം
കീം വിഷഹാമി
അഹഹ

ജീവനില്ലാത്തവളും ആയ ഞാൻ
ഇപ്രകാരമിരിക്കുന്ന വിയോഗാഗ്നിയിലെ
സഫിക്കുമോ
കഷ്ടം കഷ്ടം

അഹം
ഹരി വിരഹ ദഹന വ
ഹനേനഃ

ഞാൻ
ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിയോഗാഗ്നിയിലെ വഹി
ക്കുന്നതു കൊണ്ടു

വലയാദിമണിഭൂഷണം
ബഹുഭൂഷണം
കലയാമി

വളമുതലായതൊക്കെയുമായ ആഭരണവും
വളരെ ഉപദ്രവകരമായി
വിചാരിക്കുന്നു

അഹഹ മധുരമധു
യാമിനീ

കഷ്ടം കഷ്ടം മനോഹരയായ വസന്ത
രാത്രി

മാം വിധൂരയതി

എന്നെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു

മുഖ്യ

ഏഴാം സർഗ്ഗം

കാചി കൃതസുകൃതകാമിനീ
ഹരിം അനുഭവതി
അതിവിഷമശീലയാ
അതനുശരലീലയാ

കരുപുണ്യവതിയായ സ്രീ
ശ്രീകൃഷ്ണനെ അനുഭവിക്കുന്നു
അതികഠിനസ്വഭാവമായ
കാമദേവന്റെ ബാണങ്ങളുടെ വിലാ
സം നിമത്തം

സ്രുക്ക് അവി
കുസുമസുകമാരതനം

മാലയും
പുഷ്പംപോലെ മാദ്യമുള്ള ശരീരത്തോ
ടു കൂടിയ

മാം ഹൃദി ഹന്തി
അഥം ഇഹ
നഗണിതവനവേതസാ

എന്നെ മനസ്സിൽ ഉപദ്രവിക്കുന്നു
ഞാൻ ഇവിടെ
കാട് ആറുവഞ്ഞി ഇതുകളെകണക്കാ
ക്കാതെ

നിവസാമി
മധുസൂദനഃ മാം
ചേതസാ അവി ന സ്മര
തി

താമസിക്കുന്നു
ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നെ
മനസ്സുകൊണ്ടും സ്മരിക്കുന്നില്ല

യുവതിഃ ഇവ

യൗവനയുക്തയായ കരുസ്മീരതാംപോ
ലെ

കോമളകുലാവതീ

മൃദുവായും കാമവിദ്യയോടു കൂടിയും ഇരി
ക്കുന്നു

ഹരിചരണശരണജയ
ദേവകവിഭാരതീ
ഹൃദി വസതു

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചരണം തന്നെ ശരണ
മായ ശ്രീജയദേവകവിയുടെ വാക്ക്
മനസ്സിൽ ഇരിക്കട്ടെ

* ഭാരതീ ശബ്ദത്തിന്നു വിശേഷണമായി സ്വീകരിക്കുമ്പോൾ
കേലാ' ശബ്ദത്തിന്നു താജമെന്നും അർത്ഥമുണ്ടു്.

സാരം. അല്ലയോ ഈശ്വര! ബാല്യമുതൽക്കു ഇതേവരെ പ്രാപ്തമായതായിരുന്ന എന്റെ സഖിയുംകൂടി കൃഷ്ണനെ ഞാനിങ്ങോട്ടുകൊണ്ടുവരാം എന്ന് പറഞ്ഞു എന്ന ചതിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. എനിക്കിനി ഈ കാട്ടിൽ ആരാണ് ശരണം? ആ ശ്രീതവത്സലനായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ ശരണം പ്രാപിക്കാമെങ്കിൽ അദ്ദേഹവും നിശ്ചയിച്ച സമയത്തെങ്കിലും ഇങ്ങോട്ടു വന്നില്ലല്ലോ. കഷ്ടം! കഷ്ടം! അതിവിശേഷമായ സൗന്ദര്യത്തോടു കൂടിയ എന്റെ ഈ യൗവനവും നിഷ്പ്രഭമായിപ്പോയല്ലോ! കേവലം അബലയായ ഞാൻ ശ്രീകൃഷ്ണനെ അനുസരിച്ചിരിക്കാമെന്ന് വിചാരിച്ചിട്ടാണ് രാത്രിയിൽ തന്നെ ഈ കാട്ടിൽ നടന്ന് വലഞ്ഞതു. എന്നാലിപ്പോൾ അദ്ദേഹം നിമിത്തം തന്നെ എന്റെ മനസ്സ് കാമശരസന്തപ്തമായിരിക്കുന്നു. ശ്രീകൃഷ്ണനോടുകൂടി രമിക്കാത്താൽ എന്റെ ദേഹം നിഷ്പ്രഭം തന്നെ. ഈ ജീവനില്ലാത്ത ഞാൻ ഇത്രയും കഠിനമായ വിരഹദുഃഖത്തെ എങ്ങിനെ സഹിക്കും? ഇത് സഹിച്ചിരിക്കുന്നതിനെക്കാൾ മരിക്കുവാണു നല്ലത്. കഷ്ടം കഷ്ടം! രത്നമയങ്ങളായ കടകാട്ടാഭരണങ്ങളും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വിരഹദുഃഖത്താൽ എനിക്ക് വലുതായ ഉപദ്രവകരങ്ങളായി തോന്നുന്നു. എന്നു മാത്രമല്ല മനസ്സിനെ രഞ്ജിപ്പിക്കുന്ന ഈ വസന്തരാത്രിയും എന്നെ വല്ലാതെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നു. നിർഭാഗ്യവതിയായ ഞാൻ ഇതേവരെ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടി രമിക്കേണമെന്ന് വിചാരിച്ചു പ്രയത്നിച്ചു. ഇപ്പോൾ ഏതാഭാഗ്യശാലിനിയാ യൊരുത്തി അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു രമിക്കുന്നു. പൂവ് പോലെ മൃദുവായ ശരീരത്തോടു കൂടിയ എന്റെ മനസ്സിനെ അതിദുസ്സഹമായ കാമബാണോപദ്രവം നിമിത്തം പുഷ്പമാലയും വല്ലാതെ വേദനിപ്പിക്കുന്നു. ഞാനൊ ഇതു കാടാണെന്നും മറ്റും വിചാരിക്കാതെ ശ്രീകൃഷ്ണനെയോർത്തു തന്നെ ഇവിടെത്താമസിക്കുന്നു. അദ്ദേഹമോ എന്നെ മനസ്സിലോർക്കുകപോലും ചെയ്യുന്നില്ല. ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചരണമേവ ശരണമായ ശ്രീജയദേവകവിയായ് രചിക്കപ്പെട്ടതും യുവതിയെപ്പോലെ കോമളമായും കാമവിദ്യയോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന ഈ ഗാനം ഭഗവദ്ഭക്തന്മാരുടെ മനസ്സിൽ വിലസട്ടെ—

ശ്രീകൃഷ്ണൻ വരാതിരിപ്പാനുള്ള കാരണത്തെ രാധ പലേ പ്രകാരത്തിലും ഊഹിക്കുന്നു.

മൂലം.

തൽ കിം കാമപി കാമിനീ മഭിസൃതഃ കിംവാ കലാകേളിഭിഃ
ബദ്ധോ ബന്ധുഭി രന്ധകാരിണി വനോപാഞ്ഞെ കിമു ഭ്രാമ്യതി
കാന്തഃ ക്ലാന്തമനാ മനാഗപി പഥി പ്രസ്ഥാതു മേവാ ക്ഷമഃ
സങ്കേതികൃതമഞ്ജുവഞ്ചുലതാകുഞ്ജേ വി യന്നാ ഗതഃ.

കാന്തഃ ഭത്താവ് (കൃഷ്ണൻ)
യൽ സങ്കേതികൃതമഞ്ജു യാതൊന്നുകൊണ്ട്, നിശ്ചയച്ചിരിക്ക
വഞ്ചുലതാകുഞ്ജേ ന മനോഹരമായ ആറുവഞ്ചിവള്ളി
അവി കൂടിലിലും

ന ആഗതഃ വന്നില്ല
തൽ കാമപി കാമിനീം അതു ഒരു സുന്ദരിയുടെ
അഭിസൃതഃ കിം മുമ്പിൽപ്പെട്ടിട്ടൊ
ബന്ധുഭിഃ കലാകേളിഭിഃ സഖികളാൽ വിലാസക്രീഡകളെക്കൊ
ണ്ട്

ബന്ധഃ കിം വാ കൈട്ടപ്പെട്ടിട്ടൊ
അന്ധകാരിണി ഇരുട്ടോടു കൂടിയ
വനോപാഞ്ഞേ കാട്ടിനുള്ളിൽ
ഭ്രാമ്യതി കിം ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞിട്ടൊ
ക്ലാന്തമനാഃ വിന്നമനസനായിട്ടു
പഥി പ്രസ്ഥാതും വഴിയിൽ പുറപ്പെടാനായ്ക്കൊണ്ടു
മനാക് അവി അല്പമെങ്കിലും
അക്ഷമഃ ഏവ ശക്തിയില്ലാത്തവനായിട്ട് തന്നെയൊ.

സാരം. എന്റെ പ്രാണപ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ സുന്ദരിയാ
യ ഒരുനാരിയുടെ മുമ്പിൽപ്പെട്ടിട്ടൊ അതൊ സഖികളുടെ വിലാസ

ക്രിസ്തകളിൽ അകപ്പെട്ടിട്ടോ കൂരിരുട്ടുള്ളകാട്ടിൽ വഴിയറിയാതെ ചുറ്റിത്തിരിഞ്ഞിട്ടോ അതോ എന്റെ വിരഹത്താലുള്ള മനോവേദനയാൽ വലഞ്ഞ് വഴി നടക്കാനൊട്ടും വെയ്ക്കാഞ്ഞിട്ടോ തീർച്ചയായി വരാമെന്നറിശ്ശയിച്ചു ഈ മനോഹരമായ ലതാഗ്രാമത്തിൽ വരാഞ്ഞത്?

മൂലം.

അഥാ ഗതാം മധവ മന്തരേണ
സഖീ മിയം വിക്ഷ്യ വിഷാദമുകാം
വിശങ്കമാനാ രമിതം കയാപി
ജനാദ്യനം ദൃഷ്ടവ ദേത ദാഹ.

അഥ ഇയം

അനന്തരം ഇവർ (രാധ)

മധവം അന്തരേണ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടാതെ

വിഷാദമുകാം

ദുഃഖംകൊണ്ടു മിണ്ടാതെ

ആഗതാം

വരുന്ന

സഖീം വിക്ഷ്യ

സഖിയെ കണ്ടിട്ടു

ജനാദ്യനം

ശ്രീകൃഷ്ണനെ

കയാ അപി

ഏതോരു സ്ത്രീയാൽ

രമിതം

രമിക്കപ്പെട്ടവനായി

വിശങ്കമാനാ

ശങ്കിച്ചു കൊണ്ട്

ദൃഷ്ടവൽ ഏതൽ ആഹ കണ്ടതു പോലെ ഇതിനെ പറയുന്നു.

സാരം. അനന്തരം രാധ, കൃഷ്ണനെകൊണ്ടു വരുവാനായി പോയ തന്റെ സഖി കൃഷ്ണനോടു കൂടാതെ ദുഃഖിച്ചു മിണ്ടാതെ മടങ്ങിവരുന്നതു കണ്ടിട്ട് ഇപ്പോൾ ഏതോരു നായിക ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടി രമിക്കുന്നുണ്ടെന്ന് ശങ്കിച്ചു കണ്ടനുഭവംപോലെ ഇതാ പറഞ്ഞു തുടങ്ങുന്നു.

മൂലം

അഷ്ടപദീ (൧൪)

കേദാരബന്ധുരാഗം

അടതാളം

സ്മരസമരോചിതവിരചിതവേഷാ

- ഗതിതകസുമദരവിലുളിതകേശം (൧)
 കാവി മധുരിപുണ്ണാ വിലസതി യുവതി രധികഗുണാ
 ഹരിപരിരംഭണ ചലിതവികാരാ
 കചകലശോപരിതരളിതഹാരാ (൨)
 (കാവിമധുരിപുണ്ണാ)
 വിചല ദളകലളിതാനന ചന്ദ്രാ
 തദധരപാനരഭസകൃതതന്ദ്രാ (൩)
 (കാവി)
 ചഞ്ചലകണ്ഡലലളിതകുപോലാ
 മുഖരിതരശനജഘനഗ വിഃലാലാ (൪)
 (കാവി)
 ദയിതവിഃലാകിതലജ്ജിതഹസിതാ
 ബഹുവിധകുജിതരതിരസരസിതാ (൫)
 (കാവി)
 വിപുലപുളകപുഷ്പവപുടംഗാ
 ശ്വസിതനിമീലിതവികസദനംഗാ (൬)
 (കാവി)
 പശ്രമജലകണഭര സുഭഗശരരാ
 പരിപതിതോരസി രതിര നധീരാ (൭)
 (കാവി)
 ശ്രീജയദേവഭന്നിതഹരിരമിതം
 കലികലുഷം ജനയതു പരിശമിതം (൮)
 (കാവി)

സ്മരസമരോചിത കാമക്രീഡകു ഉചിതമായ വേഷവും ധ
 വിരചിതവേഷാ ധിച്ചു
 അധികഗുണാ (എന്നെക്കാൾ) അധികം ഗുണങ്ങളോ
 ടക്കൂടിയ

കാ അപി യുവതിഃ മധുരിപുണാ ഗളിതകസുമദരവിലുളി തകേശാ ഹരിചരിരംഭണചലിത വികാരാ	ഒരു യൗവനയുക്തയായ സ്ത്രീ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ പുഷ്പ് വീണുപോയതും അല്പം അഴിഞ്ഞി രിക്കുന്നതും ആയ തലമുടിയോടും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അലിംഗനം കൊണ്ടു ഇ ളകി പുറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന രോമാഞ്ചാദി കാമവികാരങ്ങളോടും
കുചകലശോപരി തരളിതഹാരാ വിചലദളകലളിതാ നനചന്ദ്രാ തദധരപാനരഭസ കൃതതന്ത്രാ	കുചകുന്ദങ്ങളുടെ (സ്തനതടങ്ങളുടെ) മുക ളിൽ ഇളകുന്ന മുത്തുമാലകളോടും ഇളകുന്ന കുറുനീരകളെക്കൊണ്ട് മനോ ഹരമായ മുഖചന്ദ്രനോടും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അധരപാനത്താലു ണ്ടായ സന്തോഷംകൊണ്ട് ചെയ്യപ്പെ ട്ട അലസ്യ (മയക്കു)ത്തോടും
ചഞ്ചലകണ്ഡലലളിത കപോലാ	ഇളകുന്ന കണ്ഡലങ്ങളെക്കൊണ്ട് (ക ണ്ഡലങ്ങളുടെ പ്രതിബിംബങ്ങളേ ക്കൊണ്ട്) മനോഹരങ്ങളായ കവുറ ത്തടങ്ങളോടും
മുഖരിതരശനജഘന ഗതിലോലാ	ശബ്ദിക്കുന്ന അരഞ്ഞാളോടു കൂടിയ ജ ഘനപ്രദേശത്തിന്റെ ഗതികൊണ്ട് ഇ ളക്കത്തോടും
ദയിതവിലോകിത ലജ്ജിതഹസിതാ ബഹുചിതകുജിതര തിരസരസിതാ	ഭത്താവാകുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നോട്ടം കൊണ്ട് ലജ്ജയോടും പുഞ്ചിരിയോടും അനേകപ്രകാരങ്ങളായ (രതിക്രിഡാ സമയത്തുണ്ടാകുന്ന) ശബ്ദങ്ങളോടും ര തിക്രിഡാരസത്താലുണ്ടാവുന്ന സന്തോ ഷത്തോടും (സീൽകാമാദി ശബ്ദത്തോ ടും)

മന്ദര

ഏഴാം സർഗ്ഗം

വിപുലപുളകപുഷ്പം
പഥുഭംഗം

സർപ്പംഗം പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്ന രോമാഞ്ച
ങ്ങളുടേയും വലുതായിരിക്കുന്ന വിറയുടേ
യും പരമ്പരയോടും (മീതേക്കു മീതെയു
ള്ളവരവോടും)

ശ്വസിതനിമീലിത
വികസദാനംഗം

സുരതായാസംകൊണ്ടു ശ്വാസം വിടുക
കണ്ണടയുക ഇതുകൾക്കു ശേഷം പ്രകാ
ശിക്കുന്ന കാര്യമോടും

ശ്രമജലകണഭരസുഭ
ഗശരീരം

വിയപ്പു വെള്ളത്തുള്ളികളുളളതുകൊണ്ടു
മനോഹരമായ ശരീരത്തോടും

രരിരണധീരം

സുരതയുദ്ധത്തിൽ ധൈര്യത്തോടും കൂടി
യവളായിട്ട്

ഉരസി പരിപതിതാ
വിലസതി

മാറിൽ ശയിച്ചു
രമിക്കുന്നു

ശ്രീജയദേവഭണിത
ഹരിരമിതം

ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ട ശ്രീകൃ
ഷ്ണലീലാ

കലികല്പം

കലിയാലുണ്ടാവുന്ന പാപത്തെ

പരിശമിതം ജനയതു

ശമിപ്പിക്കട്ടെ

സാരം. സൗന്ദര്യ സൗഭാഗ്യാദി സൽഗുണങ്ങളോടു കൂടി
യ യൗവനയുക്തയായ ഒരു ഗോപസ്രീ രതിക്രീഡകചിതമായ
വേഷം ധരിച്ചു ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ തലയിൽ ചൂടിയ പൂവ് കൊ
ഴിഞ്ഞും അല്പം തലമുടിയഴിഞ്ഞും അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആലിംഗനം
കൊണ്ട് രോമാഞ്ചാദികാമവികാരങ്ങളുണ്ടായിരുന്ന സുനകുന്ദങ്ങളി
ൽ മുത്തുമാലകൾ കിടന്നാടിയും ഇളകുന്ന കുറുനിരകളെക്കൊണ്ട് മ
നോഹരമായ മുഖത്തോടുകൂടിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അധരപാനര
സംകൊണ്ട് മയങ്ങിയും ഇളകുന്ന കണ്ണാഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ട് മ
നോഹരമായ മുഖത്തോടു കൂടിയും അരഞ്ഞാൾ ശബ്ദിച്ചുകൊണ്ടി
രിക്കുന്ന ജലനത്തിന്റെ ഗതാഗതം കൊണ്ട് ഇളകിയും ശ്രീകൃഷ്ണ

ന്റെ കടാക്ഷത്താൽ ലജ്ജിച്ചും പതുകെ ചിരിച്ചും രതിസാന്നദ്ധ്യേ
സമയത്ത് അനേകവിധം സീൽകാരാദിശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടിവി
ച്ചും രസിച്ചും തന്നിമിത്തം ദോഷമാസകലം രോമാഞ്ചവും വിറയും
മീതെക്കുമീതെയുണ്ടായിരുന്ന സുരതായാസം കൊണ്ടു ശ്വാസം വിട
ക സുരതാനന്ദാനന്ദവത്താൽ കണ്ണടയുക ഇതിന്നു ശേഷം പിന്നേ
യും കാമവിചാരങ്ങൾ മനസ്സിലുദിച്ചും രതിക്രീഡാലപാനം കൊണ്ടു
ണ്ടായ വിയർപ്പുതുള്ളികളാൽ മനോഹരമായ ശരീരത്തോടു കൂടിയും
രതിക്രീഡയിൽ അതിസമത്വമായും സുരതാവസാനമുണ്ടാവുന്ന സു
ഖാനന്ദവത്തോടെ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉരസ്സിൽ ശയിച്ചും ഇതാ രമി
ക്കുന്നു.

ശ്രീജയദേവരാൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ഈ ശ്രീകൃഷ്ണലീല പാടുന്ന
വരുടെയും കേൾക്കുന്നവരുടെയും മറ്റും കലികല്പഷത്തെ നശിപ്പി
ക്കട്ടെ.

മൂലം.

വിരഹപാണ്ഡു മുരരിമുഖാംബുജ
ദ്വൃതിരയം തിരയന്ന പി വേദനാം
വിധൂര തീവ തനോതി മനോഭവഃ
സുഹൃദയേ ഹൃദയേ മദനവ്യഥാം

അയേ സഖി

വിരഹപാണ്ഡുമുരരി
മുഖാംബുജദ്വൃതിഃ

മനോഭവഃ സുഹൃത്

അയം വിധൂഃ

വേദനാം തിരയൻ അപി

(മമ) ഹൃദയേ

മദനവ്യഥാ

അപ്ലയോ സഖി

(എന്റെ) വിരഹംകൊണ്ട് വിളുത്ത,
ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുഖാരവിന്ദത്തിന്റെ
ശോഭപോലെയിരിക്കുന്ന ശോഭയോടു കൂ
ടിയും

കാമദേവന്റെ ബന്ധുചായും ഇരിക്കുന്ന

ഈ ചന്ദ്രൻ

വിരഹദുഃഖത്തെ മറക്കുന്നുണ്ടെങ്കിലും

(എന്റെ) മനസ്സിൽ

കാമവേദനയെ

അതീവ തന്നോതി ഏറവും വല്പിപ്പിക്കുന്നു

സാരം- അല്പയോ സഖീ! എന്റെ വിധോഗത്താൽ വിളുങ്ങിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുഖാവലിനും പോലെ ശോഭിക്കുന്ന ഈ ചന്ദ്രനെ കാണുന്നതു കൊണ്ടു എനിക്ക് വിരഹഭിഷത്തിന്നു കുറെ കുറവുണ്ടെങ്കിലും കാര്യം ബന്ധുവാകയാൽ ഈ ചന്ദ്രൻ തന്നെ എന്റെ മനസ്സിൽ കാമപ്രഭയെ വല്ലാതെ വല്പിപ്പിക്കുന്നു.

മൂലം

അഷ്ടപദീ (എ)

മുഖാരിരാഗം അടത്താളം

സമുദിതമദനേ രമണീവദനേ ചുംബനവലിതാഡരേ
മൃഗമദതിലകം ലിഖതി സ പുളകം മൃഗ മിവ രജനീകരേ (എ)

രമതേ യമുനാഃപുളിനവനേ വിജയീ മുരാരി രധുനാ
ഘനചയരു ചിരേ രചയതി ചികരേ തരളിതതരുണാസനേ
കരവകകസ്യമം ചപലാസുഷമം രതിപതിമൃഗകാനനേ (ര)
(രമതേ)

ഘടയതി സുഘനേ കുചയുഗഗഗനേ മൃഗമദരു ചിത്രാഞ്ചിതേ
മണിസര മമലം താരകപടലം നഖപദശശിഭ്രുഷിതേ (ന)
(രമതേ)

ജിതബിസശകലേ മൃദഭുജയുഗളേ കരതലനളിനീദളേ
മരതകവലയം മധുകരനിചയം വിതർതി ഹിമശീതളേ (ര)
(രമതേ)

രതിഗൃഹജഘനേ വിപുലാപഘനേ മനസിജകനകാസനേ
മണിമയരശനം തോരണഘസനം വികരതി കൃതവാസനേ (മ)
(രമതേ)

ചരണകിസലയേ കമലാനിലയേ നഖമണിഗണപൂജിതേ

ബഹി രപവരണം യാവകഭരണം ജനയതി ഹൃദി യോജിതേ (ന)
(രമതേ)

രമയതി സുഭഗം കാമവി സുഭഗം വലഹലധരസോദരേ
കി മഹല മവസം ചിര മിഹ വിരസം വദ സഖി വിടപോദരേ
(രമതേ)

ഇഹ രസഭണനേ കൃതഹരിഗണനേ മധുരിപുവദസേവകേ
കലിയുഗചരിതം ന വസതു ഭൂരിതം കവിനൃപജയദേവകേ (വ)
(രമതേ)

വിജയീ മുരരിഃ ജയശീലനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
അധുനം ഇപ്പോൾ
യമുനാപുളിനവനേ കാളിന്ദീനദിയുടെ മണപ്പൊത്തു കാട്ടിൽ
വെച്ചു

രമതേ ക്രീഡിക്കുന്നു
സമുദിതമദനേ കാമോദിപകമായും
ചുംബനവലിതാധരേ ചുംബനത്തിന്നായി (നേരിട്ട് കാണി
ച്ചു) അകത്തേക്കു ചുരുക്കുന്ന അധരത്തോ
ടു കൂടിയും ഇരിക്കുന്ന

രമണീവദന സുന്ദരിയുടെ മുഖത്തിങ്കൽ
രജനീകരേ മൃഗം ഇവ ചന്ദ്രകിലെ മൃഗത്തെപ്പോലെ ഇരിക്ക
ുന്ന

മൃഗമദതിലകം കസ്തൂരിപ്പൊട്ട്
സപുളകം രോമാഞ്ചത്തോടു കൂടെ
ലിഖതി ഏഴുതുകയും (തൊടിക്കുകയും)
ഘനചയരുചിരേ കാമേഘകൂട്ടം പോലെ മനോഹരമാ
യും

തരളിതതരുണനനേ യൌവനശാലികളുടെ മുഖത്തെ ഇളക്ക
ുന്നതും

രതിപതിമൃഗകാനനേ കാമദേവനാകുന്ന മൃഗത്തിന്നു കാടായും
ഇരിക്കുന്ന

ഹസ്തവ്യ

ഏഴാം സർഗ്ഗം

ചിക്ഷരേ

തലമുടിയിൽ

ചപലരസുഷമം

ഇടിമിന്നലിന്റെ ശോഭപോലെ വലു

തായ ശോഭയോടു കൂടിയ

കരവകകസ്യമം

ചെങ്കുറുഞ്ഞിപ്പൂവ്

രചയതി

മുടിക്കുകയും

സുഖനേ

ഏറ്റവും ഇടതിങ്ങിയതും

മൃഗമദജചിത്രാഞ്ചിതേ

കമ്പൂരിയുടെ കാനിയാൽ വ്യാപിക്കപ്പെട്ടതും.

നഖപദശശിഭ്രാഞ്ചിതേ

നഖത്തിന്റെ പാടാകുന്ന ചന്ദ്രനാൽ

അലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതും ആയ

കുചയുഗഗഗനേ

സ്തനയുഗമാകുന്ന ആകാശത്തിൽ

അമലം മണിസരം

നിമ്ബലമായ (ശോഭിക്കുന്ന) മുത്തുമാല

യാകുന്ന

താരകപടലം

നക്ഷത്രങ്ങളുടെ മാലയെ (കൂട്ടത്തെ)

ഘടയതി

ചാത്തുകയും

ജിതബിസശകലേ

ജയിക്കപ്പെട്ട താമരവളയത്തിന്റെ കണ്ണത്തോടുകൂടിയതും (താമരവളയത്തിന്റെ കണ്ണത്തെക്കാൾ മുഴുവായതും)

കരതലനളിനീദളേ

താമരപ്പൂവിന്റെ ഇതളുപോലെയിരിക്കുന്ന ഉള്ളനടിയോടുകൂടിയതും

ഹിമശീതളേ

മഞ്ഞുപോലെ തണുത്തതും ആയ

മൃദുഭുജയുഗളേ

മനോഹരമായ രണ്ടു കൈകളിൽ

മരതകവലയം

മരതകത്തുമയമായ വളയാകുന്ന

മധുകരനിചയം

വണ്ടിൻ കൂട്ടത്തെ

വിതരതി

കൊടുക്കുകയും (ഇടിക്കുകയും)

മനസിജകനകാസനേ

കാമദേവന്റെ സുഷ്ണുമയമായ സിംഹാസനമായും

വിപുലാപഘനേ

കൃതവാസനേ

വിസ്താരമായ അവയവത്തോടുകൂടിയും

ഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളെക്കൊണ്ടു വാസനിപ്പിച്ചു
തായും

രതിഗൃഹജഘനേ

ശൃംഗാരരസത്തിന്നു ഇരിപ്പിടമായും ഇ
രിക്കുന്ന ജഘനത്തിൽ

തോരണാഹസനം

മംഗളമാലയെ പരിഹസിക്കുന്ന (മംഗ
ളമലയേക്കാൾ വിശേഷമായ)

മണിമയരശനം

രത്നമയമായ അരഞ്ഞാൾ

വികിരതി

വെക്കുകയും (കെട്ടുവാൻ ശ്രമിക്കുകയും)

കമലാനിലയേ

ശ്രീകുളിരിപ്പിടമായും

നഖമണിഗണപൂജിതേ

നഖങ്ങളാകുന്ന രത്നസമൂഹത്താൽ അ
ലങ്കരിക്കപ്പെട്ടതായും

ഘടിയോജിതേ

ഘടയത്തിൽ (മാറിൽ) യോജിപ്പിക്കപ്പെ
ട്ടതായും ഇരിക്കുന്ന

ചരണകിസലയേ

തളിരോടു തുല്യമായ കാലിൽ

ബഹിരവവരണം

മറയ്ക്കുമാതിരിക്കുന്ന (എല്ലാത്തും)

യാവദഭംഗം ജനയതി

ചെമ്പിന്നിച്ചാർ ടെക്കുകയും ചെയ്യ
ുന്നു.

ഘോസവി! (തപം)പദ

അല്ലയോസവി! നീ പറയ

ഖല ഫലധരസോദരേ

ദുഷ്ടനായ ഖലരാമാനുജൻ (കൃഷ്ണൻ)

കാമപി സുഭഗം

ഒരു സുന്ദരിയേ

സുഭഗം രമയതി

ഏറ്റവും ക്രിഡിപ്പിക്കുമ്പോൾ

(അഹം)ഇഹ വിടപോദരേ ഞാൻ ഈവളുളിക്കുടിലിന്നുള്ളിൽ

അഫലം വിരസം

ഫലമില്ലാതേയും രസമില്ലാതേയും

ചിരം കിം അവസം

വളരേ സമയം എന്തിന്നുതാമസിച്ച്

രസഭണനേ ഇഹ

ശൃംഗാരരസവർണ്ണനമായ ഈ ഗ്രന്ഥ
ത്തിൽ

മരം

ഏഴാം സ്കം

കൃതഹരിഗണനേ

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മാഹാത്മ്യ വിചാരത്തെ
ചെയ്തും

മധുരിപുപാദസേവകേ

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ തൃപാദങ്ങളെ സേവിച്ചും
സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന

കവിനൃപജയദേവകേ

കവിരാജാവായ ജയദേവങ്കൽ

കലിയുഗചരിതം

കലിയുഗം നിമിത്തം ചെയ്യപ്പെട്ട

ഭരിതം ന വസതു

പാപം ഇരിക്കരുതെ.

“സമുദിതമദനേ ചുംബനവലിതാധരേ” ഈ രണ്ടു പദങ്ങ
ൾക്ക് സമാസത്തിൽ അല്പം വ്യത്യാസം വരുത്തിയാൽ “രജനീക
രേ” എന്ന പദത്തോടു അനന്വയം സിദ്ധിക്കും.

“സുഖനേ— മൃഗമദരചിത്രാക്ഷിതേ” ഇതുകൾ ഗഗനശബ്ദ
ത്തിന്നു വിശേഷണമായാൽ ശോഭന (മനോഹര) മായമേഘത്തോ
ടു കൂടിയതെന്നും കസ്തൂരിയുടെ കാന്തിപോലെയിരിക്കുന്ന കാന്തിയാ
ൽ വ്യപിക്കപ്പെട്ടതെന്നും അർത്ഥം സ്വീകരിക്കാം. കൃതവാസനേ=
എന്ന പദത്തിന്ന് രതിവസ്തനയെ ഉണ്ടാക്കുന്നതെന്നും അഥവാ
കാമദേവനാൽ അധിപാസം ചെയ്യപ്പെടുന്നതെന്നും മറ്റും അർത്ഥ
മുണ്ടു.

സാരം. എന്നെ തോല്പിച്ച ജയം നേടി പോയിരിക്കുന്ന ശ്രീ
കൃഷ്ണൻ ഇപ്പോൾ കാളിന്ദീനദിയുടെ മണപ്പാറത്തു കാട്ടിൽവെച്ചു
അതിസുന്ദരിയായ ഒരു സ്ത്രീയുടെ കാമോദ്ദീപകമായും ചുംബനത്തി
നായി മുഖത്തോടു മുഖം കാണിച്ചു അകത്തേക്കു വലിക്കുന്ന അധര
ത്തോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന മുഖത്തിൽ ചന്ദ്രബിംബത്തിങ്കലെ മാനി
നെപ്പോലെ മനോഹരമായ കസ്തൂരിപ്പൊട്ടത്തോടീക്കുകയും ആ സമയ
ത്തു അദ്ദേഹത്തിന്നു സന്തോഷത്താൽ രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുകയും കാ
മേഘക്കൂട്ടംപോലെ മനോമോഹനമായും യുവാക്കന്മാർ കണ്ടാൽ ബ
ലബല എന്നു പറഞ്ഞു തല കുലുക്കുന്നതും കാമദേവനാകുന്ന മൃഗ
ത്തിന്നു ഒരു വനമായും (കാമോദ്ദീപകമായും) ഇരിക്കുന്ന അവളുടേതല
മുടിയിൽ മിന്നൽപോലെ മഹാകാന്തിയുള്ള കുരവക (ചെങ്കുറഞ്ഞി)

കുസുമത്തെ ചൂടിക്കുകയും ഏറവും നിറഞ്ഞുതിങ്ങിയതായും (ആകാശവിശേഷണമായാൽ മനോഹരമായ മേഘത്തോടുകൂടിയും) കസ്തൂരികാന്തിയാൽ വ്യാപിക്കപ്പെട്ടതായും (ആകാശത്തോടു അനപയിക്കുമ്പോൾ കസ്തൂരിയുടെ കാന്തിക്ക് തുല്യമായ കാന്തിയാൽ വ്യാപിക്കപ്പെട്ടും) മദ്നാദിസമയത്തു സംഭവിച്ച നഖത്തിന്റെ പാടാകുന്ന ബാലചന്ദ്രനാൽ അലംകൃതമായും ഇരിക്കുന്ന സ്നേഹഗുഹമാകുന്ന ആകാശത്തിൽ ഏറവും നിമ്ബമായ മുത്തുമാലയാകുന്ന നക്ഷത്രമാല ചാത്തുകയും (സ്നേഹതടത്തിൽ മുത്തുമാല അണിയിക്കുകയും) താമരവളയത്തിന്റെ കണ്ണത്തേക്കാൾ മുദ്രവായും ചെന്താമരപ്പൂവിന്റെ ഇതൾപോലെ ചൊടുന്ന ഉള്ളനടിയോടുകൂടിയും മഞ്ഞുപോലെ തണുത്തും ഇരിക്കുന്ന മനോഹരമായ രണ്ടു കൈകളിലും വണ്ടിൻമാലപോലെയിരിക്കുന്ന മരതകരത്നമായ വള ഇടിക്കുകയും കാമരാജാവിന്റെ സ്വപ്നമായ സിംഹാസനമായും സുഗന്ധദ്രവ്യങ്ങളാൽ വാസനിപ്പിച്ചതായും അതിമാംസളമായും ശൃംഗാരസത്തിന്ന് ഇരിപ്പിടമായും ഇരിക്കുന്ന ജഘനത്തിൽ മംഗളമാലയേക്കാൾ മനോഹരമായും രത്നമായും ഇരിക്കുന്ന അരഞ്ഞാൾ കെട്ടിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയും ശ്രീകൃഷ്ണ ഇരിപ്പിടമായും നഖങ്ങളാകുന്ന രത്നങ്ങളാൽ അലംകൃതമായും തളിരുപോലെ ചുകന്നും അതിമുദ്രവായും ഇരിക്കുന്ന കാലടി തന്റെ മാറത്തുചേർത്ത് പിടിച്ചു അതിലെല്ലായിടത്തും ചെമ്പിന്നിച്ചാർ ധാരാളം തേക്കുകയും ചെയ്യുന്നു. ഇങ്ങിനെ ശ്രീകൃഷ്ണൻ കാരോരോ അംഗങ്ങളിൽ ആഭരണങ്ങൾ അണിയിച്ചുകൊണ്ട് അവളോടൊരുമിച്ച് ക്രീഡിക്കുന്നു. അപ്പയേഴ സഖി! നിപറയു ദൃഷ്ടനായിരിക്കുന്ന ബലരാമനജനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ എന്നെ ഉപേക്ഷിച്ചു ഈ വണ്ണം വേറെ ഒരു സുന്ദരിയോടു കൂടി സുഖമായി രമിക്കുമ്പോൾ ഞാനെന്നതിനാണ് ഈ വള്ളിക്കുടിലിൽ യാതൊരു രസവും ഫലവും ഇല്ലാതെ ഇത്രവളരെ നേരം ഇരുന്നത്. ശൃംഗാരരസവണ്ണനായ ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മാഹാത്മ്യത്തെ പ്രതിപാദിച്ചും അദ്ദേഹത്തിന്റെ തൃപ്താദിങ്ങളെ സേവിച്ചും സ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന കവിരാജാവായ ജയദേവന് കലിയുഗം നിമിത്തം ചെയ്യപ്പെടുന്ന പാപം ഉണ്ടാകരുതെ.

രാധ അസൂയയോടെ സഖിയോടു പറയുന്നു

മൂലം.

നായാതഃസഖിനിട്ട്തോയദിശംസ്തപംഭൂരികിനൂയസേ	അല്ലയോസഖി!
സ്വപ്തനംബഹുവല്ലഭഃസരമതേകിന്തത്രതേഭൂഷണം	ദയയില്ലാത്തവനും ധൂർത്തനും ആയ ശ്രീ
പശ്ചാദ്യപ്രിയസംഗമായദയിതസ്യാകൃഷ്ടമാണഃഗുണൈ	കൃഷ്ണൻ
രുൽകണ്ഠാന്തിഭരാദിവസ്ഫുടദിദംചേതഃസ്വയംയാസ്യതി	വന്നില്ലെങ്കിൽ
ഹേസഖി	അല്ലയോ ഭൂതി!നീ
നിട്ടയഃ ശംഃ സഃ	എന്തിന്നു മുഖിക്കുന്നു
ന ആയാതഃ യദി	അദ്ദേഹം അനേകം ഭാര്യമാരോടുകൂടി
ഹേഭൂതി തപം	യവനായിട്ട്
കിം ഭൂയസേ	യഥേഷ്ടം
സഃ ബാഹുവല്ലഭഃ	ക്രിഡിക്കുന്നു
സ്വപ്തനം	അതിങ്കൽ നിണക്കെന്താ ദോഷം
രമതേ	ഭർത്താവിന്റെ സൗന്ദര്യംദിഗുണങ്ങ
തത്ര തൈ കിം ഭൂഷണം	ഉണ്ട്
ദയിതസ്യാ ഗുണൈഃ	അകഷിക്കപ്പെടുന്നതും
ആകൃഷ്ടമാണം	പ്രേമപീഡകളുടെ ആധിക്യത്താൽ (ഭ
ഉൽകണ്ഠാന്തിഭരാൽ	രണത്താൽ)
സ്ഫുടൽ ഇവ	ചൊളിയുന്നതോ എന്ന് തോന്നുവ
ചേതഃ ഇദം	ണ്ണം ഇരിക്കുന്നതും ആയ
അദ്യ പ്രിയസംഗമായ	മനസ്സ് ഉതാ
	ഇപ്പോൾ പ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ
	സംഗമത്തിനായി

സ്വയം

തന്നെത്താൻ

യാസ്യതി

പോകും

തപഃ പശ്യ

നീ നോക്കൂ

സാരം- അല്ലയോ സഖി! നിദ്യനായി ധൃന്തനായിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഇങ്ങോട്ടു വരാത്തതിനാൽ നീ എന്തിനാണ് ഓടിക്കുന്നതു. അദ്ദേഹം അനേകം ഭാര്യമാരോടുകൂടെ യഥേഷ്ടം ക്രീഡിക്കുന്നു. അതുകൊണ്ടു നിന്നെക്കൊന്നും ഭൂഷ്യം. പ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ സൗന്ദര്യം മൂലം ഗുണങ്ങളാൽ ആകർഷിക്കപ്പെടുന്നതും പ്രേമം പീഡ ഇതുകൊണ്ടു ഭരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു പൊളിയുന്നുവോ എന്നു തോന്നുമാറിരിക്കുന്നതും ആയ എന്റെ മനസ്സു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഗമത്തിനായി ഇപ്പോളിതാ തന്നത്താൻ പോകും. (എന്റെ പ്രാണൻ ഇപ്പോൾ പോകും.) നീ നോക്കിക്കൊള്ള രാധാ സഖികളുടെ പരസ്പരസംവാദരൂപമായാൽ

സാരം മറ്റൊരു വിധം.

അല്ലയോ സഖി! നിദ്യനായി ധൃന്തനായിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ ഞാൻ വളരെ പ്രാവശ്യം ഉത്സാഹിപ്പിച്ചിട്ടും ഇങ്ങോട്ടു പോയില്ല. (രാധാ) അല്ലയോ ഭൂതി! എന്നാൽ നീ എന്തിനാണ് ഓടിക്കുന്നതു (അദ്ദേഹം വരാത്താൽ എന്തിനെല്ലു ഭണ്ഡം? നിന്നെക്കുറിച്ചു കാഴ്ച സാധിച്ചെല്ലോ) (ഭൂതി) അല്ലയോ സഖി! അദ്ദേഹം അനേകം ഭാര്യമാരോടുകൂടെ യഥേഷ്ടം ക്രീഡിക്കുന്നു. (രാധാ) ഓ ഭൂതി! അതുകൊണ്ടു നിന്നെക്കൊന്നും ഭൂഷ്യം? അദ്ദേഹത്താലുള്ള സുഖാനുഭവത്തിന്നു നിയമം പാരമ്യമായി ഭവിച്ചില്ലേ? ആ പ്രിയന്റെ സൗന്ദര്യം മൂലം ഗുണങ്ങളാൽ ആകർഷിക്കപ്പെടുന്നതും അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചുരമിപ്പാനുള്ള മോഹാധിക്യംകൊണ്ടും അതു സാധിക്കാത്തതിനാലുള്ള വ്യസനാധിക്യംകൊണ്ടും തകരുന്നുവോ എന്നു; തോന്നുമാറിരിക്കുന്നതും ആയ എന്റെ മനസ്സു അദ്ദേഹത്തിന്റെ സംഗമത്തിനായി ഇപ്പോളിതാ തന്നത്താൻ പോകും. നീ അങ്ങോട്ടും ഇങ്ങോട്ടും നടന്നു വെറുതെ ബുദ്ധിമുട്ടേണ്ടു. എന്റെ പ്രാണൻ ഇപ്പോൾ പോകും. നീ അതു കണ്ടു കൊള്ളു.

മരം

ഏഴാം സർഗ്ഗം

മൂലം.

അഷ്ടപദീ (എന്ന)

പുനാഗരാഗം അടതാളം

അനിലതരളകവലയനയനേന

തപതിനസാകിസലയശയനേന

(എ)

സംഖിയാരമിതാവനമാലിനാ

വികസിതസരസിജലളിതമുഖേന

സ്ഫുടതിനസാമനസിജവിശിഖേന

(ഓ)

(സംഖിയാരമിതാ)

അമൃതമധുരമൃദിതരവചനേന

ജപലതിനസാമലയജപചനേന

(ഇ)

(സംഖിയാരമിതാ)

സ്ഥലജലതരളചികരചരണേന

ലുന്തിനസാഹിമകരകിരണേന

(ഏ)

(സംഖിയാരമിതാ)

സജലജലദസമുദയരചിരേണ

ദളതിനസാഹിവിരഹഭരണേന

(ഈ)

(സംഖിയാരമിതാ)

കനകനികഷരചിശ്നുചിവസനേന

ശ്വസിതിനസാപരിജനഹസനേന

(ഊ)

(സംഖിയാരമിതാ)

സകലഭവനജനവരതരുണേന

വഹതിനസാരജമതികരുണേന

(ഋ)

(സംഖിയാരമിതാ)

ശ്രീജയദേവഭണിതവചനേന

പ്രവിശതുഹരിരവിഘോഭയമനേന

(ൠ)

(സംഖിയാരമിതാ)

മേ സഖി!

അനിലതരളകവലയന
യനേന

വനമാലിനാ

യാ രമിതാ

സാ കിസലയശയനേന
ന തപതി

വികസിതസരസിജലളി
തമുഖേന

വനമാലിനാ

യാ രമിതാ

സാ മനസിജവിശിഖേന

ന സ്പൃടതി

അമൃതഽധരമൃദുതരവച
നേന

വനമാലിനാ

യാ രമിതാ

സാ മലയജപവനേന
ന ജപതതി

സ്ഥലജലജഹതചികര
ചരണേന

വനമാലിനാ

യാ രമിതാ

സാ ഹിമകരകിരണേന
ന ലുപതി

അല്ലയോ സഖി!

കാഠുകൊണ്ടു ഇളകുന്ന നീലത്താമരപ്പൂ
വ്വ്വോലെയിരിക്കുന്ന കണ്ണുകളോടു കൂ
ടിയ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ

യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ

അവൾ തളിരിൽകിടക്കുന്നതുകൊണ്ട്
ഭവിക്കുന്നില്ല

വടന്നിരിക്കുന്ന താമരപ്പൂവ്വോലെ മ
നോഹരമായ മുഖത്തോടു കൂടിയ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ

യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ

അവൾ കോമദേവന്റെ ബാണംകൊ
ണ്ടു

ഭേദിക്കുന്നില്ല.

അമൃതിനെക്കാൾ മനോഹരകളായും ഏ
റവും കോമളകളായും ഇരിക്കുന്ന വാ
ക്കുകളോടു കൂടിയ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ

യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ

അവൾ മലയവായുവിനെക്കൊണ്ടു

ജപിക്കുന്നില്ല (ഭവിക്കുന്നില്ല)

നിലത്തുണ്ടായ താമരപ്പൂവ്വോലെ മ
നോഹരങ്ങളായ കാലുകളോടു കൂടിയ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ

യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ

അവൾ ചന്ദ്രശ്ശികൊണ്ടു

കിടന്നുറങ്ങുന്നില്ല

കർമ്മ

എഴാം സ്കന്ദം

സജലജലദസമുദയരുചി
രേണ

വനമാലിനാ

യാ രമിതാ

സാ വിരഹഭരണ

ഏദി നദഭൂതി

കനകനികഷരചിത്രചി
വസനേന

വനമാലിനാ യാ രമിതാ

സാ പരിജനഹസനേന

ന ശ്ചസിതി

സകല ഭൂവനജനവരതരു
ണേന

അതികരുണേന

വനമാലിനാ

യാ രമിതാ

സാ രജം നവഹതി

ശ്രീജയദേവഭണിത വ
ചനേന

അനേന

ഹരി അപി

ഏദയം പ്രവിശതു

കാമേഘകൂട്ടം പോലെ മനോഹരനായ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ

യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ

അവൾ വിരഹാധിക്യം കൊണ്ടു

ഏദയത്തിൽ പിളരുന്നില്ല

സ്വപ്നം ഉരക്കുന്ന കല്പിന്റെ കാന്തി
പോലെയിരിക്കുന്ന കന്തിയോടുകൂടിയ

തും യാതൊരു കെടിപ്പാത്തതും (വിശേഷ
മായതും) ആയ വസുന്തോടു കൂടിയ

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ യാവളൊരുത്തി ര
മിച്ചുവോ

അവൾ നാലുഭാഗവും ഉള്ള ആളുകളുടെ
പരിഹാസം കൊണ്ടു

ദീർഘനിശ്വാസം വിടുന്നില്ല

സകലലോകങ്ങളിലുള്ള ജനങ്ങളിൽ വെ
ച്ച് ശ്രേഷ്ഠയുവാവായും

ഏററവും ദയപ്രദമായും ഇരിക്കുന്ന

ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ

യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ

അവൾ വിരഹവേദനയെ അനുഭവിക്ക
ുന്നില്ല

ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ട വച
നസ്വരൂപമായ

ഇതിനാൽ (ഈ ഗാനത്താൽ)

ശ്രീകൃഷ്ണനും

മനസ്സിൽ പ്രവേശിക്കട്ടെ

“സ്ഥലജലജന്മമചികരചരണേന” ഇപദത്തിന്നു സ്ഥലകമലത്തിന്റെറകാന്തിപോലെയിരിക്കുന്നകാന്തിയുള്ള കരചരണങ്ങളോടുകൈകാലുകളോടു കൂടിയവൻ എന്നൊരുർത്ഥവും സ്പികരിക്കാം.

സാരം. അല്ലയോസഖി! കാറുകൊണ്ടിളകുന്ന നീലത്താമരപ്പൂവ് പോലെ മനോഹരങ്ങളായ കണ്ണുകളോടുകൂടിയ ശ്രീകൃഷ്ണനൊരുമിച്ച യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ അവൾ അതിശീതളമായ തളിർക്കടക്കയിൽ കിടന്നാൽ എന്നുപോലെ തവിക്കുന്നില്ല. വിടന്ന താമരപ്പൂവ് പോലെ അതികൗതുകമായ മുഖമുള്ള ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ പിന്നെയവളെ കാമബാണം എന്നു ഉപദ്രവിക്കുന്നതുപോലെ ഉപദ്രവിക്കുന്നില്ല. അമൃതിനെക്കാൾ അതിമധുരമായും കോമളമായും ഇരിക്കുന്ന വാക്കോടുകൂടിയ ശ്രീകൃഷ്ണനൊരുമിച്ച യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ അവൾക്കു തെക്കൻകാറു തട്ടുമ്പോൾ ചുട്ടെരിയുന്നില്ല. സ്ഥലകമലം പോലെ ശോഭിക്കുന്ന കാലുകളോടു കൂടിയ ശ്രീകൃഷ്ണനൊരുമിച്ച യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ അവൾ ചന്ദ്രശ്ശിതട്ടുമ്പോൾ എന്നുപോലെ ചുട്ടു നില്ക്കുന്നതു കിടന്നുറങ്ങുന്നില്ല. കാളമേഘം പോലെ മനോമോഹനനായ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ അവളുടെ മനസ്സ് വിരഹവേദനകൊണ്ടു ഭേദിക്കുന്നില്ല. അതിവിശേഷമായ പീതാംബരം ഉടുത്തിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനൊരുമിച്ച യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ അവൾ നാലുഭാഗത്തും ഉള്ളജനങ്ങളുടെ പരിഹാസം കൊണ്ടു ദുഃഖിച്ചു ദീർഘശ്വാസം വിടുന്നില്ല. സകലലോകങ്ങളിൽ വെച്ചുത്തമ യുവാവായ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു കൂടെ യാവളൊരുത്തി രമിച്ചുവോ അവൾ വിരഹവേദനയെ (കാമവേദനയെ) അനുഭവിക്കുന്നില്ല. അതിനാലിത്രയും മഹിമയേറിയ ആ ശ്രീകൃഷ്ണനോടൊരുമിച്ച ക്രീഡിച്ച സഖിക്കുമാറാകണമെന്നു രാധപറഞ്ഞു. ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ട രാധയുടെ വാക് സപരൂപമായ ഈ പാട്ടു പാടുന്നതു കൊണ്ടു ആ പാടുന്നവരുടെയും ഹൃദയമനസ്സിൽ ശ്രീകൃഷ്ണൻ പ്രത്യക്ഷമാകട്ടെ.

രാധാമലയമാരുതനെ ഉദേശിച്ചു പറയുന്നു.

മരവു

ഏഴാം സ്കന്ദം

മൂലം.

മനോഭവാനന്ദന ചന്ദനാനില
പ്രസീദ മേ ദക്ഷിണ മുഞ്ച വാമതാം
ക്ഷണം ജഗൽപ്രാണ വിധായ മാധവം
പുരോ മമ പ്രാണഹരോ ഭവിഷ്യസി.

ഹേ ചന്ദനാനില!	അല്ലയോ മലയസമീര! (തെക്കൻ കാ റെറ!)
(തപം) മേ പ്രസീദ	അങ്ങ എന്നിക്കു വേണ്ടി (എന്നെ) പ്ര പ്രസാദിച്ചാലും
ഹേ മനോഭവാനന്ദന!	അല്ലയോ കാമദേവനെ സന്തോഷിപ്പി ക്കുന്നോവേ!
ഹേ ദക്ഷിണ!	അല്ലയോ ദക്ഷിണദേശജാത! അഥവാ പരന്മാർക്കു ഇഷ്ടത്തെ ചെയ്യുന്നോവേ!
(തപം) വാമതാം മുഞ്ച ഹേ ജഗൽപ്രാണ!	അങ്ങ പ്രതികൂലതയെ കളയ അല്ലയോ ലോകങ്ങളുടെ ജീവനായു ള്ളോവേ!
(തപം) മാധവം മമ പുരഃ ക്ഷണം വിധായ (പുനഃ) പ്രാണഹരഃ ഭവിഷ്യസി	അങ്ങ ശ്രീകൃഷ്ണനെ എന്റെ മുൻഭാഗത്ത് അല്പനേരം നിർത്തിട്ടു പിന്നെ പ്രാണഹരനായിട്ടു ഭവിച്ചു കൊള്ളു.

സാരം. അല്ലയോ മലയമാരുത! കാമദേവന്റെ ഇഷ്ടത്തെ
ചെയ്യുന്നോവേ! അങ്ങ എന്നെ പ്രസാദിക്കണെ! അന്യന്മാർക്കു അനു
കൂലകാരിയായ അങ്ങ് എന്നെ ഇനി ഉപദ്രവിക്കാതിരിക്കണേ! അ
തല്ലെങ്കിൽ സകലപ്രാണികളുടെയും പ്രാണനായുള്ളോവേ! അങ്ങ
ശ്രീകൃഷ്ണനെ എന്റെ മുമ്പിൽ അല്പനേരം നിർത്തിയിട്ടു (എന്നെതവി
പ്പിക്കുന്നതുപോലെ അദ്ദേഹത്തിനെ തവിപ്പിച്ചു എന്റെ മുമ്പിൽ
കൊണ്ടുവന്നാക്കിട്ടു) പിന്നെ അങ്ങയുടെ അംശങ്ങളായ പ്രാണങ്ങ
ളെ എന്നിൽനിന്നു യഥേഷ്ടം അപഹരിച്ചുകൊള്ളു.

പിന്നെയും രാധാ തന്റെ വിരഹാവസ്ഥയെ പറ്റി സഖി
യോടു പറയുന്നു,

മൂലം.

രിപുരി വ സഖീസംവാസോയം ശിഖീവ ഹിമനീഃലാ
വിഷമിവ സുധാരശ്ചിജ്ജ്വലി നൂനോതി മനോഗതേ
ഏദയ മദയേ തസ്മിന്നേവം പുന പ്ലവതേ ബലാൽ
കവലയദൃശാം വാമഃ കാമോ നികാമനിരങ്കുശഃ

യസ്മിൻ ഗതേ	യാവനൈരന്തന്തൻ (ശ്രീകൃഷ്ണൻ) പോയി രിക്കുമ്പോൾ
അയം സഖീസംവാസഃ	സഖിക്കൊളംനിമ്നജ്ജ്വലി ഈ താമസം
രിപുഃ ഇവ	ശത്രുപോലേയും,
ഹിമനീലഃ	തണുത്തകാറ്റ്
ശിഖീ ഇവ	തിയ്യുപോലേയും,
സുധാരശ്ചിമഃ	അമൃതമയനായ ചന്ദ്രൻ
വിഷം ഇവ	വിഷംപോലേയും,
മനഃ ടിനോതി	മനസ്സിനെ ടിവിപ്പിക്കുന്നു
അദയേ തസ്മിൻ	നിട്ടയനായ ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ
ഏദയം ബലാൽ	ഏദയംബലാപ്തരേണ
പുനഃ ഏവം വലതേ	പിന്നെയും ഈചണ്ഡം ചുറ്റിത്തിരിയുന്നു
നികാമനിരങ്കുശഃ	ഒട്ടും കരോടത്തും തടസ്ഥമില്ലാത്ത
കാമഃ	കാമദേവൻ
കവലയ ദൃശാം	സുന്ദരിമാർക്കു
വാമഃ	പ്രതികൂലകാരിയാകുന്നു

“യസ്മിൻ മനോഗതേ” = യാതൊരു ശ്രീകൃഷ്ണനെ വിചാരിക്കുമ്പോൾ എന്നീയത്ഥവും അംഗീകരിക്കാം

സാരം. അപ്പയ്യോ സഖി! ശ്രീകൃഷ്ണൻ പോയതിന് ശേഷം
എത്രയോ സങ്കരമായ സഖീസഹവാസം ശത്രുസംസർഗ്ഗംപോ

ലേയും ഏറവും തണുത്തുകാറ്റ് തിച്ച് പോലേയും അമൃതമയനായ ചന്ദ്രൻ വിഷംപോലേയും എന്റെ മനസ്സിനെ ഭൂവിപ്പിക്കുന്നു. എന്നെ ഇത്രയും കഷ്ടാവസ്ഥയെ പ്രാപിപ്പിക്കുന്ന ആ നിത്യനായ ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ തന്നെ എന്റെ മനസ്സ് എന്നെ കൂട്ടാക്കാതെ പിന്നെയും ചുറ്റിത്തിരിയുന്നു. ഒട്ടും ഒരേടത്തും തടസ്ഥമില്ലാത്ത കാമദേവൻ സുന്ദരിമാർക്കു വിരോധിയാകുന്നു. അല്ലെങ്കിൽ ഇത്രയും അനിഷ്ടകാരിയായ ആ ശ്രീകൃഷ്ണനെക്കുറിച്ചു കാമൻ എന്റെ മനസ്സിനെ പിന്നെയും പ്രേരിപ്പിക്കുമോ?

രാധാ കാമാന്ധതനിമിത്തം പിന്നേയും പറയുന്നു .

മൂലം.

ബാധാം വിധേഹി മലയാനില പഞ്ചബാണ
പ്രാണാൻ ഗൃഹാണ ന ഗൃഹം പുന രാശ്രയിഷ്യേ
കിന്തേ കൃതാന്തഭഗിനി ക്ഷമയാ തരംഗൈ
രംഗാനി സിഞ്ച മമശാമൃത ദേഹദാഹഃ

മേമലയാനില! (തപം)	അല്ലയോ തെക്കൻകാറെ, അങ്ങ
ബാധാം വിധേഹി	ഉപദ്രവത്തെ ചെയ്യാലും
മേ പഞ്ചബാണ!	അല്ലയോ പഞ്ചായുധ! (കാമൻ)
പ്രാണാൻ ഗൃഹാണ	പ്രാണങ്ങളെ ഗ്രഹിച്ചാലും
(അഹം) പുനഃ ഗൃഹം	ഞാൻ ഇനി ഗൃഹത്തെ
ന രാശ്രയിഷ്യേ	ആശ്രയിക്കില്ല
മേ കൃതാന്തഭഗിനി!	അല്ലയോ യമസോദരി! (കാളിനി)
തേ ക്ഷമയാ കിം	നിന്റെക്ഷമകൊണ്ട് എന്ത്
തരംഗൈഃ മമ	കാളങ്ങളെക്കൊണ്ട് എന്റെ
അംഗാനി സിഞ്ച	അവയവങ്ങളെ നനച്ചാലും
ദേഹദാഹഃ ശാമൃത	ശരീരസന്താപം ശമിക്കട്ടെ

സാരം. അല്ലയോ മലയമാരുത! അങ്ങ എന്നെ ഉപദ്രവിച്ചു കൊള്ള (കൊന്നുകൊള്ള). ഞാനിനി എന്റെ ഗൃഹത്തിലേക്കു മട

ങ്ങിപ്പോകുമെന്നു നിങ്ങൾ വിചാരിക്കേണ്ട. കൃഷ്ണനോടു കൂടാതെ കരിക്കലും ഞാൻ പോകയില്ല. അല്ലയോ യമസോദരിയായ കാളിന്ദീ! നീ ക്ഷമിക്കുന്നതുകൊണ്ടേന്താണ് കാര്യം? നിന്റെ കാളങ്ങളെക്കൊണ്ട് എന്റെ അചയവങ്ങളെ നനച്ചു കൊള്ള. വിരഹജന്യമായ എന്റെ ദേഹസന്താപം ശമിക്കട്ടെ (ഈ ശരീരസന്താപം നശിച്ചാൽ നിന്റെ സോദരനായ അന്തകന് എന്റെ പ്രാണമരണത്തിന് പ്രയാസമായി വരുമെന്ന് വിചാരിച്ചു നീ മടിച്ചിരിക്കേണ്ട. എങ്ങിനെയായാലും എന്റെ പ്രാണമരണം ബഹു എളുപ്പമായിരിക്കുന്നു.)

കവി സർഗ്ഗാന്തത്തിൽ ആശിസ്സുചെയ്യുന്നു.

പ്രാത നീലനിചോള മച്ഛുത മുരസ്സംവീതചീതാംബരം
രാധായാ ശുകിതം വിലോക്യ ഹസതി സൈപരം സഖീമണ്ഡലേ
ബ്രീളാചഞ്ചല മഞ്ചലം നയനയോ രാധായ രാധാനനേ
ഗുഡം സ്മരമുഖോയ മസ്മ ജഗദാനന്ദായ നന്ദാത്മജഃ

പ്രാതഃ സഖീമണ്ഡലേ	പ്രഭാതകാലത്ത് സഖികളുടെ കൂട്ടം
നീലനിചോളം	കറുത്ത മുടുപുടവയോടും
മുരസ്സംവീതചീ-	മാറിൽ ചിറ്റിരിക്കുന്ന
താംബരം	മഞ്ഞപ്പട്ടോടും കൂടിയും
രാധായാഃ	രാധയിൽനിന്ന്
കചിതം	ഭയപ്പെട്ടും ഇരിക്കുന്ന
അച്ഛുതം	ശ്രീകൃഷ്ണനെ
വിലോക്യ	കണ്ടിട്ട്
ഹസതി	ചിരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ
ബ്രീളാചഞ്ചലം	ലജ്ജാകൊണ്ടിളകുന്ന
നയനയോഃ	കണ്ണുകളുടെ
അഞ്ചലം	അറ്റം
രാധാനനേ	രാധാദേവിയുടെ മുഖത്തിൽ

൧൭൨

ഏഴാം സർഗ്ഗം

ഗുഡം ആധായ

ആരു അറിയാതെ വെച്ചിട്ട് (കടാക്ഷി
ച്ചിട്ട്)

സ്മരമുഖ! അയം

ചിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടുകൂടിയ ഈ

നന്ദാത്മജഃ

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

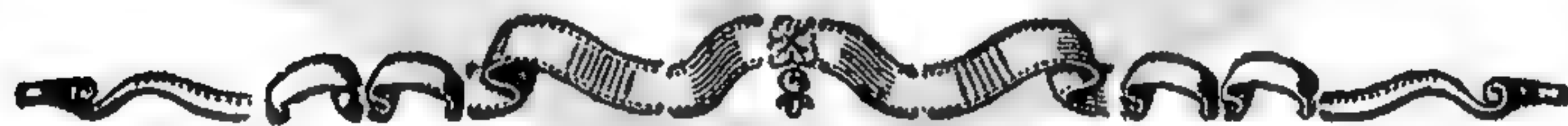
ജഗദാനന്ദായ അസ്തു

ജഗത്തിന്റെ സന്തോഷത്തിനായി ഭ
വിക്കട്ടെ

സാരം. പ്രഭാതസമയത്ത് നിലവസ്ത്രം കൊണ്ട് ദേഹം മൂടി
യും മാറിൽ പിതാംബരം ചുറ്റിയും രാധയെ ഭയന്നും സ്ഥിതിചെ
യ്ക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ കണ്ടിട്ട് സഖീവർഗ്ഗം ചിരിക്കുമ്പോൾ ലജ്ജയാ
ലിളകുന്ന അപാംഗങ്ങളെക്കൊണ്ട് രാധയെ ഗുഡമാംവണ്ണം ക
ടാക്ഷിച്ചു പുഞ്ചിരിയിടുന്ന ഈ ശ്രീകൃഷ്ണൻ ലോകത്തിനു പരമാന
ന്ദത്തെ നൽകട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃതെ അഷ്ടപദികാവ്യെ

സപ്തമസർഗ്ഗഃ സമാപ്തഃ

വിലക്ഷ്യ ലക്ഷ്മീപതിഃ

അ ഷ്ട മഃ സ റ്ഗഃ

മൂലം.

അഥ കഥമപി യാമിനീം വിനീയ

സ്മരജ്ജ്വരിതാപി സാ പ്രഭാതേ

അനന്ദവചനം വദന്ത മഗ്രേ

പ്രണത മപി പ്രിയ മഃഘ സാബ്രസൂയം.

അഥ സ്മരശരജ്ജരിതാ	അനന്തരം കാമശരങ്ങളാൽ	പീഡിത
അപി	യാണെങ്കിലും	
സാ യാമിനീം	അവൾ (രാധാ) രാത്രിയെ	
കഥമപി വിനീയ	പണിപ്പെട്ടു കഴിച്ചുകൂട്ടി	
പ്രഭതേ	പ്രകാശമാകുമ്പോൾ	
അഗ്ര പ്രണതം	മുമ്പിൽ നമസ്കരിച്ചു	
അനന്യവചനം	സമാധാനവാക്കിനെ പറഞ്ഞു കൊണ്ടും	
വദന്തം അപി	ഇരിക്കുന്നവനാണെങ്കിലും	
പ്രിയം	പ്രിയനോടു	
സാഭ്യസൂയം ആഹ	അസൂയയോടു കൂടി പറയുന്നു.	

സാരം. അനന്തരം രാധാ കാമ വാണങ്ങളാൽ ഏറ്റവും പീഡിതയാണെങ്കിലും വളരെ കഷ്ടപ്പെട്ടു രാത്രി കഴിച്ചുകൂട്ടി പിന്നെ പ്രഭാതമായപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ തന്റെ മുമ്പിൽ വന്നു നമസ്കരിച്ച് കാരോരോ സമാധാനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞിട്ടും അദ്ദേഹത്തിനോടു ആ രാധാദേവി ഇഷ്ടയോടു കൂടി പറയുന്നു.

അഷ്ടപദീ (൧)

മൂലം.

മലഹരിരംഗം രൂപകതാളം

രജനിജനിതശ്ശരജംഗമരാഗകഷായിതമലസ നിമേഷം
വഹസി നയന മനുരാഗ മിവ സ്തൂത മുദിതരസാഭിനിവേശം (൧)

യാഹി മാധവ യാഹി കേശവ മാ വദ കൈതവവാദം
താ മനുസർ സരസീരുഹലോചന യാ തവ ഹരതി വിഷാദം

കഞ്ജമലിനവിലോചനചുംബനവിരചിതനീലിമരൂപം
ദശനവസന മരുൺ തവ കൃഷ്ണ തനോതി തനോരണരൂപം (൨)
(യാഹിമാധവ)

മരിച്ച

മരിച്ച ശ്മശാനം സമീപം

വെച്ചു രസസരതി തവ സ്മരസംഗമനവനഖരക്ഷതരേഖം
മരതകശകലകലിതകളയെഴുതലിലേ രിവ രതിജയലേഖം (ന)
(യാഹിമാധവ)

ചരണകമലഗള ദലകതകസിക്ത മിദ ന്തവ ഹൃദയ മുദാരം
ദശയതീവ ബഹിർമദനദ്രുമനവകിസലയപരിവാരം (ര)
(യാഹിമാധവ)

ദശനവദം ഭവദധരഗതം മമ ജനയതി ചേതസി ഖേദം
കഥയതി കഥ മധുനാഹി മയാ സഹ തവ വെച്ചു രേതദ ഭേദം (3)
(യാഹിമാധവ)

ബഹിരിവ മലിനതരം തവ കൃഷ്ണ മനോ പി ഭവിഷ്യതി നൂനം
കഥ മഥ ഉഞ്ചയസേ ജന മനുഗത മസമശരജ പരഭൂനം (ന)
(യാഹിമാധവ)

ഭൂമതി ഭവാ നബലാകബലായ വനേഷു കിമത്ര വിചിത്രം
പ്രഥയതി പൂതനികൈവ വധൂവധനിർദ്ദയ ബലേചരിത്രം (6)
(യാഹിമാധവ)

ശ്രീജയദേവഭണിതരതിവഞ്ചിതഖണ്ഡിതയുവതിവിലാപം
ശൃണത സുധാമധുരം വിബുധാ വിബുധാലയതോ പി ദുരാപം(വ)
(യാഹിമാധവ)

ഹേ മാധവ!

അല്ലയോ മാധവ! കേശവ!

ഹേകേശവ

(തപം) യാഹി, യാഹി
കൈതവവാദം മാ വദ
ഹേ സരസീരൂഹ
ലോചന!

യാ തവ വിഷാദം

അങ്ങ പോയാലും പോയാലും
വ്യാജവാക്കു പറയെണ്ട.
അല്ലയോ താമരക്കണ്ണ!

യാവളൊരുത്തി അങ്ങയുടെ ദുഃഖത്തെ

ഹരതി താം അനുസര	കളയുന്നവോഅവളേ അനുസരിച്ചാലും
(തപം) രജനിജനിതഗുരു	അങ്ങ, രാത്രിയിൽ ഉണ്ടായ വല്ലാത്ത ഉ
ജാഗരരാഗകഷാ	റക്കമില്ലായ്മയാൽ ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന ചുക
യിതം	പ്പിനാൽ ചൊകന്നിരിക്കുന്നതും
അലസനിമേഷം	പതുക്കെ ചിന്തുന്നതും
ഉദിതരസാഭിനിവേശം	ശൃംഗാരരസത്തിൽ ആഗ്രഹത്തോടുകൂ
നയനം	ടിയതും ആയ
സ്ഫുടം അനുരാഗം	കണ്ണിനെ
ഇവ	സ്സഷ്ടമായ അനുരാഗത്തെയോ എന്നു
വഹസി	തോന്നുമാറു.
മേ കൃഷ്ണ:	വഹിക്കുന്നു
അരുണം	അല്ലയോ കൃഷ്ണ!
കഞ്ജമലിനവിലോച	ചുകന്നിരിക്കുന്നതും
നചുംബനവിര	മഷികൊണ്ടു കറുത്തിരിക്കുന്ന കണ്ണുകളി
ചിതനീലിമത്രപം	ലെ ചുംബനംകൊണ്ടുണ്ടായ കറുത്തനി
തവ ദശനവസനം	റത്തോടു കൂടിയിരിക്കുന്നതും ആയ
തനോഃ അനുരൂപം	അങ്ങയുടെ അധരം
തനോതി	ശരീരത്തിന്റെ സാദൃശ്യത്തെ
തവ സ്മരസംഗരനവന	ചെയ്യുന്നു
വരക്ഷതരേഖം	അങ്ങയുടെ മാതൃകീഡയാലുണ്ടായ പു
വപുഃ	തിയ നവവ്രണരേഖകളോടു കൂടിയ
മരതകശകലകലിത	ശരീരം
കളയൗരലി	മരതകത്തവണ്ഡത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ട
പേഃ	സപ്ത റക്ഷരത്തിന്റെ
രതിജയലേഖം	രതികീഡാവിജയപത്രത്തെ

മരണം

അനുസരതി ഇവ

തവ ഉദാരം

ചരണകമലഗളഭല
കതകസികതം

ഘോരം

മദനദ്രുമകിസലയപരി
വാരം

ബഹിഃ ദശയതി ഇവ

ഭവദധരഗതം

ദശനപദം

മമ ചേതസി

ഖേദം ജനയതി

തവ ഏതൽ വപുഃ

മയാ സഹ

അഭേദം അധുനം അപി

കഥം കഥയതി

ഹേ കൃഷ്ണ! തവ മനഃ
അപി

ബഹിഃ ഇവ

മലിനതരം ഭവിഷ്യതി
നൂനം

അഥ അസമശരജപര
ഭൂനം

അനുഗതം ജനം

എട്ടാം സ്കന്ദം

അനുസരിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നും

അങ്ങയുടെ വിശാലമായതും

താമരപ്പൂപോലെയിരിക്കുന്ന കാലിൽ
നിന്നു ഒഴുകുന്ന ചെമ്പിന്നിച്ചുറ്റാൽ ന
നക്കപ്പെട്ടതും ആയ

ഘോരം

കാമദേവനാകുന്ന വൃക്ഷത്തിന്റെ തളി
രുകളുടെ കൂട്ടത്തെ

പുറത്തേക്കു കാണിക്കുന്നുവോ എന്നുതോ
ന്നും

ഭവന്റെ അധരത്തിലുണ്ടായ

ചല്ലിന്റെ പാട

എന്റെ മനസ്സിൽ

ഭിംബത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

അങ്ങയുടെ ഈ ശരീരം

എന്നോടുകൂടെ

ഭേദമില്ലായ്മയെ ഇപ്പോഴും

എങ്ങിനെ പറയുന്നു (തോന്നിക്കുന്നു)

അല്ലയോ കൃഷ്ണ! അങ്ങയുടെ മനസ്സും

പുറം പോലെ

ഏറ്റവും മലിനമായിട്ടു ഭവിച്ചിരിക്കും
നിശ്ചയം

അങ്ങിനെ ഭവിച്ചിട്ടില്ലാ എങ്കിൽ കാ
മശരസന്താപത്താൽ ഭിംബിതനായി

വിന്നുലൈ പൊന്നിരിക്കുന്ന ജനത്തെ

(തപം) കഥം വഞ്ചയസേ	അങ്ങ ഏങ്ങിനെ വഞ്ചിക്കുന്നു
മേവധുവധനിദ്യ	അല്ലയോ സ്രീവധത്തിൽദയയില്ലാത്തോ വേ!
ഭവാനു വനേഷു	ഭവാനു കരകളിൽ
അബലാകബളായ ഭ്രമതി	സ്രീകളെ മിഴങ്ങാനായ്ക്കൊണ്ടാണു ചു റ്റിനടക്കുന്നതു
അത്ര കിം വിചിത്രം	ഈ കാൽക്കൽക്കൊണ്ടാണ് ആശ്ചര്യം
പുതനികാ ഏവ	പുതനനെന്നു
ബാലചരിത്രം പ്രമയതി	ബാലപുത്താനെന്തെ വെളിവാക്കുന്നു
മേ വിബുധാഃ	അല്ലയോ വിദവാന്മാരെ! അഥവാ ദേവ ന്മാരെ!
സുധാമധുരം	അമൃതിനെക്കാൾ മധുരമായതും
വിബുധാലയതഃ അപി	സ്വർഗ്ഗത്തിലും
ഭിരാചം	ഭിദ്യമായതും
ശ്രീജയദേവഭണിതര	ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ടതും ആ
തിവഞ്ചിതവണ്ഡിത	യ രതിക്രിഡാവിഷയത്തിൽ ചരിക്ക
യുവതിവിലാപം	പ്പെട്ട വണ്ഡിതനായികയായ രാധയു ടെ ആവലാതിയെ (തത്സ്വരൂപമായ ഈ ഗാനത്തെ)
ശൃണുത	കേട്ടാലും.

വണ്ഡിതനായികയുടെ ലക്ഷണം—

“നിദ്രാകഷായമുകുളീകൃതതാമ്രാനന്ദോ
നാരീനവപ്രണവിശേഷ വിചിത്രിതാംഗഃ
യസ്യോഃകതോപിപതിരേതിഗൃഹംപ്രഭാത
സാവണ്ഡിതേതികഥിതാകവിഭിഷ്പുരാണൈഃ.”

സാരം, അല്ലയോ മാധവ! അല്ലയോ കേശവ! അങ്ങ പോയോ
ലും പോയാലും. എന്നൊട്ടു വ്യാജം പറയേണ്ടു മേ താമരക്കണ്ണ! യാ

വളരുന്നതിനായി അങ്ങയുടെ ദുഃഖത്തെ മാറുന്നത് അവളുടെ പിന്നാലെത്തന്നെ അങ്ങ നടന്നുകൊള്ളൂ. രാത്രി ക്രിഡാനിമിത്തം വളരെ ഉറക്കൊഴിച്ചു കൊണ്ടു ചുകന്നിരിക്കുന്നതും പതുക്കെ അടയുന്നതും ശ്വാഗാരരസാഗ്രഹത്തോടുകൂടിയതും (ശ്വാഗാരരസത്തിലാഗ്രഹം ഉണ്ടെന്ന് സൂചിപ്പിക്കുന്നതും) ആയ അങ്ങയുടെ കണ്ണുകളാൽ ഇന്നലെ രാത്രിയൊരുമിച്ചു രമിച്ച നായികയെക്കുറിച്ചു മനസ്സിലുള്ള അനുരാഗം സ്പഷ്ടമായി പ്രകാശിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നും. ഹേ കൃഷ്ണ! സ്വാഭാവികമായി ചുകന്നിരിക്കുന്ന അങ്ങയുടെ അധരം മഷിയായ് മലിനങ്ങളായ അവളുടെ നേത്രങ്ങളിൽ ചുംബിച്ചുകൊണ്ടു അങ്ങയുടെ കറുത്ത ശരീരത്തോടു തുല്യമാകുന്നു. മാരക്രിഡാസമയത്തുണ്ടായ നൂതനങ്ങളായ നഖരേഖകളോടുകൂടിയ അങ്ങയുടെ നീലനിറമായ ദേഹം കണ്ടാൽ മരതകരത്നവണ്ഡത്തിൽ എഴുതപ്പെട്ട സപ്തർഷിരങ്ങളോടുകൂടിയ രതിക്രിഡാവിജയപത്രമോ എന്നുതോന്നും. അത്രയുമല്ല പ്രേമാതിശയത്താൽ അവളുടെ പാദാരവിന്ദങ്ങളെടുത്തുവെച്ചപ്പോൾ അതിൽനിന്നൊഴുകിയ ചെമ്പിന്നിച്ചാർ അങ്ങയുടെ വിശാലമായ ഹൃദയപ്രദേശത്തിൽ പുരണ്ടിരിക്കുന്നതു കണ്ടാൽ അന്തർഭാഗത്ത് സ്ഥിതനായ കാമദേവനാകുന്ന പൃഷ്ണത്തിന്റെ തളിർക്കൂട്ടത്തെ (അവളെകുറിച്ചുള്ള അന്തരമായ അനുരാഗത്തെ) പുറത്തേക്ക് കാണിക്കുവാനോ എന്നു തോന്നും. ഭവാനെ അധരത്തിൽ ദന്തവ്രണം കണ്ടിട്ട് എന്റെ മനസ്സ് വല്ലാതെ വേദനിക്കുന്നു. നമ്മുടെ ശരീരത്തിന് ഭേദമുണ്ടായിരുന്നില്ല. പണ്ട് അങ്ങയുടെ ദേഹത്തിൽ ഏതേതുസുഖദുഃഖകാരണങ്ങൾ ഉണ്ടാകുമോ അപ്പോഴുള്ളതുകൊണ്ടും അങ്ങിനെതന്നെയായിരുന്നു. ഇപ്പോൾ അങ്ങ് ഭേദമായി കാരോന്നു പ്രവൃത്തിച്ചു തുടങ്ങിട്ടും അങ്ങിനെ ഭവിക്കുന്നതെങ്ങിനെ. അല്ലയോ കൃഷ്ണ! അങ്ങയുടെ പുറംപോലെ അകവും മലിനമായിത്തന്നെയിരിക്കും അല്ലെങ്കിൽ കാമപീഡിതയായി ഭവാനെത്തന്നെ ആശ്രയിച്ചു പിന്നാലെ പോന്നിരിക്കുന്ന ഈ എന്നെ ഇങ്ങിനെ ചതിക്കുമോ? ബലഹീനകളായ സ്ത്രീകളെ പിടിച്ചു ശാപ്സാനാണ്. ഭവൻ ഈ വനപ്രദേശങ്ങളിൽ ചുറ്റിനടക്കുന്നതു. അല്ലയോ സ്ത്രീകളെ കൊല്ലുവാൻ മടിയില്ലാ

ത്തോവേ! ബാലകാലത്തുതന്നെ അങ്ങയാൽ നിശ്ചിതാഃസന ചെ
യപ്പെട്ട പൂതനാവധം തന്നെ അങ്ങയുടെ സ്രീവധപാടവത്തെ വെ
ളിവാക്കുന്നുണ്ട്. പിന്നെന്താണ് ഈ കാൽത്തിൽ അതുതപ്പെടാ
നുള്ളത്? അമൃതിനെക്കാൾ അതിമധുരമായും തന്നിമിത്തം സ്വ
ർഗ്ഗത്തിലും ഭൂലോകമായും ശ്രീജയദേവരാൽ വർണ്ണിതമായും ശ്രീകൃഷ്ണ
നാൽ രതിക്രിഡാവിഷയത്തിൽ ചതിക്കപ്പെട്ട വണ്ഡിതനായിക
യായ രാധാദേവിയുടെ വിലാപസ്വരൂപമായും ഇരിക്കുന്ന ഈ ഗാ
നത്തെ അല്ലയോ വിദവാന്മാരെ! നിങ്ങൾ കെൾക്കുകയും പാടുകയും
ചെയ്യവിൻ.

മൂലം.

തവേദം പശ്യന്ത്യാഃ പ്രസരദനരാഗം ബഹിരിവ
പ്രിയാപാദാലക്തജൂരിത മരുണദ്വോതി ഹൃദയം
മമാദ്രുപ്രഖ്യാതപ്രണയഭരഭംഗേന കിതവ
തപദാലോക ശ്ലോകാ ദവി കിമപി ലജ്ജാം ജനയതി.

ഹേ കിതവ!

അല്ലയോ ധൃത്!

തവ പ്രിയാപാദാല
ക്തജൂരിതം

അങ്ങയുടെ പ്രിയയുടെ കാലുകളിലേചെ
ന്നിന്നിച്ചാർ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്നതും

അരുണദ്വോതി

ചുരുപ്പിനിറത്തോടു കൂടിയതും

ബഹിഃ പ്രസരദനരാ
ഗം ഇവ

പുറത്തെക്കു പുറപ്പെടുന്ന അനാരാഗ
ത്തോടുകൂടിയതോ എന്നു തോന്നുന്നതും
അത്രയ

ഇദം ഹൃദയം

ഈ ഹൃദയത്തെ

പശ്യന്ത്യാഃ മമ

കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എനിക്കു

അദ്രു തപദാലോകഃ

ഇപ്പോൾ അങ്ങയുടെ ദർശനം

പ്രഖ്യാതപ്രണയഭരഭം
ഗേന

പ്രസിദ്ധമായ പ്രേമാധിക്യത്തിന്റെ
നാശംകൊണ്ടുണ്ടായ

ശ്ലോകാൽ അവി

ഭുഷ്മത്തൊക്കെയും

മനഃ

എട്ടാം സർഗ്ഗം

കിമപി ലജ്ജാം ജനയ

വലുതായ ലജ്ജയെ ഉണ്ടാക്കുന്നു.

തി

സാരം. അപ്സരയോ ധൃത്! അങ്ങയുടെ പ്രിയയുടെ പാദങ്ങളിലെ ചെമ്പിന്നിച്ചാറ് പാറിച്ചുകുന്നിരിക്കുന്ന ഈ ഹൃദയം (മാറു) കണ്ടാൽ ആ പ്രിയതമയെ കുറിച്ചു അങ്ങങ്ങളുള്ള അനന്തരാഗം അകത്തു നിറഞ്ഞു പൂർത്തേക്കു പ്രകാശിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നും. ഇപ്രകാരമായ ഈ ഹൃദയത്തെ കണ്ടുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന എനിക്കു അങ്ങയുടെ പ്രസിദ്ധമായ പ്രേമാധിക്യം പോയ ദുഃഖത്തേക്കാൾ വലുതായ ലജ്ജയുണ്ടാകുന്നു.

മൂലം.

അന്തർമോഹനമൗളിഃ പൂർണ്ണനചല നന്ദാരവിസ്രംസനഃ

സ്തബ്ധാക്ഷണലോചനോത്സവമഹാമന്ത്രഃ കുരംഗീഭുശാം

ഭൂപ്രദാനവല്ലഭമാനദിവിഷദ് വ്യാമുഖഭൂപദനാ

ധപംസഃ കംസരിപോഃ പ്രരോപയതു വഃ ശ്രേയാംസി വംശീരവഃ

കുരംഗീഭുശാം

സുന്ദരിമാരുടെ

അന്തർമോഹനമൗളിഃ മനസ്സിനെ മോഹിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ട്

പൂർണ്ണനചലനന്ദാര

തലകുലുക്കുകയും (അതുനിമിത്തം) ഇളകുന്ന

വിസ്രംസനഃ

മനോരകസുമങ്ങളെ വീഴ്ത്തുന്നതും.

സ്തബ്ധാക്ഷണലോചനോ

ഉറച്ചു നില്ക്കുന്നവയേയും (സ്ഥാവരങ്ങളേയും) ആകർഷിക്കുന്നതും നേത്രങ്ങളെ

ത്സവമഹാമന്ത്രഃ

ആനന്ദിപ്പിക്കുന്നതും ആയ മഹാമന്ത്ര

മാകുന്നതും

മാകുന്നതും

ഭൂപ്രദാനവല്ലഭമാനദിവി

ഗർവ്വിഷ്ടനായ അസുരന്മാരോട് ദുഃഖി

ഷദ് വ്യാമുഖഭൂപദ

പ്പിക്കപ്പെടുന്ന ദേവന്മാരുടെ അതികഠി

നാധപംസഃ

നമായ വേദനയെ നശിപ്പിക്കുന്നതും

ആയ

കംസരിപോഃ വംശീരവഃ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വേണുനാദം

വ: ശ്രേയാംസി
പ്രരോപയതു

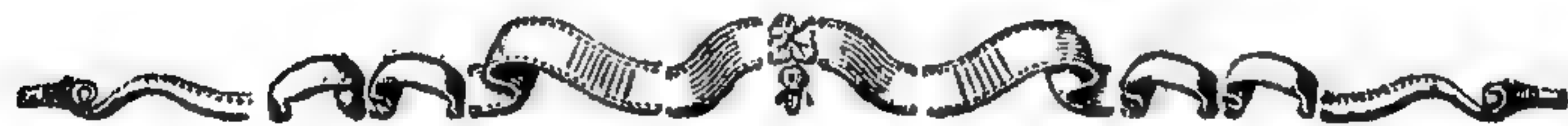
നിങ്ങൾക്കു ശ്രേയസ്സുകളെ
ഉണ്ടാക്കട്ടെ

കണ്ണാനന്ദകരമായ വേണാനാദത്തിന്ന് ലോചനോത്സവത്വം (നേത്രാനന്ദകരത്വം) എങ്ങിനെ സിദ്ധമായി? എന്നാൽ ഈ നാദത്തെക്കേട്ടു സർവ്വവും ഉപേക്ഷിച്ചു വന്ന് ഭഗവാനെ കണ്ട് നേത്രഭാഗം ജനങ്ങൾ പരമാനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചിരുന്നതിനാൽ ഈ വേണാനാദത്തിന്നു നേത്രാനന്ദകരത്വം സിദ്ധം തന്നെ.

സാരം-- ഉപ്പുശീ, രണ്ടു, മുതലായ ദിവ്യസ്ത്രീകളുടെ മനസ്സിനെ മോഹിപ്പിക്കുന്നതും അതുനിമിത്തം അവർ രസിച്ചു തലകുലുക്കുമ്പോൾ ഇളകുന്ന മന്ദാരകസുമങ്ങളെ വീഴ്ത്തുന്നതും സംസാരത്തിൽനിന്ന് വിരക്തന്മാരായി സമാധിയിൽ ഉറച്ചുനില്ക്കുന്ന മുനികളേയും അഥവാ അചരങ്ങളായ വൃക്ഷലതാദികളെയും കൂടി സമീപത്തെ പ്രാവിപ്പിച്ച് ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്മാലും മറ്റും നേത്രാനന്ദഭരിതന്മാരാക്കിത്തീർക്കുന്നതും ഗർവ്വഭംഗമായ അസുരന്മാരോട് ദുഃഖിപ്പിക്കപ്പെടുന്ന ഭേവന്മാർക്കു ആ കഠിനമായ ദുഃഖത്തെ നീക്കി പരമാനന്ദത്തെ നല്കുന്നതും ആയ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ വേണാനാദം ഈ ഗ്രന്ഥം പഠിക്കുന്നോർക്കു നവേണ്ട കേൾക്കുന്നവർക്കും മറ്റും യഥേഷ്ടം ധ്യാനാത്മകാമ്യമോക്ഷങ്ങൾ നല്കട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃതെ അഷ്ടപദികാവ്യെ

അഷ്ടമസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

മു ശ്ല മ ക ന :

ന വ മ : സ്കന്ദഃ .

മൂലം.

താ മഥ മന്മഥവിനതേ

രതിരസഭിന്നാം വിഷാദസമ്പന്നതേ

അനുചിന്തിതഹരിചരിതരം
കലഹാന്തരിതാ മുവാച രഹഃസഖീം

അഥ സഖീ	അനന്തരം സഖീ
മന്മഥവിന്നാമം	കാമദേവനാൽ വേദിപ്പിക്കപ്പെട്ടും
രതിരസഭിന്നാമം	സുന്തക്രിഡാരസംകൊണ്ട് കുഴങ്ങിയും
വിഷാദസമ്പന്നാമം	പശ്ചാത്താപത്തോടു കൂടിയും
അനുചിന്തിതഹരിചരിതരം	ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ചരിതത്തെ വിണ്ടും വി
തരം	ണ്ടും വിചാരിച്ചും ഇരിക്കുന്ന
കലഹാന്തരിതരം	കലഹാന്തരിതയായ
തരം രഹഃ ഉവാച	രാധയോടു ഗുഡമായ സ്ഥലത്തുവെച്ചു
	പറഞ്ഞു

സാരം-- അനന്തരം കാമചാരവശ്യത്തോടും രതിക്രിഡകളുള്ള മോഹംകൊണ്ടുവലഞ്ഞ് പശ്ചാത്താപത്തോടും ശ്രീകൃഷ്ണനാൽ മുമ്പു ചെയ്തപ്പട്ട കാരോരോ പ്രവൃത്തിയുടെ അനുസ്മരണത്തോടും കൂടി സ്തിതി ചെയ്യുന്ന രാധയോടു സഖീ ഗുഡമായ സ്ഥലത്തുവെച്ചു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

കലഹാന്തരിതാ എന്ന നായികയുടെ ലക്ഷണം
പ്രാണേശ്വരം പ്രണയകോപഭരണ ഭിതം
യാ ചാടുകാര മവധിച്ച് വിരോധവാഗ്ഭിഃ
സന്തപ്യതെ മദനവഹ്നിശിഖാസഹസ്രൈ
ബ്ജംഷ്ഠാകലാ ച കലഹാന്തരിതാ ഹി സാ സ്വരാൽ.
കലഹാന്തരിതാ എന്ന പദത്തിന്റെ അർത്ഥം പ്രണയ
കോപത്താൽ മറഞ്ഞിരിക്കുന്നവൾ
അഷ്ടപദീ (മു)

മൂലം.
മദ്ധ്യമാദിരാഗം. ഏകതാളം
ഹരി രഭിസരതി വഹതി മധുപവനേ

അഷ്ടപദികാവും സച്ചാശ്വാനം

എന്ന

കിമ പര മധികസുഖം സഖി ഭൂവനേ (൧)

മാധവേ മൗകു മാനിനിമാന മയേ

താലഹലാ ദവിഗുരു മതിസരസം

കിം വിഹ്വലീകൃഷ്ടേ കചകലശം (൨)

(മാധവേ)

കതി ന കഥിത മിദ മനുപദ മചിരം

മൗ പരിഹര ഹരിമതിശയനചിരം (൩)

(മാധവേ)

കി മിതി വിഷീദസി രോദിഷി വികലാ

വിഹസതി യുവതിസഭാ തവ സകലാ (൪)

(മാധവേ)

മുദനളിനീദളശീതളശയനേ

ഹരി മവലോകയ സഹചയനയനേ (൫)

(മാധവേ)

ജനനസി മനസി കി മിതി ഗുരു ഖേദം

ശൃണു മമ വചന മനീഹിതഭേദം (൬)

(മാധവേ)

ഹരിരുപരംതു വദതു ബഹുമധുരം

കിമിതി കരോഷി ഹൃദയ മതിവിധുരം (൭)

(മാധവേ)

ശ്രീജയദേവഭണിത മതിലളിതം

സുഖയതു രസികജനം ഹരിചരിതം (൮)

(മാധവേ)

അയേ മാനിനി!

(തപം) മാധവേ മാനം

മൗ കരു

മധുപവനേ

അല്പയോ മാനത്തോടു കൂടിയവളേ!

നി ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ മാറ്റത്തെ

ചെയ്യരുത

വസന്തക്കാറ്റ്

മനുഷ്യ

വൈതാൻ സർ

വഹതി

ഹരിഃ അഭിസംതി

ഹേ സഖി! ഭവനേ

അധികസുഖം

അപരം കിം

താലഹലാൽ അപി

ഗുരും അരിസരസം

കുചകലശം

(തപം) കിം വിഹചീകരേഷേ

അതിശയരചിരം

ഹരിം മാ പരിഹര

ഇദം അചിരം

അനുപദം

(മയാ) കതിന കഥിതം

(തപം) കിം വിഷീദസി

വികലാ രോദിഷി

തവ സകലാ യുവതിസഭാ

വിഹസതി

(തപം) മുദിനളിനിദളശീ

തളശയനേ

ഹരിം അവലോകയ

നയനേ സഹലയ

(തപം) കിം ഇതി മനസി

ഗുരവേദം ജനയസി

അനീഹിതഭേദം

മമ വചനം ശൃണു

വീശുബോധം

ശ്രീകൃഷ്ണൻ വരുന്നു

അല്ലയോസഖി! ലോകത്തിൽ

അധികം സുഖമുള്ളതു

മറെറാന്ന് എന്ത്

താലഹലത്തേക്കാളും

കുറിനമായും ഏറവുമാസത്തോടുകൂടി

യും ഇരിക്കുന്ന

സ്നാനകുളത്തെ

നീ എന്തിന്നു നിഷ്പലമാക്കുന്നു

ഏറവുമാ മനോഹരനായ

ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഉപേക്ഷിക്കരുത്

ഇതു ഇപ്പോൾ

വെണ്ടുസമയത്തൊക്കെ

എന്നാൽ എത്രയൊ പ്രാവശ്യം പറയ

പ്പെട്ടില്ലെ?

നീ എന്തിന്നു വിഷാദിക്കുന്നു

പരവശയായിട്ട് കരയുന്നു?

നിന്റെ എല്ലാ സ്ത്രീ സംഘവും

പരിഹസിച്ച് ചിരിക്കുന്നു

നീ മാർദ്ദവത്തോടുകൂടിയ താമരദളങ്ങളേ

കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ തണുത്തശയ്യയിൽ

ശ്രീകൃഷ്ണനെ നോക്കിയാലും

കണ്ണുകളെ സഹമാക്കിയാലും

നീഎന്തിന്നു ഇപ്രകാരം മനസ്സിൽ

വലുതായ ദുഃഖത്തെ ഉണ്ടാക്കിത്തീർക്കുന്നു

(നിന്ദയുടെ) ഭിന്നതയെ ഇച്ഛിക്കാത്ത

എന്റെ വാക്കിനെകേട്ടാലും

ഹരിഃ ഉപയാതു	ശ്രീകൃഷ്ണൻ (നിന്റെ) അടുക്കെവരും
ബഹുധൂരം വദതു	വളരെമാധുര്യത്തോടുകൂടേ സംസാരിക്കും
(തപം) കിം ഇതി ഹൃദയം	നീ എന്നിന്നു ഇപ്രകാരം മനസ്സിനെ
അതിചിധൂരം കരോഷി	ഏറ്റവും ദുഃഖത്തോടു കൂടിയതാക്കി
	ചെയ്യുന്നു
ശ്രീജയദേവഭാനിതം	ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ടതും
അതിലളിതം	അതിമനോഹരവും ആയ
ഹരിചരിതം	ശ്രീകൃഷ്ണ ചരിതം
രസികജനം സുഖയതു	രസികജനത്തെ സുഖിപ്പിക്കട്ടെ.

സാരം. അല്ലയോ മാനശാലിനി! സാക്ഷാൽ ലക്ഷ്മീവല്ലഭനായ ശ്രീകൃഷ്ണനോട് നീ മാനം നടിക്കരുത്. വസന്തവായുവീശ്രമ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്റെ അടുക്കലേക്കു വരും. അല്ലയോ സഖി! അദ്ദേഹത്തിനെ ഒരുനാക്കു കണ്ടാൽ മതി എന്നു വിചാരിച്ചു അനേകം ദിഗ്ഗാമനമാർ ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അത്രയും ലാചണ്യകാര്യബ്രാഹ്മി സൽഗുണങ്ങളോടു കൂടിയ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്നോടു കൂടി രമിപ്പാനായി നിന്റെ സമീപത്തേക്കു വരുന്നതാണെങ്കിൽ, അതിലധികം സുഖമായിട്ടു ലോകത്തിലെന്താണുള്ളത്. അതുകൊണ്ടു നീ അദ്ദേഹത്തിനോടൊട്ടും തന്നെ ദമ്യം കറന്നിരിക്കരുത്. താലഹചത്തേക്കൊളം കഠിനമായും അതിമധുരമായും ഇരിക്കുന്ന നിന്റെ കചകുന്ദത്തെ എന്തിനാണു നിഷ്ഠുചമാക്കുന്നത്? അദ്ദേഹിന്റെ കരസ്ഥസ്താലാണ് അതിന്നുസാഹച്യം. അതിപ്പെങ്കിൽ വിഹചന്തെന്നു. അല്ലയോ സഖി! ഏറ്റവും സുന്ദരനായ ശ്രീകൃഷ്ണനെ നീ ഉപേക്ഷിക്കരുതു. എന്നിങ്ങിനെ എന്നാലപ്പോൾ വേണ്ട സമയത്തോക്കു വളരേപ്രാവശ്യം പറയപ്പെട്ടില്ലെ? നീ എന്നിന്നു ദുഃഖിക്കുന്നു. എന്നിന്നു കരയുന്നു. നീ ഇങ്ങിനെ കരയുന്നതു കണ്ടിട്ടു നിന്റെ സഖികളൊക്കെ നിന്നെ പരിഹസിച്ച് ചിരിക്കുന്നു. മാദ്യത്തോടു കൂടിയ താമരദളങ്ങളെ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ നിന്റെ ശയ്യയിൽ ശ്രീകൃഷ്ണനെ സങ്കല്പിച്ചിരുത്തി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ദർശനത്താൽ നിന്റെ നേത്രങ്ങളെ സഹലീകരിച്ചാലും. നീ എന്നിന്നാണ് മനസ്സിൽ വല്ലാതെ വേദം ഉണ്ടാക്കി

ത്തിൽ നൽകി. നിങ്ങളുടെയും ഭിന്നിക്കാതിരിക്കേണമെന്നാഗ്രഹിച്ചു പറയുന്ന എന്റെ ഈവാക്കു നീ കേൾക്ക. ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്റെ അരികത്തു വന്നു നിന്നോടു അതിരസമായി സംസാരിക്കും. പിന്നെ നീ വല്ലാതെ മനസ്സിനെ ദുഃഖിപ്പിക്കുന്നതു? ശ്രീജയദേവരാൽ വണ്ണിക്കപ്പെട്ട അതിമനോഹരമായ ശ്രീകൃഷ്ണചരിതം രസികജനങ്ങളെ രസിപ്പിക്കട്ടെ.

മൂലം.

സ്തിശ്ലേ യൽ പരശ്വാസി യൽ പ്രണമതി സ്തബ്ധാസി യദുഗിണി
ദേവഷസ്ഥാസി യദനുഭവ വിമുഖതാം പ്രാപ്താസി തസ്മിൻ പ്രിയേ
തദ്യുക്തം വിപരിതകാരിണി തവ ശ്രീഖണ്ഡചർച്ചാ വിഷം
ശീതാംശു സ്തപനോ ഹിമം ഹൃതവഹഃ ശ്രീധാമദോ യതനഃ

പ്രിയേ തസ്മിൻ

പ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

സ്തിശ്ലേ

സ്തേഹത്തോടുകൂടിയിരിക്കുമ്പോൾ

യൽ (തപം) പരശ്വാ

യതൊന്ന് ഹൈതുവായിട്ട് നികറുന്ന

അസി

യായി ഭവിക്കുന്നു

പ്രണമതി യൽ

നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ യതൊന്ന് ഹൈതുവായിട്ട്

(തപം) സ്തബ്ധാ അസി

നീ ഒരു കലുക്കമില്ലാത്തവളായി ഭവിക്കുന്നു.

രാഗിണി യൽ

അനുരാഗത്തോടു കൂടിക്കുമ്പോൾ യതൊന്ന് ഹൈതുവായിട്ട്

(തപം) ദേവഷസ്ഥാ അസി

നീ ദേവത്തോടു കൂടിയവളാകുന്നു

ഉനുഭവേ

ഉത്സാഹിയായിരിക്കുമ്പോൾ

യൽ (തപം) വിമുഖതാം

യതൊന്നു ഹൈതുവായിട്ട് നി ദുഃഖതപത്തെ

പ്രാപ്താ അസി

പ്രാപിച്ചവളാകുന്നു.

മേം വിപരിതകാരിണി!	അല്ലയോ വിപരിതാചരണശീലേ!
തൽ യുക്തം	അതുകൊണ്ട് യുക്തം ഉചിതം
ശ്രീവണ്ഡചർച്ചാ	ചന്ദനംപൂശൽ
തവ വിഷം	നിണക്കു വിഷമാകുന്നു
ശിതാംശു തവനഃ	ചന്ദ്രൻ, തവിപ്പിക്കുന്ന സൂര്യനാകുന്നു.
ഹിമം ഹൃതവഹഃ	മഞ്ഞു തിരയ്ക്കാകുന്നു.
ക്രിഡാമുദഃ	ലീലയാലുണ്ടാവുന്ന ആനന്ദങ്ങൾ
യാതനാഃ	കഠിനവേദനകളാകുന്നു.

സാരം. അല്ലയോ വിപരിതാചരണശീലേ! നിന്റെ പ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്നോടു സ്നേഹമായിരിക്കുമ്പോൾ നീ കഠിനമായും നിന്റെ മാനാപനോദത്തിനായി നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ ഒരു കലുക്കംകൂടാതെയും അനുരാഗത്തോടു കൂടിക്കിരിക്കുമ്പോൾ ദോഷത്തോടു കൂടിയും ആലിംഗനാദികൾ ചെയ്യാനുത്സാഹിക്കുമ്പോൾ ഭർമ്മത്തോടുകൂടിയും സ്ഥിതിചെയ്തുവെല്ലോ. മഹാകഷ്ടം! അതിന്നു ശരിയായിട്ടുതന്നെ നിന്റെ ഇഷ്ടാശ്വത്തേ അനുഭവവും. അത്യന്തമാഹ്ലാദകരമായ ചന്ദനച്ചാർത്തേക്കുമ്പോൾ നിണക്കു വിഷംപോലെ അതിദുസ്സഹമായും അതിശീതളനായ ചന്ദ്രൻ സൂര്യനെപ്പോലെ ഏറ്റവും സന്തോഷകരനായും മഞ്ഞുവെള്ളംപോലും തിരയ്പോലെ അതി മൃദായും സഖികളൊന്നിച്ചുള്ള ലീലയാലുണ്ടാവുന്ന ആനന്ദങ്ങൾ കഠിനവേദനകളായും ഭവിക്കുന്നു. ഇങ്ങിനെ, വിപരിതമായി പ്രവൃത്തിക്കുന്നവർക്കു വിപരിതം തന്നെ ഫലം.

മൂലം.

സാന്ദ്രാനന്ദപുരന്ദരാദിദിവിഷദ്യുനൈരമന്ദാദരാ
ദീനമൈശ്വര്യകടേന്ദ്രനീലമണിഭിഃസന്ദശിതേന്ദിനിരം
സപര്യന്ദനമകരന്ദസുന്ദരഗളന്ദനാകിനീമേദുരം
ശ്രീഗോവിന്ദപദാവിനമശുഭസ്തന്ദ്രയവന്ദാമഹേ

സപര്യന്ദനം

യഥേഷ്ടം (ധാരാളം)

മുൻപു

കമ്പതാം സദ്യം

മകരസുന്ദരഗുഹ
നാകിനീമേദരം

പുന്തേൻപോലെ മനോഹരമായി ഒഴുകുന്ന
ആകാശഗംഗാ പ്രാപിച്ചിരിക്കുന്നതും.

അമനാദരാൽ
ആനന്ദൈവം
സാന്ദ്രാനന്ദപുരന്ദരാദി
ദിവിഷഭ്യന്ദനഃ
മകടേന്ദ്രനീലമണിഭിഃ

പൂർണ്ണമായ ആദരവോടെ
നമസ്കരിക്കുന്ന
പൂർണ്ണാനന്ദത്തോടു കൂടിയ ഇന്ദ്രാദി ദേവന്മാരുടെ കൂട്ടത്താൽ
കിരീടങ്ങളിലെ ഇന്ദ്രനീലരത്നങ്ങളെക്കൊണ്ട്.

സന്ദർശിതേന്ദിനിരം
ശ്രീഃഗാവിന്ദപദാരവിന്ദം
അശുഭസ്തനായ
വന്ദാമഹേ

കാണിക്കപ്പെട്ട വണ്ടുകളോടു കൂടിയ
ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പാദാരവിന്ദത്തെ
അശുഭനാശത്തിനായി
വന്ദിക്കുന്നു

സാരം. പുന്തേൻപോലെ കൌതുകമായി ധാരാളം ഒഴുകുന്ന ആകാശഗംഗയാൽ പ്രപ്തമായും പരമാനന്ദമഗ്നനായ ദേവന്മാരുടെ പൂന്തേൻപോലെയോടുകൂടിയ നമസ്കരിക്കുമ്പോൾ അവരുടെ കിരീടങ്ങളിലെ വണ്ടുകളോ എന്നു തോന്നിപ്പിക്കുന്ന ഇന്ദ്രനീലരത്നങ്ങളോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പാദാരവിന്ദത്തെ അശുഭനാശത്തിനായി വന്ദിക്കുന്നു.

ശ്രീജയദേവകൃത അഷ്ടപദീകാവ്യം

ന വ മ സ ദ്ധ്

സമാപ്തഃ

ചതുര ചതുർഭുജഃ

ദശമഃ സർഗ്ഗഃ

മൂലം.

അത്രാന്തരേമസൃണരോഷവശാദസിമ
നിശ്വാസനിസ്സഹമുഖീംസുമുഖീമുപേത്യ
സഖീഭൂവിഷ്ണിതസഖീവദനാദിനാനേതേ
സാനന്ദഗൽഗദപദംഹരിരിത്യവാച.

അത്ര അന്തരേ

ഹരിഃ മസൃണരോഷ

വശാൽ

അസീമനിശ്വാസനിസ്സ

ഹമുഖീം

സഖീഭൂവിഷ്ണിതസഖീവ

ദനാം

സുമുഖീം

ഉപേത്യ

ദിനാന്തേ

സാനന്ദഗൽഗദപദം

ഉവച

ഈ സമയത്തിങ്കൽ

ശ്രീകൃഷ്ണൻ, കുറഞ്ഞിരിക്കുന്നകോപത്തി
ന്നു അധീനനായതുകൊണ്ട്

അതിരില്ലാത്ത നിശ്വാസങ്ങളെക്കൊ
ണ്ടു സഹിക്കാൻ കഴിയാത്ത മുഖത്തോടു
കൂടിയും

(തന്നാൽ) ലജ്ജയോടുകൂടി നോക്കപ്പെട്ട
സഖീമുഖത്തോടു കൂടിയും ഇരിക്കുന്ന

സുന്ദരിയെ (രാധയുടെ)

അടുക്കെ ചെന്നിട്ടു

സന്ധ്യാസമയത്തു

സന്തോഷംകൊണ്ടു ഇടനെത്തു ചൊ
ട്ടിക്കൊണ്ടു പുറപ്പെടുന്ന വാക്കുകളോടും
കൂടി

പറഞ്ഞു

സാരം. ഈ സമയത്തു സഖിയുടെ ശകാരംകൊണ്ടു കോപം

കുറച്ചു ശമിക്കയാൽ വിരഹദുഃഖം വലുപ്പം തന്നിരിക്കണം കണിക്കി
 ല്ലാത്ത ദീപ്തിശിശുവാസത്താൽ കഷ്ടപ്പെട്ടു ലജ്ജയാടുകൂടി സഖി
 മുഖത്തു നോക്കിയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന രാധാദേവിയുടെ അടുക്കൽ
 ശ്രീകൃഷ്ണൻ സന്ധ്യക്കു ചെന്നിട്ടു സന്തോഷത്താൽ ഇടനെയ്തു മുട്ടി
 കൊണ്ടു പറഞ്ഞു.

മൂലം.

അഷ്ടപദീ (൧൯)

മുഖാരി രാഗം

ചമ്പതരജം

വദനീയദികിഞ്ചിദപിദന്തരുചികൌമുദി

ഹരതിദരതിമിരമതിലോരം

സ്തരദധരശീമവേതവവദന ചന്ദ്രമാഃ

രോചയതിലോചനചകോരം

(൧)

പ്രിയേ ചാരുശീലേമുഞ്ചമയിമാനമനിദാനം

സപദിമദനാനലോഭഹതിമമമാനസം.

ദേഹിമുഖകമലമധുചാനം

സത്യമേവാസിയദിസുദതിമയികോപിനി

ദേഹിഖരനഖരശരഘാതം

ഘടയഭൂജബന്ധനംജനയരദവണ്ഡനം

യേനവാഭവതിസുഖജാതം (പ്രിയേ!)

(൨)

തപമസിമമഭൂഷണംതപമസിമമജീവനം

തപമസിമമഭവജലധിരത്നം

ഭവതുഭവതീഹമയിസതതമനുരോധിനി

തത്രമഹാദയമതിയത്നം (പ്രിയേ!)

(൩)

നീലനളിനാഭമപിതനപിതവലോചനം

ധാരയതികോകനദരൂപം

കസ്യമശരബാണഭാവേനയദിരഞ്ജയസി

കൃഷ്ണമിദമേതദനുരൂപം (പ്രിയേ!)

(൪)

സ്ഫുരതുക ചകുന്ദയോരപരിമണിമഞ്ജരി

ഭൂഷയതുതവഹൃദയദേശം

രസതുരശനാപിതവംശനജംശനമണ്ഡലേ

ലോഷയതുമന്മഥനിദേശം (പ്രിയേ!)

(൭)

സ്ഥലകമലഭഞ്ജനംമമഹൃദയരഞ്ജനം

ജനിതരതിരംഗചരഭാഗം

ഭണമസ്യണവാണികരവാണി ചരണഭപയം

സരസലസദലകതകരാഗം (പ്രിയേ!)

(൩)

സ്മരഗരളവണ്ഡനംമമശിരസിമണ്ഡനം

ധേഹിപദപല്ലവമുദാരം

ജപലതിമയിദാരുണോമദനകദനാരുണോ

ഹരതുതദിവാഹിതവികാരം (പ്രിയേ!)

(൭)

ഇതിചടുലചാടുപടു ചാരുമുരവൈരിണോ

രാധികാമധിവചനജാതം

ജയതിചത്മാവതീരമണജയദേവകവിഭാരതീ

ഭണിതമിതിഗീതം (പ്രിയേ!)

(൮)

ഹേ പ്രിയേ!

അല്ലയോ പ്രിയേ!

ഹേ ചാരുശീലേ!

അല്ലയോ മനോഹരശീലേ!

(തപം) മയി അനിദാനം

നീ എന്നിൽ അകാരണമായ

മാനം മുഞ്ച

ഇഷ്ട്യയെ കളയു.

സപദി മദനാനലഃ

അതിവേഗത്തിൽ കാമാഗ്നി

മമ മാനസം ദഹതി

എന്റെ മനസ്സിനെ ഭസ്മമാക്കുന്നു.

(തപം) മുഖകമലമധു

നീ മുഖമാകുന്ന താമരപ്പൂവിലെ മധുപാ

പാനം ദേഹി.

നത്തെ തന്നാലും

(തപം) കിഞ്ചിൽ അപി

നീ കുറച്ചെങ്കിലും സംസാരിക്കുന്നു എങ്കി

വദസി യദി

ൽ

൧൭൨

പത്താം സർഗ്ഗം

ദന്തരചികൈമുദി

അതിലോരം ദര

തിമിരം

ഹർതി

തവ വദനചന്ദ്രമാഃ

(മമ) ലോചന

ചകോരം

സ്ഫുരദധരശീമഃവ

രോചയതി

ഹേ സുദതി!

(തപം) മയി കോപിനീ

അസി

സത്യം ഏവ യദി

(തപം) വരനവരശര

ലോതം

ദേഹി

ഭുജബന്ധനം ഘടയ

രദവബന്ധനം ജനയ

യേന വാ സുഖജാതം

ഭവതി

(തൽ കൃത്യം)

തപം മമ ഭൂഷണം

അസി

പല്ലകളുടെ ശോഭയാകുന്ന നിലാവ്

അതികഠിനമായിരിക്കുന്ന ഭയമാകുന്ന ഇ

രുട്ടിനെ

കളയുന്നു.

നിന്റെ മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രൻ

എന്റെ കണ്ണാകുന്ന ചകോരപ്പക്ഷിയെ

ശോഭിക്കുന്ന അധരത്തിലെ ആസവ

ത്തിന്നായ്ക്കൊണ്ടു

രുചിപ്പിക്കുന്നു.

അല്ലയോ സുദതി!

നീ എന്നിൽ കോപത്തോടുകൂടിയവളാകുന്നു.

സത്യം തന്നെയൊന്നെങ്കിൽ

നീ അതിക്രൂരമായ നവങ്ങളാകുന്ന ശര

ങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള പ്രഹരത്തെ

തന്നാലും (ചെയ്യാലും)

കൈകൾകൊണ്ടുള്ള ബന്ധനത്തെ യോ

ജിപ്പിച്ചാലും (ആലിംഗനം ചെയ്യാലും)

പല്ലകൊണ്ടുള്ള മുറിയെ ഉണ്ടാക്കിയാലും

യൊതൊന്നുകൊണ്ടോ സുഖസമൃദ്ധം (ധാ

രമ്യം സുഖം)

ഉണ്ടാകുന്നു

അതിനെ ചെയ്യാലും

നീ എന്നിങ്ങ ആഭരണമാകുന്നു

തപം മമ ജീവനം അസി	നീ എന്റെ ജീവനമാകുന്നു. (എന്നെ ജീവിപ്പിക്കുന്നവളാകുന്നു.)
തപം മമ ഭവജലധി ത്തം അസി	നീ എന്നിങ്ങ സംസാരസമുദ്രത്തിങ്കലെ രതമാകുന്നു.
ഭവതി ഇവ മയി	ഭവതി ഈ എന്നിൽ
സതതം അനുരോധിനീ	എല്ലായ്പ്പോഴും അനുകൂലത്തെ ചെയ്യുന്നവളായി
ഭവതു	ഭവിക്കണേ
തത്ര മമ ഹൃദയം	ആ കാഴ്ചയിൽ എന്റെ മനസ്സ്
അതിയത്നം	അതിയായ അദ്ധ്വാനത്തോടു കൂടിയതാകുന്നു
ഘോ തനപി! തവ	അല്പയോ സുന്ദരി! നിന്റെ
ലോചനം നീലനളി	കണ്ണിനെ നീലത്താമരപ്പൂവിന്റെ ശോഭ
നാഭം അപി	പോലെയിരിക്കുന്ന ശോഭയോടു കൂടിയതാണെങ്കിലും
കോകനദത്രപം	ചേന്താമരപ്പൂവിന്റെ നിറത്തെ
(ഭവതി)	ഭവതി
ധാരയതി	ധരിപ്പിക്കുന്നു
(തപം) കൃഷ്ണം ഇദം	നീ കറുത്തിരിക്കുന്ന ഈ കണ്ണിനെ
കുസുമശരബാണ	കാമദേവന്റെ ബാണമാണെന്ന വിചാരത്തോടെ
ഭാവേന	ചുകപ്പിക്കയാണെങ്കിൽ
രഞ്ജയസി യദി	ഇതു യുക്തമാകുന്നു
ഏതൽ അനുരൂപം	നിന്റെ കുചകുండങ്ങളുടെ മുകളിൽ
തവ കുചകുండയോഃഉപരി	മണിമാലാ ശോഭിക്കട്ടെ
മണിമഞ്ജരി സ്പൃരതു	ഹൃദയദേശത്തെ അലങ്കരിപ്പിക്കട്ടെ
ഹൃദയദേശം ഭൂഷയതു	നിന്റെ തടിച്ചിരിക്കുന്ന ജഘനമണ്ഡലത്തിൽ
തവ ഘനജഘനമണ്ഡലേ	

മൗ

പത്താം സർഗ്ഗം

രശനാ അപി രസതു

മന്മഥനിദ്രശം

ലോചയതു

ഹേ മന്യുണവാണി

തപം ഭണ

സ്ഥലകമലഭഞ്ജനം

മമ ഹൃദയരഞ്ജനം

ജനിതരതിരംഗപരഭാഗം

(തവ) ചണ്ഡേപയം

(അഹം)

സരസലസദലകൃതക

രാഗം

കരവാണി

സ്മരഗരളഖണ്ഡനം

ഉദാരം പദപല്ലവം

(തപം)

മമ ശിരസി

മണ്ഡനം ദേഹി

മയി ദാരുണഃ

മദനകദനാരുണഃ

ജപലതി

ഉപാഹിതവികാരം

തൽ ഹരതു

അർത്താഭം ശബ്ദിക്കട്ടെ

കാമദേവന്റെ ആജ്ഞയെ ലോചിപ്പിക്കട്ടെ

അല്ലയോ മഞ്ജുഭാഷിണി!

നി പറയൂ

സ്ഥലത്താമരപ്പൂവിനെ ഭഞ്ജിക്കുന്നതും എന്റെ മനസ്സിനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതും

സുരതമോഹത്തിന്റെ ആധിക്യത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നതും ആയ

നിന്റെ രണ്ടു പാദങ്ങളെയും

ഞാൻ

സരസമായി ശോഭിക്കുന്ന ചെമ്പിന്നി ചുറ്റിന്റെ ചുരുപ്പോടുകൂടിയതാക്കി, ചെയ്യാം

കാമവിഷത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതും

സൗന്ദര്യത്തോടുകൂടിയതും ആയ കാൽത്തളിരിനെ

നി

എന്റെ ശിരസ്സിൽ

അലങ്കാരമായി വെച്ചാലും

എന്നിൽ ഭയങ്കരനായ

കാമസന്താപമാകുന്ന സൂര്യൻ

ജപിക്കുന്നു

ഉണ്ടാകപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന വികാരത്തെ

അതു (നിന്റെ പാദസ്പ്രംശം) നശിപ്പിക്കട്ടെ

ഇതി മുരവൈരിണഃ	ഇപ്രകാരം ശ്രീകൃഷ്ണൻ്റെ
ചാടലചാടപട ചാരു	ഇതുകേന്ദ്രോടുകൂടിയതും പ്രിയമായും ച
	തുരമായും മനോഹരമായും ഇരിക്കുന്ന
രാധികാം അധിവ	രാധയെക്കുറിച്ചുള്ള വാക്സമുഹമായ
ചനജാതം	
പത്മാവതീരമണജയദേ	പത്മാവതീഭർത്താവായ ജയദേവകവി
വകവിഭാരതീ	യാൽ ഭാരതീരീതിയിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട
ഭണിതം	
ഇതി ഗീതം	ഇപ്രകാരമിരിക്കുന്ന ഗാനം
ജയതി	ഉൽകണ്ഠണ വർത്തിക്കുന്നു

സാരം. അയ്യേ പ്രിയേ! മനോഹരമാനശിലേ! നീ എന്നിൽ യാതൊരു കാരണവും കൂടാതെ കൊപിക്കുന്നത് മതിയാക്കൂ. എൻ്റെ മനസ്സിൽ കാമാഗ്നി അതിവേഗത്തിൽ കത്തിജ്വലിക്കുന്നു. ഇതു ശമിപ്പാൻ നിൻ്റെ മുഖമാകുന്ന താമരപ്പച്ചിലെ മധുചാനം ചെയ്യാനനുവദിക്കൂ. നീ എന്തെങ്കിലും കുറച്ചു വല്ലതും സംസാരിക്കുന്നു എങ്കിൽ അപ്പോൾ പ്രകാശിക്കുന്ന നിൻ്റെ ദന്തകാന്തിയാകുന്ന ചന്ദ്രികാ അതികഠിനമായ എൻ്റെ ഭയമാകുന്ന അന്ധകാരത്തെ കളയും. നിൻ്റെ മുഖമാകുന്ന ചന്ദ്രൻ എൻ്റെ നേത്രങ്ങളാകുന്ന ചകോരങ്ങളെ അതിമോഹനമായ അധരത്തിങ്കലെ മധുവിനായി മോഹിപ്പിക്കുന്നു. അല്ലയോ സുന്ദരി! നീ എന്നോട് വാസ്തവമായി കോപിക്കുന്നതാണെങ്കിൽ ആ കോപത്തിന്നു തക്കവണ്ണം പ്രവൃത്തിക്കൂ. ഒന്നാമതായി അതിമുഖ്യോടുകൂടിയ നഖങ്ങളെക്കൊണ്ടു നീ മാന്തു (എന്നെന്നരസിപ്പിക്കു) പിന്നെ നിൻ്റെ കൈകളെക്കൊണ്ടു എന്നെ പിടിച്ചുകെട്ടു (ആലിംഗനം ചെയ്യു). പല്ലുകൾക്കൊണ്ടു വ്രണം ഉണ്ടാക്കൂ (അധരപാനം ചെയ്യു). എന്നുവേണ്ടാ എന്നതാണു നിന്നു കിഷ്ടം എന്നുവെച്ചാൽ അതൊക്കെ ചെയ്തുകൊള്ളൂ. നീ തന്നെ എനിക്കു ഭൂഷണം (നിന്നോടു കൂടാത്തൊൽ ഞാൻ ശോഭിക്കില്ല. നീ നിമിത്തം ഞാൻ ജീവിക്കുന്നു. നീ എനിക്കു സംസാരസമുദ്രത്തിങ്കലെ രത്നമാകുന്നു. ഇത്രയും ആശ്രയിക്കുന്നു

എന്നിൽ ഭവതി എല്ലായ്പ്പോഴും അനുസരണത്തോടുകൂടിയിരുന്നാലും. അതിനുവേണ്ടി എന്റെ മനസ്സ് വളരെ യത്നിക്കുന്നുണ്ട്. അല്ലയോ സുന്ദരി! നിന്റെ കണ്ണുകൾ നീലത്താമരപ്പൂവുപോലെ കറുത്തതാണെങ്കിലും നീ അതുകളെ ചെന്താമരപ്പൂവുപോലെ ചുരുപ്പിക്കുന്നു. സ്വതന്ത്രനെന്നു കരുത്തിരിക്കുന്ന ഈ കണ്ണുകളെ ഭവതീ കാമബാണങ്ങളാണെന്നു വിചാരിച്ചു ചുരുപ്പിക്കുകയാണെങ്കിൽ ഇതു യുക്തംതന്നെ. ശരങ്ങൾ പരഭേദനത്താൽ രക്തംകൊണ്ടു ചുകന്നിരിക്കുമെല്ലാം. അതുപോലെ എന്നെ ഭേദിപ്പിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഭവതിയുടെ നേത്രങ്ങളും ചുകന്നിരിക്കേണ്ടതു തന്നെ. നിന്റെ കുചകുളങ്ങളിൽ രത്നമാലകൾ അണിയും. അതിനാൽ ഹൃദയപ്രദേശം ശോഭിക്കട്ടെ. അർത്ഥാസൂചനയായ നിന്റെ ജാലനത്തിൽ അരഞ്ഞാൾകെട്ടി അതിന്റെ ശബ്ദം 'ക്രീഡിക്ക ക്രീഡിക്ക' എന്നുള്ള കാമഭേദാജ്ഞയെ ലോഷിപ്പിക്കട്ടെ. അയ്യേ മനോഹരഭാഷിണി! നീ എന്നോട് കല്പിക്ക. എന്നാൽ ഞാൻ സ്ഥലകമലത്തേക്കാൾ അതിമനോഹരമായും എന്റെ മനസ്സിനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതായും കാമേന്ദ്രിപകമായും ഇരിക്കുന്ന നിന്റെ കലേടികളിൽ ഞാൻ ചെമ്പിന്നിച്ചാർ വളരെ ഭംഗിയായി തെച്ചു ചുരുപ്പിക്കാം. കാമവിഷത്തെ കളയുന്നതും സൗന്ദര്യത്തോടുകൂടിയതും അഥവാ ഉൽകൃഷ്ടമായതും ആയ നിന്റെ കാൽത്തളിർ എന്റെ ശിരസ്സിൽ അലങ്കാരമായി വെച്ചുലും. എന്നാൽ അതിശ്രദ്ധമായ കാമഭേദമാകുന്ന സൂര്യൻ എന്നെ വല്ലാതെ തവിപ്പിക്കുന്നു. അതിനുമേലുണ്ടാവുന്ന വികാരങ്ങളെ ആ പാദസ്പർശം നശിപ്പിക്കും. ഇപ്രകാരം ചഞ്ചലമായും പ്രിയമായും ചതുരമായും മനോഹരമായും ഇരിക്കുന്നതും ശ്രീകൃഷ്ണൻ രാധയോടു പടുത്തതും ശ്രീജയഭേദം അർത്ഥരീതിയിൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ടതും ആയ ഈഗാനം ഉൽകഷേപണ വർത്തിക്കുന്നു. ഈ ഗാനത്തിന്റെ ഔൽകൃഷ്ട്യത്തിനു പ്രധാനമായ കാരണം ഭഗവദ്പാത്രത്വം തന്നെ. ഇതിൽ മറ്റൊരു മഹിമ "സൂരഗരഭവണ്ഡനം" ഇത്യാദിയായ ചരണംനിമിത്തമാണ് ഈ ഗ്രന്ഥകർത്താവിന്റെ ധർമ്മപതിയായ പത്മാവതിക്കു ഭഗവദ്ദർശനത്തിനു സംഗതിവന്നതു. അതുനിമിത്തം ഈ ഗാനം മുതൽക്കുതന്നെ ഗ്രന്ഥകർത്താവു "പത്മാവതി" എന്ന മുദ്രയെ പ്രദർശിപ്പിക്കുന്നു.

മൂലം.

പരിഹര കൃതാതങ്കേ ശങ്കാം തപയാ സതതം ഘന
സ്തനജഘനയാ ക്രാന്തേ സ്വപാതേ പരാനവകാശിനി
വിശതി വിതനോ രന്ത്രോ ധന്ത്രേ ന കോപി മമാന്തരം
സ്തനഭരപരീരംഭാരംഭേ വിധേഹി വിധേയതാം

ഘേകൃതാതങ്കേ!	അല്ലയോ സന്താപകാരിണീ!
ഘനസ്തനജഘനയാ	തടിച്ച സ്തനജഘനങ്ങളോടു കൂടിയ
തപയാ	നിന്നാൽ
സതതം ആക്രാന്തേ	എല്ലാപ്പോഴും സ്ഥിതിചെയ്യപ്പെടുന്നതും (നിന്നെത്തന്നെ എല്ലാപ്പോഴും വിചാരി ക്കുന്നതും)
പരാനവകാശിനി	അന്യന് പ്രവേശിപ്പാൻ പഴുതില്ലാത്ത തും ആയ
മമ സ്വപാതേ	എന്റെ മനസ്സിൽ
വിതനോഃ അന്ത്രഃ	ശരീരമില്ലാത്ത കാമനിൽനിന്നു അന്ത്ര നായ
കഃ അപി	ഒരുത്തനും
ഘേധന്ത്രേ!	അല്ലയോ ധന്ത്രേ!
(മമ) അന്തരം ന വിശതി	എന്റെ അകത്ത് പ്രവേശിക്കുന്നില്ല
(തപം) ശങ്കാം പരിഹര	നീ ശങ്കയെ കളഞ്ഞാലും
സ്തനഭരപരീരംഭാരംഭേ	സ്തനാലിംഗനം തുടങ്ങാൻ
വിധേയതാം	സമ്മതത്തെ
വിധേഹി	തന്നാലും

സാരം-- അല്ലയോ സന്താപകാരിണീ! ഏറ്റവും വലുതായ
സ്തനജഘനങ്ങളോടു കൂടിയ നീ എല്ലാപ്പോഴും സ്ഥിതിചെയ്തു നിമി
ത്തം വെറൊരൊന്നിനും പ്രവേശിപ്പാൻ സ്ഥലമില്ലാതിരിക്കുന്ന എ
ന്റെ മനസ്സിൽ അനംഗനായ കാമനല്ലാതെ വെറൊരാളുമില്ല (ഇ
തു തന്നെ അനംഗനാകകൊണ്ടാണ്) അല്ലയോ ശ്രേഷ്ഠ! എനി

മുഖ്യ

പത്താം. സദ്യം

കുറേ ഭവതിയെയൊഴിച്ചു മറ്റാരെ കുറിച്ചും വിചാരിച്ചുണ്ടെന്ന് ഒട്ടും ശങ്കിക്കേണ്ട ഭവതിയുടെ സ്കന്ദാലിംഗനത്തിന് എന്നെ സമ്മതിക്കൂ.

മൂലം

വ്യഥയതി വൃഥാ മൗനം തന്പി പ്രപഞ്ചയ പഞ്ചമം
തരുണി മധുരാലാലൈ സ്താപം വിനോദയ ഭൃഷ്ടിഭിഃ
സുമുഖി വിമുഖീഭാവം താവദിമുഞ്ച ന മുഞ്ച മാം
സ്വയ മതിശയസ്തിശ്ലോ മുശ്ലേ പ്രിയോഹമ മപസ്ഥിതഃ

ഹേതന്പി! വൃഥാ മൗനം അല്ലയോ സുന്ദരി! വൃഥാവില്പുള്ള മൗനം

വ്യഥയതി ഭുവിപ്പിക്കുന്നു
(തപം) മധുരാലാലൈ: നിമഗ്നമായ സംഭാഷണങ്ങളെക്കൊണ്ട്

പഞ്ചമം പ്രപഞ്ചയ പഞ്ചമസ്വരത്തെ വിസ്തരിച്ചാലും
ഹേ തരുണി! അല്ലയോ യൗവനയുക്തേ!
ഭൃഷ്ടിഭിഃ താപം കടാക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് താപത്തെ
വിനോദയ കളഞ്ഞാലും
ഹേ സുമുഖി! അല്ലയോ ശോഭനമുഖസഹിതേ!
വിമുഖീഭാവം താവൽ വൈമുഖ്യത്തെ നിശ്ചയമായി
വിമുഞ്ച കളഞ്ഞാലും
ഹേ മുശ്ലേ! അല്ലയോ മുശ്ലേ!
അതിശയസ്തിശ്ലോഃ ഏറാവും സ്നേഹമുള്ള
പ്രിയഃ അഹം ഭർത്താവായ ഞാൻ
സ്വയം ഉപസ്ഥിതഃ തന്നെത്താൻ സമീപസ്ഥനായിരിക്കുന്നു.

തപം മൗന മുഞ്ച നി എന്നെ ഉപേക്ഷിക്കരുത്

സാരം-- അല്ലയോ സുന്ദരി! നിന്റെ അകാരണമായ ഈ മൗനം എന്നെ വല്ലാതെ ഭുവിപ്പിക്കുന്നു. അല്ലയോ യുവതി! പ്ര

കൃത്യം പഞ്ചമസ്വരത്തിൽ, നിന്റെ മനോഹരങ്ങളായ സംഭാഷണങ്ങളേക്കൊണ്ടും കടാക്ഷങ്ങളേക്കൊണ്ടും എന്നെ ഈ സന്താപത്തിൽ നിന്നു മോചിപ്പിക്കണം. അല്ലയോ സുമുഖി! നിന്റെ ഈ വൈമുഖ്യം നിശ്ചയമായി കളയണം. സുമുഖിക്കു വൈമുഖ്യം നല്ലതല്ലല്ലോ. അല്ലയോ മൃഡേ! നിന്നിൽ അത്യന്തവത്സലനായി പ്രിയനായിരിക്കുന്ന ഞാൻ നിന്റെ സമീപത്തിൽ തന്നെത്താൻ വന്നിരിക്കുന്നു. ഇനി നീ എന്നെ ഉപേക്ഷിക്കരുത്.

മുശേല വിധേഹി മയി നിർയദന്തദംശ
ദോഷ്ഠ്വല്ലിബന്ധനിബന്ധസ്തനചീഡനാനി
ചണ്ഡി തപമേവ മുദ മഞ്ച ന പഞ്ചബാണ
ചണ്ഡാലകാണ്ഡദളനം ദസവഃ പ്രയാന്തു

ഹേ ചണ്ഡി!	അല്ലയോ കോപനശീലേ!
ഹേ മുശേല! തപം	അല്ലയോ വിവേകശൂന്യേ! നീ
മയി	എന്നിൽ
നിർയദന്തദംശദോഷ്ഠ്വല്ലി	ദയയോടു കൂടാത്ത ദന്തദംശനം കൈ
ബന്ധനിബന്ധസ്തനചീഡനാനി	കളാകുന്ന വള്ളികളേക്കൊണ്ടുള്ള ബന്ധനം, (ആലിംഗനം) നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന സ്തനങ്ങളേക്കൊണ്ടുള്ള മദ്ദനം, ഇവകളെ
വിധേഹി	ചെയ്താലും
തപം ഏവ	നീ തന്നെ
മുദം അഞ്ചു	സന്തോഷത്തെ പ്രാപിച്ചാലും
പഞ്ചബാണചണ്ഡാല	കാമദേവനാകുന്ന ചണ്ഡാലന്റെ ശരങ്ങളേക്കൊണ്ടുള്ള ഭേദനം ഹേതുവായിട്ട്.
കാണ്ഡദളനാൽ	
അസവഃ ന പ്രയാന്തു	പ്രാണങ്ങൾ പൊകാതിരിക്കട്ടെ.

സാരം— അല്ലായോ കോപനശീലേ! അല്ലയോ യുക്തായുക്ത വിചാരരഹിതേ! നീ എന്നെ ദയകൂടാതെ ദന്തവാദനം, കൈകളാകുന്ന വള്ളികളെക്കൊണ്ടുള്ള ബന്ധനം, (ആലിംഗനം) നിന്റെ മാറിൽ നിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന സ്തനങ്ങളെക്കൊണ്ടുള്ള മദ്ദനം, (ഗാഢാലിംഗനം) ഈവക ശിക്ഷകൾ ചെയ്യാലും. ഇതുകൊണ്ടു നീ തന്നെ സുഖത്തെ അനുഭവിക്ക. ഞാൻ ഈ ശിക്ഷകളെല്ലാം അനുഭവിച്ചുകൊള്ളാം. ഇതിനാൽ കാമദേവനാകുന്ന ചണ്ഡാലന്റെ ശരങ്ങളെക്കൊണ്ടു ഭേദിച്ചു എന്റെ പ്രാണങ്ങൾ പോകാതിരിക്കട്ടെ. നീ ചന്ദ്രന്റെ ശരങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രാണൻ പോകുന്നതിനെക്കാൾ, നിന്റെ ശിക്ഷ അനുഭവിക്കുന്നതു തന്നെയാണ് നല്ലതു.

മൂലം.

ബന്ധുകല്പ്യതിബന്ധവോയമധഃസ്തിശ്ചാ മധുകല്പവി
ജ്ഞേധ ചണ്ഡി ചകാസ്തി നീലനച്ചിനശ്രീമോചനം ലോചനം
നാസാ നേപതി തിലപ്രസൂനപദവിം കന്ദാഭദന്തിപ്രിയേ
പ്രായ സ്തപന്മുഖസേവയോ വിജയതേ വിശ്വം സ പുഷ്പായുധഃ.

ഓ ചണ്ഡി!	അല്ലയോ ഏററവും കോപനശീലേ!
ഓ കന്ദാഭദന്തി!	അല്ലയോ മല്ലപ്പച്ചിന്റെ ശോഭപോലെ യിരിക്കുന്നശോഭയുള്ള പല്ലകളോടു കൂടി യവളെ! (സുന്ദരി!)
ഓ പ്രിയേ	ഓ പ്രിയേ!
സഃ പുഷ്പായുധഃ	ആ കാമൻ
തപന്മുഖസേവയോ	നിന്റെ മുഖസേവകൊണ്ട്
വിശ്വം വിജയതേ	ലോകത്തെ വിജയിക്കുന്നുവോ എന്നു
പ്രായഃ	തോന്നുന്നു
അയം അധരഃ	ഈ അധരം
ബന്ധുകല്പ്യതി	പതിറടിപ്പച്ചിന്റെ ശോഭയ്ക്ക് തുല്യയാ
ബന്ധവഃ	യ ശോഭയോടു കൂടിയതായിട്ടും

ഗണ്ഡ	കവിതാഭരണത്തിൽ
സ്ത്രീശാ മധുരകളവി:	മനോഹരയായ ഇരിപ്പപ്പച്ചിന്റെ കാ ന്തിയും
ലോചനം	കണ്ണ്
നിലനളിന	നീലത്താമരപ്പച്ചിന്റെ കാന്തിയെ അ പഹരിക്കുന്നതായിട്ടും (അതിനെക്കാൾ അധികം കാന്തിയുള്ളതായിട്ടും)
ശ്രീമോചനം	
ചകാസ്തി	ശോഭിക്കുന്നു
നാസം	മുക്ക
തിലപ്രസൂനപദവിം	എള്ളിൻപൂവിന്റെ സ്ഥാനത്തെ
അനേപതി	പ്രാപിക്കുന്നു.

സാരം.. അല്ലയോ അത്ഭുതം കോപനശീലേ! അല്ലയോ സു
ന്ദരി! പ്രിയേ! ആ പ്രസിദ്ധനായ കാമദേവൻ നിന്റെ മുഖസേവ
കൊണ്ടു തന്നെ ലോകമെല്ലാം ജയിക്കുന്നു എന്ന് വിചാരിക്കാം (അ
യാളുടെ ബാണങ്ങൾ പുഷ്പങ്ങളാണെല്ലാം തത്തുല്യങ്ങളായ സാധ
നങ്ങൾ നിന്റെ മുഖത്തിലുണ്ട്.) നിന്റെ ഈ അധരം പതിരടിപ്പ
പ്പിന്നു തുല്യമായും കവിതാഭരണങ്ങൾ ഇരിപ്പപ്പച്ചു പോലെ കാന്തിയു
ള്ളതുകൂടായും കണ്ണുകൾ നീലത്താമരപ്പച്ചു പോലെ മനോഹരങ്ങളാ
യും മുക്ക എള്ളിൻപൂവിതുന്നതുപോലെയും ശോഭിക്കുന്നു.

മൂലം.

ദൃശ്യം തവ മദാലസേ വദനമിന്ദുമത്യാനപിതം
ഗതി ജ്ജനമനോരമാ വിജിതരംഭ മുരുദപയം
രതി സ്തവ കലാവതീ രചിരചിത്രലേഖേ ഭൂവാ
വ ഹോ! വിബുധയൗവനം വഹസി തനചി പൃഥ്വിഗതാ

ഹേ തനചി!	അല്ലയോ സുന്ദരി!
തവ ദൃശ്യം	നിന്റെ കണ്ണുകൾ
മദാലസേ	മത്തുകൊണ്ട് ആചസ്യത്തോടു കൂടിയി

ഫവു

ചത്താം സർഗ്ഗം

രിക്കുന്നു

വദനം ഇന്ദുമത്രി
നപിതം

മുഖം ചന്ദ്രനെന്ന് ബുദ്ധിയെ ഉണ്ടാക്കുന്നതാകുന്നു (മുഖംകണ്ടാൽ ചന്ദ്രനെന്ന് തൊന്നുന്നതാകുന്നു)

ഗതിഃ ജനമനോരമാ

ഗമനം ജനങ്ങളുടെ മനസ്സിനെ സന്തോഷിപ്പിക്കുന്നതാകുന്നു.

ഊരുഭയം വിജി
തരംഭം

തുടകൾരണ്ടും കദളിവാഴയെ ജയിച്ചതാകുന്നു

തവ രതിഃ കലാവതീ

നിന്റെ രതിക്രിഡാ കലയോടു കൂടിയതാകുന്നു (കാമശാസ്ത്രപ്രകാരമാകുന്നു)

ഭൂവൗരുചിരചിത്ര
ലേഖം

പുരികങ്ങൾ മനോഹരകളായചിത്രരേഖകളാകുന്നു

അഹോ പൃഥ്വിഗതാത്പം
വിബുധയൗവനം
വഹസി

ആശ്ചര്യം ഭൂമിയിൽസ്ഥിതിചെയ്യുന്നതിദേവസ്രീകളുടെ യൗവനത്തെ വഹിക്കുന്നു.

സാരം: ഹേ സുന്ദരി! നിന്റെ നേത്രങ്ങൾ യൗവനത്തിൽപ്പകൊണ്ടു ആലസ്യത്തോടുകൂടിരിക്കുന്നു. മുഖമോ കണ്ടാൽ ചന്ദ്രനാണെന്നു തോന്നുന്നു. ഗതിയോ ജനങ്ങളെ രസിപ്പിക്കുന്നു. ഊരുക്കൾ കദളിവാഴകളെ ജയിച്ചിരിക്കുന്നു. രതിക്രിഡയിൽ നീ നല്ലപാണ്ഡിത്യം സമ്പാദിച്ചിട്ടുണ്ട്. അതു ഉപയോഗിച്ചു സഫലമാവൂ. പുരികങ്ങളോ മനോഹരയായ കരുവിചിത്രകൃതിയോടുകൂടിരിക്കുന്നു. ഓ!! ആശ്ചര്യം! നീ ഭൂമിയിൽ സ്ഥിതിചെയ്തിട്ടു ദേവസ്രീകളുടെ യൗവനത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു.

“വിബുധയൗവനം” എന്ന പദത്തിന്നു ദേവസ്രീസമൂഹം എന്നും അർത്ഥമുണ്ട്. ആപക്ഷത്തിൽ മദാലസാ, ഇന്ദുമതീ, മനോരമാ, രംഭാ, കലാവതീ, ചിത്രലേഖാ, ഈ വകപദങ്ങൾക്ക് ഓരോദേവസ്രീകളുടെ പേരായും അർത്ഥം സ്പീകരിക്കണം. അപ്പോൾ “അഹോ, പൃഥ്വിഗതാ,” ഈവകപദങ്ങൾ ആധികം സാരമുണ്ടായി.

മൂലം.

ശശിമുഖി തവ ഭാതി ഭംഗുരം ഭൂ
യുവജനമോഹകരാളകാളസപ്തീ
തദദിതവിഷഭേഷജന്തപിരൈകാ
തപദധരശീമുസുധൈവ ഭാഗ്യഭാഗ്യം.

ഘോശശിമുഖി!
തവ ഭംഗുരം ഭൂഃ

യുവജനമോഹ
കരാളകാളസപ്തീ

ഭാതി
തദദിതവിഷ
ഭേഷജന്തു

ഇഹ
ഭാഗ്യഭാഗ്യം

ഏകാ
തപദധരശീമുസുധാ
ഏവ

അല്ലയോ ചന്ദ്രമുഖി!

നിന്റെ വളഞ്ഞിരിക്കുന്ന പുരികക്കൊടി

ചെറുപ്പക്കാരായ പുരുഷന്മാരെ മോഹാലസ്യപ്പെടുത്താൻ അതിഭയങ്കരമായ കൃഷ്ണസപ്തമായി ശോഭിക്കുന്നു

ആ കൃഷ്ണസപ്തത്തിൽനിന്നു ഉണ്ടാവുന്ന വിഷത്തിന്ന് ഔഷധമാകട്ടെ

ഈ ലോകത്തിൽ

ഭാഗ്യംകൊണ്ടു അനുഭവിക്കപ്പെടുവാൻ കഴിയുന്നു

ഒരു മുഖ്യയായ

നിന്റെ അധരത്തിങ്കലെ മധുവാകുന്നു

അമൃതം തന്നെയാകുന്നു.

സാരം- അല്ലയോ ചന്ദ്രമുഖി! വളഞ്ഞിരിക്കുന്ന നിന്റെ പുരികക്കൊടി യൗവനയുക്തനായ ജനങ്ങളെ മോഹാലസ്യപ്പെടുത്തുവാൻ ഭയങ്കരമായ ഒരു കൃഷ്ണസപ്തമാകുന്നു. ആ കൃഷ്ണസപ്തത്താലുണ്ടാവുന്ന വിഷത്തിന്നു പരിഹാരമായിട്ടുള്ളൊരൗഷധം ഈ ലോകത്തിൽ ഭാഗ്യവാന്മാർക്കുമാത്രം അനുഭവിക്കുവാൻ കഴിയുന്ന നിന്റെ അധരമധുവാകുന്ന അമൃത മാത്രമേയുള്ളൂ. അതുകൊണ്ടു ഞാൻ ആ അധരമൃതത്തെത്തന്നെ സർവ്വദാ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊള്ളുന്നു.

കവുര

പത്താം സ്കന്ദം

മൂലം

പ്രീതിം വസ്തുനന്താം ഹരിഃ കവലയാപീഡേന സാലം രണേ
രാധാ പീനപയോധരസ്മരണകൃൽകുന്ദേന സംഭേദവാൻ
യത്ര സപിദ്യതി മീലതി ക്ഷണ മഭൂത് ക്ഷിപ്തദിപേവി ക്ഷണാൽ
കംസസ്യാഥ ബലേ ജിതം ജിത മിതി വ്യാമോഹകോലാഹലഃ

രാധാപീനപയോധരസ്മരണകൃൽകുന്ദേന രാധാഭേവിയുടെ തടിച്ചിരിക്കുന്ന സ്തനങ്ങളുടെ കാമ്യയെ ഉണ്ടാക്കുന്ന മസ്തകത്തോടുകൂടിയ

കവലയാപീഡേന സാലം

കംസന്റെ കവലയാപീഡം എന്ന ആനയോടുകൂടെ

രണേ സംഭേദവാൻ

യുദ്ധത്തിൽ സംഗമിച്ച

യത്ര ക്ഷണം

യാതൊരു ഹരി അല്പനേരം

സപിദ്യതി മീലതി

തളിന്നും കണ്ണടച്ചും ഇരുന്ന

അഥ ക്ഷണാൽ

അനന്തരം ക്ഷണനേരക്കൊണ്ട്

ക്ഷിപ്തദിപേ അവി

ആകവലയാപീഡത്തെ കൊന്നുകളഞ്ഞു എങ്കിലും

(തദന്തരേ)

അതിനിടക്ക്

കംസസ്യാ ബലേ

കംസന്റെ സൈന്യത്തിൽ

ജിതം ജിതം ഇതി

ജയിച്ചു, ജയിച്ചു എന്നിങ്ങനെ

വ്യാമോഹകോലാഹലഃ

അറിഞ്ഞുകൂടായ്യാലുണ്ടായ ലഹള

അഭൂത്

സംഭവിച്ചു

(സഃ) ഹരിഃ

ആ ശ്രീകൃഷ്ണൻ

ഃ പ്രീതിം തനന്താം

നിങ്ങൾക്കു പ്രീതിയെ ചെയ്യട്ടെ:

സാരം. യാതൊരുശ്രീകൃഷ്ണൻ രാധാഭേവിയുടെ പീനങ്ങളായ സ്തനങ്ങളെ കാമിപ്പിക്കുന്ന മസ്തകത്തോടു കൂടിയ കവലയാപീഡം എന്ന കംസന്റെ ആനയോടു യുദ്ധത്തിനിറങ്ങി അ

തിന്റെ മസ്കദശനത്താൽ രാധാദേവിയുടെ വീനസ്സനങ്ങളെ കാ
ത്തു തളന്നും കണ്ണടച്ചും ഇരുന്ന് പിന്നെ അല്പനേരം കൊണ്ട് ആ
കവലയാപീഡത്തെക്കൊന്നുകൂടാത്ത എങ്കിലും അരിനിടക്ക് കംസ
ന്റെ സൈന്യത്തിൽ ജയിച്ചു ജയിച്ചു എന്നിങ്ങനെ അറിഞ്ഞുകൂ
ടായ്ക്കാൽ കോലാഹലമുണ്ടായി. ആ മഹാത്മാവ് ഈശ്വരനും ഉ
പയോഗിക്കുന്ന നിങ്ങൾക്ക് പരമാനന്ദത്തെ തരട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃത അഷ്ടപദികാവ്യം

ദശമസ്കന്ദഃ സമാപ്തഃ

സാനന്ദദാമോദരോനമഃ

എ കാ ദ ശ : സ്കന്ദഃ .

മൂലം.

സുചിരമനനയേന പ്രീണയിതവാ മുഗാക്ഷീം
ഗതവതി കൃതവേഷേ കേശവേ കേളിശയ്യാം
രചിതമുചിരവേഷാം ഭൃഷ്ടിമോഷേ പ്രദോഷേ
സ്ഫുരതി നിരവസാദാം കാവി രാധാം ജഗാദ

സുചിരം

അനനയേന

മുഗാക്ഷീം

പ്രീണയിതവാ

കൃതവേഷേ

കേശവേ

വളരേനേരം

സമാധാനവാക്കുകൊണ്ടു

സുന്ദരിയെ (രാധയെ)

സന്തോഷിപ്പിച്ചിട്ട്

അലങ്കാരങ്ങൾ ധരിച്ചിരിക്കുന്ന

ശ്രീകൃഷ്ണൻ

പ്രവൃത്ത

പതിനൊന്നാം സ്കന്ദം

കേളീശയ്ക്കും

ക്രീഡാശയ്യയെ

ഗതവതി

പ്രാപ്തനായിരിക്കുമ്പോൾ

പ്രദോഷേ

രാത്രിയുടെ ആരംഭകാലം

ഭൃഷ്ടിമോഷേ സ്പഷ്ടരതി

കണ്ണുകാണാത്ത സ്ഥിതിയായപ്പോൾ

കാവി

കവസവി

നിരവസാദാം

ഭുവത്തോടു കൂടാതെയും

രചിതജ്വലിതവേഷാം

മനോഹരങ്ങളായ അലങ്കാരങ്ങളി

ത്തും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന

രാധാം ജഗാദ

രാധാദേവിയോടു പറഞ്ഞു

സാരം. ശ്രീകൃഷ്ണൻ വളരേ നേരം കാരോരോ സമാധാനവാക്കുകൾ പറഞ്ഞു രാധയെ സന്തോഷിപ്പിച്ചു. പിന്നെ ആഭരണങ്ങളിറഞ്ഞു ക്രീഡാശയ്യയിൽ ഇരിക്കും സമയത്തു സന്ധ്യക്കു ഇരുട്ടായപ്പോൾ സഖി, ഭുവങ്ങളൊക്കുതീർന്നു ക്രീഡക്കു ചിതമായ വേഷം ധരിച്ചിരിക്കുന്ന രാധയോടു പറഞ്ഞു.

അഷ്ടപദീ (൨൦)

മൂലം.

ഭൈരവിരംഗം ഏകതാളം

വിരചിതചാടുവചനരചനം ചരണേ രചിതപ്രണിപാതം
സമ്പ്രതി മഞ്ജുളവഞ്ചുളസിമനി കേളീശയന മുപയാതം

മുശേല മധുമഥനമനുഗതമനുഭജരാധേ
ഘനജഘനസ്തനഭാരഭരേ മന്ധരചരണവിഹാരം
മുഖരിതമണിമഞ്ജീര മുഖൈഹി വിധൈഹി മരാജവിഹാരം
(മുശേല)

ശൃണുരമണീയതരം തരുണീജനമോഹനമധുരിപുരം
കസുമശരംസനശാസനവന്ദിനിചികനീകരേഭജഭാരം
(മുശേല)

അനിലതരളകിസലയനികരേണ കരേണ ലതാനികരുംബം
പ്രേരണ മിച കരഭോരു കരോതി ഗതിംപ്രതിമുഞ്ച വിളംബം ര
(മുശേല)

സ്പഷ്ടരിതമനംഗതരംഗവശാദിവസു ചിതഹരിവരിരംഭം
പുച്ഛമനോഹരഹാരവിമലജലധാരമമുങ്ക ചകംഭം ൭
(മുശേല)

അധിഗതമഖിലസഖീഭിരിദം തവവപുരപിരതിരണസഞ്ജം
ചണ്ഡിരണിതരശനാരവധിണ്ഡി മമഭിസരസംസമലഞ്ജം ന
(മുശേല)

സ്മരശരസുഭഗനഖേനസഖീചലംബ്യകരേണസലീലം
ചലവലയകപണിതൈരചഞ്ചോധയഹരിമവിനിജഗതിശീലം ന്
(മുശേല)

ശ്രീജയദേവഭൂമിതമധരീകൃതഹാമുദാസിതവാമം
ഹരിവിനിഹിതമനസാമധിതിഷ്ഠതുകണ്ഠതടിചവിരാമം വ
(മുശേല)

ഹേമുശേല! രാധേ!	അപ്ലയോ ആലാചനയില്പാത്ത രാധേ!
വിരചിതചാടുവച	പ്രിയമായ കാദരോദാ വാക്കുകൾ പറ
നരചനം	ഞ്ഞു

ചരണേ രചിതപ്രണി	കാല്പുൽ നമസ്കരിച്ചു
പാതം	

സ്വപ്രതി	ഇപ്പോൾ
മഞ്ജുളവഞ്ചുളസിമനി	മനോഹരമായ വള്ളിക്കുടിലിൽ
കേളിശയനം ഉപയാതം	ക്രിഡാശയ്യയിലിരുന്നു
അനുഗതം മധുമഥനം	(നിന്നെത്തന്നെ) ആശ്രയിച്ചുകൊണ്ടി
	രിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ

പ്രവൃദ്ധ

പതിനൊന്നാം സർഗ്ഗം

തപം അനുഭജ

നീ അനുഭജിച്ചാലും (ശ്രീകൃഷ്ണനോടൊ
ന്നിച്ചരമിച്ചാലും)

ഹേ ഘനജഘനസ്കന്ധ
ഭാരഭാരേ!

അല്പയോ തടിച്ചജഘനസ്കന്ധഭാരങ്ങളോ
ടുകൂടിയവളേ!

(തപം) മന്ധരചരണ
വിഹാരം

നീ പതുക്കെ ഭംഗിയായികൊടുവെച്ചു ന
ടന്നുകൊണ്ടു

മുഖരിതമണിമഞ്ജിരം

ശബ്ദിക്കുന്ന രത്നമയമായ കാൽച്ചിലമ്പു
കളോടുകൂടിയും

ഉപൈശ്വരി

അടുക്കെ ചെന്നാലും

മരാളവിചാരം

അരയന്നങ്ങളുടെ ലീലയെ (ഭംഗിയെ)

വിധേഹി

ചെയ്യാലും

(തപം) മമണീയതരം

നീ ഏറ്റവും മനോഹരമായ

തരുണീജനമോഹനമധു
രിപുരവം

യൗവനയുക്തകളായ സ്ത്രീകളെ മോ
ഹിപ്പിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ശബ്ദത്തെ

ശ്രണു

കേട്ടാലും

പികനികരേ

കുയിൽകൂട്ടം

കുസുമശരാസനശാസന
വന്ദിനി

കാമദേവന്റെ ആജ്ഞയെ ആദരിച്ചു
കൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ

ഭാവം ഭജ

(ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ) അനുരാഗത്തെ സ്വീക
രിച്ചാലും

ഹേകരഭോരു!

അല്പയോ സുന്ദരി!

(തപം) ഗതിം പ്രതി

നീ ചേരുന്നതിന്നു

വിളംബം മുഞ്ച

താമസിക്കരുതു.

ലതാനികരംബം

വള്ളികളുടെ കൂട്ടം

അറിലതരളകിസലയ
നികരേണ

കാറ്റിനാൽ ഇളകുന്ന തളിരുകളാകുന്ന

കരേണ

കൈകൾകൊണ്ടു

പ്രേരണം കരോതി ഇവ

പ്രേരിപ്പിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നും (മാ
ടിവിളിക്കുന്നുവോ എന്നു തോന്നുന്നു)

അനംഗതരംഗവശാൽ

കാമദേവന്റെ തിരമാലകളിൽപ്പെട്ടതു
കൊണ്ടോ എന്നു തോന്നുമാറ

ഇവ

ഇളകുന്നതും

സ്തരിതം

സൂചിതഫരിചരിരംഭം

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആലിംഗനത്തെ സൂചി
പ്പിക്കുന്നതും

മനോഹരഹാരവിമല

മനോഹരങ്ങളായ മുത്തുമാലകളാകുന്ന
അഴുകിപ്പാത്ത ജലധാരകളോടുകൂടിയ
തും ആയ

ജലധാരം

അമൃതം കുചകുന്ദം

ഈ കുചകുന്ദത്തോടു

പുഷ്പം

ചോദിച്ചാലും

ഇദം അഖിലസഖീഭിഃ

ഈ സംഗതി എല്ലാ സഖികളാൽ

അധിഗതം

അറിയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു

തവ വചഃ അപി

നിന്റെ ദേഹവും

രതിരണസജ്ജം

രതിക്രീഡക്കു തയ്യാറായിരിക്കുന്നു
അല്ലയോ ചണ്ടി! (വേണ്ടാതെ കൊവി
ക്കുന്നവളേ!)

ഛേ ചണ്ഡി!

രണിതരശനരവപി

ശബ്ദിക്കുന്ന അരഞ്ഞാളിന്റെ ശബ്ദമാ
കുന്ന പടഹത്തോടു

ണ്ഡിമം

(തപം)

നീ

സരസം അലജ്ജം

രസത്തോടുകൂടിയും ലജ്ജയില്ലാതെയും

അഭിസര

(ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അടുക്കലേക്കു) പോയാ
ലും

(തപം) സ്തരശരസുഭഗ

നീ, കാമദേവന്റെ ശരങ്ങൾപോലെ മ
നോഹരങ്ങളായ നഖങ്ങളോടു കൂടിയ

നഖേന

മൻം

പതിനൊന്നാം സർഗ്ഗം

കരേണ

കൈകൊണ്ടു

സഖീം അവലംബ്യ

സഖിയെ പിടിച്ചിട്ടു

സലീലം ചല

ലീലയോടെ (രസത്തോടെ) പോയാലും

വലയകപണിതൈഃ

വളകളുടെ ശബ്ദങ്ങളെക്കൊണ്ടു

നിജഗതിശീലം

തന്റെ ഗമനസ്വഭാവത്തെ

ഹരിം അവി അവ

ശ്രീകൃഷ്ണനെ അറിയിച്ചാലും

ബോധയ

ശ്രീജയദേവഭണിതം

ശ്രീജയദേവരുടെ വാക്സ്വരൂപമായ
ഈ ഗാനം

ഹരിവിനിഹിതമനസാം

ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ വെക്കപ്പെട്ട മനസ്സോടുകൂ
ടിയവരുടെ (ശ്രീകൃഷ്ണഭക്തന്മാരുടെ)

കണ്ഠതടീം

കണ്ഠപ്രദേശത്തെ

അധരികൃതഹാരം

മുത്തുമാലയെ ചെല വെക്കാതെയും

ഉദാസിതവാമം

സൂരികളെ കൂട്ടാക്കാതെയും

അചിരാം

അവസാനത്തോടുകൂടാതെയും (ഘില്ലാ
യ്ക്കാഴ്ച)

അധിതിഷ്ഠതു

സ്ഥിതിചെയ്യട്ടെ.

സാരം— അല്ലയോ രാധേ! നിണക്കു ആലോചനയില്ല. നി
ണക്കു പ്രിയമായ കാരോരോ വാക്കുകൾ പറഞ്ഞു നിന്റെ കാക്കിൽ
നമസ്കരിച്ചു ഇപ്പോൾ മനോഹരമായ ലതാഗൃഹത്തിൽ ക്രീഡാ ശ
യ്യയിൽ നിന്നെത്തന്നെ വിചാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനോ
ടുകൂടെ നീ വേഗം പോയി രമിക്ക. അല്ലയോ തടിച്ച ജഘനസ്കന്
ഭാരത്തോടുകൂടിയവളേ! നീ പതുക്കെ ഭംഗിയായി നടന്നു അരയന്ന
ങ്ങളുടെ ഗമനഭംഗിയെ അനുസരിച്ചു രത്നമയങ്ങളായ കാൽച്ചില
മ്പുകളുടെ ശബ്ദത്തോടുകൂടിയും അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കെ ചെല്ല.
അവിടെ ചെന്നാൽ ഏറ്റവും മനോഹരമായതും തരുന്നികളെമോ
ഹിപ്പിക്കുന്നതും ആയ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ കാരോരോ വാക്കുകളും മറു

നിന്നു കേൾക്കാം. ഇങ്ങിനെ കുയിലുകൾ കാമോദ്ദിപകമായി ശബ്ദിക്കുമ്പോൾ നിന്നു അദ്ദേഹത്തിനെ സ്നേഹിക്കുന്നതാണ് നല്ലതു. അല്ലയോ സുന്ദരി! നീ അദ്ദേഹത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കു പോകുവാൻ ഒട്ടും താമസിക്കേണ്ട. ഇതാ വള്ളികൾ കാരത്തിളകുന്ന തളിരുകൾകുന്ന കൈകൾകൊണ്ടു നിന്നെ വിളിക്കുന്നുവോ എന്നു തൊന്നുന്നു (നീ ഈ സ്ഥിതിയിൽ അനങ്ങാതിരിക്കുന്നത് അചേതനങ്ങൾക്കും സാധിക്കില്ലെന്നും ഇതു യാത്രക്കു ശുഭലക്ഷണമെന്നും ഇതിനാൽ ധ്വനിതമായി. ഇതിന്നു പ്രമാണവചനം— വാമേമധുരവാക്യപക്ഷിപുഷ്പഃ പല്ലചിതോഗ്രതഃ അനൗജ്ജ്വലാവഹൻവായുഃ പ്രയാണൈ ശുഭസൂചകഃ—) ശൃംഗാരരസപ്രവാഹത്തിങ്കലെ കാമവികാരങ്ങളാകുന്ന അലകൾ അടിക്കുന്നത് കൊണ്ടോ എന്നതൊന്നുമാറ്റു ഇളകുന്നതും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആചിംഗമനുഭവിപ്പാൻ ബദ്ധപ്പാടായി എന്നു സൂചിപ്പിക്കുന്നതും (ഇതിന്നു പ്രമാണം— നിത്യം നാൽപ്പതഃ സ്തനേകമ്പഃ പ്രിയസംഗമസൂചകഃ) മനോഹരങ്ങളായ മുത്തുമാലകൾ അണിഞ്ഞിരിക്കുന്നതും ആയ നിന്റെ ഈ കുചകുടത്തോടു ഇതു വാസ്തവമല്ലെ എന്നു ചോദിക്ക. ഈ സംഗതി എല്ലാ സവികളാലും അറിയപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു. നീ ഇതിന്നൊട്ടാ ലജ്ജ വിചാരിക്കേണ്ട. നിന്റെ ശരീരവും രതിക്രിയകളുതെയ്യായിരിക്കുന്നു. വേണ്ടാതെ അധികം കോപിക്കുന്നവളേ! നീ അരഞ്ഞാളിന്റെ കിലുകിലുകുമായ ഘോഷത്തോടെ രസമായി ലജ്ജകൂടാതെ പോവുക. കാമദേവന്റെ ശരങ്ങൾ പോലെ മനോഹരങ്ങളായ നവങ്ങളോടുകൂടിയ കൈകൊണ്ടു സഖിയെ അവലംബിച്ചു ലീലയോടെ പോവുക. *വളകളുടെ ശബ്ദഘോഷംകൊണ്ടു

* വളകളുടെ ശബ്ദംകൊണ്ടു നടത്തത്തിന്റെ സ്വഭാവം എങ്ങിനെ അറിയുന്നു എന്ന് ശങ്കിക്കേണ്ട. ആനയുടെ കഴുത്തിൽ കിടക്കുന്ന ചങ്ങലയുടെ ശബ്ദം കേൾക്കുമ്പോൾ അതിന്റെ നടത്തത്തിന്റെ സ്വഭാവം നമ്മുടെ മനസ്സിൽ ഉദിക്കുന്നുണ്ടല്ലോ അതുപോലെ ഇതും.

തന്റെ ഗമനസ്വഭാവത്തെ ശ്രീകൃഷ്ണനെ അറിയിക്ക. ശ്രീജയദേ
വരാൽ വർണ്ണിക്കപ്പെട്ട ഈ ഗാനം ഭക്തന്മാരുടെ കണ്ണത്തിൽ യാതൊ
രാഭരണത്തെയും സ്രീകളെയും സാരമാക്കാതെ എല്ലാ സ്തോഭംസ്ഥിതി
ചെയ്യട്ടെ. (ശ്രീകൃഷ്ണഭക്തന്മാർ സർവ്വദാ ഗാനം ചെയ്യട്ടെ.)

മൂലം.

സാമാന്യക്ഷൃതിവക്ഷ്യതിസ്മരകഥാഃ പ്രത്യംഗമാലിംഗനൈഃ
പ്രീതിംദാസ്യതിരംസ്യതേസഖിസമാഗത്യേതിചിന്താകലഃ
സ്തപാപശൃതിവേപതേപുഷ്പകയത്യാനന്ദതിസദ്വിദ്യതി
പ്രത്യുൽഗച്ഛതിമുർച്ഛതിസ്ഥിരതമഃപുഞ്ജേനികഞ്ജേപ്രിയഃ

ഹേസഖി!

സഃ പ്രിയ

സ്ഥിരതമഃപുഞ്ജേ

നികഞ്ജേ

സാ സമാഗത്യ

മാം ദൃക്ഷ്യതി

സ്മരകഥാഃ വക്ഷ്യതി

അംഗം പ്രതി

ആലിംഗനൈഃ

പ്രീതിംദാസ്യതി

രംസ്യതേ

ഇതി ചിന്താകലഃ

തപാപശൃതി

വേപതേ

ആനന്ദതി

പുഷ്പകയതി

അല്ലയോ സഖി

ആ പ്രിയൻ

കൂരിരുട്ടുള്ള

ലതാഗ്രാമത്തിൽ

അവൾ വന്നിട്ടു

എന്നെ കാണാൻ

കാമകഥകളെ (മുമ്പെങ്കഴിഞ്ഞിട്ടുള്ള വി
രഹാവസ്ഥാദികളെ) പറയും

കാരോ അവയവംതോറും

ആലിംഗനങ്ങളെക്കൊണ്ടു

സന്തോഷത്തെ ഉണ്ടാക്കും

രമിക്കും

എന്നിങ്ങിനെ ചിന്താപരവശനായിട്ടു

നിന്നെ നോക്കുന്നു

വെറയ്ക്കുന്നു

സന്തോഷിക്കുന്നു

രോമാഞ്ചത്തോടു കൂടിയവനായി ഭവിക്കുന്നു

സിദ്യതി	വിയർക്കുന്നു
പ്രത്യുൽഗമ്നതി	എതിരേല്ക്കുന്നു
മൂർത്തി	മോഹാലസ്യപ്പെടുന്നു

സാരം.- അല്പയോസവി! നിന്റെ പ്രിയനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ അവൾ (രാധാ) ഇവിടെ വന്ന് എന്നെക്കാണ്. കഴിഞ്ഞുപോയ വിരഹാവസ്ഥകളേയും മറ്റും എന്നോട് പറയും കരോ അവയ്ക്കു വന്തോറും ആലിംഗനം ചെയ്തു എന്നെ സന്തോഷിപ്പിക്കും. പിന്നെ എന്നോടുകൂടെ രമിക്കും. ഇങ്ങിനെ കാരോരോ മനോരാജ്യത്താൽ പരവശപ്പെട്ട് ആ കൂരിരുട്ടുള്ള വള്ളിക്കുടിലിൽ ഇരുന്ന് നീ വരുന്നുണ്ടോ എന്ന് നോക്കുകയും നീ കാണുമ്പോൾ എന്ന് പറയുന്നവോ എന്ന് വിചാരിച്ചു പേടിച്ചുചിറക്കുകയും പിന്നെ നിന്നോടുകൂടെ രമിക്കാം എന്ന് വിചാരിച്ചു ആനന്ദിക്കുകയും അതിനാൽ അദ്ദേഹത്തിന് രോമാഞ്ചമുണ്ടാവുകയും പിന്നെ വിയർക്കുകയും അപ്പോഴേക്കു നീ വരുന്നുണ്ടെന്ന് വിചാരിച്ചു എതിരേല്ക്കുവാൻ പുറപ്പെടുകയും മോഹാലസ്യപ്പെടുകയും ചെയ്യുന്നു.

മൂലം.

അജ്ഞാനീകൃഷ്ണപദജ്ഞാനം ശ്രവണയോസ്സാപിഞ്ചരഗുഹ്ലാവലിം
മൂലം നിശ്ശ്വാമസരോജദമ കചയേ : കസ്തൂരികാവത്രകം
ധൂന്താനാമഭിസാരസാഹസകൃതാം വിഷപങ്നികഞ്ജേസവി!
ധപാന്തം നീലനിചോളചാര സുദശാം പ്രത്യംഗമാലിംഗതി.

മേ സവി!	അല്പയോ സവി!
നി കഞ്ജേ വിഷപകു	വള്ളിക്കുടിലിൽ നാലുഭാഗവും ഉള്ളതും
നീലനിചോളചാര	കുറുത്ത കുപ്പായംപോലെ മനോഹരമായതും
അക്ഷ്ണോഃ	കണ്ണുകളിൽ
അഞ്ജനം	മഷിയെയും
ശ്രവണയോഃ	കാതുകളിൽ

വപുഷാം	വണ്ണമായ) ശരീരത്തോടു കൂടിയ
അഭിസാരികാണാം	വൃദിചാരിണികളുടെ
രചിമഞ്ജരീഭിഃ	കാന്തിപരമ്പരയാൽ
അഭിതഃ	നാലുഭാഗവും
ആബലരേഖം	ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട വരകളോടുകൂടിയതും
തമാലദളനീലതമം	പച്ചിലമരങ്ങളുടെ ഇലകൾപോലെ ഏ
	ററവും കറുത്തിരിക്കുന്നതും ആയ
ഏതൽ തമിസ്രം	ഈ ഇരുട്ട്
തൽപ്രേമഹേമനികഷോ	അവരുടെ പ്രേമമാകുന്ന സ്വപ്നം ഉര
പലതാം തനോതി	ക്കുന്നകല്ലിന്റെ ഭാവത്തെ ധാരാളം വ
	ഹിക്കുന്നു.

സാരം. കർമ്മപോലെ സ്വപ്നനിറത്തോടു കൂടിയ വൃദിചാരിണികളുടെ കാന്തിപരമ്പരകളെക്കൊണ്ടു നാലുഭാഗവും ഉണ്ടായിരിക്കുന്ന വരകളോടു കൂടിയതും പച്ചിലമരങ്ങളുടെ ഇലകൾപോലെ ഏററവും കറുത്തിരിക്കുന്നതും ആയ ഈ ഇരുട്ടു അവരുടെ പ്രേമമാകുന്ന സ്വപ്നത്തിന്റെ മററൊരു ചുനോക്കുന്ന കല്ലുപോലെയിരിക്കുന്നു. ഈ ഇരുട്ടത്തു നായികമാർ നായകന്മാരുടെ അടുക്കിലേക്കുചോക്കുന്ന ത്തികളാൽ അവർ നായകന്മാരിലുള്ള അനുരാഗത്തിന്റെ നിഷ്ഠ ഉക്തം സ്പഷ്ടമാകുന്നു.

മൂലം.

ഹാരാവലിതരളകാഞ്ചനകാഞ്ചിദാമ
മഞ്ജിരകങ്കണമണിട്ടു തിദിചിതസ്യ
ദപാരേ നികഞ്ജനിലയസ്യ ഹരിം നിരീക്ഷ്യ
പ്രിളാവതി മഥ സഖീ നിജഗാദ രാധാം.

അഥ സഖീ

അനന്തരം സഖീ

ഹാരാവലിതരളകാ

മുത്തുമാലകളുടെ കൂട്ടങ്ങളുടെയും നായ

ഞ്ചനകാഞ്ചിദാമ

കക്കല്ലുകളുടെയും പൊന്മയമായ കിങ്ങി

മഞ്ജിരകങ്കണമണി

ണിയുടേയും തളകളിലും വളകളിലും ഉ

ഭൃതിദീപിതസ്വ	ഉള്ള രത്നങ്ങളുടേയും കാന്തിയാൽ പ്രകാശിക്കപ്പെട്ട്
നികഞ്ജനിലയസ്വ	ലതാഗൃഹത്തിന്റെ
ദപാരേ	വാതിൽക്കൽ
ഹരിം നിരീക്ഷ്യ	ശ്രീകൃഷ്ണനെ കണ്ടിട്ട്
ബ്രീളാവതിം	ലജ്ജയോടു കൂടിയ
രാധാം നിജഗാദ	രാധാദേവിയോടു പറഞ്ഞു.

സാരം. അനന്തരം സവി ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുത്തുമാലകളുടേയും അതുകളുടെ നായകക്കല്ലുകളുടേയും പൊന്മയമായ കിങ്ങിണിയുടേയും തളകളിലും വളകളിലും ഉള്ള രത്നങ്ങളുടേയും കാന്തിയാൽ പ്രകാശിക്കപ്പെട്ട ലതാഗൃഹത്തിന്റെ വാതിൽക്കൽ ശ്രീകൃഷ്ണനെ കണ്ടിട്ടുണ്ടായ ലജ്ജയോടു കൂടിസ്ഥിതി ചെയ്യുന്ന രാധാദേവിയോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

അഷ്ടപദി (൨൧)

വരാധിരാഗം രൂപകന്തളം

മഞ്ജുതരകഞ്ജതലകേളിസദനേ
വിലസരതിരഭസഹസിതവദനേ (൧)

പ്രവിശ രാധേ മാധവസമീപ മിഹ
നവഭവദശോകദളശയനസാരേ
വിലസക ചകലശതരളഹാരേ (൨)

(പ്രവിശരാധേ)

കസുമ ചയരചിതശു പിവാസഗേഹേ
വിലസകസുമസുകമരദേഹേ (൩)

(പ്രവീരരാധേ)

മുദു ചലചലയപവനസുരഭീശീതേ
വിലസമദനശരനികരഭീതേ (൪)

(പ്രവിശരാധേ)

വിതതബഹുവല്ലിനവപല്ലവഘനേ
വിലസ ചിരമലസപീനജഘനേ

(9)

(പ്രവിശരായേ)

മധുമുദിതമധുചകലകലിതരാവേ
വിലസമദനരസരഭസഭാവേ

(10)

(പ്രവിശരായേ)

മധുരതരപികനികരനിനദമുഖരേ
വിലസദശനര ചിവിജിതശിഖരേ

(11)

(പ്രവിശരായേ)

വിഹിതവത്സാവതീസുഖസമാജേ
ഭണതിജയഭേദകവിരാജരാജേ
കുരു മുരാരേ മംഗളശതാനി

(12)

(പ്രവിശരായേ)

മേ രതിരഭസഹസി
തവദനേ!

മേ രായേ! തപം

മധവസമീപം പ്രവിശ

ഇഹ മജ്ജതരകുഞ്ജരല

കേളീസദനേ

വിലസ

മേ കചകലശതരള

ഹാരേ!

തപം

നവഭവദശോകദള

ശയനസാരേ

അല്ലയോ സുരതോത്സാഹംകൊണ്ടു

ചിരിക്കുന്ന മുഖത്തോടു കൂടിയവളേ!

അല്ലയോ രായേ! നി

ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അടുക്കെ ചെന്നാലും

ഈ ഏറ്റവും മനോഹരമായ ലതാഗൃ

ഹമാകുന്ന ശ്രീധാഗൃഹത്തിൽ

ശ്രീധിച്ചാലും

അല്ലയോ സ്നേഹകുടുംബത്തിൽ ഇളകുന്ന

മുത്തമലകളോടു കൂടിയവളേ!

നി

പുതിയതായുണ്ടായിരിക്കുന്ന അശോ

കുത്തളീയകൾകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ശയ്യ

കൊണ്ടു ഉൽകൃഷ്ടമായ

മുൻപു

ചതിനൊന്നും സത്യം

ഇഹ

ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ

വിലസ

ക്രിഡിച്ചും

ഹേ കസ്യമസ്യകുമാരഭേമേ! അല്പയോ പുഷ്പ പോലെ കോമളമായ
ഭേമത്തോടുകൂടിയവളേ!

തപം

നീ

കസ്യമചയരചിതശു
ചിവാസഗേഹേ

പൂക്കളുടെ കൂട്ടത്താൽ ഉണ്ടാക്കപ്പെട്ട
തും (അന്യനായികമാർ) അശുചിയോ
ക്കാത്തതും ആയ ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ,
ക്രിഡിച്ചും

വിലസ

ഹേ മദനശരനികരഭീ
തേ!

അല്പയോ കാമഭേവന്റെ ശരങ്ങളുടെ കൂ
ട്ടങ്ങളിൽനിന്നു ഭയപ്പെട്ടവളേ!

തപം മുദാലമലയപവ
നസ്മരഭീശീതേ

നീ മുദാലയായിയിരിക്കുന്ന മലയവായുവി
നെക്കൊണ്ടു സൗരഭ്യത്തോടും തണു
പ്പോടുംകൂടിയിരിക്കുന്ന

ഈ വിലസ

ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ ക്രിഡിച്ചും

ഹേ അലസപീനജഘ
നേ!

അല്പയോ മന്ദമായും തടിച്ചും ഇരിക്കുന്ന
ജഘനത്തോടുകൂടിയവളേ!

തപം വിതതൈഹവല്ലി
നവപല്ലവഘനേ

നീ നാലുഭാഗവും പടർന്നുകിടക്കുന്ന അ
നവധിവള്ളികളുടെ പുതിയതളിരുകൾ
കൊണ്ടുനിറഞ്ഞിരിക്കുന്ന

ഇഹ ചിരം വിലസ

ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ വളരുന്നേരം ക്രി
ഡിച്ചും

ഹേ മദനരസരഭസഭാ
വേ!

അല്പയോ കാമരസത്തിൽ ഉത്സാഹ
ത്തോടുകൂടിയവളേ!

തപം മധുമുദിരമധുപക
ലകലിതരാവേ

നീ, തേൻകൊണ്ടു സന്തോഷിച്ചിരിക്കു
ന്ന വണ്ടുകളുടെ കൂട്ടത്താൽ ഉണ്ടാക്ക
പ്പെട്ട ശബ്ദത്തോടുകൂടിയ

ഇഹ വിലസ	ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ ക്രീഡിച്ചാലും
ഹേ ദശനന്ദ ചിവിജിത	അല്പയോ ചല്ലകളുടെ കാന്തിയാൽ ജ
ശിവരേ!	യിക്കപ്പെട്ട മാണിക്യരത്നത്തോടു കൂടിയ
	വെളി!
തപം മധുരതരപികനി	നീ, മനോഹരമായ കയിൽക്കൂട്ടങ്ങളുടേ
കരനിനദമുഖരേ	ശബ്ദങ്ങൾ ശബ്ദിക്കുന്ന
ഇഹ വിലസ	ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ ക്രീഡിച്ചാലും
ഹേ മൂരാരേ! തപം	അല്പയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങ,
ഭണിതി	വഴ്ന്നിപ്പുകൊണ്ടും
വിഹിതപത്മാവതീസു	പത്മാവതിക്കു വലുതായ സുഖത്തെ ഉ
ഖസമാജേ	ണ്ടാക്കിയും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന
ജയദേവകവിരാജ	ജയദേവനെന്നു പേരായ കവിരാജരാജ
രാജ	കിൽ
മംഗളശതാനി കുരു	അനേകമംഗളങ്ങളെ ചെയ്യാലും

സാരം— രതിക്രിഡയിൽ ഉത്സാഹംകൊണ്ടു ചിരിക്കുന്ന രാധേ! നീ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ അടുക്കലെന്നു ഈ മനോഹരമായ ക്രീഡാഗൃഹത്തിൽ അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു ക്രീഡിച്ചാലും. സ്നേഹങ്ങളിൽ കിടന്നിളക്കുന്ന മുത്തുമാലകളോടു കൂടിയവളെ! പുതിയ അശോകത്തളിരുകളെക്കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ശയ്യ ഉള്ളതുകൊണ്ടു ഏത്രയോ വിശേഷമായ ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ നീ അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു ക്രീഡിച്ചാലും. അല്പയോ പൂവ് പോലെ കോമളമായ ദേഹത്തോടുകൂടിയവളെ! നീ പൂക്കളാലുണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും അന്യനായികമാർ അശുചിയാക്കാത്തതും ആയ ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു ക്രീഡിക്ക. കാമശരപിഡിതേ! നീ മുദ്രവായി വിശ്രുതനെന്നു തെക്കൻകാറ്റുകൊണ്ടു സൗഖ്യത്തോടും തണുപ്പോടും കൂടിയിരിക്കുന്ന ഈ ലതാഗൃഹത്തിൽ രസമായി ക്രീഡിക്ക. അല്പയോ സുന്ദരി! നാലുഭാഗവും പടന്നു കിടക്കുന്നവള്ളികളുടേ പുതിയതളിരുകൾകൊ

ണ്ടു നിബിഡമായ ഈ ലതാഗ്രാമത്തിൽ നീ വളരേ നേരം ക്രീഡിച്ചു രസിക്കു, കാമരസത്തിൽ ഉത്സാഹമുള്ളവളെ നീ, തേൻ കുടിച്ചു സന്തോഷിച്ചിരിക്കുന്ന വണ്ടുകളുടെ ത്വക്കാരത്തോടു കൂടിയ ഈ ലതാഗ്രാമത്തിൽ ക്രീഡിച്ചാലും. അല്പയൊ മണികൃതത്തെക്കാൾ മനോഹരമായ പല്ലുകളോടുകൂടിയവളെ! മനോഹരമായ കയിലുകളുടെ ശബ്ദങ്ങൾ മുഴങ്ങുന്ന ഈ ലതാഗ്രാമത്തിൽ ക്രീഡിച്ചാലും. അല്പയൊ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങയുടെ ചരിത്രങ്ങളെ വണ്ണിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്ന ജയദേവരായ കവിരാജരാജനിൽ അങ്ങ അനവധി മംഗളങ്ങൾ ചെയ്യണെ.

മൂലം.

തപഃ ബിത്തന ചിരം വഹന്നയമതിശ്രാന്തോ ഭൂശം താപിതഃ
കന്ദപ്പേണ ച പാതു മിച്ഛതി സുധാസംബാധബിംബാധരം
അസ്പ്രാങ്കം തദലങ്കര ക്ഷണമിഹ ഭൂഷേപലക്ഷ്മീലവ
ക്രിതേ ദാസ ഇവോപസേവിതപദാംഭോജേ കുതഃ സംഭ്രമഃ

അയം തപഃ	ഈ ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിന്നെ
ചിത്തന ചിരം വഹൻ	മനസ്സുകൊണ്ടു വളരെക്കാലം വഹിച്ചു
	(അതുകൊണ്ട്)
അതിശ്രാന്തഃ	ഏറ്റവും ക്ഷീണിതനായിട്ടും
കന്ദപ്പേണ	കാമദേവനാൽ
ഭൂശം താപിതഃ ച	ഏറ്റവും സന്താപിതനായിട്ടും
സുധാസംബാധബിം	(നിന്റെ) അമൃതോടുകൂടിയ ബിംബാധ
ബാധരം	രത്തെ
പാതും ഇച്ഛതി	പാനം ചെയ്യാനായി ആഗ്രഹിക്കുന്നു
തൽ തപഃ	അതുകൊണ്ട് നീ
ക്ഷണം അസ്പ്ര അങ്കം	ക്ഷണം ഇദ്ദേഹത്തിന്റെ മടിയെ
അലങ്കര	അലങ്കരിച്ചാലും
ഭൂഷേ പലക്ഷ്മീല	ചില്ലിവിലാസമാകുന്ന സമ്പൽലേശം

വക്രിതേ	കൊണ്ടു അധീനമായും
ദാസേ ഇവ	ദാസനെപ്പോലെ
ഉപസേവിതപദാം	പാദാരവിന്ദത്തെ സേവിച്ചുകൊണ്ടും
ഭോജേ	ഇരിക്കുന്ന
ഇഹ കുതഃ സംഭ്രമഃ	ഈ ശ്രീകൃഷ്ണനിൽ എന്തിനാണ് സംഭ്രമം

സാരം— ഈ ശ്രീകൃഷ്ണൻ വളരെക്കാലമായി നിന്നെ മനസ്സിൽ വഹിക്കുന്നതുകൊണ്ടു (നിന്നെത്തന്നെ സർവ്വദാവിചാരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു) വളരെ തളന്നിരിക്കുന്നു എന്ന് മാത്രമല്ല കാമദേവനാൽ വല്ലാതെ തവിടിക്കപ്പെട്ട കയ്യും ചെയ്തിരിക്കുന്നു. ആ താപം തീരാനായി അദ്ദേഹം നിന്റെ അധരത്തിൽനിന്ന് അമൃത്സേവിപ്പാനായി ആഗ്രഹിക്കുന്നു. അതിനുവേണ്ടി നീ വേഗം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മടിയിൽ ചെന്നിരുന്നാലും. ഇതിന്ന് നീ ഒട്ടും തന്നെ ശങ്കിക്കേണ്ട. നിന്റെ ചില്പ്ലീവിലാസം കൊണ്ടുതന്നെ നിണക്കധീനനായി ദാസനെപ്പോലെ പാദോപസേവ ചെയ്യുന്ന ഈ ശ്രീകൃഷ്ണനെക്കുറിച്ച് നീ എന്തിനാണ് പരിഭ്രമിക്കുന്നത്. അദ്ദേഹത്തോടൊരുമിച്ചു യഥേഷ്ടം ക്രീഡിക്കുക.

മൂലം.

സാ സസാധപസസാനനം ഗോവിന്ദേ ലോലലോചനാ
 സിഞ്ജാനമഞ്ജമഞ്ജീരം പ്രവിവേശ നിവേശനം.

സാ സസാധപസസാനനം	ആ രാധാദേവി ഭയത്തോടും ആനന്ദത്തോടുംകൂടെ
ഗോവിന്ദേ	ശ്രീകൃഷ്ണനെ ഉദ്ദേശിച്ചു
ലോലലോചനാ	ഇളകുന്ന കണ്ണുകളോടുകൂടിയവളായി
നിവേശനം	ലതഗ്രഹത്തെ
സിഞ്ജാനമഞ്ജമഞ്ജീരം	ശബ്ദിക്കുന്ന മനോഹരങ്ങളായ കാൽച്ചിലമ്പുകളോടുകൂടെ
പ്രവിവേശ	പ്രവേശിച്ചു.

സാരം — ആരാധാദേവീ ഭയംകൊണ്ടും സന്തോഷംകൊണ്ടും ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ നേരെ കണ്ണുകൾ ഇളകിക്കൊണ്ടു കടാക്ഷിച്ചു മനോഹരങ്ങളായ കാൽച്ചിലമ്പുകളുടെ ശബ്ദങ്ങളോടുകൂടിയും പതാഗ്രാമത്തിൽ പ്രവേശിച്ചു.

അഷ്ടപദി (൨൨)

മൂലം.

മദ്ധ്യമാദിരംഗം ഏകതാളം.

രാധാവദനവിലോകനവികസിതവിവിധവികാരവിഭംഗം
ജലനിധിമിവ വിധുമണ്ഡലദർശനതരളിതതുംഗതരംഗം (൧)

ഹരിമേകരസം ചിര മഭിലഷിതവിലാസം
സാ ദദർശ ഗുരുഹർഷവശംവദവദന മനംഗനിവാസം

ഹാരമലതരതാരമുരസി ദധത് പരിലംബ്യ വിഭൂരം
പുടതരഹേനകദംബകരംബിതമിവ യമുനാജലപൂരം (൨)
(ഹരിമേകരസം)

ശ്രാമമുദൃകകളേബരമണ്ഡല മധിഗതഗൗരമുക്തലം
നീലനളിന മിവ പീതപരാഗപടലഭരവലയിതമൂലം (൩)
(ഹരിമേകരസം)

തരളദൃഗഞ്ചല ചലനമനോഹരവദനജനിതരതിരാഗം
സ്ഫുടകമലോദരഃഖലിതഖഞ്ജനയുഗ മിവ ശരദിതടാകം (൪)
(ഹരിമേകരസം)

വദനകമലപരിശീലനമിളിതമിഹിരസമകണ്ഡലശോഭം
സ്മിതരുചിരു ചിരസമുല്ലസിതാധരപല്ലവകൃതരതിലോഭം (൫)
(ഹരിമേകരസം)

ശശികിരണശുഭിതോദരജലധരസുന്ദരസകസുമകേശം
തിമിരോദിതവിധുമണ്ഡലനിർമ്മലമലയജ്ജ്വലകനിവേശം (൬)
(ഹരിമേകരസം)

വിപുലപുളകഭരണുരിതം രതികേളികഥാഭിരധീരം
മണിഗണകിരണസമൃദ്ധസമുജ്ജ്വലഭ്രഷണസുഭഗാരിരം (൭)
(ഫരിമേകരസം)

ശ്രീജയദേവഭണിതവിഭവദിഗുണീകൃതഭ്രഷണഭാരം
പ്രണമതഘടിചിനിധായഫരിംസുചിരംസുകൃതാദയസാരം (൮)
(ഫരിമേകരസം)

സാ	ആ രാധാദേവി
ഏകരസം	രാധയിൽ തന്നെ അനുരാഗത്തോടു കൂടിയും
ചിരം അഭിലഷിത വിലാസം	വളരെക്കാലമായി ക്രീഡിച്ചാനാഗ്രഹിച്ചും
ഗുരുഹർഷം വദവദനം	വലുതായ സന്തോഷത്തിന് അധീനമായ (സന്തോഷത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന) മുഖത്തോടു കൂടിയും
അനംഗനിധാസം വിധുമണ്ഡലദർശന തരളിതതൂംഗ തരംഗം	കാമനിരിപ്പിടമായും ചന്ദ്രമണ്ഡലത്തെ കാണുന്നതുകൊണ്ട് ഇളകിയും ഉയന്നും ഇരിക്കുന്ന തിരകളോടു കൂടിയ
ജലനിധിം ഇവ	സമുദ്രാന്തപ്പോലെ
രാധാവദനവിലോകന വികസിതവിവിധ വികാരവിഭംഗം	രാധാദേവിയുടെ മുഖം കാണുന്നതുകൊണ്ടു പുറത്തേക്ക് പ്രകാശിക്കുന്ന അനേകവിധമായ (കടാക്ഷം, കോട്ടപായ, ദിഘ്നിശ്ശാസം, മുതലായ) വികാരങ്ങളോടുകൂടിയ
അമലതർതാരം	ഏറ്റവും നിർമലമായ മുത്തുകളോടു കൂടിയ
ഫലം	മുത്തുമാലയെ

ഉരസി വിദൂരം പരിലംബ്യ
ദധതം

സ്തോതരഹേനകദം
ബകരംബിതം
യമുനാജലപൂരം ഇവ

ശ്യാമമുദിതകുളേബര
മണ്ഡലം

അധിഗതഗൌരദികൂലം
പീതപരംഗപടലഭര
വലയിതമൂലം

നീലനളിനം ഇവ
തരളദൃഗഞ്ചലചലന
മനോഹരവദന
ജനിതരാതിരാഗം

ശരദി

സ്തോതകമലോദര
വേലിതഖഞ്ജന
യുഗം

തടാകം ഇവ
വദനകമലപരിശീല
നമിളിതമിഹിരസ
മകണ്ഡലശോഭം

സ്മിതരചിതചിരസമുല്ല
സിതാധരപല്ലവ

മാറിൽ നല്ലവണ്ണം ഞാണി
ധരിച്ചിരിക്കുന്നവനായിട്ട്

സ്തോതമായി കാണുന്ന നരകുളത്തോടു
കൂടിയ

കാളിന്ദീനദിയുടെ ജലപ്രവാഹത്തെ
പ്പോലെയായും

കറുത്ത മൂടുവായിരിക്കുന്ന ശരീരത്തോ
ടു കൂടിയും

മഞ്ഞപ്പട്ടത്തും ഇരിക്കുന്നവനായിട്ട്
മഞ്ഞനിറമായൊടിയാൽ അടിയിൽ
ധാര കുംഭാറപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന

നീലത്താമരപ്പൂവ് പോലെയായും
ഇളക്കത്തോടു കൂടിയ കടംക്കുങ്ങുളാൽ
മനോഹരമായിരിക്കുന്നമുഖകൊണ്ടു (രാ
ധാദേവിക) സുരതാഭിലാഷത്തെ ഉ
ണ്ടാക്കുന്നവനായിട്ട്

ശരൽകാലത്തെ

വിരിഞ്ഞതാമരപ്പൂക്കളുടെ ഉള്ളിൽക്രി
ഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്നകരിങ്കയിലിന്റെ
ഇണകളോടുകൂടിയ

തടാകത്തെപ്പോലെയായും

മുഖമാകുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ പരിച
യത്തിന്നായ്ക്കൊണ്ടു വന്ന് ചേർന്നിരിക്ക
ുന്ന രണ്ടുസൂര്യന്മാരോടു തുല്യങ്ങളായ ക
ണ്ഡലങ്ങളുടെ ശോഭയോടു കൂടിയും

മനോഹരത്തിന്റെ കാറുകൊണ്ടു മ
നോഹരവും വിളങ്ങുന്നതും ആയ അധ

കൃതരതിലോഭം	പേലുവത്താൽ (രാധാദേവിക്ക്) സുരതാ ഭിലാഷത്തെ ഉണ്ടാക്കുന്നവനായും.
ശശികിരണജൂരി	ചന്ദ്രകിരണങ്ങളാൽ വ്യാപിക്കപ്പെട്ട ഉ
തോദരജലധര	ളോട കൂടിയ കാമേച്ഛംപോലെ മനോ
സുന്ദരസകസുമ	ഹാസം (വെളുത്ത) പുഷ്പങ്ങളുളളതും ആ
കേശം	യ കടുമയോടുകൂടിയും
തിമിരോദിതവിധു	ഇരുട്ടിൽ ഉദിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രമണ്ഡലം
മണ്ഡലനിർമ്മലമ	പോലെ നിർമ്മലമായ ചന്ദനപ്പൊട്ട്
ലയജതിലകനിവേശം	തെറ്റും
വിപുലപുഷ്പകഭരദ	തടിച്ചിരിക്കുന്ന രോമശൃംഗം (ദേഹ
തുരിതം	മെല്ലാം) വ്യാപിച്ചും
രതികേഷികഥാഭിഃ	രതിക്രിഡാകഥകൾകൊണ്ട് ഇളക്ക
അധീരം	ത്തോടുകൂടിയും.
മണിഗണകിരണസമൃ	മണിഗണങ്ങളുടെ കിരണങ്ങളെക്കൊ
ഹസമുജ്ജ്വലഭ്രഷ	ണ്ടു വിളങ്ങുന്ന ആഭരണങ്ങളാൽ മനോ
ണസുഭഗ ശരീരം	ഹരമായ ദേഹത്തോടു കൂടിയും ഇ
	രിക്കുന്ന
ഹരിം ദദിശ്	ശ്രീകൃഷ്ണനെ കണ്ടു
(ഹേജനാഃ) യുധം	അല്ലയോ ജനങ്ങളേ! നിങ്ങൾ
ശ്രീജയദേവഭണിത	ശ്രീജയദേവരുടെ വാഗ്ദൈവത്താൽ
വിഭവദിഗ്ഗണീകൃത	ഇരട്ടിക്കപ്പെട്ട അനേകം ആഭരണങ്ങ
ഭ്രഷണഭാരം	ളോടു കൂടിയും
സുകൃതോദയസാരം	സുകൃതോദയത്തിന്റെ സാരമായും ഇരി
	ക്കുന്ന
ഹരിം ഹദി	ശ്രീകൃഷ്ണനെ മനസ്സിൽ
സുചിരം വിനിധായ	എല്ലായ്പ്പോഴും വിചാരിച്ചു
പ്രണമത	നമസ്കരിച്ചാലും.

സാരം. രാധാദേവി ശ്രീകൃഷ്ണൻതാമസിക്കുന്ന ക്രീഡാഗൃഹത്തിൽ ചെന്നപ്പോൾ രാധാദേവിയിൽത്തന്നെ അനന്തരാഗത്തോടും, വളരേസമയമായി രാധയോടൊന്നിച്ചു ക്രീഡിക്കേണമെന്നുള്ള ആഗ്രഹത്തോടും രാധാദേവിയെ കണ്ടതിനാലുണ്ടായ വലിയ സന്തോഷത്തെ സൂചിപ്പിക്കുന്ന മുഖത്തോടും, കാമവികാരങ്ങളോടും, ചന്ദ്രമണ്ഡലദർശനം കൊണ്ട് ഇളകി ഉയർന്നു വരുന്ന തിരകളോടു കൂടിയ സമുദ്രത്തെപ്പോലെ രാധാദേവിയുടെ മുഖം കാണുന്നതുകൊണ്ടു തിരകൾപോലെ വരുന്ന ദിഗ്ഖനീശപാസം, രോമാഞ്ചം മുതലായ അനേകവിധവികാരങ്ങളോടും അരിമനോഹരങ്ങളായ മുത്തുകൾ കൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മാല താൻ മാറിൽ നല്പവണ്ണം ഞാത്തിയിട്ടിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു സ്പന്ദനം(അതിഥിവള)ങ്ങളായ നരകളോടു കൂടിയ കാളിന്ദീപ്രവാഹത്തിന്റെ സാദൃശ്യത്തോടും, കറുത്തു മുറ്റിയായിരിക്കുന്ന ശരീരത്തിൽ മഞ്ഞപ്പെട്ടു തിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു അടിയിൽ മഞ്ഞ നിറമായ പൊടിയൻ്റെ ധാരാളം ചുറ്റപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന നീലത്താമര പൂവിന്റെ സാദൃശ്യത്തോടും, രാധാദേവിക്ക് സുരതാഭിലാഷത്തെ പൂർവ്വാധികം വർദ്ധിപ്പിക്കുന്ന കടാക്ഷങ്ങളെക്കൊണ്ട് മനോഹരമായ മുഖത്തോടും, അതുനിമിത്തം ശരൽകാലത്ത് കരിക്കുയലെന്ന പക്ഷിയുടെ ഇണകൾ ഉള്ളിൽ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന താമരപ്പൂക്കളോടു കൂടിയ തടാകത്തിന്റെ സാദൃശ്യത്തോടും, മുഖമകുന്ന താമരപ്പൂവിന്റെ സംസർഗ്ഗത്തിനായി വന്നുചേർന്ന രണ്ടു സൂര്യന്മാരോടു തുല്യങ്ങളായ കണ്ഡലങ്ങളുടെ ശോഭയോടും, മന്ദമാസത്തിന്റെ കാന്തികൊണ്ടു മനോഹരവും വിളങ്ങുന്നതും രാധാദേവിക്ക് രതി ക്രീഡയിലുള്ള ആഗ്രഹത്തെ വർദ്ധിപ്പിക്കുന്നതും ആയ അധരപലവത്തോടും വെളുത്തപുഷ്പങ്ങൾ ചൂടിയിരിക്കുന്നതുകൊണ്ട് ചന്ദ്രകിരണങ്ങൾ ഉള്ളിൽ വ്യാപിച്ചിരിക്കുന്ന കാമേന്ദുലാപോലെ മനോഹരമായ കുടമയോടും, (ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ദേഹം കറുത്തും ചന്ദ്രൻ്റെ പെട്ടെന്ന് വെളുത്തും ഇരിക്കുകനിമിത്തം) ഇരുട്ടിപ്പ് ഉദിച്ചിരിക്കുന്ന ചന്ദ്രമണ്ഡലംപോലെ മനോഹരമായ പൊട്ടോടും ദേഹമാസകലം രോമാഞ്ചത്തോടും രതിക്രീഡയുടെ കഥകളാലോചിക്കുന്നതിനാൽ ധൈര്യമില്ലാത്ത സ്ഥിതിയോടും അനേകം രത്നങ്ങളുടെ രശ്മി

കുളാൽ വിളങ്ങുന്ന ആഭരണങ്ങളെക്കൊണ്ടു മനോഹരമായ ശരീരത്തോടും കൂടി സ്ഥതിചെയ്യുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ കണ്ടു. അപ്പയോ ജനങ്ങളേ! കടകാദ്യാഭരണങ്ങൾക്കു പുറമെ ശ്രീജയദേവരുടെ വാക്കുകളാകുന്ന ഭൂഷണങ്ങളോടുകൂടിയും രാധാദേവിയുടെ പുണ്യസാദരമായും ഇരിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ നിങ്ങൾ സർവ്വദാ മനസ്സിൽ വിചാരിച്ചു നമസ്കരിച്ചാലും.

ഇനി കവി, ശ്രീകൃഷ്ണദർശനത്താൽ രാധാദേവിക്കുണ്ടായ കാരോരോ വികാരങ്ങളെ വർണ്ണിപ്പാനാരംഭിക്കുന്നു.

മൂലം.

അതിക്രമപാഠം ശ്രവണപഥവർത്തഗമന
പ്രയാസേനേവാ ക്ഷണോ സ്തരളതരതാരം ഗമിതയേഃ
തദാനിം രാധായാഃ പ്രിയതമസമാലോകസമയേ
പചാത സേവദാംബുപ്രസര ഇവ ഹഷാശ്രുനികരഃ

തദാനിം

അപ്പോൾ

പ്രിയതമസമാലോക
സമയേ

പ്രിയതമനാകുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ നോക്കുന്ന സമയത്ത്

രാധായാഃ

രാധാദേവിക്ക്

ഹഷാശ്രുനികരഃ

ആനന്ദത്താലുണ്ടായ കണ്ണുനീരുകൾ

തരളതരതാരം

എററവും ഇളകുന്ന കൃഷ്ണമണികളേയ്ക്കു

ഗമിതയേഃ

പ്രേരിതങ്ങളായ

അക്ഷേഃ

നേത്രങ്ങൾക്ക്

അപാഠം അതിക്രമ

വാൽക്കണ്ണു കടന്ന്

ശ്രവണപഥവർത്ത

കാതുവരെ പോയതിനാൽ സംഭവിച്ചു

ഗമനപ്രയാസേന ഇവ

അലപനംകൊണ്ടുണ്ടായതെ എന്നു

തോന്നുമാറിരിക്കുന്ന

സേവദാംബുപ്രസരഃ ഇവ

വിയപ്പുവെള്ളമോ എന്നുതൊന്നുംവണ്ണം

പചാത

പ്രവഹിച്ചു

സാരം. രാധാദേവി, ആ ലതാഗൃഹത്തിൽ ചെന്ന് പ്രിയ
തമനാകുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണനെ നോക്കുന്ന സമയത്ത് ഏറ്റവും ഇളകുന്ന
കൃഷ്ണമണികളോടെ പ്രേരിതങ്ങളായ നേത്രങ്ങൾക്ക് വാൽക്കണ്ഠ
കടന്ന് കാതുവരെ പോയതിനാൽ സംഭവിച്ച അദ്ധ്വാനംകൊണ്ടു
ണ്ടായ വിയപ്പുവെള്ളമോ എന്നുതോന്നുമറേ ആ ദേവിയുടെ ആന
ന്ദാശ്രുക്കൾ പ്രവഹിച്ചു

മൂലം.

ഭജന്ത്യാസുപ്തന്തം കൃതകപടകണ്ഡുതിവിഹിത
സ്തിതം യാതേ ഗേഹാദ്ബഹി രവഹിതാളീപരിജനേ
പ്രിയാസ്യം പശ്യന്ത്യാസൂരപരവശാകൃതസുഭഗം
സലജ്ജാ ലജ്ജാപി വ്യഗമദിവ ഭൂരം മൃഗഭൂശഃ

അവഹിതാളീപരിജനെ	അടുത്ത് നില്ക്കുന്ന സഖീജനം
കൃതകപടകണ്ഡുതിവി	വ്യാജമായ ചൊരിച്ചത് കൊണ്ടു മറക്ക
ഹിതസ്തിതം	പ്പെട്ട മന്ദമാസത്തോടെ
ഗേഹാൽ	ലീലഗൃഹത്തിൽനിന്ന്
ബഹിഃ യാതേ	പുറത്തു പോയപ്പോൾ
തല്പാത്തം ഭജന്ത്യാഃ	ശയ്യയുടെ അടുത്തു ചെന്നു നിന്ന്
സൂരപരവശാകൃത	കാമാധീനമായ അഭിപ്രായംകൊണ്ടു മ
സുഭഗം	നോഹരമായ
പ്രിയാസ്യം പശ്യന്ത്യാഃ	പ്രിയനാകുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ മുഖത്തെ
മൃഗഭൂശഃ	നൊക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന
ലജ്ജാ അപി	സുന്ദരിയുടെ (രാധാദേവിയുടെ)
സലജ്ജാ ഇവ	ലജ്ജയും
	ലജ്ജയോടു കൂടിയിട്ടൊ എന്ന് തോന്നു
	മാറ്
ഭൂരം വ്യഗമൽ	അകലെപ്പോയി

സാരം— രാധാദേവിയുടെ കല്പം നിന്നിരുന്ന സഖികൾ (രാധാമാധവന്മാരുടെ അപ്പോഴത്തെ സ്ഥിതി കണ്ടിട്ടുണ്ടായ) മന്ദഹാസത്തെ കൈകൊണ്ടു ചൊരിയാണെന്നുള്ള വ്യാജേന മാമു ആലിലാഗൃഹത്തിൽനിന്നു പുറത്തുപോയപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ അടുത്തു ചെന്നുനിന്ന തന്റെ പ്രിയതമനായ അദ്ദേഹത്തിന്റെ, കാമവിചാരസ്പർശനംകൊണ്ടു മനോഹരമായ മുഖത്തെ നോക്കിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്ന ആ രാധാദേവിയുടെ ലജ്ജയും ലജ്ജിച്ചിട്ടോ എന്ന തോന്നുമാറു ഭൂരെപോയി.

കവി സത്യാന്തത്തിൽ മംഗളം ചെയ്യാനാരംഭിക്കുന്നു.

മൂലം.

ജയശ്രീവിന്ദ്യസ്തേ മഹിത ഇവ മന്ദാരകുസുമൈഃ	
സ്വയംസിന്ദൂരേണ ദ്വിപരണമുദാ മുദ്രിത ഇവ	
ഭുജാപീഡക്രിഡാഹതകവലയാപിഡകരിണഃ	
പ്രകീർണ്ണസ്പർശിനഃ ജ്ജയതി ഭുജദണ്ഡാ മുരജിതഃ	
ഭുജാപീഡക്രിഡാഹത	യാതൊരാളാൽ കരലിലകൊണ്ടുമാത്രം
കവലയാപിഡ	കവലയാപീഡമെന്ന ആനകൊല്ലപ്പെട്ടു
കരിണഃ	യോ അദ്ദേഹമാകുന്ന
മുരജിതഃ	ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ,
പ്രകീർണ്ണസ്പർശിനഃ	പരന്നിരിക്കുന്ന ചോരത്തുള്ളികളോടു കൂടിയതും (അതിനാൽ)
ജയശ്രീവിന്ദ്യസ്തേഃ	ജയസമ്പത്തുനിമിത്തം (ദേവന്മാരാൽ)
	വർഷിക്കപ്പെട്ട
മന്ദാരകുസുമൈഃ	മന്ദാരപുഷ്പങ്ങളെക്കൊണ്ടു
മഹിതഃ ഇവ	പൂജിക്കപ്പെട്ടതൊ എന്നും
ദ്വിപരണമുദാ	ആനയോടുണ്ടായ യുദ്ധത്തിൽ (കയ്യിനെകുറിച്ചുണ്ടായ) സന്തോഷനിമിത്തം
സ്വയംസിന്ദൂരേണ	തന്നാൽ സിന്ദൂരംകൊണ്ടു

മുദ്രിതഃ ഇവ

അടയാളപ്പെടുത്തപ്പെട്ടതോ എന്നുതോ
ന്നുമാറിരിക്കുന്നതും ആയ,

ഭജദണ്ഡഃ

ദണ്ഡംപോലെയുള്ള കയ്യ്

ജയതി

സർപ്പാൽക്കഷേണ വർത്തിക്കുന്നു.

സാരം- ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ കവലയാപീഡമെന്ന നാലുപാമ്പു
നാനയെ നിഷ്പ്രയാസേന കൈകൊണ്ടു അടിച്ചുകൊന്ന സമയത്തു
ചേരത്തുള്ളികൾ പരന്നിരിക്കുന്നതും അതുകൾക്കു ദൃഷ്ടനായ കവ
ലയാപീഡത്തെ ജയിച്ചുവെല്ലോ എന്നു വിചാരിച്ച ദേവന്മാരാൽ മ
ന്ദരകസുമങ്ങളെക്കൊണ്ടു പൂജിക്കപ്പെട്ടതോ? അതോ, ആ യുദ്ധത്തി
ൽ കാണിച്ച പരാക്രമം നിമിത്തം ഭഗവാനുണ്ടായ സന്തോഷത്താ
ൽ അദ്ദേഹംതന്നെ സിന്ധൂരംവിതറിയിരിക്കയാണോ എന്നുതോന്നു
മാറിരിക്കുന്നതും ആയ അദ്ദേഹത്തിന്റെ ആ ബാഹുദണ്ഡം (കൈ)
ഉൽക്കഷേണ വർത്തിക്കുന്നു.

മൂലം

സൗന്ദര്യൈകനീധേരനംഗലലനാലാവണ്യലീലാജ്ഞോ
രാധായാഹ്ലാദിപലപലേമനസിജക്രിഡൈകരംഗസ്ഥലേ
രമ്യോരോജസരോജവേലനരസിതപാദാത്മനഃപ്രാപയൻ
ധ്യാതുർമാനസരാജഹംസനിഭതാംദേയാനുക്രന്ദോമദം

സൗന്ദര്യൈകനീധേഃ

സൗന്ദര്യത്തിന്റെ മുഖ്യമായ ഇരിപ്പിട
വും

അനംഗലലനാലാവണ്യ
ലീലാജ്ഞോ

രതിദേവിയുടെ ലാവണ്യത്തിന്റെ വി
ലാസംപോലെയിരിക്കുന്ന വിലാസത്തോ
ടു കൂടിയവളും ആയ

രാധായാഃ

രാധാദേവിയുടെ

മനസിജക്രിഡൈകരം
ഗസ്ഥലേ

കാമക്രീഡക്കു മുഖ്യരംഗസ്ഥലമായ

ഹൃദി പലപലേ

ഹൃദയപ്രദേശമാകുന്ന സരസ്സിലുള്ള

രമ്യോരോജസരോജവേ ലനരസിതപാൽ	മനോഹരങ്ങളായ രണ്ടുകുചങ്ങളാകുന്ന താമരപ്പൂക്കളിൽ ക്രീഡിപ്പാനുള്ള രസം മേതുവായിട്ടു
ആത്മനഃ	തനിക്കു
ധ്യാതഃ	(തന്നെ) ധ്യാനിക്കുന്നവന്റെ
മാനസരാജഹംസനിഭ താം	മാനസമാകുന്നമാനസസരസ്സികളെ ഒരു രാജഹംസത്തിന്റെ സാദൃശ്യത്തെ
പ്രാപയൻ മുകുന്ദഃ	പ്രസിദ്ധീകരിക്കുന്ന(സൂചിപ്പിക്കുന്ന)ശ്രീ കൃഷ്ണൻ
മുദം ദേയാൽ	സന്തോഷത്തെ തരട്ടെ.

സാരം. സൌന്ദര്യത്തിന്റെ ഏകനിധിയായി രതീദേവി
യെപ്പോലെ ലാവണ്യവതിയായിരിക്കുന്ന രാധാദേവിയുടെ രതിക്രി
ഡാരംഗമായ ഹൃദയപ്രദശമാകുന്ന സരസ്സിലുള്ള മനോഹരങ്ങളാ
യ രണ്ടു കുചങ്ങളാകുന്ന താമരപ്പൂക്കളിൽ ക്രീഡിപ്പാൻ രസമുള്ളതു
കൊണ്ടു ഒരു രാജഹംസത്തെപ്പോലെ, തനിക്കും തന്നെ ധ്യാനിക്ക
ുന്നവരുടെ 'മാനസ'ത്തിൽ ക്രീഡിപ്പാനാഗ്രഹമുണ്ടെന്നു സൂചിപ്പിക്ക
ുന്ന സാക്ഷാൽ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ നമ്മളെ സന്തോഷിപ്പിക്കട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃതേ അഷ്ടാദികാവ്യേ

ഏകാദശസ്തംഭഃ സമാപ്തഃ

സുപ്രീതപീതാംബരോനമഃ

ദാപാദശഃ സ്തംഭഃ.

മൂലം.

ഗതവതി സഖിപുനേ മന്ദത്രവാഭരണിഭര

സുരപരവശാകുതസ്സീതസ്സീതസ്സപിതാധരാം
 സരസമനസം ഭൃഷ്ടാ രാധാ മുഹൂർന്നവപല്ലവ
 പ്രസവശയനേ നിക്ഷിപ്താക്ഷീ മുവാച ഹരിഃ പ്രിയം
 സഖീപുനേ സഖീസമൃഹം
 ഗതവതി പോയപ്പോൾ
 ഹരിഃ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
 അമന്ദരൂപാഭരണിഭരസു വലിച്ചിരിക്കുന്ന ലജ്ജയോടു കൂടിയും
 രപരവശാകുതസ്സീ ഏറവും കാമധീനയായും ഓരോ
 തസ്സീതസ്സപിതാ രോ ശുദ്ധവിചാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു വലി
 ധരാം ചിരിക്കുന്ന പുഞ്ചിരിയാൽ നനക്കപ്പെ
 ട അധരത്തോടു കൂടിയും
 സരസമനസം മനസ്സിൽ അനരാഗത്തോടു കൂടിയും
 നവപല്ലവപ്രസവശയനേ പുതിയ തളിരുകളെക്കൊണ്ടും പുവുക
 ണെ ളെക്കൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ശയ്യ
 യിൽ
 മുഹൂഃ നിക്ഷിപ്താക്ഷീം കൂടക്കൂടെ നോക്കിക്കൊണ്ടും ഇരിക്കുന്ന
 പ്രിയം രാധാം ഉവാച പ്രിയയായ രാധയോടു പറഞ്ഞു.

സാരം— സഖികളെല്ലാവരും പോയപ്പോൾ ശ്രീകൃഷ്ണൻ, അതിയായ ലജ്ജയോടും ഏറവും കാമധീനയായും അതുനിമിത്തം ഓരോ കാമവിചാരങ്ങളെക്കൊണ്ടു വലിച്ചുവരുന്ന പുഞ്ചിരിയാൽ വ്യാപിക്കപ്പെട്ട അധരത്തോടും മനസ്സിൽ അനരാഗത്തോടും പുതിയതളിരുകൾകൊണ്ടും പുവുകൾകൊണ്ടും ഉണ്ടാക്കിയിരിക്കുന്ന ശയ്യയിൽ കൂടക്കൂടെ നോക്കിക്കൊണ്ടും സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന രാധയോടു ഇപ്രകാരം പറഞ്ഞു.

അഷ്ടപദി (൨൩)

മൂലം.

വിഭാസരാഗം ഏകതാളം

കിസലയശയനതലേ കുരു കരമിനി ചരണനളിനവിനിവേശം

തവ പദപല്ലവവൈരിപരാഭവ മിദ മനുഭവതു സുവേശം. (൧)

ക്ഷണ മധുനാനാരായണ മനുഗത മനുസര മാം രാധികേ
കരകമലേന കരോമി ചരണ മഹ മാഗമിതാസി വിദൂരം
ക്ഷണ മുപകുരു ശയനോപരിമാ മിവന്തുപുര മനുഗതിശ്ചരം (൨)
(ക്ഷണമധുനം)

വദനസുധാനിധിഗളിതമൃതമിവ രചയ വചന മനുക്തലം
വിരഹമിവാപനയാമി, പയോധരരോധക മുരസി ദിക്തലം (൩)
(ക്ഷണമധുനം)

പ്രിയപരിരംഭണ രഭസവലിതമിവ പുളകിത മതിദൂരവാപം
മദുരസി കുചകലശം വിനിവേശയ ശോഷയ മനസിജതാപം (൪)
(ക്ഷണമധുനം)

അധരസുധാരസമുപനയ ഭാമിനി! ജീവയ മൃതമിവ ദാസം
തപയി വിനിഹിതമനസം വിരഹാനലദശ്വചപുഷ മവിലാസം (൫)
(ക്ഷണമധുനം)

ശശിമുഖി! മുഖരയ മണിരശനാഗ്നമനുഗ്നകണ്ണനിനാദം
ശ്രുതിയുഗ്മേ വികുരുതവികലേ മമ ശമയ ചിരാദവസാദം (൬)
(ക്ഷണമധുനം)

മാ മതിവിഹലരുഷാ വികലീകൃത മഖലോകിതമധുനേദം
മീലതി ലജ്ജിത മിവ നയനം തവ വിരമവിസൃജ രതിവേദം (൭)
(ക്ഷണമധുനം)

ശ്രീജയദേവഭണിത മിദ മനുപദനിഗളിതമധുരിപുചോദം
ജനയതു രസികജനേഷു മനോരമരതിരസഭാവവിനോദം (൮)
(ക്ഷണമധുനം)

ഹേ രാധികേ! അല്ലയോ രാധേ!

൨൧൪

പന്ത്രണ്ടാം സർഗ്ഗം

അധുനാ അനുഗതം

ഇപ്പോൾ പിന്നാലെ പോന്നിരിക്കുന്ന
(അധീനനായിരിക്കുന്ന)

നാരായണം മഠം

നാരായണനായ എന്നെ

(തപം) ക്ഷണം അനുസര

നീ ക്ഷണനേരം അനുസരിച്ചാലും

ഘോഷമിനി! (തപം)

അല്ലയോ കഥിനി നീ

കിസലയശയനതലേ

തളിക്കിടക്കയിൽ

ചരണനളിനവിനി

പാദാവിനത്തെ വെച്ചാലും

വേശം കരു

സുവേശം ഇദം

ഭംഗിയായിവിരിച്ചിരിക്കുന്ന ഈ തളി
ക്കിടക്ക

തവ പദപല്ലവവൈരി

നിന്റെ കാൽതളിരോക്കുന്ന വൈരിയി
ൽനിന്നുണ്ടാകുന്ന അപജയത്തെ

പരാഭവം

അനുഭവതു

അനുഭവിക്കട്ടെ

(തപം) വിദ്യരം ആഗ

നീ വളരേദൂരം കൊണ്ടുപോരപ്പെട്ട ച
ളാകുന്നു

മിതാ അസി

(അഹം) കരകമലേന

ഞാൻ താമരപ്പൂവുപോലെയിരിക്കുന്ന
കൈകൊണ്ടു

(തവ) ചരണമഹം

നിന്റെ കാലുകളുടെ പൂജയെ ചെയ്യാം

കരോമി

(കാലുകൾ തലോടാം)

(തപ) നൂപുരം ഇവ

നീ തളയപ്പെട്ടാലെ

അനുഗതിശൂരം മഠം

അനുഗമിക്കുവാൻ സാമത്വമുള്ള എ
ന്നെ

ശയനോപരി

ശയ്യയിൽവെച്ച്

ക്ഷണം ഉപകുരു

ക്ഷണനേരം ഉപയോഗിച്ചാലും

വദനസുധാനിധിഗളിതം

മുഖചന്ദ്രകൽനിന്ന് പൊഴിയുന്നതും

അമൃതം ഇവ അനുക്ലലം

അമൃതത്തെപ്പോലെ ഇഷ്ടമായിരിക്കുന്ന
തും ആയ

വചനം രചയ	പറഞ്ഞാലും
പയോധരരോധകം	സ്തനങ്ങളെ ആവരണം ചെയ്തിരിക്കുന്ന (അതുനിമിത്തം ആലിംഗനവിരോധി യായ)
ഉരസി ദക്ഷലം	മാറിലുള്ള പട്ടിനെ (ഐക്കിയെ)
(അഹം) വിരഹം ഇവ	ഞാൻ വിരഹത്തെപ്പോലെ കളയാം
അപനയാമി	
പ്രിയപരിരംഭണരഭസ	പ്രിയലിംഗനത്തിൽ ഉത്സാഹത്തോടു
വലിതം ഇവ	കൂടിയതായിട്ടോ എന്നു തോന്നാവണം
പുളകിതം	രോമാഞ്ചത്തോടുകൂടിയും
അതിദുഃഖാവം	അനുഭവിക്കുവാൻ ഏറവും പ്രയാസമാ യിയും ഇരിക്കുന്ന
	കുചകുളത്തെ നീ
കുചകുലശം (തപം)	എന്റെ മാറിൽ അണച്ചാലും
മദുരസി വിനിവേശയ	കാമസന്താപത്തെ കളഞ്ഞാലും
മനസിജതാപം ശോഷ	
യ	
ഹേ ഭാമിനി! (തപം)	അല്ലയോ കോപനശീലെ! നീ
അധരസുധാരസം ഉപ	അധരാമൃതരസത്തെ തന്നാലും
നയ	
തപയി വിനിഹിതമന	നിന്നിൽതന്നെ മനസ്സോടുകൂടിയവനും
സം	
വിരഹാനലദശ്വച	വിയോഗാഗ്നിയാൽ ദഹിക്കപ്പെട്ട ദേഹ
പുഷ്പം	ത്തോടു കൂടിയവനും (അതു നിമിത്തം)
അവിലാസം	ശൃംഗാരചേഷ്ടയില്ലാത്തവനും
മൃതം ഇവ, ദാസം	മരിച്ചവനെപ്പോലെയിരിക്കുന്നവനും
	ആയ ദാസനെ (എന്നെ)
ജീവയ	ജീവിപ്പിച്ചാലും
ഹേ ശശിമുഖി! (തപം)	അല്ലയോ ചന്ദ്രമുഖി! നി

പുണ്യ

പന്ത്രണ്ടാം സർഗ്ഗം

മണിരശനാശ്വണം

അനുഗ്രഹകണ്ഠി

നാദം

മുഖരയ

(തേന) മമ വികരത

വികലേ

ശ്രുതിയുഗളേ

ചിരാൽ അവസാദം

ശമയ

അതിവിഹലഭയം

വികലീകൃതം തവ

ഇദം നയനം

മാം അവലോകിതം

ലജ്ജിതം ഇവ

മീലതി

അധുനാ തപം വിരമ

രതിവേദം വിസൃജ

അനുപദനിഗദിത

മധുരിപു മോദം

ശ്രീജയദേവഭണിതം

ഇദം

രസികജനേഷു

മനോരമരതിരസഭാവ

വിനോദം

ജനയതു

രത്നമയമായ അരഞ്ഞാളിനെ

അനുരൂപമായ (നിന്റെ) കണ്ഠശബ്ദ

ത്തോടുകൂടി

ശബ്ദിപ്പിച്ചാലും

അതുകൊണ്ട് എന്റെ, കയിലുകളുടെ

ശബ്ദംകൊണ്ട് ദുഃഖിച്ചിരിക്കുന്ന

രണ്ടു ചെങ്കിടകളിലെ

വളരെ കാലമായുള്ള വേദത്തെ

കളഞ്ഞാലും

ഏറ്റവും നിഷ്പലമായ കോപത്താൽ

കലുഷീകൃതമായ നിന്റെ

ഈ കണ്ഠ

എന്നെ നോക്കി

ലജ്ജിച്ചിട്ടും എന്നു തോന്നുംവണ്ണം

ചിന്തുന്നു

ഇപ്പോൾ നീ മതിയാക്കിയാലും

രതിവേദത്തെ കളഞ്ഞാലും

പദംതോറും പറയപ്പെട്ട ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ

സന്തോഷത്തോടുകൂടിയതും

ശ്രീജയദേവരാൽ പറയപ്പെട്ടതും ആയ

ഈ ഗാനം

രസികന്മാരായ ആളുകളിൽ

ശൃംഗാരരസഭാവങ്ങളിൽനിന്നു ഹൃദയം

ഗമമായ രസത്തെ

ഉണ്ടാക്കട്ടെ.

“പയോധരരോധകം” എന്ന പദം വിരഹത്തിന്നു വിശേഷ

ണമായി ഭവിക്കും. ആ പക്ഷത്തിൽ സ്കന്ദാലിംഗനത്തെ വിരോധി
ക്കുന്നതു എന്ന് അർത്ഥമാകുന്നു.

സാരം— അല്പയോ രാധേ! ഇപ്പോൾ നിണക്കധീനനായി
നിന്റെ പിന്നാലെ പോന്നിരിക്കുന്ന നാരായണനായ(അതുകൊണ്ടു
കാമതാപത്തെ ശമിപ്പിച്ചാൻ സമത്വനായ) എന്നെ നീ അല്പനേ
രമെങ്കിലും അനുസരിച്ചാലും. ഹേ കാമിനി! നിന്റെ പാദാരവി
ന്ദനംകൊണ്ടു ഈ തളിർക്കിടക്കയിൽ ഒന്നു ചവിട്ടിയുമാലും. എന്നാൽ
വിശേഷമായ ഈ തളിർക്കിടക്ക നിന്റെ പാദപല്ലവമാകുന്ന ശത്രു
വിൽനിന്നു അപജയത്തെ അനുഭവിക്കുമെല്ലാം. (നീ ഈ വിശേഷ
മായ തളിർക്കിടക്കയിൽ വന്നിരുന്നാലും). നിന്നെ ഞാൻ വള
രേ ദൂരം നടത്തിക്കൊണ്ടു പോന്നിരിക്കുന്നു ആയതിനാൽ എന്റെ
കരകമലംകൊണ്ടു നിന്റെ കാൽ ഞാൻ നല്ലവണ്ണം തലോടാം.
ഈ നൃപുരത്തെപ്പോലെ നിന്റെ പാദമേ ശരണമെന്ന് കരുതി
നിന്നെ വേർപിരിയാതിരിക്കുന്ന ഞാൻ എന്നോടുകൂടെ ഈ ശയ്യയിൽ
വെച്ചു അല്പനേരമെങ്കിലും നീ ക്രീഡിച്ചാലും. മുഖചന്ദ്രത്തിൽനി
ന്ന് പൊഴിയുന്നതുകൊണ്ടു അമൃതത്തെപ്പോലെ അനുകൂലമായ (മ
നോഹരമായ അഥവാ തപ്തനാരെ ഉജ്ജ്വലിപ്പിക്കുന്ന) വാക്കുകളെ
ക്കൊണ്ടു എന്നോടു സംസാരിച്ചാലും. നിന്റെ സ്കന്ദങ്ങളെ ആവ
രണം ചെയ്തിരിക്കുന്ന ഈ മാറിമുളള മുലപ്പട്ടത്തെ ഞാൻ സ്കന്ദാലിം
ഗനത്തിന്നു തടസ്ഥംചെയ്യുന്ന വിധേയഗതത്തെപ്പോലെ എടുത്തുകുള
യാം. പ്രിയനാകുന്ന എന്നെ ആലിംഗനം ചെയ്യാൻ ഉത്സാഹമു
ണ്ടായിട്ടോ എന്നു തോന്നുമാറു രോമാഞ്ചത്തോടുകൂടിയും കിട്ടുവാൻ
ഏറ്റെടുക്കും പ്രയാസമായും ഉരിക്കുന്ന നിന്റെ കഷ്ടതകളെ എ
ന്റെ ഉരസ്സിലണച്ചാലും. ആ സ്കന്ദാലിംഗനംകൊണ്ടു എന്റെ
കാമസന്താപത്തെ കുളഞ്ഞാലും. ഹേ കോപനശീലേ! നിന്നെത്ത
ന്നെ സർവ്വദാ വിചാരിച്ചു നിന്റെ വിധേയഗാഗ്നിയിൽ ദേഹം ദ
ഹിച്ചു ശൃംഗാരചേഷ്ടയില്ലാതേയും ചത്തവനെപ്പോലെയും ഇരി
ക്കുന്ന ഈ ദാസനായ എന്നെ നിന്റെ അധരത്തിങ്കലെ അമൃതര
സത്തെ അനുഭവിപ്പിച്ചു ജീവിപ്പിച്ചാലും. ഹേ ശശിമുഖി! നി

ന്റെ അനുരൂപമായ കണ്ണശബ്ദത്തോടുകൂടെ രത്നമയമായ അര
ഞ്ഞാലം ശബ്ദിപ്പിച്ചാലും. വിപരീത സുരതത്തെ ചെയ്താലും. ആ
സമയത്തെ അരഞ്ഞാലിന്റെ ശബ്ദംകൊണ്ടും നിന്റെ കണ്ണനിനാ
ദംകൊണ്ടും, വളരേക്കാലമായി കയ്യിലുകൂടെ നാദം കേട്ടു വ്രണ
പ്പെട്ടിരിക്കുന്ന എന്റെ കാതുകളുടെ വേദത്തെ കളഞ്ഞാലും. വേ
ണ്ടതേകണ്ടു വല്ലാതെ കോപിച്ച് കലങ്ങിമറഞ്ഞിരിക്കുന്ന നി
ന്റെ ഈ കണ്ണ് എന്ന നോക്കി ലജ്ജിച്ചിട്ടോ എന്നു തോന്നുമാറ
അടയുന്നു. ഇപ്പോൾ നീ ഇതു മതിയാക്കൂ. അനുരാഗംനിമി
ത്തമുള്ള എന്റെ വേദത്തെ നീ കളഞ്ഞാലും. (എന്നോടുകൂടെ
ക്രിഡിച്ചാലും). ശ്രീജയഭവരാൽ ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ ആമോദരസ
ത്തെ പദംതോറും അനുവർത്തിച്ചു രചിക്കപ്പെട്ട ഈ ഗാനം രസിക
ന്മാർക്കു മനോഹരമായ ശൃംഗാരരസത്തെ ഉണ്ടാക്കട്ടെ.

മൂലം.

പ്രത്യംഃ പുളകാങ്കരേണനിബിഡാശ്ലേഷേനി മേഷേണച
ക്രിഡാകൂതവിലോകനധരസുധാപാനേകമാനമ്ഭിഃ
ആനന്ദാധിഗമേനമന്തഥകലായുദ്ധേപിയസ്മിന്നഭൂ
ഭുതഭൂതസ്സതയേബ്ബഭൂവസുരതാരംഭഃ പ്രിയംഭാവുകഃ.

യസ്മിൻ

പുളകാങ്കരേണ

നിബിഡാശ്ലേഷേ

നിമേഷേണ

ക്രിഡാകൂതവി

ലോകനേ

കമാനമ്ഭിഃ

അധരസുധാപാനേ

ആനന്ദാധിഗമേന

യാതൊരു സുരതാരംഭത്തിങ്കൽ

രോമാഞ്ചത്താൽരോമകൂപങ്ങൾ കൂത്തി
രിക്കുന്നതുകൊണ്ടു

ഗാഡാലിംഗനത്തിങ്കലും

കണ്ണു ഉമയിടുന്നതുകൊണ്ടു

ക്രിഡയെപ്പറ്റി ഓരോരോ അന്തർഗ്ഗത
ത്തോടെ നോക്കുന്നതിലും

നേരംപോക്കു പറയുന്നതുകൊണ്ടു

അധരാമൃതാസപാദത്തിങ്കലും

ആനന്ദാനഭവത്താൽ

മന്മഥകലായുദ്ധേ ച	രതിക്രിഡയിലും
പ്രത്യുഹഃ അഭൂത് അപി	ഭംഗംഭവിച്ചു എങ്കിലും
തയോഃ	രാധാമാധവന്മാരുടെ
സഃ സുരതാരംഭഃ	ആ സുരതാരംഭം
ഉത്തുതഃ	ഉണ്ടായി
പ്രിയംഭാവുകഃ ബഭ്രുവ	ആനന്ദകരമായി ഭവിച്ചു.

സാരം. രാധാമാധവന്മാർ രതിക്രിഡയ്ക്കായി ആരംഭിച്ചു. ആ ആരംഭത്തിൽ രോമാഞ്ചത്താൽ രോമകൂചങ്ങൾ കൂത്തിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ഗാഡമരയാലിംഗനം ചെയ്യുന്നതിന്നും കണ്ണു ഉമയിടുന്നതുകൊണ്ടു ക്രീഡകൾ ചെയ്യാനുള്ള ആശയോടെ നോക്കുന്നതിന്നും ഇടക്കിടക്കു നേരംപോക്കു പറയുന്നതുകൊണ്ടു അധരാമൃതത്തെ പാനം ചെയ്യുന്നതിന്നും ആനന്ദമുണ്ടാകുന്നതിനാൽ രതിക്രിഡക്കും തടസ്സം ഭവിച്ചു. എങ്കിലും അവർ ഈ സുരതാരംഭം പ്രിയമായി ഭവിച്ചു.

മൂലം.

ദോഷ്യാം സംയമിതഃ പയോധരഭരണാപീഡിതഃ പാണിജൈ-
രാവിഭോദശനൈഃ ക്ഷതാധരപുടഃ ശ്രോണീതടേനാഹതഃ
ഹസ്തേനാനമിതഃ കചേധംസുധാപാനേനസഃശ്ചാഹിതഃ
കാന്തഃ കാമപിതൃപ്ലിമാപതദഹോകാമസ്യവമാഗതിഃ.

(രാധയോ) ദോഷ്യാം	രാധാദേവിയായ് കൈകളെക്കൊണ്ടു
സംയമിതഃ	കെട്ടപ്പെട്ടവനായി
പയോധരഭരണ	വലുതായിരിക്കുന്ന സ്തനങ്ങളെക്കൊണ്ടു
ആപീഡിതഃ	മർദ്ദിക്കപ്പെട്ടവനായി
പാണിജൈഃ	നഖങ്ങളെക്കൊണ്ടു
ആവിദ്ധഃ	മാന്തപ്പെട്ടവനായി
ഭഗ്നൈഃ ക്ഷതാ	പല്ലകൾകൊണ്ടു വ്രണപ്പെടുത്തപ്പെട്ട
ധരപുടഃ	അധരത്തോടു കൂടിയവനായി

ശ്രോണീതഭേദന ആചാരഃ നിതംബകൊണ്ടു അടിക്കപ്പെട്ടവനായി
 ഫസ്തേന കൈകൊണ്ടു
 കചേ (ധൃതപാ) ആനന്തഃ കചത്തിൽ പിടിച്ചു താത്തപ്പെട്ടവനായി
 അധരസുധാചാപാ ആധരാമൃതത്തെ പാനം ചെയ്യുന്നതു
 നേന കൊണ്ടു
 സമ്മോഹിതഃ മോഹാലസ്യപ്പെട്ടവനായിരിക്കുന്ന
 കാന്തഃ കാന്തനായ ശ്രീകൃഷ്ണൻ
 കാമവി തൃപ്തിം അഭൂവില്ലാത്ത തൃപ്തിയെ
 ആപ പ്രാപിച്ചു
 തൽ അഹോ അതു അശ്ചര്യം
 കാമസ്യ ഗതിഃ പാമാ കാമദേവന്റെ പോക്ക് വിപരീതം.

സാരം. രാധാദേവീ തന്റെ കൈകൾകൊണ്ടു ബന്ധിച്ചിട്ടും (ആലിംഗനം ചെയ്തിട്ടും) വലുതായിരിക്കുന്ന സ്തനങ്ങളെക്കൊണ്ടു മദ്ദനം ചെയ്തിട്ടും നവങ്ങൾകൊണ്ടു മറന്നിട്ടും പാനം ചെയ്യുന്ന സമയത്ത് പല്ലുകൾകൊണ്ടു അധരത്തിൽ പ്രവേശിപ്പിച്ചിട്ടും ക്രിഡാ സമയത്ത് ശ്രോണീതംകൊണ്ടു അടിച്ചിട്ടും കൈകൊണ്ടു കുമ്പിടിച്ചു താത്തി അധരാമൃതത്തെ പാനം ചെയ്തു മോഹാലസ്യപ്പെട്ടിട്ടും ആ കാന്തനായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ അഭൂവില്ലാത്ത ആനന്ദത്തെ അനുഭവിച്ചു. അതു മഹാശ്ചര്യം. ഇങ്ങിനെ ഉപദ്രവിച്ചിട്ടും അദ്ദേഹം ആനന്ദത്തെയാണെല്ലോ അനുഭവിച്ചതു. കാമദേവന്റെ പ്രവൃത്തി വിപരീതം തന്നെ.

മൂലം.

മാരാജേരതികേളിസകലരണാരംഭേതയാസാഹസ
 പ്രായംകാന്തജയായകിഞ്ചിദുചരിപ്രാരംഭീയത്സംഭ്രമാൽ
 നിഷ്പന്ദാജഘനസ്ഥലിശിഥിലിതാദോർപ്പ്ലിരുൽകമ്പിതം
 വക്ഷോമീജിതമക്ഷിപെരരുഷരസഃ സ്രീണാംകൃതഃ സിദ്ധ്യതി

മാരാങ്കേ	കാമദേവന്റെ അടയാളമായ
രതികേളി സങ്കുചരണാ	ആലിംഗനാദികളോടുകൂടിയ സുരതയു
രംഭേ	ദ്ധം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ
തയാ	ആ രാധാദേവിയാൽ
കാന്തജയായ	കാന്തനായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ ജയി
	ക്കാനായ്ക്കൊണ്ടു
ഉപരി	അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപരിഭാഗത്തു്
സാഹസപ്രായം	സാഹസമായ
കിഞ്ചിൽ	ഒരു കാഴ്ച (പുരുഷായിതസുരതം)
പ്രാരംഭി	ആരംഭിക്കപ്പെട്ടു
യത്സംഭ്രമാൽ	യാതൊരു സുരതാരംഭത്തിങ്കലുള്ള പരി
	ഭ്രമംകൊണ്ടു്
(തസ്യഃ)	ആ രാധാദേവിയുടെ
ജംഘനസ്ഥചീ	ജംഘനപ്രദേശം
നിഷ്പന്ദാ	ഇളക്കമില്ലാത്തതായി
ദോഷ്ഠിഃ	കൈകൾ
ശിഥിലിതം	തളന്നു്
വക്ഷഃ ഉൽകമ്പിതം	മാറുപതച്ച ചാടിത്തുടങ്ങി
അക്ഷി മീളിതം	കണ്ണു അടഞ്ഞു്
സ്മിണം	സ്മിരിക്കു്
ചൗരജരസഃ	വീരരസം
കുതഃ സിദ്ധ്യതി	എവിടെ നിന്നു സിദ്ധിക്കുന്നു.

സാരം. രാധാമാധവന്മാർ തമ്മിൽ കാമന്റെ അങ്കമായ സുരതയുദ്ധം ആരംഭിച്ചപ്പോൾ രാധാദേവി ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനെ ജയിപ്പാനായി അദ്ദേഹത്തിന്റെ ഉപരിഭാഗത്തു് സാഹസമായ പുരുഷായിതസുരതത്തെ ചെയ്യാനാരംഭിച്ചു. അപ്പോഴത്തെ പരിഭ്രമംകൊണ്ടു് ആ ദേവിയുടെ ജംഘനസ്ഥലം ഇളകാതെയായി; കൈ

കൾ തളന്നു; മാറുപതച്ചു ചാടിത്തുടങ്ങി. കണ്ണുകൾ അടഞ്ഞു. അല്ലാതെ സ്ത്രീകൾക്കുണ്ടോ പുരുഷസാമത്വം ലഭിക്കുന്നു.

മൂലം.

തന്ത്രി: പാടലപാണിജാങ്കിതമുദരാന്വിദ്രാകഷായേഭഗൗ
നിഖൽതോധരശാണിമാവിലുളി തന്ത്രിസുന്ദരജോർദ്ധ്വജാഃ
കാഞ്ചിദാമദരശ്ശമാഞ്ചലമിതിപ്രാതന്നിവാതൈർദ്വശോ
രേഭിഃകാമശരൈസ്സദതമഭൂതപന്യ മനഃകീലിതം

തന്ത്രി:

ആ രാധാദേവിയുടെ

പാടലപാണിജാങ്കിതം

വെളുത്തും ചുക്കനും ഇരിക്കുന്ന കരനഖ

ങ്ങളുടെ പാടോടു കൂടിയ

ഉരഃ

മാറിടം

നിദ്രാകഷായേ

ഉറക്കംകൊണ്ടു കലങ്ങിയിരിക്കുന്ന

ഭഗൗ

കണ്ണുകൾ

നിഖൽതഃ അധരശോ

ചാബനാദികളെക്കൊണ്ടു ചോയിരിക്കു

ണിമാ

ന്ന അധരത്തിന്റെ ചുവപ്പ്

വിലുളിതന്ത്രിസുന്ദരജഃ

ചിന്നിച്ചിതറി മുച്ചിഞ്ഞും അഴിഞ്ഞ മാ

ലയോടുകൂടിയും ഇരിക്കുന്ന

മൂലജാഃ

തലമുടി

ദരശ്ശമാഞ്ചലം

അല്പം അഴിഞ്ഞ വസ്ത്രത്തിന്റെ തല

പ്പോടുകൂടിയ

കാഞ്ചിദാമ

അരഞ്ഞാൾ

ഇതി

ഇപ്രകാരം

പ്രാതഃ

പുലച്ചുസമയത്തു

പന്യഃ

പതിരായ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാന്റെ

ഭഗോഃ നിവാതൈഃ

കണ്ണുകളിൽ തറച്ചിരിക്കുന്ന (ശ്രീകൃഷ്ണ

ൻ കാണുന്ന)

രേഭിഃ കാമശരൈഃ

ഈ രക്ത കാമബാണങ്ങൾകൊണ്ടു

മനഃ കീലിതം മനസ്സ് തുളക്കപ്പെട്ടു. (പിന്നേയും കാ
മവികാരമുണ്ടായി)

തൽ അതുതം അഭൂത് അതു ആശ്ചര്യമായി ഭവിച്ചു.

സാരം. രതിക്രിധാനിമിത്തം രാധാദേവിയുടെ പാടലങ്ങളാ
യ നവത്തിന്റെ പാടകളോടുകൂടിയ മാറിടവും, ഉറക്കംവന്നു കല
ങ്ങിയിരിക്കുന്ന കണ്ണുകളും, ചുംബനാദികളെക്കൊണ്ടു ചുകപ്പു മാ
ഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്ന അധരവും, ചിന്നിച്ചിതറി മുഷിഞ്ഞുഅഴിഞ്ഞ
മാലയോടുകൂടിയ തലമുടിയും, അററം അല്പം അഴിഞ്ഞുപോയ വ
സ്ത്രവും, അതിനീതെ അരഞ്ഞാളും, ഈവക കാമോദ്ദീപകങ്ങളായ
അംഗങ്ങൾ പുലർച്ചു കണ്ടിട്ട് പിന്നേയും ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ ആ രാ
ധയോടൊരുമിച്ചു രമിക്കണമെന്നാഗ്രഹം ജനിച്ചു

“ദൃശോഃ നിഖാതൈഃ കാമശരൈഃ മനഃ കീലിതം.” അതു
തന്നെ അതുതം. ഒരേടത്തു ശരങ്ങൾ തറക്കുക. മറോരേടത്തു
തുളയുക. ഈവക സ്ഥലങ്ങളിലാണ് അസംഗത്യലകാരം. “യവ
നൈരപിനൊ ദൃഷ്ടം ഈദൃശം യന്ത്രമതുതം കനകേന കരണേന
ജിഹ്വാവിപരിവർത്തതെ”

മൂലം.

ഈഷന്മീളിതദൃഷ്ടിമുശ്ലഹസിതംസീൽകാരധാരാവശാ
ദവ്യക്താകലകേളികാകവികസദുന്താംശുരധൗതാധരം
ശാന്തസ്തബ്ധപയോധരംഭഗവരിഷപംഗാൽകരംഗീദൃശോ
ഹംഷാൽകഷ്വിമുക്തനിസ്സഹതഃ നാർധഃ ന്യാധയത്യാനനം

ഹംഷാൽകഷ്വിമുക്ത നിസ്സഹതനോഃ സന്തോഷാതിശത്താൽ യാതൊരു പ്രാ
പാരത്തോടുകൂടാത്തതും സഹിക്കാൻവെ
യാത്തതും ആയ ശരീരത്തോടുകൂടിയ

കരംഗീദൃശഃ സുന്ദരിയുടെ

ഈഷന്മീളിതദൃഷ്ടി കുറച്ചു അടഞ്ഞ കണ്ണുകളോടും

മുശ്ലഹസിതാ മനോഹരമായ മന്ദഹാസത്തോടും

സീൽക്കാരധാരാവശാൽ സീൽക്കാരങ്ങൾ ധാരാളമായി ഉണ്ടാകുന്നതുകൊണ്ടു

അവ്യക്തതകലകേളികം ക്രിഡാസമയത്തു അസ്സച്ചുങ്ങളായിപര
കവികസദുത്താം വശങ്ങളായിരിക്കുന്ന ശബ്ദങ്ങൾ പുറ
ശുദ്ധതാധരം പ്പെടുമ്പോൾ പ്രകാശിക്കുന്ന പല്ലകളു
ടെ ശോഭയാൽ വെളുത്തിരിക്കുന്ന അധ
രത്തോടും കൂടിയ

ആനനം മുഖത്തേയും
ഭൂശപരിചപംഗാൽ ഗാഢാലിംഗനം കൊണ്ടു
ശാന്തസ്തബ്ധപയോധരം അമணி ഇളക്കമില്ലാതിരിക്കുന്ന സ്കന്
തെയും

ധന്യഃ ധയതി സുകൃതിപാനം ചെയ്യുന്നു

സാരം. അനേകവിധ മതിലിലയഃപുണ്ടായ ആനന്ദാധിക്യ
ത്തെ അനുഭവിക്കുന്നതുകൊണ്ടു ആലിംഗനാദിയായ യാതൊരു ക
ർമ്മവും ചെയ്യാതെ വല്ലാതെ തളന്നു ചെയ്യാതെ ശയിക്കുന്ന ഒരു സു
ന്ദരിയുടെ കണ്ണുകൾ അല്പം അടഞ്ഞും, വളരെ ഭംഗിയായി പുഞ്ചി
രിയിട്ടും, ധാരാളം സീൽക്കാരം ഉണ്ടാകുന്നതുകൊണ്ടു അസ്സച്ചുതയോ
ടും പാരവശ്യത്തോടുംകൂടിയ ശബ്ദങ്ങൾ പുറപ്പെടുമ്പോൾ പ്രകാ
ശിക്കുന്ന പല്ലകളുടെ കാന്തിയാൽ അധരം വെളുത്തും, ഇരിക്കുന്ന മു
ഖത്തു നോക്കിട്ടു ഗാഢാലിംഗനംകൊണ്ടു അമணி ഇളക്കമില്ലാതി
രിക്കുന്ന സ്കന്തത്തെ സുരതാന്തത്തിങ്കൽ ആക്കു പാനം ചെയ്യാൻകഴി
യുമോ അവൻ സുകൃതി.

മൂലം.

അഥകാന്തംരതിശ്രാന്തമഭിമണ്ഡനവഞ്ചരയാ

ജഗാദമാധവംരാധാമുശ്യാസപാധീനഭന്തുകാ

അഥ മുശ്യാ അനന്തരം സുന്ദരിയായി
സപാധീനഭന്തുകാ ഭന്താവൃതനിക്കധീനയായിരിക്കുന്ന

രാധാ	രാധാദേവി
രതിശ്രാന്തം	രതിക്രിഡകൊണ്ടു തളന്നിരിക്കുന്ന
കന്തം മാധവം അഭിമ	കാന്തനായ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു തന്നെ അ
ണ്ഡനവാഞ്ചരയാ	ലങ്കരിക്കേണമെന്നൊഗ്രഹംകൊണ്ടു
	ണ്ടു
ജഗദ	പറഞ്ഞു

സാരം— അനന്തരം സുന്ദരിയായി സ്വാധീനഭക്തയായിരിക്കുന്ന രാധാദേവി രതികൊണ്ടു തളന്നിരിക്കുന്ന കാന്തനായ ശ്രീകൃഷ്ണനോടു തന്നെ അലങ്കരിക്കേണമെന്നൊഗ്രഹംകൊണ്ടു പറഞ്ഞു തുടങ്ങി.

‘സ്വാധീനഭക്തകാ’-- എന്ന പദം ഒരു വിശേഷനായികയുടെ സംജ്ഞയായും സ്വീകരിക്കാം. ആ നായികയുടെ ലക്ഷണം. “യസ്മിന്നതിഗുണാകൃഷ്ടഃ പതിഃ പാശ്ചാത് നമഞ്ചതി വിചിത്രവിമോസക്തഃ സ്വാധീനപതികായഥാ.”

മേൽശ്ലോകം കൊണ്ടു പറഞ്ഞ കാര്യത്തെ തന്നെ ഈ ഗാനം കൊണ്ടു വർണ്ണിക്കുന്നു.

അഷ്ടപദി (൨൪)

മൂലം.

മംഗളകൗശികരംഗം ഏകതാളം

കുരുതദിനന്ദന ചന്ദനശിശിരതരോണകമേണപയോധരേ

മൃഗമദപത്രകമത്രമനോഭവമംഗളകലശസമോദരേ (൧)

നിജഗാദസായദിനന്ദനേക്രിഡതിഹൃദയാനന്ദനേ

അളികലഭഞ്ജനമഞ്ജനകന്ദതിനായകസായകമോചനേ

തപദധരചുംബനലംബിതകണ്ഠജ്ജപലയ പ്രിയലോചനേ (൨)
(നിജഗാദസം)

നയനകരംഗതരംഗവിലാസനിരാസകരേശ്വരിമണ്ഡലേ

മനസിജപാശവിലാസധരേശുഭവേഷനിവേശയകണ്ഡലേ (൩)
(നിജഗാദസം)

ഭൂമര ചയം ചയന്തമുപരിത ചിരംസു ചിരംമമസമ്മുഖേ
ജിതകമലേവിമലേപരികഞ്ചനമ്ജനകമളകുമുഖേ (൧)
(നിജഗാദസാ)

മൃഗമദരസവലിതംലളിതംകുരുതിലകമളികരജനീകരേ
വിഹിതകളംകകലംകമലാനനവിശ്രമിതശ്രുശീകരേ (൨)
(നിജഗാദസാ)

ഘനര ചിരേ ചികരേകുരുമാനദമനസിജഡപജ ചാമരേ
രതിഗളിതേലളിതേകസുമാനിശിഖണ്ഡിശിഖണ്ഡകഡാമരേ (൩)
(നിജഗാദസാ)

സരസഘനേജഘനേമമശംബരദാരണവാരണകന്ദരേ
മണിരശനാവസനാഭരണാനിശുഭാശയവാസയസുന്ദരേ (൪)
(നിജഗാദസാ)

ശ്രീജയദേവചന്ദ്രിത ചിരേഹൃദയംസദയംകുരുമണ്ഡനേ
ഹരിചരണസ്മരണാമൃതനിമിതകലികലുഷജപരഖണ്ഡനേ (൫)
(നിജഗാദസാ)

ഹൃദയാനന്ദനേ	മനസ്സന്തോഷകരനായ
യദനന്ദനേ	ശ്രീകൃഷ്ണൻ
ക്രീഡതി	ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ
സാ ജഗാദ	രാധാദേവീ പറഞ്ഞു
ഹേ യദനന്ദന! (തപം)	അല്ലയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങ
മനോഭവമംഗലകലശ	കാമദേവന്റെ മംഗളകലശത്തോട് തു
സഹോദരേ	ല്പമായ
അത്ര പയോധരേ	ഈ (ആലിംഗനാദികളെക്കൊണ്ടു കുറി
	പ്പൂട്ട് മാഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്ന) കുചത്തി
	ന്മേൽ

ചന്ദനശിശിരതരേണ	ചന്ദനത്തേക്കാൾ ഏറവും തണുപ്പുള്ള
കരേണ	കൈകൊണ്ടു
മൃഗമദപത്രകം	കഷ്ടരിക്കൊണ്ടുള്ള പത്തിക്കീറാ
കുരു	ചെയ്താലും (ഏഴുതിയാലും)
ഹേ പ്രിയ!	അല്ലയോ പ്രിയ!
തപദധര ചംബന	അങ്ങയുടെ അധരത്തിങ്കൽ ചുംബനം
ലംബിതകഞ്ജഃ	കൊണ്ടു പാറിയിരിക്കുന്ന മഷിയോടുകൂ
	ടിയതും (ചുംബനത്താൽ മഷിപോയതും)
രതിനായകസായ	കാമദേവന്റെ ബാണങ്ങളെ (ബാണ
കമോചനേ	സദൃശങ്ങളായ കടാക്ഷങ്ങളെ) വിടുന്ന
	തും ആയ
ലോചനേ	കണ്ണിൽ
അളികലഭഞ്ജനം	വണ്ടിൻകൂട്ടത്തെ നിന്ദിക്കുന്ന (അതിനേ
	ക്കാൾ കുറുത്ത)
അഞ്ജനകം ഉഞ്ജപലയ	മഷി ഏഴുതിച്ചാലും
ഹേ ശുഭവേഷ!	അല്ലയോ മനോഹരവേഷ!
നയനകരംഗതരംഗവി	കണ്ണുകളാകുന്ന മാനുകളുടെ ദീഗ്ദ്ധഗതി
ലാസനിരാസകരേ	യെ തടുക്കുന്നതും
മനസിജപാശവിലാ	കാമദേവന്റെ (യുവാക്കന്മാരുടെ മന
സധരേ	സ്സിനെ ബന്ധിപ്പാനുള്ള) കയറുപോലെ
	യിരിക്കുന്നതും (യുവാക്കന്മാരെ മോഹി
	പ്പിക്കുന്നതും) ആയ
ശ്രുതിമണ്ഡലേ	കാതുകളിൽ
കണ്ഡഃല നിവേശയ	കണ്ഡചങ്ങൽ ഇടിച്ചാലും
വിമലേജിതകമലേ	നിർമ്മലമായതും താമരപൂവിനെ ജയി
	ച്ചിരിക്കുന്നതും

ഭൂമി

ചന്ദ്രനാം സർഗ്ഗം

സമുപേതമമമുഖ

നേരിട്ടു കാണുന്നതും ആയ ഏന്റെ മുഖ
ത്തിൽ

നമ്മുജനകം അളകം
രചിരം സുചിരം
ഉപരി മേഘചയം
രചയന്തം

പരിഹാസാസ്പദമായ അളകത്തെ
മനോഹരമായി വളരേക്കാലം
(മുഖത്തിന്റെ) ഉപരിഭാഗത്ത് വണ്ടിൻ
കൂട്ടത്തെ തോന്നിപ്പിക്കുന്നതായി
അലങ്കരിച്ചാലും
അല്ലയോ സുന്ദര!

പരികർമ്മ
ഹേ കമലാനന!
വിശ്രമിതശ്രമശീകരേ
അളികരജനികരേ
മൃഗമദരസവലിതം
ലളിതം
വിഹിതകളങ്കകലം

വിപ്ലവജ്വലങ്ങൾ വാറിയിരിക്കുന്ന
നൊറിയാകുന്ന ചന്ദ്രകൽ
കഴുതിച്ചുറുകാണ്ടുണ്ടാക്കിയും
മനോഹരമായും
(ചന്ദ്രകിലെ) കളങ്കഭംഗിയെ ഉണ്ടാക്ക
ുന്നതായും ഇരിക്കുന്ന

തിലകം കരു
ഹേ മാനദ!

പൊട്ടു തൊടിയിച്ചാലും
മാനിക്കളുടെ മാനത്തെ നശിപ്പിക്ക
ണോവേ

ഘനരചിരേ

ഇടത്തൂർ മനോഹരമായും

മനസിജഡപജചാമരേ

കാമദേവന്റെ കൊടിക്കു കരുചാമരമാ
യും

രതിഗളിതെ

രതിക്രീഡാസമയത്തു അഴിഞ്ഞു വീണ
തായും

ലുളിത

ചിന്നിച്ചിതറിയതായും

ശിഖണ്ഡശിഖണ്ഡ

മൈയിൽ പിലിയോടു തുല്യമായും ഇരി
ക്കുന്ന

കന്ദാമരേ

ചികരേ

തലമുടിയിൽ

കുസുമാനി ക്ഷുഭം	പൂക്കൾ മുടിച്ചാലും
മേഘശൃംഗായ!	അല്ലയോ സന്മാനസ!
സുന്ദരേ	മനോഹരമായും
ശംഖരദാരണവാര	കാമദേവനാകുന്ന ആനയുടെ വാസ
ണകന്ദരേ	സ്ഥലമായും
സരസഘനേ	സരസമായും തടിയുള്ളതായും ഇരിക്കുന്ന
ജഘനേ	ജഘനത്തിൽ
മണിരശനാചസനാ	രത്നമയമായ അരഞ്ഞാൾ, വസ്ത്രം, ആ
ഭരണാദി	ഭരണങ്ങൾ
വാസയ	ധരിപ്പിച്ചാലും
മേഘശ്രീകൃഷ്ണ! (തപഃ)	അപ്പയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങ്
ഹരിചരണസ്മരണാമൃത	ശ്രീകൃഷ്ണന്റെ പാദാരവിന്ദസ്മരണമാക
നിർമ്മിതകലികലുഷജപന	അമൃതംകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും ക
ഖണ്ഡനേ	ലികലുഷസ്വപത്രപമായ ജപരത്തെ നശി
	പ്പിക്കുന്നതും
രചിരേ	മനോഹരമായതും ആയ
ശ്രീജയദേവവചസി	ശ്രീജയദേവരുടെ വാക്കാകുന്ന
മണ്ഡനേ	ഭൂഷണത്തിൽ
സദയം ഹൃദയം ക്ഷുഭം	ദയയോടുകൂടി മനസ്സുവെച്ചാലും

സരം. മനസ്സിനെ രസിപ്പിക്കുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ രാധയോടൊന്നിച്ചു ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ ആ രാധാദേവി, അല്ലയോ ശ്രീകൃഷ്ണ! അങ്ങ്, കാമദേവന്റെ മംഗളകലശങ്ങൾ പോലെയിരിക്കുന്നതും ആചിംഗനാദികളെക്കൊണ്ടു കുറിക്കൂട്ട് മറഞ്ഞുപോയിരിക്കുന്നതും ആയ എന്റെ ഈ നൂനങ്ങളിൽ ചന്ദനത്തേക്കാൾ ഏറ്റവും തണുപ്പുള്ള അങ്ങയുടെ ചൊക്കൊണ്ടു കസ്തൂരിച്ചാറ് എടുത്തു തേച്ചാലും. അല്ലയോ പ്രിയ! ചുംബനസമയത്തു അങ്ങയുടെ അധരത്തിൽ പറ്റിപ്പോയതുകൊണ്ടു മഷിയില്ലാത്തതും കാമദേവന്റെ ബാണസഭാശബ്ദമായ കടാക്ഷങ്ങളെ വിടുന്നതും ആയ എ

ന്റെ കണ്ണുകളിൽ ഏറാവും കറുത്ത മഷി എഴുതിച്ചാലും. ഫേ മനോഹരവേഷ! എന്റെ നേത്രങ്ങളുടെ ദീപ്തഗതിയെ തടുക്കുന്നതും (കാതില്ലെങ്കിൽ നേത്രങ്ങൾ എത്രയോ ഭ്രമം പോകും) യുവാക്കന്മാരെ മോഹിപ്പിക്കുന്നതും ആയ എന്റെ കാതുകളിൽ കണ്ഡലങ്ങൾ ഇടിച്ചാലും. വിമലവും താമരപ്പൂവിനക്കാൾ മനോഹരവും അങ്ങക്കു അധീനമായി നേരിട്ടു കാണുന്നതും ആയ എന്റെ മുഖത്തിൽ ഇപ്പോൾ പരിഹാസാസ്വദമായ ചുണ്ണുക്കുന്തളത്തെ (കുറുനിയെ) ഭംഗിയായി വളരെ സമയത്തേക്കു വണ്ടുകൾ താമരപ്പൂവിൽ ഇരിക്കുവാണെന്നു എന്ന് തോന്നുംവിധം അലങ്കരിച്ചാലും. ഫേ കമലാനന! വിയപ്പുതുള്ളികൾ വാറിയിരിക്കുന്ന എന്റെ നൊറിത്തമായ ചന്ദ്രകൽ കസ്തൂരികൊണ്ടു മനോഹരവും ചന്ദ്രകിലെ കളങ്കകാന്തിയുണ്ടാക്കുന്നതും ആയ പോട്ടു തൊടിയിച്ചാലും. ഫേ മാനിനികളുടെ മാനത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നോവേ! ഇടതുനീളം മനോഹരവും കാമരാജാവന്റെ കൊടിക്കൂറയും രതിക്രിഡാസമയത്ത് അഴിഞ്ഞുചീനതും ചിന്നിച്ചിതരിക്കിടക്കുന്നതും മൈൽപീലിക്ക് തുല്യവും ആയ എന്റെ രലമുടിയിൽ പൂക്കൾ ചൂടിച്ചാലും. ഫേ ശുഭാശയ! മനോഹരവും കാമന്റെ വാ.സസ്ഥലവും കാമിയെ രസിപ്പിക്കുന്നതും ആയ എന്റെ ജഘനത്തിൽ രത്നമയമായ അരഞ്ഞാൾ വസ്ത്രം ആഭരണങ്ങൾ ഇവയെ ധരിപ്പിച്ചാലും. എന്നിങ്ങിനെ ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാനോടു പറഞ്ഞു.

ഫേ ശ്രീകൃഷ്ണ! സാക്ഷാൽ മഹാവിഷ്ണുവായ അങ്ങയുടെ പാദരവിന്ദസ്മരണമാകുന്ന അമൃതകൊണ്ടുണ്ടാക്കപ്പെട്ടതും കലികലുഷസപരൂപമായ ജപരത്തെ നശിപ്പിക്കുന്നതും മനോഹരവും ആയ ശ്രീജയദേവരുടെ വാക്കാകുന്ന ഈ ആഭരണത്തിൽ സദയം മനസ്സു ചെച്ചാലും. അങ്ങ് ആഭരണമായി സ്വീകരിച്ചാലും. എന്നാൽ മഹാജനങ്ങൾ ശിരസാ പരിലാളിക്കും,

ഗാനംകൊണ്ടു പറഞ്ഞ കമ്പ്യുത്തേയും മറ്റും ഈ ശ്ലോകം കൊണ്ടു പറയുന്നു.

മൂലം.

രചയകുചയോഃപത്രംചിത്രംകുരൂഷപകുചോലയോഃ
ഘടയജഘനേകാഞ്ചീമഞ്ജേസ്രജംകബരീഭരേ
കലയവലയശ്രോണീംപാണൗപദേകരുന്ദപുരം
വിതിനിഗദിതഃപ്രീതഃപിതാംബരോപിതഥാകരോൽ

(തപം) കുചയോഃ	അഞ്ച് (എൻ) കുചങ്ങളിൽ
പത്രം രചയ	പത്തിക്കീറു എഴുതിയാലും
കുചോലയോഃ	കവുൾത്തടങ്ങളിൽ
ചിത്രം കുരൂഷപ	ചിത്രമെന്ന പത്തിക്കീറു എഴുതിയാലും
ജഘന കാഞ്ചീം ഘടയ	ജഘനത്തിൽ അരഞ്ഞാൾ കെട്ടിച്ചാലും
കബരീഭരേ	തലമുടിയിൽ
മഞ്ജേസ്രജം കലയ	മനോഹരമായ മാല ചൂടിച്ചാലും
പാണൗ	കയ്യിന്മേൽ
വലയശ്രോണീം കലയ	അനേകം വളകൾ ഇടിയിച്ചാലും
പദേന്ദുപുരൗ കുരൂ	കാലിന്മേൽ തളകളിടിയിച്ചാലും
ഇതിനിഗദിതഃ	എന്നിങ്ങിനെ പറയപ്പെട്ട
പിതാംബരഃ അപി	ശ്രീകൃഷ്ണഭഗവാൻ
പ്രീതഃ തഥാ അകരോൽ	സന്തുഷ്ടനായിട്ട് അപ്രകാരം ചെയ്തു.

സാരം. മേ പ്രിയ! അഞ്ച് എൻ കുചങ്ങളിലും കവുൾ
ത്തടങ്ങളിലും പത്തിക്കീറു എഴുതുകയും ജഘനസ്ഥലത്തു അരഞ്ഞാ
ൾ കെട്ടിക്കുകയും തലമുടിയിൽ മനോഹരങ്ങളായ മാലകൾ ചൂടി
ക്കുകയും കയ്യിൽ വളകൾ കാലുകളിൽ തളകൾ ഇടിയിക്കുകയും
ചെയ്യാലും. എന്നിങ്ങിനെ രാധാദേവി പറയുന്നതു കെട്ടു ശ്രീകൃഷ്ണ
നും സന്തോഷിച്ചു അപ്രകാരം ചെയ്തു

മൂലം.

തപമപ്രാപ്യമയിസപയംബരസാംക്ഷിരോദതിരോദരേ

ശങ്കേസുന്ദരികാളകൂടമപിബന്ധുഡോമുഡാനീപതിഃ
 ഇത്ഥംപൂർവ്വകഥാഭിരന്യമനസോവി ക്ഷിപ്രവക്ഷോഞ്ചലം
 രാധായാഃസ്തനകോരകോപരിചലനേത്രാഹരിഃപാതുവഃ
 മേ സുന്ദരി! മൃഡാനീ അല്ലയോ സുന്ദരി! പരമേശ്വരൻ

പതിഃ

മയി സ്വയംബരരസാം	എന്നിൽ സ്വയംവരത്തിന്നുതാല്പയ്യമുള്ള
തപം അപ്രാപ്യ	നിന്നെ കിട്ടാഞ്ഞിട്ടു
മൃഡഃ	മോഹിച്ചു
ക്ഷീരോദതീരോദരേ	പാലാഴിയുടെ വക്കത്തു വെച്ചു
കാളകൂടം അപിബൽ	കാളകൂടത്തെ പാനം ചെയ്തു
ഇതി അഹം ശങ്കേ	എന്നു ഞാൻ ശങ്കിക്കുന്നു.
ഇത്ഥം പൂർവ്വകഥാഭിഃ	ഇപ്രകാരമുള്ള പഴയ കഥകൾ കൊണ്ടു
അന്യമനസഃ രാധായാഃ	മനസ്സു മാറിയിരിക്കുന്ന രാധയുടെ
വക്ഷോഞ്ചലം വിക്ഷിപ്യ	മാറിപ്പിട്ടിരിക്കുന്ന വസ്ത്രത്തെ എടുത്തിട്ടി
	ട്ടു
സ്തനകോരകോപരി	കുചമൊട്ടിനിനെ
(ദൃഷ്ട്വാ)	നോക്കിട്ടു .
ചലനേത്രഃ ഹരിഃ	ഇളകുന്ന നേത്രങ്ങളോടുകൂടി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ
വഃ പാതു	നിങ്ങളെ പാലനംചെയ്യട്ടെ.

സാരം. അല്ലയോ സുന്ദരി! എന്നെ വരിപ്പാൻ ആഗ്രഹിച്ചിരുന്ന നിന്നെ കിട്ടാഞ്ഞിട്ടു മോഹിച്ചാണ് പരമേശ്വരൻ ആ പാലാഴിയുടെ വക്കത്തുവെച്ചു വിഷപാനം ചെയ്തതു എന്നു ഞാൻ വിചാരിക്കുന്നു. ഇപ്രകാരമുള്ള പഴയ കഥകൾ താൻ പറയുന്നതു കേട്ടിട്ടു മനസ്സു മാറിയിരിക്കുന്ന രാധാദേവിയുടെ കുചങ്ങളിൽനിന്നുകുചവടത്തെ നീക്കി നോക്കി ആനന്ദിച്ചു. ആ ആനന്ദത്താൽ ഇളകി ഇ

ഉകി പതുകെ അടയുന്ന നേത്രങ്ങളോടുകൂടി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന ശ്രീകൃഷ്ണൻ നിങ്ങളെ പാലനം ചെയ്യട്ടെ.

ഈ ശ്ലോകത്തിന്റെ പൂർവ്വാർക്കാണ് രാധാദേവി ശ്രീഭഗവതിയുടെ അംഗമാണെന്നു സ്പഷ്ടമായി.

ഇനി കവി തന്റെ പ്രബന്ധഗുണങ്ങളെ പറയുന്നു.

മൂലം

യത്ഗാന്ധർവ്വകലാസുകൗശലമനുദ്ധ്യാനഞ്ചയദ്വൈപണ്ണവം
യത്ശൃംഗാരവിവേകതത്ത്വമപിയത്കാവ്യേഷുലീലായിതം
തത്സർവ്വജയദേവപണ്ഡിതകവേഃകൃഷ്ണകതാനാത്മനഃ
സാനന്ദഃപരിശോധയത്തുസുധിയഃശ്രീഗീതഗോവിന്ദതഃ

സാനന്ദഃ സുധിയഃ	രസികന്മാരായ നല്ല വിദ്വാന്മാർ
കൃഷ്ണകതാനാത്മനഃ	ശ്രീകൃഷ്ണകീർത്തിനെ ഉറപ്പിച്ച മനസ്സോടുകൂടിയ
ജയദേവപണ്ഡിതകവേഃ	ശ്രീജയദേവരെന്ന പണ്ഡിതനായകവിയുടെ
ഗാന്ധർവ്വകലാസു	സംഗീതവിദ്യകളിൽ
യത്കൗശലം	യാതൊരുസാമത്വമോ
വൈപണ്ണവം	വിഷ്ണുവിന്റെ
യത് അനുദ്ധ്യാനം	യാതൊരു അനുസ്മരണയോ
യത് ശൃംഗാരവിവേകത	യാതൊരു ശൃംഗാരഭേദങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മ
തത്ത്വം അപി	ജ്ഞാനമോ
കാവ്യേഷു യത്ലീലായി	കാവ്യങ്ങളിലെ യാതൊരു നിശ്ചിത
തം	മായ രചനാനൈപുണ്യമോ
തത് സർവ്വം	അതെല്ലാം

പന്ത്രണ്ടാം

പന്ത്രണ്ടാം സർഗ്ഗം

ശ്രീഗീതഗോവിന്ദതഃ

ശ്രീഗീതഗോവിന്ദം എന്ന ഈ ഗ്രന്ഥത്തിൽ നിന്നു

പരിശോധയ്ക്കു

പരിശോധിച്ചു അറിയട്ടെ

സാരം-- മഹാ ശ്രീകൃഷ്ണഭക്തനായ ശ്രീജയഭേവരൻ പണ്ഡിതകവിയുടെ (ഇപ്പോൾ കവിതപ്രാബല്യം സാമാന്യം ധികരണ്യം സുദൃഢം. ഇപ്രകാരമല്ല ജയഭേവരിൽ.) സംഗീതവിദ്യാസാമന്തം, വൈഷ്ണവഭക്തി, ശൃംഗാരരസഭേദങ്ങളുടെ സൂക്ഷ്മജ്ഞാനം, കാവ്യങ്ങൾ എഴുപ്പത്തിൽ രചിപ്പാനുള്ള സാമന്തം, ഇവകളെല്ലാം ശ്രീഗീതഗോവിന്ദമെന്നു പേരായ ഈ ഗ്രന്ഥത്തെ പരിശോധിച്ചു നിർമ്മത്സരനായ പണ്ഡിതരസികന്മാർ അറിയട്ടെ.

മൂലം.

സാധപിമാധപിക ചിന്താനഭവതിഭവതഃ ശങ്കരേശങ്കരസി
ദ്രാക്ഷേദ്രക്ഷ്യന്തികേതപാമമൃതമൃതമസിക്കീരനീരതപമേഷി
മാകന്ദക്രന്ദകാന്താധരധരനതുലാംഗമൂയമൂന്തിഭാവം
യാവമൂപംഗാരസാരംശുഭമിവജയഭേവസ്യവൈദഗ്ദ്ധ്യവാചഃ

ജയഭേവസ്യ

ജയഭേവരുടെ

വൈദഗ്ദ്ധ്യവാചഃ

സാമന്തത്തോടുകൂടിയവാക്കുകൾ

ശൃംഗാരസാരം

ശൃംഗാരരസസത്തായം

ശുഭം ഇവ

മംഗളവത്തായം ഇരിക്കുന്ന

ഭാവം

ഭാവരസത്തെ

യാവൽ യമൂന്തി

എപ്പോൾ തരുന്ന അപ്പോൾ

മോ മാധപിക!

അല്ലയോ തേൻ!

ഭവതഃ ചിന്താ

ഭവന്റെ വിചാരം

സാധപി നഭവതി

ശരിയാകുന്നില്ല.

മോ ശങ്കരേ!

മോ ശങ്കരേ! (അല്ലയോ പഞ്ചസാരേ!)

തപം ശക്തം അസി	നീ ശക്തയാകുന്നു (ശുദ്ധമെ ചരലാകുന്നു)
ഹേ ദ്രാക്ഷേ!	അല്ലയോ മുന്തിരിങ്ങേ!
തപം കേ ദ്രക്ഷ്യന്തി	നിന്നെ ഏകർ തിരിഞ്ഞുനോക്കും
ഹേ അമൃത!	അല്ലയോ അമൃതമേ!
തപം മൃതം അസി	നീ ചത്തതാകുന്നു
ഹേ ക്ഷീര! (തപം)	ഹേ ക്ഷീരമേ! നീ
നീരതപം ഏഷി	ജലതപത്തെ പ്രാപിക്കുന്നു
ഹേ മരകന്ദ!	അല്ലയോ മാമ്പഴമേ!
തപം ക്രന്ദ	നീ കരയ
ഹേ കാന്താധര! (തപം)	ഹേ മനോഹരമായ അധരമേ! നീ
തുലാം ന ധര	സാദൃശ്യത്തെ ധരിക്കില്ല.
ഗച്ഛ	പോയാലും

സാരം. ശ്രീജയദേവരുടെ അതിപടുതയോടുകൂടിയ വാക്കുകളുടെ, ശൃംഗാരസത്തിന്റെ സത്തും ഭക്തിരസപ്രാധാന്യത്താൽ മംഗളത്തെ പ്രദാനം ചെയ്യുന്നതും ആയ ഭാവരസത്തെ അനുഭവിക്കുമ്പോൾ അല്ലയോ തേനെ! നിന്നെക്കുറിച്ചു മുണ്ടെന്നുള്ള വിചാരം പൂർവ്വമായി തന്നെ. ഹേ ശക്തരേ! നിന്റേ ശക്തതന്നെ (ശുദ്ധമെ ചരൽ). ഹേ മുന്തിരിങ്ങേ! നിന്നെ ആർ തിരിഞ്ഞുനോക്കും. അല്ലയോ അമൃതമേ! നീ ചത്തു. നിന്നെക്കുറിച്ചു യാതൊരു വീഴ്ചവുമില്ല. അല്ലയോ പാലെ! നീ ശുദ്ധമെ വെള്ളം. ഹേ മാമ്പഴമേ! നിന്നെ ആർക്കും സാരമുണ്ടാവില്ല. നീ കരയും. ഹേ മനോഹരമായ അധരമേ! നിന്നെക്കുറിച്ചു വാക്കുകളോടു സാദൃശ്യമെ ലഭിക്കില്ല. നീ സാരമില്ല. പോ. (ഈ വക വസ്തുക്കളൊന്നും സാരമില്ല.) മൂലം.

പശ്ചാത്തന്നാഗനായകവർണ്ണനാണീ മണിനാഗണേ
 സംക്രാന്തപ്രതിബിംബസങ്കലനയാണിദേവപുഷ്പപ്രക്രിയം

പാദാംഭോജവിഹാരി. വാരിധിസുതാമഷ്ണാന്നിദിക്ഷുഃശതൈഃ
കായവ്യം മമിഹാകരോദിരുമുദായോസൗഹരിഃപാതുവഃ

യഃ	യതൊരു വിഷ്ണു
പാദാം ഭോജവിഹാരി	തന്റെ പാദാവിനങ്ങളിൽ ക്രീഡിച്ചു
വാരിധിസുതാം	കൊണ്ടിരിക്കുന്ന മഹാലക്ഷ്മിയെ
അഷ്ണാം ശതൈഃ	അനേകം കണ്ണുകളെക്കൊണ്ടു
ദിദിക്ഷുഃ	കാണുവാൻ ഇച്ഛയുള്ളവനായി
പയ്യങ്കീകൃതനാഗനായ	കട്ടിലാക്കി ചെയ്യപ്പെട്ടിരിക്കുന്ന അന്ന
കഥണശ്രേണി	ന്തന്റെ പടങ്ങളുടെ പങ്ക്തികളിലെ
മണീനാം	രത്നങ്ങളുടെ
ഗണേ	കൂട്ടത്തിൽ
സംക്രാന്തപ്രതിബിംബ	കാണുന്ന പ്രതിബിംബങ്ങളുടെ കൂടിയ
സങ്കലയനാ	പുകൊണ്ടു
വപുഃ പ്രകൃിയാം	ശരീരബാഹുള്യത്തെ
ബിഭ്രൽ	വഹിച്ചു
കായവ്യം മം അക	കരു കൂട്ടം ദേഹത്തെ ഉണ്ടാക്കിയൊ
രോൽ	
സഃ അസൗഹരിഃ	ആ ഈ മഹാവിഷ്ണു
ഇഹ വഃ	ഇപ്പോൾ നിങ്ങളെ
ഉരുമുദാ	വലിച്ചു സന്തോഷത്തോടെ
പാതു	പാലനം ചെയ്യട്ടെ!

സാരം. തന്റെ പാദാവിനങ്ങളിൽ ക്രീഡിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന മഹാലക്ഷ്മിയെ അന്നവധി നേത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു നോക്കിപരമാനന്ദിക്കണമെന്നാഗ്രഹത്താലോ എന്നു തൊന്നുമാറു, താൻ കിടക്കുന്ന അന്നന്തന്റെ ഒരു വരിയായി നിലുക്കുന്ന പടങ്ങളുടെ രത്നങ്ങ

കീഴ് പ്രതിബിംബിച്ചു അനവധി ദേഹത്തോടുകൂടി സ്ഥിതിചെയ്യുന്ന മഹാവിഷ്ണു നിങ്ങളെ പാലനംചെയ്യട്ടെ.

മൂലം.

യന്നിത്യൈർ ചന്നൈർ വിരിഞ്ചഗിരിജാപ്രാണേശമുഖൈർമുഹൂഃ
നാനാകാരവിചാരസാര ചതുരൈർനാദാദ്യാചിനിശ്ചീയതേ
തത്സവൈർജ്ജയദേവകാവ്യഘടിതൈസ്സത്സ്മരിസംശോധിതൈ
രാദ്യംവസ്തുചകാസ്തുചേതസിപരംസാരസ്വസീമാജ്ജ്യാം

മുഹൂഃ	പിന്നേയും പിന്നേയും
നാനാകാരവിചാരസാര	അനേകവിധാലോചനകളുടെസാരത്തി
ചതുരൈഃ	ൽ സമത്വമായ
വിരിഞ്ചഗിരിജാപ്രാണേശമുഖൈഃ	ബ്രഹ്മാ, മഹേശ്വരൻ മുതലായ ദിവ്യന്മാ
രിതൈഃ	രാൽ
യൽ അദ്യ അവിന	ഉപനിഷദപാത്രങ്ങളെക്കൊണ്ടു
നിശ്ചീയതേ	യാതൊരു വസ്തു ഇപ്പൊഴും നിശ്ചയിക്ക
തൽ അദ്യം	പ്പെടുന്നില്ലയൊ
പരം വസ്തു	ആ സർവ്വകാരണ ഭൂതമായ
സത്സ്മരിസംശോധി	പരബ്രഹ്മം
തൈഃ	നല്ല വിദഗ്ദ്ധന്മാരാൽ വേണ്ടതുപോലെ
ജയദേവകാവ്യഘടി	പരിശോധിക്കപ്പെട്ടവയും
തൈഃ	ജയദേവരുടെ കാവ്യത്തിൽ ഘടിപ്പിച്ചി
സവൈഃ	രിക്കുന്നവയും ആയ
സാരസ്വസീമാജ്ജ്യാം	എല്ലാ ഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടു
ചേതസി ചകാസ്തു	സാരസ്വത്തിന്റെ അറത്തെ പ്രാപി
സാരം.	ച്ചിരിക്കുന്ന (രസികശിരോമണികളുടെ)
	മനസ്സിൽ പ്രകാശിക്കട്ടെ
	പിന്നേയും പിന്നേയും ആലോചിച്ചു പരമാത്മത്തെ

രണ്ടു

പന്ത്രണ്ടാം സർഗ്ഗം

തീർച്ചപ്പെടുത്തുവാൻ അതിസമത്വനാരായ ബ്രഹ്മാ, ശിവൻ മുതലായ ദിവ്യന്മാരാൽ യാതൊരു വസ്തുവിന്റെ സ്ഥിതി ഇപ്പോഴും തീർച്ചപ്പെടുന്നില്ലയൊ ആ സ്കലത്തിനും കാരണഭൂതമായ പരബ്രഹ്മം സിംഹാധിപനായ ഭഗവതഭക്തന്മാരുടെ ഹൃദയത്തിൽ ശ്രീജയദേവരുടെ കാവ്യഗുണങ്ങളെക്കൊണ്ടു പ്രകാശിക്കട്ടെ.

ശ്രീജയദേവകൃതേ അഷ്ടാദികാവ്യേ

പാദശതം

സമാപ്തം.

